

КУЛТ

.....ПРОЗОРЕЦ (БИБЛИОТЕКА

Виктор
ЦЕЛЕВИН

*АНАНАСОВ
КОМПОТ
ЗА ПРЕКРАСНАТА
ДАМА*

ВИКТОР ПЕЛЕВИН
АНАНАСОВ КОМПЮТ ЗА
ПРЕКРАСНАТА ДАМА
ВОЙН@ И МІР

Превод: Магдалена Куцарова

chitanka.info

... Ще стигнеш самото дъно на ада, както иска ръководството.

В този сборник от пет разказа Виктор Пелевин разхожда читателите не само надлъж и нашир по света, но също така нагоре и надолу, в дълбочина, като им представя вижданията си за божественото и пъкленото от най-различни гледни точки, както и взаимоотношенията на героите си с тези метафизични категории. Получава се типичната за автора увлекателна, абсурдно постмодерна смесица от остроумие, фантастика, злободневна наблюдателност и дълбоко философски и религиозни разсъждения, която прави Пелевин любим автор на много поколения и различни социални прослойки руснаци, и не само — той е известен и превеждан в цял свят. Книгите му се издават и преиздават в големи тиражи, четат се ревностно от студенти, олигарси, политици и домакини. Цитират се на модни събирания и в медиите, обсъждат се в социалните мрежи. Виктор Пелевин е един от най-известните съвременни руски писатели, автор на множество разкази, повести, есета и нашумели романи като „Чапаев и Пустота“ и „Generation П“, носител на множество награди за литература. През 2009 г. Пелевин е определен за най-влиятелния интелектуалец на Русия.

I ЧАСТ. БОГОВЕ И МЕХАНИЗМИ

Авторът не споделя непременно религиозните, метафизичните, политическите, естетическите, националните, фармакологичните и другите оценки и мнения, изказани от образите в книгата, от лирическите герои и от фигурите на разказвачите в нея.

ОПЕРАЦИЯ BURNING BUSH^[1]

*I'm the little Jew who wrote the
Bible.*^[2]

Ленард
Коен

[1] Горящ храст (англ.). — Бел.прев. ↑

[2] Аз съм еврейчето, написало Библията (англ.). — Бел.прев. ↑

Да знаете, казвам се Семьон Левитан. Роден съм и съм израснал в Одеса, на пета станция на Големия фонтан. Живеехме съвсем до морето в сталински апартамент от края на трийсетте години, с който моето семейство се бе сдобило заради краткотрайна и недотам искрена близост с режима. Това беше просторно и светло жилище, но в простора и светлината му осезаемо присъстваше неизразимият съветски ужас, с който бяха пропити всички сгради от онова време.

Моето детство обаче беше щастливо. Водата в морето беше чиста (макар че тогава я наричаха мръсна), трамваите се движеха без прекъсване и никой в града не знаеше, че вместо английски език децата трябва да учат украински — затова ме изпратиха в специализирано училище с английски. По странно съвпадение в училищното фоайе висеше репродукция на картината „Над вечния покой“, дело на един от великите ми съфамилници — Исаак Левитан.

Аз нямам отношение към този художник. Затова пък, ако се вярва на родителите ми, съм далечен роднина на знаменития съветски радиоговорител Юрий Левитан, който през четирийсетте години е чел по радиото сводките на информационното бюро. Много е възможно точно гените да са ми подарили силен и красив глас с „тайнствен сребристо-нощен тембър“, както се изрази учителката ми по музика в училище, която неуспешно ме учеше да пея.

Не съм виждал документални свидетелства за тази роднинска връзка — у нас не са се запазили никакви архиви. Но семейното предание принуди мама да купи цяла кутия със записи на Левитан на меки плочи, направени от стари рентгенови снимки. Подозирам, че същата тази монументална сянка на отразено величие беше заразила и баща ми, играча на преферанс, с поговорката: „Аз може да не играя, но следя резултата“.

Докато слушах равния, като че ли неприпряно ликуващ глас на Левитан, аз от дете се изумявах от силата му и се учех да ѝ подражавам. Запомнях наизуст цели военни сводки и изпитвах странно, почти демонично удоволствие от това, че за няколко минути се превръщах в рупор на една сражаваща се империя. Постепенно овладях интонационните трикове на съветския говорител и понякога започваше да ми се струва, че съм същински чирак на магьосник — неукрепналият ми глас изведнъж се разразяваше с грохот от

гръмоподобни думи, сякаш подкрепени от цялата танкова мощ на Централна Азия.

Родителите ми извънредно много се впечатляваха от моя имитационен талант. При другите хора нещата стояха малко по-сложно.

Работата е там, че родният ми език беше не толкова руският, колкото одеският. И мама, и татко говореха на вече практически отмрял русифициран идиш, който така бездарно имитират всички разказвачи на еврейски вицове. Може да се каже, че аз съм израснал в брадат и не много смешен виц, където изразът „колко струва тази риба“ звучеше като „скильки коштуе цей фиш“.

Този специфичен одески говор се беше впил толкова надълбоко в гласните ми струни, че всички по-късни опити да го преодолее се увенчаваха с неуспех (ще избързам напред и ще кажа, че дебелията сянка на идиша беше легнала не само на руския ми, но и на английския ми език). Затова макар и моите имитации на Левитан да звучаха напълно естествено за родителите ми, гостуващите от Ма-а-асква получаваша колики от смях. На мен пък провлеченото като карамелизирано мляко северно произношение ми се струваше непоносимо селско.

Лятно време ме пращаха на един странен пионерски лагер, разположен съвсем до къщи — той се помещаваше в сградата на интерната за глухонеме, които сигурно през лятото са откарвали на север. В спалното на пионерския лагер аз забавлявах по-силните и нахални момчета със скромната си дарба.

Трябва да кажа, че бях слаботелесно момче. Отначало родителите ми се надяваха, че ръстът и силата ми са заседнали само временно на някаква небесна митница и аз тепърва ще наваксам. Но горе-долу към шести клас окончателно стана ясно, че татко е създал не Голиат, а поредния Давид.

Неслучайно мъдрият Фройд казва, че анатомията е съдба. Моят имитационен талант се оказа единственият противовес на жестоката присъда на природата. Но все пак противовес имаше и главорезите и главатарите не ме биеха твърде често — аз знаех как да ги забавлявам.

Отначало просто рецитирах научени наизуст военни сводки, изпъстрени с диви географизми — те отекваха в тъмното спално помещение като непобедими азиатски заклинания. Но постепенно това

стана скучно на слушателите ми и аз започнах да импровизирам. И ето тук се проявиха поразителните особености на моята магическа реч.

Всяка от страшните истории, които децата си разказват в тъмното, в мое изпълнение придобиваше друго качество — и плашеше даже онези, които обикновено се смееха на страхотии. Нещо повече, и най-простите думи, адресирани към другарите ми по спално помещение в тъмен час след отбой, изведнъж се изпълваха със зловещ многозначителен смисъл, ако ги изричах с гласа на Левитан.

Всеки етнограф, запознат с особеностите на евро-азиатското детство, знае, че в средата на подрастващите се спазват строги социални протоколи, чието нарушаване може да доведе до същите последици като незачитането на затворническите табута. Но моята вълшебна сила ме издигаше над подобни правила. В моменти на имперсонация аз можех, както се изразяваха тогава, да „п्लещя“ без каквито и да било последици, да говоря каквото си искам на когото си искам — и с това се примирявах, сякаш почитаха вселилия се в мен дух. Разбира се, аз не си правех подобни експерименти в обичайната си хилава самоличност, след като в спалното станеше светло.

Впрочем имаше един досаден проблем — вече споменах за него. Някои момчета притежаваха имунитет срещу моята магия. Нещо повече, аз ги размивах. Обикновено това бяха московчани, донесени при нас от потоци арктически въздух.

Причината беше одеският ми говор — той им се струваше смешен и несъвместим със страховития смисъл на произнасяните думи. В такива моменти аз изпитвах нещо подобно на трагизма на поет, на когото леко фъфлене пречи да омае света с очарованието на истински гениалните си редове. Но московчаните сред слушателите ми бяха малко и някои от тях все пак падаха под ударите на тъмните крила на моя демон, затова аз не страдах особено от този проблем.

С един от московчаните даже се сприятелихме. Той се казваше Влад Шмига. Беше дебел мрачен младеж с много внимателни очи и вечно потна щръкнала коса. Ласкаех се, че е един от онези северняци, които не се смеят на говора ми, а и несъмнено се впечатляваше от таланта ми.

В него имаше нещо от военновременните детски домове, само че ти идваше да го наречеш не син на полка, а син на заградителния

отряд. Любимият му епитет беше думата „мизерен“, използвана за всичко — от времето до киното. Освен това имаше необичайно хоби.

Той водеше досие за всяко момче от нашето спално — в дебела тетрадка, която държеше в торбата с мръсни дрехи под закрилата на няколко особено миризливи чорапа. На мен я показа скришом, докато пушехме едни много серт ростовски цигари в храстите до столовата. За мен там пишеше следното:

Семьон Левитан.

Притежава уменията да говори с глас от задгробния свят, от което нощем те хваща страх. Може не само да те уплаши до насиране, но и да те утеши и вдъхнови. Следователно има уникална способност, близка до хипнозата. Способен е да се изразява красиво и дълбокомислено, така че се чувстваш като некултурен глупак, но когато се увлича, започва да говори бързо и със силен еврейски акцент. Тогава хипнозата изчезва.

Аз, разбира се, вече знаех всичко това за себе си, само го формулирах малко по-другояче. Но аз се познавах от цели дванайсет години, а Владик беше уловил в мен тази смислова същност само за няколко дни. Нещо повече, за този кратък срок той бе успял да направи същото и с останалите ми съседни по легло и това, разбира се, беше впечатляващо. Може би тъкмо тогава аз за пръв път разбрах, че освен мен на света има много други специфично надарени хора и че трябва да се гордея с дарбата си много предпазливо.

С Владик си писахме два-три месеца след лагера, после той искаше да дойде пак в Одеса, но не можа — и постепенно от нашето приятелство не остана нищо. Мисля, че все пак аз написах последното писмо, но не съм сигурен.

След училище ме изпратиха да уча в московския Институт за чужди езици. Мама дълго не искаше да ме пуска, като говореше за корените, без които ще увехна, но татко, опитен играч на преферанс, я надигра, като хитро цака с цитат от Бродски (за майка ми последният беше висш авторитет). Каза така:

— Щом в империя да се родиш си съден, трябва в село край морето да живееш. А щом си съден да се родиш в село край морето? Значи Семьон трябва да живее в империя!

Но по онова време империята вече беше на път да предаде Богу дух, а докато учех в института, окончателно го предаде, след което римските цикли на Бродски загубиха една от основните си естетически проекции, а моите кариерно-миграционни надежди — изобщо всякакъв смисъл.

За ужаса на деветдесетте ще си замълча. Ще кажа само, че ме оскубаха неприлично много за руски паспорт — това беше явна несправедливост даже в ония бандитски времена. Вярно, в Москва научих английски съвсем сносно.

Един прекрасен ден в зората на новото хилядолетие аз видях в огледалото грозно оплешивяващ слаб мъж, който вече доста трудно можеше да се нарече „млад човек“.

Този очукан нископлатен субект живееше под наем в стара панелка до метростанция „Авиомоторная“ и преподаваше английски на помещаващите се до Павелецката гара курсове *Intermediate Advanced*^[1], на които ходеха кандидат-студенти от техникумите и размечтали се проститутки.

С мен работеха неколцина преподаватели, в които аз без особено усилие можех да позная себе си след десет, двайсет и трийсет години — и тази гледка беше толкова тъжна, че започвах да си мисля дали да не се преселя от живота някъде другаде.

Подходящ начин ми се струваше да заспя завинаги. Всъщност аз се мъчех да направя това всяка вечер, но понеже ме беше страх да гълтам хапчета или да си режа вените, всеки път се будех отново и с нищо не можех да го предотвратя.

Вечер четях френски екзистенциални романи от шейсетте години — наследих цял шкаф с такива от един капитан, командвал атомен ледоразбивач и потънал в моята бърлога в годините на приватизацията. От тези четива депресията ми за кратко се покриваше с благородна европейска патина — но ми стигаше и едно пътуване в препълнения трамвай и венецът на Божието творение отново се превръщаше в плешив еврейски лузър.

Отчаянието ми ставаше все по-безизходно — и в най-връхната му точка, когато аз съвсем сериозно бях готов да се нагълтам с

истинска отрова или дори да се върна в Одеса, съдбата без каквото и да било предупреждение ме тласна в много рязък завой.

Една августовска неделя през 2002 година си вървах по „Новия Арбат“ в района на Дома на книгата. По улицата минавах необичайно малко коли и въздухът беше пълен с онази най-нежна московска тъга по незабелязано отминалото лято, която едновременно ти къса сърцето и те примирява с живота. Беше ми почти хубаво.

Изведнъж вляво от мен изскърцаха спирачки и наблизко спря тантуреста черна кола със затъмнени стъкла — във филмите на такива коли се возят бляскавите специални агенти, на които световното правителство е възложило да рекламират ноутбуците *Vaio*. Задният прозорец едва се откря и мракът зад него ме повика:

— Семьон!

Сърцето ми подскочи в гърдите.

Гласът на мрака ми беше непознат, но интонациите — а аз разбирам нещичко от интонации — бяха такива, сякаш той ме познава отдавна и добре, както приляга на един мрак. Съвсем ясно си спомням: в първата секунда ми се стори, че зад прозореца се спотайва някакъв забравен древен ужас — нещо, което и досега ни е страх да срещнем в тъмното, макар и вече от милиони години да го няма там.

Очевидно уплахата се беше изписала на лицето ми. Мракът доволно се засмя, стъклото се спусна по-ниско и аз видях човек, когото познах веднага.

Беше Влад Шмига, приятелят ми от пионерския лагер. Внимателните му очи изобщо не се бяха променили, макар че годините бяха напопали с мрачна лой кожните гънки около тях.

— Сядай в колата — каза той. — Да идем да ядем.

Аз седнах в прохладния тъмен салон.

Освен Шмига в колата имаше шофьор и един човек на предната седалка. Шмига се усмихна ободряващо и аз тъкмо понечих да подбера подходящо за случая сантиментално клише, когато човекът на предната седалка се обърна и щракна с нещо досами рамото ми, с което ме убодеше във врата.

Колата и обитателите ѝ тутакси заплуваха нагоре и надясно и се превърнаха в подобие на странен капак на кладенец, който внимателно ме гледаше с три чифта очи. Аз пък се зах с това да падам в кладенеца.

[1] Средно ниво за напреднали (англ.). — Бел.прев. ↑

На маса в ресторант обядваха трима души. Двама бяха мрачни пълни хора с безизразни лица. Облечени бяха скучно — в евтина спортно-лятна ширпотреба. Третият, седнал между тях, беше тъкмо обратното, доста ярък — бакенбардите му придаваха сходство с развратна италианска маймуна, а карираното сако направо го превръщаше в някакъв дързък Пушкин, който вместо на стихотворения се е посветил на дребномащабна търговия на едро.

Нямаше звук, затова за разговора трябваше да се съди по мимиките. Говореше основно Пушкин и отначало ми се струваше, че виждам среща на съученици, единият от които се е намъкнал в президиума на живота и съдбата, а двама така и са си останали хигиенисти в колежа и сега пожъналият успех ги учи на ум и разум. Хигиенистите говореха кратко и едносрично, като гледаха в чиниите си, а Пушкин ораторстваше с всички сили и с един особено необуздан жест даже събори чаша с вино на масата.

Но постепенно разговорът прие странен обрат. Хигиенистите все по-често вдигаха мътни зли очи от чиниите, а Пушкин все по-дълго притискаше длан към сърцето си. И скоро ми стана ясно — той е уплашен до смърт и не учи приятелите си да живеят, а се оправдава, но не му вярват. А после се разбра, че това не са никакви приятели, защото приятелите не се държат така.

В някакъв момент Пушкин съвсем загуби апломба си, а двамата хигиенисти окончателно заприличаха на гангстери и аз изведнъж се досетих, че неугледните им дрешки са просто евтино работно облекло, което не им е жал да изцапат. Очевидно едновременно с мен до този извод стигна и екранният Пушкин: той се опита да стане от мястото си, но хигиенистите скочиха на крака малко по-бързо от него и устата му зина в безшумен вик.

Единият от хигиенистите метна Пушкин с лице надолу право върху чиниите. Вторият извади отнякъде чук и гвоздеи и двамата за няколко секунди кощунствено заковаха за масата ръцете на

доскорошния член на президиума — макар да не чувах виковете му, те оказваха почти физически натиск върху ушите ми.

Всичко случило се по-нататък трая най-много половин минута.

Оказа се, че масата е на колелца — двамата с лекота я избутаха напред. Камерата се премести зад гърбовете им, двукрилната врата пред тях се отвори и те бързо повлякоха масата по коридора, както санитарите бутат количка с болен.

Краят на коридора изглеждаше извънредно занемарен — като че ли в дъното правеха ремонт и бяха облепили стените с прокъсани парчета найлон. Там нещо трепкаше и блестеше и когато масата стигна до средата на коридора, аз изтръпнал осъзнах, че това е въртящ се диск на циркулярен трион.

Когато до него оставаха само няколко метра, единият от хигиенистите дръпна Пушкин за косата, та последният да вдигне лице и да види бъдещето. После масата мина над рамката на триона (явно височината му беше нагласена предварително) и се връза в диска. Това, което последва, беше страшно и омерзително. Особено ме уплаши дърводелската ловкост, с която хигиенистът, хванал Пушкин за косата, отдръпна ръката си в последния момент.

Гледах ошашавен екрана и си мислех, че предположението ми относно евтино работно облекло е излязло вярно — несъмнено убийците няма да тръгнат да го перат, а просто ще го изхвърлят. Още като дете бях забелязал, че нашият ум в стремежа си да се защити от сцени на непоносима жестокост гледа да се вкопчи в някой дребен детайл и захваща задълбочено да го анализира, докато всичко свърши.

Дотогава аз вече се бях опомнил и осъзнавах, че седя в тъмна зала и гледам филм, прожектиран с кинопроектор. И ето че екранът угасна.

Помъчих се да стана и разбрах, че не мога да го направя — бях впрегнат в сковаващ движенията ми хамут, подобие на усмирителна риза, закопчана за креслото на колелца, в което седях. Когато лампите светнаха, аз видях, че това кресло стои на пътека между празни редове. Но не се наслаждавах дълго на самотата си. На рамото ми легна лека длан. Аз потръпнах и понечих да се обърна, доколкото креслото ми позволяваше. Но човекът, сложил ръка на рамото ми, стоеше точно зад гърба ми и беше невидим.

— Ето какво става — каза назидателен женски глас, — когато човек много говори каквото не му е работа. Разбрахте ли, Семьон Исакович?

— Да — отвърнах аз, — всичко разбрах. Още като дете го разбрах.

— Тогава се подпишете.

На коленете ми падна клипборд със захванат за него лист хартия. Хартията беше изписана с текст, разделен на множество номерирани абзаци. Шрифтът беше много дребен и аз успях да различа само заглавието:

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПОВЕРИТЕЛНОСТ

Дори не попитах за поверителност на какво.

— Как да се подпиша — казах, — като ръцете ми са вързани.

— Можете да сложите кръстче — обади се женски глас и тънки пръсти поднесоха химикалка към устата ми.

Послушно я стиснах със зъби, жената вдигна клипборда и аз сложих криво-ляво нелепа разкрячена чавка срещу думата „Подпис“ — не се събра в графата, където бяха собственото и фамилното ми име, и отиде върху печатния текст. Това като че ли не притесни жената.

Тя прибра клипборда и аз усетих меко докосване по главата. Плътна черна превръзка покри очите ми. После креслото се премести.

Доколкото можех да съдя по косвени признаци, ние излязохме от залата, доста дълго търкаляхме колелцата по коридора, после се спуснахме с асансьор, в който освен нас се возеха и други хора (дочух тих разговор за футбол). Последва още един коридор и още един асансьор. Накрая минахме през прага, спряхме и превръзката от очите ми беше свалена.

Аз видях зъболекарски кабинет.

Но такъв, в който човек няма да го е срам да инжектира ампула с цианкалий в зъба на самия Хайнрих Химлер. В атмосферата му имаше нещо неопишимо мрачно — сякаш тук дълги години се беше трудил някой от занаята на мъченията, а след това, за да дадат рационално обяснение на просмукалата се в стените аура на страданието, на мястото на дибата бяха сложили зъболекарски стол. Всъщност с такова излъчване често са пропити скъпите московски и особено петербургски недвижими имоти — но за късмет на брокерите тия,

които се нанасят там, понякога са още по-страшни от ония, които преди време са се изнесли.

Няма нужда да казвам, че според мен зъболекарят и асистентът му си приличаха като две капки вода с убийците от филма.

Нахлузиха на носа ми гумена щипка с висящ от нея маркуч и аз се сгромолясах в смътното пространство на газовата анестезия, където отначало си припомняш велика тайна, за която всички хора са се уговорили да мълчат, а после също така неизбежно я забравяш, когато сеансът е към края си. Потънал в съзерцание, аз дори не забелязах как са ме преместили от подвижното кресло на зъболекарския стол.

Лекарите и за миг не се поколебаха какво трябва да направят. Бръкнаха ми в устата и захванаха брутално да пробиват горен шести зъб отляво. Крайчецът на съзнанието ми бодърстваше и аз си помислих, че може би целта на неотдавнашната кинопрожекция е била просто да ме подготви за тази процедура: пред лицето на мъчителната смърт някак си преставаш да се страхуваш от болка в зъба. Това беше много изтънчено и аз даже започнах да муча в опит да обясня на докторите, че съм разбрал замисъла им и съм във възторг от него, но единият от тях размаха заплашително пръст и аз млъкнах. Стори ми се, че след това анестезиологът рязко увеличи процента на азотния окис във вдишваната от мен смес.

Когато упойката ме отпусна, аз вече бях отново вързан за своето кресло количка. Внимателно опипах с език зъбите си. Горният шести беше променен. В него имаше голяма прясно сложена пломба, за която, честно казано, аз отдавна трябваше сам да се погрижа — преди на това място имаше дупка и тя вече започваше да ме наболява.

— След час ще можете да се храните — съобщи на пространството единият от лекарите.

Приближилата се зад мен жена завърза очите ми и подкара креслото ми навън.

Пак дълго пътешествахме из лабиринта от коридори, а след това се качихме нагоре — вече с по-съвременен и бърз асансьор, който изобщо не скърцаше. Вкараха ме в някаква стая и креслото спря.

Леки женски пръсти развързаха възлите на притискащия ме към креслото хамут и го свалиха. Помогнаха ми да стана и да облека собственото си сако, което познах по одраскалата ме по дланта значка

на ревера (тя представляваше кръстосани американско и руско знаме — простима волност за учител по английски език).

После ме преместиха на стол и жената, която ми асистираше, излезе от стаята, като откара креслото със себе си. След като скърцането на колелцата утихна, аз доста дълго седях в тишината с вързани очи и този глупав спектакъл вече започна да ми омръзва, когато някой влезе в стаята.

— Ето че дойде приятелят ми от детинство Семьон! — пропя до мен Шмига и свали превръзката от очите ми.

Едва тогава разбрах, че отдавна съм могъл да направя това и сам — но кой знае защо, не съм се решил.

Стаята, в която се намирах, напомняше кабинет на пътешественик — и то не само в пространството, но и във времето.

Най-напред биеше на очи окачен над бюрото размит импресионистичен портрет на Дзержински с тенис ракета в ръка. Около него бяха разположени азиатски оръжия — мечове, алебарди и някакви млатила. В ъгъла се чернееше манекен за уин чун с къси огризки вместо ръце, който приличаше на останки от изгорял летец.

Страничните стени бяха украсени с няколко снимки на Шмига, сложени зад стъкла. На една от тях той в униформа на генерал стоеше до известен банкер, който се усмихваше малко смутено, на друга беше сложил ръка на рамото на не по-малко известен бандит, вече покойник. И което ме порази, бандитът беше старателно ограден в траурна рамка с процеп, оставен специално, за да може Шмига да пъхне ръка в отвъдното.

На пода на кабинета имаше персийски килим — истински и сигурно доста скъп.

— Другарю гене...

— Владик — прекъсна ме Шмига. — За теб винаги съм просто Владик. И на „ти“.

— Добре — казах аз, — Владик. Ужасно ме радва срещата с приятел от детските години. И особено това, че твоите гвардейци ме оставиха жив.

— Ама какво е станало? — ококори очи Шмига.

Разказах му накратко за досегашните си преживелици и той недоверчиво поклати глава.

— Ама че измет — каза намръщен. — Изроди. Наредих им да ти дадат да подпишеш декларация за поверителност. А преди нея при нас винаги се прожектира такъв филм, та човекът не просто да драсне един подпис на хартията, а ясно да разбере какво ще стане при разгласяване. А те нищо ли не ти обясниха? И значи ти ей така, на сляпо, си се подложил на специалната процедура? Магарета мизерни... Е, нищо, ще потърсим и ще накажем виновниците. Ще видят те, мамка им, тринайсега заплата в твърда валута...

Шмига взе от бюрото бележник с профила на Данте Алигиери на корицата и известно време съсредоточено драска с химикалка върху хартията, при което аз веднага се досетих, че рисува в него същите профили на Данте, само че малки. Тези хора, кой знае защо, си мислят, че за целия дълъг двайсети век ние не сме изучили методите им на работа.

Той остави бележника и направи крачка към мен, сякаш със закъснялата си прегръдка възнамеряваше да изцери всичките ми душевни рани, но тогава звънна телефонът на бюрото му. Шмига изруга и вдигна слушалката. Слуша няколко секунди, а после лицето му стана мрачно и внимателно.

— Тъй вярно — каза той и затвори.

Вдигна очи към мен и виновно разпери ръце.

— Виждаш ли какво става. Днес няма да мога — бойна тревога. Хайде да се срещнем вдругиден и всичко ще ти обясня. Моля те, имай малко търпение и не се впрягай. Сега ще те закарат у дома. Не се тревожи, аз сам ще те намеря...

Може би все още бях под упойка, но у дома почти не мислих за случилото се. След като отмих малкото петънце кръв на ръкава на самото си (така и не разбрах откъде се е взело), аз се нахраних без апетит и легнах да спя.

Ужасът започна посред нощ.

— Семьон — каза изведнъж на мозъка ми задгробен глас, — готов ли си за разплата, Семьон?

Отметнах одеялото и се повдигнах на лакти.

През прозореца грееше мистична луна, вятърът полюшваше завесите — всичко беше като в немска романтична трагедия. Моментът беше много подходящ да полудееш — или поне да се уплашиш до смърт. Аз постъпих точно така: уплаших се до такава степен, че останките от коса на главата ми се размърдаха.

Работата е там, че думите се разнасяха не някъде наблизо, а идваха от самия център на съществуването ми. Но това не беше така нареченият „вътрешен глас“, който ние всъщност само си представяме, а истински говор. Само че той долиташе от най-съкровеното вътрешно измерение, от което дотогава никой не беше говорил с мен. И това бе неопишуемо зловещо.

— Кой си ти? — попитах аз и се огледах.

— Ти оскърби духа ми — каза гласът. — И сега аз ще ти отмъстя, у-у-у-у...

Написано на хартия, „у-у-у-у“ изглежда смешно, но когато гласът започна да вие в главата ми, това беше... Даже не знам как да го предам. Все едно бригадата затворници, строила моя одески апартамент, изведнъж възкръсна, прокара пъклен комин между носа и ухото ми — и в него забуча страдалческият вятър на ада.

Ощипах се, но не се събудих.

— Кой си ти? — попитах с трепет аз.

— Аз съм духът на говорителя Левитан — отговори гласът.

В първия момент се хванах на въдицата като шаран.

— Аз... много се радвам — казах смутен. — За мен е голяма чест. Посветил съм много време на изучаването на вашето наследство, Юрий Борисович. А като дете даже работех над дикцията си на челна стойка — четох, че вие сте правили така...

— Още от дете си се гаврил със светлата ми памет, шибана свиньо.

Тук проумях, че това е някакъв номер — един интелигентен евреин, който цял живот е работил в радиото, няма да каже такова нещо даже на пияна глава. А още повече от оня свят.

— Не съм се гаврил — казах аз, като се стараех в гласа ми да се долавя лично достойнство, и съвсем неочаквано за себе си преминах към интонациите на Левитан. — Подражавах. И го правех с голямо уважение. А вие, ще ме прощавате, не сте никакъв Левитан.

— Защо смяташ така, нищожен червей? — попита гласът и пак нададе вой.

Воят отново прозвуча много убедително, но думите ме впечатляваха все по-малко и по-малко.

— Защото Левитан никога не би казал „шибана свиньо“ — отговорих аз. — Той е бил възпитан човек с добри гени и никога не би употребил такива думи, даже ако наистина мислеше така за мен.

— Какво можеш да знаеш ти за великия Левитан, мизерни човече — продължи да вие гласът.

Сега вече разбрах кой говори с мен.

— За самия Левитан не знам много — спокойно отвърнах аз. — Но добре знам как е говорил. И съм убеден, че даже от оня свят не би тръгнал да провлачва „а“-тата като московски таксиджия. А пък и този лаф „мизерен“ няма как да го чуя точно от него. От всичките ми познати го използва само човек на име Владик Шмига.

— Разконспирира ме, а? Гледай ти — каза Шмига разстроен и изрече сложна ругатня на майка, толкова мръсна, че изведнъж си спомних колко беззащитен е човек пред лицето на природата и колко страшна е биологичната му съдба.

Това напълно ме лиши от способността да се препирам по-нататък и аз само подсмъркнах в отговор. Шмига се разсмя с цяло гърло.

Трябва да кажа, че смехът беше далеч по-ужасен от воя му. Току-що извоюваното от мен психично равновесие отново се наруши,

защото аз осъзнах: даже ако с мен наистина говори Шмига, нищо не пречи гласът му по съвместителство да бъде и глас от ада. Ще избързам напред и ще кажа, че от този момент нататък това подозрение не ме е напускало.

Не знам дали Шмига разбираше какви вихри бушуват из похабената ми от френски екзистенциализъм душа. Мисля, че мъчители като него, били те от физическия или от духовния свят, не са съвсем наясно как точно техните жертви преживяват изпращаното им страдание — знаят само, че последните изпитват болка и приблизително усещат нейната интензивност.

— Добре — рече той, след като се посмя, — браво. Аз си мислех, че ще издържа по-дълго. Поне разбра ли откъде говоря с теб?

И чак тогава най-после проумях.

— Зъбът? — попитах.

— Именно. Реших да проведа уводна беседа по секретния специален канал. И вече я провеждам. Махни си пейсите от ушите, слушай ме добре и да не си посмял да плюскаш по време на инструктажа... Готов ли си?

Аз легнах на леглото и казах:

— Готов съм.

Шмига говори около час.

Към края на това време започна да ми се струва, че в главата ми кипва чайник и че капакът му всеки момент ще изхвърчи от парата. Но смисълът стигаше до мен ясно, макар да не разбирах много от техническите подробности, с които беше изпъстрена речта на Шмига. Подозирам, че и той самият не ги разбираше — по паузите в разказа му се усещаше, че четете научните термини и цифрите от лист хартия. Аз ще пропусна всичко това, още повече че не го и запомних както трябва.

Същността обаче беше следната.

В епохата на залеза на СССР московските психиатри започнали да получават оплаквания от някои граждани за говорещи гласове в главите им. Гласовете съобщавали какво става по света, понякога пеели, понякога хулели историята на Родината, а понякога с доволно примляскване разказвали за чудесата на животворния пазар.

Най-разпространената диагноза в тези случаи била „вяло протичаща шизофрения на фона на остра информационна

интоксикация“, или „перифрения“, както кръстили новата болест по аналогия с „перитонит“ и „перестройка“.

Първоначално на болните се назначавала лоботомия, но отстраняването на челните дялове на мозъка се оказало нискоефективно. Някои пациенти били успешно излекувани с помощта на други силно действащи процедури от старата съветска школа, но такива случаи били редки и след това тези хора повече не се върнали към пълноценна трудова дейност.

В опит да разберат по-добре какво става лекарите се захванали да анализират какво точно говорят гласовете. И тогава направили поразително откритие — оказало се, че те повтарят изцяло програмите на московските радиостанции. С други думи, болните по загадъчен начин ловели радиосигнали без радио.

Докторите започнали да проучват има ли нещо общо в биографиите на пациентите. Установили, че малко преди появата на гласовете те всички са посетили една и съща експериментална стоматологична клиника, където са им сложили пломби от нова биметална сплав.

Така било направено откритието, че зъбна пломба с определена форма, изработена от биметална пластина, може да работи като радиоприемник посредством минималните потенциални разлики, натрупващи се в кухината на зъба. От този феномен се заинтересували специалните служби и ограничили свободния достъп до информацията — или я заменили с дезинформация. Стоматолози излекували болните от перифрения и по-нататъшната разработка на говорещите пломби била поверена на съвсем друго ведомство.

Работата продължавала до края на деветдесетте години, като периодично спирала заради недостиг на финансиране. Постепенно успели да създадат пломба, която не само приемала сигнал и го преобразувала в звукова вълна, проникваща в слепоочната кост, но можела да извършва и обратната трансформация — да превръща речта в електромагнитен импулс, който след това да се излъчва в пространството. Предполагало се, че такива пломби ще могат да се поставят например на разузнавачи и диверсанти, за да се въоръжат с ултракомпактна система за свръзка.

Скоро станали ясни достойнствата и недостатъците на новия метод. При промяна в състава и конструкцията на пломбата тя можела

да се настрои с голяма точност така, че да приема определена радиочестота, като изключва всички останали сигнали. Пломбата можела да приема предаване от голямо разстояние. Но пък заради недостатъчна мощност обратният сигнал можел да се лови само на разстояние от няколкостотин метра и дори за това било необходимо обемисто оборудване.

В крайна сметка новият тип връзка не намерил военно приложение. Службата на външно разузнаване също не проявила интерес към него — това било време на разцвет на интернета и предаването на информация по радио им се струвало отживелица.

Но наскоро разузнаването отново се заинтересувало от това съветско откритие, само че вече със съвсем други намерения.

— По-нататъшната информация — избоботи Шмига в разтопения ми мозък — е толкова секретна, че мога да ти я съобщя само на ухо при лична среща. И не се учудвай, Семьон, ако след това ти отхапя ухото и го изям.

Впрочем аз тогава не разбирах, че всичките тези негови „махни си пейсите от ушите“ и „ако ти отхапя ухото“ не са ръмжене на звяр, който постоянно ти напомня колко е страшен, а тъкмо обратното — своеобразна мечешка ласка, тромаво намигане към нашето детство. Всъщност Шмига беше много самотен човек и репресираната нежност, на която не беше намерил приложение в живота си, неволно излизаше от него на болезнени уродливи съсиреци — като сперма от монах, заспал пред олтара.

3

— Полковник Добросвет ни очаква — каза Шмига, когато ме закараха в една добре известна на всеки московчанин сграда. — Той всичко ще ти обясни. Забележителна личност, така че гледай да му се харесаш. Ще работи с нас.

Това, дали аз ще работя с него, като че ли дори не подлежеше на обсъждане. Подобна наглост ме обезкуражаваше.

По пътя Шмига ми разказа нещичко за този човек. Преди се казвал другояче, но сега го наричали точно така — полковник Добросвет, като една дума заместваше собственото и фамилното му име. Той завеждаше отдела за специални вещества и променени състояния на съзнанието — но доколкото разбрах от случайно подхвърлена фраза, беше не просто наркодилърът на ФСБ^[1], а нещо като главен консултант по духовно-езотерични въпроси.

Шмига се отнасяше с огромно уважение към Добросвет — личеше си най-малкото по това, че той, генералът, ме водеше на среща при полковник. По думите на Шмига в годините, когато Гайдар спасил страната от глад, а Чубайс от студ, Добросвет на няколко пъти опазил Русия от набези от кетаминовия космос, като с чудовищни усилия успял да удържи зоната на конфликта в границите на собствената си психика, която в резултат от това сериозно пострадала.

За подвига си той получил Златна звезда на герой на Руската федерация. След този травмиращ опит Добросвет приел езичеството, но все така си останал свободомислец човек и бил готов да предостави в наше разпореждане цялата си огромна ерудиция и опит.

Добросвет ни чакаше в празната актова зала.

Той беше още млад човек — нисък, пълен, с рижава брадица и светла коса. Беше облечен изключително странно: ризата му беше пищно бродирана със славянски орнаменти, а зад раменете му се полюшваше сламена пчеларска шапка. В ръката си държеше резбована тояга, увенчана с напукано брадато божество. Целият му вид излъчваше спокойно благодушие и дори някакъв летен мързел.

— Седнете, приятели мои — каза той.

Ние с Шмига седнахме на първия ред, а пчеларят се покачи на сцената, подпря тоягата си на стената и започна да се разхожда пред нас, като замислено се почесваше по брадицата. Видях, че е обут в сложно изплетени антични сандали от лико. Това негово крачене започваше вече да ми омръзва, но Шмига продължаваше да седи спокойно.

— Кажете, Семьон Исакович, вие вярващ човек ли сте? — изведнъж попита Добросвет. — Обаче честно.

Шмига се обърна и ме изгледа много внимателно.

Аз свих рамене.

— Даже не знам какво да кажа. Вярвам, че има нещо. Някаква сила, която... Въдворява ред. Но не ходя на църква. И на синагога, ако това намекувате, също.

— И сте далеч от религиозната схоластика и метафизика?

Разперих ръце, за да покажа колко съм далеч.

Добросвет кимна, сякаш точно такъв отговор беше очаквал. След като покрачи още малко по сцената, попита:

— А как се отнасяте към убедеността на някои граждани, че евреите управляват света? Дълбоко в себе си не споделяте ли тази гледна точка?

— Запознайте ме с някои от тези евреи — отговорих аз. — Или поне ми дайте някакъв телефон. Струва ми се, че те съвсем са ме забравили.

Добросвет отново кимна и продължи да ходи по сцената.

— Може би — каза той със загадъчна усмивка — ще направим точно това. И вселенският управник може да се озове даже по-близо, отколкото си мислите.

— Тъй, тъй — потвърди Шмига.

— Какво имате предвид? — попитах аз напрегнат.

— Да не прищпорваме събитията — каза Добросвет. — Аз бих искал, *mon cher*^[2] Семьон, между нас първо да се създадат отношения на доверие. За това са налице всички необходими условия. Искам веднага да кажа, че ние в нашата организация отдавна сме се отърсили от пещерния антисемитизъм, от който страдаха много длъжностни лица в Руската империя и Съветския съюз.

— Неофициално мога да добавя — подхвърли Шмига, — че ние смятаме разпването на Исус Христос за част от вътрешните работи на

еврейския народ.

Добросвет ме изгледа изпитателно, сякаш очакваше благодарна реакция на такъв щедър аванс.

— Благодаря за разбирането — кротко казах аз.

— Та така — продължи той, — по въпроса кой управлява света. Разбира се, *mon ami*^[3] Семьон, това не са евреите. Но не е и някой друг народ или формално организирана компания от хора, макар че някои членове на Билдербергската група, прекалили с четенето на антиглобалистки брошури, се зальгват с такива мисли. По-скоро световната власт представлява нещо като блуждаещо светло петно, в което попадат ту едни, ту други — едни за дълго, а други само за няколко секунди. Подробният анализ на това петно ще ни отнеме много време, но за нашите цели е достатъчно да кажем, че в него често се появяват хора, които най-общо се наричат „американска религиозна десница“. Вие сте чували за тях, нали, Семьон?

Аз направих неопределен жест, който можеше да означава всичко в диапазона от „чувал съм много пъти“ до „разкажете ми, ако обичате“.

— Тогава — продължи Добросвет — ще ви обрисувам накратко духовно-политическите възгледи на тази публика. И така, американската религиозна десница са хора, които смятат, че видимият от нас свят бил създаден за шест дни от Бог, който отначало избрал в качеството на любим народ едно номадско племе от синайски скотовъди, но после с трагичната си гибел на кръста променил завета по такъв начин, че в крайна сметка избраното племе се оказали Съединените американски щати. Дотук ясно ли е?

— Не съвсем — честно казах аз.

— Нищо чудно — усмихна се Добросвет. — Метафизиката на религиозната десница е крайно сложна за възприемане. Духът на синайската пустиня, беседващ с вождовете на номадите, за тях представлява Първопричината, Алфата и Омегата, Богът с голяма буква „Б“. И то Бог не в онзи смисъл, в който, по мнението на суфиите или сикхите, той е абсолютно всичко, а в тясно ексклузивен. Духовете на останалите пустини вече не са Бог, а всички останали страни не са богоизбрани. Догмата за богоизбраността на Америка, която религиозните десни постоянно се опитват да превърнат в основа на реалната политика, съвсем малко се отличава от догмата за непогрешимостта на папата. От нея следва, че всичко, което Америка

прави, е правилно, морално и справедливо по простата причина, че го прави Америка. В една или друга степен така мислят значителен брой американци...

Докато слушах брътвежите на този хванат от гората философ, кой знае защо си спомних за леля Люся, която живееше в Одеса през две улици от нас. Племенникът ѝ Алик беше с десет години по-голям от мен — когато аз тепърва тръгвах на училище, на него вече му растяха ясно забележими бакенбарди. Той беше единственият одески евреин, когото помня да е вярвал в Бога, както си му е редът, и Бог му помогна — Алик замина за Америка и отвори на „Брайтън“ магазин за колбаси, толкова кашерен, че там увиваха салама само в списание „Ню Йоркър“, отлежало две седмици, за да може от хартията да се изпарят всички аромати. И хората, на които им се свидеше да купуват списанието, всеки ден си купуваха от него салам, защото смятаха, че по този начин безплатно поддържат културната си ерудиция на световно ниво. Макар че Алик, разбира се, не беше глупак и включваше стойността на списанието в цената на крайния продукт, та дори прибавяше и прилична надценка.

Но аз се подчиних на смътния си инстинкт и реших да не разказвам на Добросвет и Шмига този симпатичен куриоз.

Междувременно Добросвет навлизаше все по-навътре и по-навътре в словесните дебри:

— Ако се замислим, в сравнение с тази картина на света миогледът на германските нацисти ще ни се стори пример за научен позитивизъм. Защото нацистите са се провъзгласявали за избрана раса въз основа на подборка от наукообразни тези — като например претенции за съвършена форма на черепа. Теоретично е било възможно да се измерят с пергел много различни черепи и научно да се докаже на Хитлер, че не е прав. На религиозните, десни нищо не може да се докаже, тъй като в техния случай няма нищо такова, което да може да се измери с пергел. Те се смятат за богоизбрани единствено въз основа на вярата си, че са избрани от Бога. Освен това се опират на мъгляви пророчества от съмнителни древни книги, чийто заложник в крайна сметка става целият световен исторически процес. Само като си помисли човек, че тези хора от време на време получават контрол върху американското ядрено копче, направо страх да го хване...

Телефонът на Шмига засвири. Той погледна екранчето и не отговори на обаждането. Лицето му обаче стана някак по-мрачно.

— Виден представител на религиозните десни е сегашният президент на САЩ Джордж Буш — продължи Добросвет. — И тук искам да отбележа нещо важно. Либералните средства за масова информация на Запад усърдно внедряват в масовото съзнание мисълта, че четирийсет и третият президент на САЩ е пълен идиот. Английските карикатуристи го изобразяват във вид на маймуна с космати уши и свита на тръбичка уста. Нюйоркските комици сравняват Буш даже не и с Хитлер, а с някакъв тъп имбецил с щръкнали уши, който би могъл да стане Хитлер, ако имаше повече мозък в главата си. Но възпитаникът на Йейл Буш, разбира се, изобщо не е вулгарен простак, попаднал по чудо във властта. Него само го позиционират по този начин. И което е най-интересното, с това се занимава преди всичко собствената му пиар служба.

— Но защо? — попитах аз.

Добросвет мъдро се усмихна.

— Семьон — каза той, — на нас наистина ни е трудно да разберем такъв подход. Русия е последната крепост на древната евроазиатска култура. Нейните традиции изискват медийният образ на висшите длъжностни лица да отразява преди всичко онова уважение, което народът, поверил им съдбата си, изпитва към тях. А в Америка се цени не блясъкът на безупречния стил, а способността да се докопаш до сърцето на тъпия червендалест избирател, заради което превръщат рафинираните възпитаници на елитни университети в прости момчета от народа, от които и селяндурите в Бирюльово могат да настръхнат...

Шмига погледна часовника си и попита:

— А ти как мислиш, Семьон, в Бирюльово ще настръхнат ли от Буш?

— Зависи с каква скорост Буш ще ги връхлети — дипломатично отговорих аз.

Шмига кимна удовлетворен.

— Тази пиар стратегия — продължи Добросвет — обяснява славата на нечленоразделно говорещ малоумник, която преследва Джордж Буш още от губернаторските му години. Всеки път, когато либералните медии започнат да се подиграват на обноските на президента или да злорадстват над поредния му „бушизъм“, някъде в

Средния запад потенциалният избирател свива юмруци от гняв срещу увълчилите се мултикултурни елитаристи и в касичката на републиканците пада поредният глас. По наши сведения „бушизмите“ се измислят от специална креативна група към екипа на президентските спийчрайтъри, която се нарича *Dubya squad*^[4]. Би било опростенческо обаче да се смята, че медийният образ на Джордж Буш е сто процента фалшив. Ревностната му религиозност, която привлича към него консервативния електорат, е сто процента искрена, макар и малко необичайна за такъв блестящо образован човек като четирийсет и третия американски президент.

Шмига още веднъж погледна часовника си.

— Това странно на пръв поглед противоречие между университетско образование и вяра в сбирщина от най-дивашки суеверия — въодушевено продължи Добросвет — е било разрешено преди повече от хиляда години от християнския богослов Тертулиан. *Credo quia absurdum est*, твърди той. Вярвам, защото е абсурдно...

— Приключвай, Добросвет — прекъсна го Шмига. — Че вече и на латински мина. Ще има време по-нататък. Ти кажи за най-важното, докато аз съм тук.

Добросвет се изкашля, после се озърна, сякаш да провери дали все още сме сами в залата. — Накратко, Семьон, да не те мъчим дълго — каза той приглушено. — В зъба си Буш има същата пломба като теб. А за това знаят трима души. Сега вече четирима. Четвъртият, за да си наясно, е зъболекарят.

— Така — отвърнах аз, докато бързо размишлявах, — така... Ами това е много опасно — да се знаят такива неща. Е, зъболекарят, ясно, той е ваш агент. Вие двамата — също е ясно. А аз защо знам за това?

— Ами защото — прошепна Шмига и се надвеси направо над лицето ми — ти сега ще работиш Бог. Бог, който ще говори с Буш и ще му дава правилни съвети.

Потрябвах ми няколко секунди, за да проумея смисъла на тези думи. После погледнах Шмига в очите. Със същия успех можех да гледам две безумни оловни копчета.

— Владик — опитах да почукам на вратата на разума му аз, — ти още в детските си години написа в личното ми досие, че аз говоря

със смешен еврейски акцент. И това е самата истина. Как според теб ще мога да се представя за Бога?

— При теб това е допълнително достойнство, Семьон — намеси се Добросвет. — Изобщо не е недостатък. *Credibile est, quia ineptum est!* Правдоподобно е, защото е нелепо! Ако Бог може да избере за свой народ номадско племе от скотовъди, защо този Бог да не говори с еврейски акцент? За американските религиозни десни ще бъде двойно по-убедително.

— Но аз съм човек, незапознат с въпросите на вярата. Буш бързо ще разбере това.

— Не се тревожи, Семьон — каза Шмига. — Ние ще те подготвим. Добросвет е разработил специален експресен курс. Утре се нанасяш в нашата база извън града. И следващите два месеца ще бъдат доста напрегнати за теб.

— Но защо аз?

— Дълго търсихме изпълнител — отговори Шмига. — Както разбираш, трябва добър английски. Но по-важното е... Че трябва извънредно особен талант. Бог не може да говори като всички хора. Ще ти стане смешно, но аз изведнъж си спомних за нощните ти представления. Чисто проформа преровихме информацията. Излезе, че си в Москва. Не само това, ами и преподаваш английски. Ходихме на твоя курс, слушахме те. И разбрахме, че нямаме втори такъв кандидат.

— А ако се откажа? — попитах аз.

— Най-вероятно ще пострадаш при автомобилна катастрофа — каза Шмига. — И аз ще плача, честна дума. А направиш ли всичко както трябва, ще ти дадем един милион американски долара и ще те пуснем. Не се бой, няма да те излъжем. За нас това са смешни пари. Даже няма нужда да ги осчетоводяваме.

— Операцията се казва *Burning Bush* — добави Добросвет. — Дадохме ѝ английско име, защото в него има два смисъла, които веднага ще разбереш. Горящ храст — това е едно от библейските лица на Бога. Е, а пърленият Буш си е пърлен Буш...

[1] Федерална служба за сигурност на Руската федерация. — Бел.прев. ↑

[2] Драги ми (фр.). — Бел.прев. ↑

[3] Друже мой (фр.). — Бел.прев. ↑

[4] Букв. „Отрядът на W“, Dubya — W, инициалът на второто име на Джордж Буш, произнесен на тексаски диалект; прякор на Буш (англ.). — Бел.прев. ↑

Досещах се, че заниманията едва ли ще се провеждат в класна стая. Но не очаквах, че ще се провеждат във вана.

Всъщност тя изглеждаше като сива цистерна с люк откъм късата страна. Цистерната стоеше в малка жълта стая, която приличаше на торпеден отсек на подводница. Това беше експериментално и както си му е редът, секретно изделие на военнопромишления комплекс, така наречената „камера за сензорна депривация“, същата, в която Добросвет някога беше извършил своите невидими за света подвизи. Сега я бяха пренесли в специално оборудвана база на свързочни войски, за която ще разкажа малко по-късно.

Устройството на камерата се оказа повече от просто — в изработената от композит цистерна беше налят свръхконцентриран солен разтвор с плътност приблизително като тази на водата в Мъртво море, загрят до телесна температура. Освен това там имаше вентилационни прозорчета и копчета „осветление“ и „тревога“. Ваната се наричаше „изделие «Самашки-1»“.

Ще избързам малко и ще кажа, че няколко години по-късно на пазара се появи търговска версия на тази камера с наименование „Самадхи-1“, но в нея не беше останала и следа от високотехнологичния военен шик — тя представляваше тесен пластмасов моливник от най-нискобюджетен вид.

— Ако се захванем да учим теория, Семьон — каза Добросвет при следващата ни среща, — това ще ни отнеме много години. Пък и съвсем не е сигурно, че ще има полза, тъй като по този въпрос има много теории и никой не знае коя от тях е правилната. Нещо повече. Всички религии и духовни учения спорят помежду си по много поводи, но са единодушни в едно — да се обясни на човек какво е Бог, е невъзможно. По-точно на човека може да се обясни концепцията за Бог и тя ще стане част от умствения му багаж. Но това не значи, че човекът ще познае Бога. Значи, че на гърба му ще се стовари още един куфар с вектори, който той ще помъкне със себе си към гробищата. Бог може само непосредствено да се преживее.

— Вие имали ли сте такова преживяване? — попитах аз колкото може по-невинно.

— Не е там работата — отвърна с безметежна усмивка Добросвет — дали аз съм го имал. Работата е, че ти трябва да се сдобиеш с такова, и то в определените от ръководството срокове.

— А за какво ни е това?

— Семьон — каза Добросвет, — ти трябва да убедиш Буш, че си Бог. А пък Буш изобщо не е глупак. Как смяташ да го направиш, ако не можеш да влезеш в образ?

— В какъв образ?

— Точно това ни предстои да разберем.

И той опря длан в сивата стена на цистерната.

Заниманията протичаха, както се изрази веднъж Добросвет, „по класическата схема“, макар че аз не разбирах много-много какъв смисъл влага в тези думи.

В началото той лично ми даваше да изпия чаша квас с разтворени в него „катализатори на осъзнатостта“, както ги наричаше. Трябва да кажа, че аз не можех да понасям квас и всеки път го молах да го замени с някакъв сладък софт дринк, но Добросвет отказваше, като твърдеше, че квасът дава най-добър метаболичен ефект. Аз не му вярвах и предполагах, че причината тук е езическо суеверие, но нищо не можех да направя. Доколкото схващах, в квасната му психеделия нямаше постоянна рецептура и той през цялото време експериментираше, но една от работните съставки беше веществото ЛСД-25, което по негови думи при мен почти нямаше ефект.

Веднага искам да отбележа за любителите на психотропните средства — не се опитвайте да повторите нито един от тези опити! Нищо няма да ви се получи, защото специалистите, които се занимаваха с мен, разполагаха със секретни вещества, достъпни само на фармаколозите от специалните служби, и вие никога няма да успеете да създадете повторно онази формула, която водеше до описаните по-долу резултати. Само ще нанесете непоправима вреда на психиката и на здравето си — както в крайна сметка стана и с мен.

След като с отвращение поглъщах кваса, аз запушвах ушите си с гумени запушалки, пъхах се в цистерната, затварях след себе си люка, обръщах се с гръб напред и внимателно лягах в загрятата до телесна температура вода. Водата беше толкова обилно подсолена, че аз плувах

в нея като поплавък — и след няколко минути съвсем преставах да я забелязвам.

В тъмната и леко задушна камера нямаше никаква разлика дали очите ми са затворени или отворени, защото виждаха едно и също — гъстокосместа чернилка. Скоро спирах да усещам тялото си и си спомнях за него само тогава, когато то в бавния си дрейф се натъкваше на някоя от стените. Но постепенно преставах и тези редки сблъсъци и наоколо не оставаше нищо освен предвечна тъмнина. Общо взето, всичко ставаше досущ като преди сътворението на Земята — само Божият Дух не се носеше над водата.

И тъкмо това Добросвет се канеше да поправи.

Аз постепенно свиквах със случващото се и няма да досаждам на читателя с подробни описания на преживяванията си. Случваше се да ме спохождат и кошмари, когато се налагаше да натискам копчето „тревога“ (след това бързо ме измъкваша навън и ми даваха да пия силен чай), имаше периоди, когато чисто и просто заспивах и тогава ме събуждаха с леко почукване по цистерната.

Имаше и такива сеанси, когато изобщо нищо не се случваше — все едно не бях психонавт, легнал в камера за сензорна депривация, а копърка в доматен сос, постигнала абсолютно единство с мирозданието и не мислеща вече за нищо.

Но към края на третата седмица моите всекидневни сесии (всяка от които траеше около три часа) започнаха много да приличат една на друга.

Отначало аз потъвах в обичайните си мисли — и то толкова дълбоко, че съвсем забравях къде се намирам и защо. Случваше се да си спомням за Одеса от детските си години, мислено да си разчиствам сметките с някоя гадина от курсовете *Intermediate Advanced* или тъжно да размишлявам как накрая сигурно ще ме убият — все пак тия изроди не могат да пуснат човек, на когото са успели да разкажат толкова много.

Но приблизително след половин час (или час — точното време зависеше от състава) квасът на Добросвет започваше да действа и картината се променяше.

Напорът на мислите отслабваше, сякаш на тях им ставаше все по-трудно да ме настигат с кривите си черни крачета. После те съвсем се изгубваха и ставаше ясно, че аз не съм Семьон Левитан, за когото

знам всичко, а някакво безименно присъствие, пронизано от припламвания на редки и много красиви светлинки. И за това безименно присъствие не знаех нищо, защото за него по принцип нямаше какво да се знае. В него можеше само да се пребивава, а започнеше ли да се мисли за него, мислите изцяло го засенчваха.

Тогава там, където то проблясваше допреди миг, отново се пръкваше опротивелият мислител и познавач.

Но не ми оставаше време да анализирам тези преживявания — щом квасът започнеше да действа с пълна сила, моят радиозъб оживяваше.

Когато за пръв път заговори монтираният в мен глас на Родината, аз щях да се удавя от уплаха. От първото ми събеседване с Шмига насам зъбът все мълчеше и никой не ме беше предупредил, че възнамеряват да го използват.

И изведнъж моята най-съкровена дълбочина заговори със звучен женски глас:

— Според Бердяев за Бога е неприложима нисшата човешка категория на господството. Бог не е господар и не господства. На Бога не е присъща никаква власт, несвойствен му е стремежът към могъщество, той не изисква робско преклонение от поробения. Бог е свобода, той е освободител, а не господар. Бог дава чувство за свобода, а не за подчинение...

И така нататък.

Онзи, който вижда тези думи на хартия, едва ли ще разбере какво се случваше в тъмната камера, където те действаха по съвсем различен начин от обичайната човешка реч. Думите сякаш прорязваха от край до край съзнанието ми, като изцяло го запълваха със значението си, и за времето, през което звучаха, се превръщаха в единствената и окончателна реалност.

Цялата работа се дължеше на кваса на Добросвет. Той постоянно експериментираше със състава му и ефектът беше ту по-слаб, ту по-силен — но всеки път ми се налагаше да осъзнавам взривяващите се в мозъка ми смисли с някаква задгробна необратимост. Аз пропадах в начертаната от тях бразда, за да умра мъчително в нея като зърно, на което тепърва предстои да покълне. Всеки път това беше агония, защото във влажния черен мрак изобщо нямаше къде да се скрия от

звучащите в черепа ми гласове — и аз ставах плячка на всеки настигащ ме шепот.

Добросвет и Шмига организираха моя тренинг с присъщия на ведомството им цинизъм. Те канеха в центъра за подготовка най-различни хора, настаняваха ги пред микрофон, уж за да участват в радиопредаване, и ги молеха да споделят нещо съкровено — да кажат нещичко за Бога. Обикновено от всекиго очаквах да запълни петнайсет-двайсет минути ефирно време.

Ако пред микрофона се озвеше свещеник, той най-често четеше свещени текстове на своето вероизповедание. Актьорите декламираха някой художествен откъс, посветен на Всевишния, обикновено стихове. Философите навлизаха в малко разбираеми за мен метафизични дебери.

Изглежда, всички тези хора предполагаха, че служат на добра кауза, а изреченото от тях ще стигне по някаква вътрешна радиомрежа на ФСБ до прозяващите се оперативни работници и ще ги направи малко по-човечни и добри. Те изобщо не можеха да си представят, че думите им принудително се трансформират в психична реалност в мозъка на един потопен в черна вечност човек, изцяло лишен от обичайния имунитет към чуждата реч.

Колкото и странно да прозвучи това, най-много ме радваше ислямската духовна образност — макар че предаващите я гласове, ако се съди по разбойническата им дрезгавост, принадлежах на временно вписани във вертикала чеченски бандити, които сигурно биха ме заклали, без да им мигне окото: „Истина е, Всемогъщият Бог има вино за приятелите си и то е такова, че когато го пият, ги опиянява; опиянени, те се радват; възрадовани, те се отпускат; отпуснати, те омекват; омекнали, те се очистват; очистени, те постигат; постигнали, те се съединяват с божественото; съединили се, те губят различията...“. Не разбирах какво ми казват тези думи, но душата ми разбираше и се успокояваше, и се радваше от нещо.

За малко повече от два месеца подготовка през моя размякнат в тъмното ум преминаха разсъдливите хасиди на Мартин Бубер, прекрасното голо момче на Майстер Екхарт (той пък беше католик), Кришна от Бхагавад Гита, Парабрахман и Атман, Лотосът на Даниил Андреев, съкровеният човек на Якоб Бьоме и много други форми, чрез които човек прозира Вседържителя.

Но най-поразителното беше, че в този странен опит слушателят не бях точно аз. Гласовете се обръщаха не към Семьон Левитан, а към някакъв негов аспект, загадъчен и тайнствен за самия мен.

Излизаше точно като в онзи одески виц за дамата с кученцето, която се качва в такси. Таксиджията се обръща и пита: „Къде отиваш с кучката?“. Дамата, то се знае, казва: „Това не е кучка, а пес“. А таксиджията ѝ вика: „Не говоря на вас, мадам“. Та така и в моя случай. Възвишените и велики умове говореха не с мен, а с някакво седящо на задната седалка на ума ми кученце, което единствено имаше смисъл и стойност за тях — а мен не ме и поглеждаха.

Беше ми малко обидно и от време на време започвах да размишлявам: а кой всъщност съм истинският аз? Семьон Левитан или това незнайно кученце? Но отговор нямаше. Общо взето, във великото „Аз и Ти“ на Мартин Бубер засега беше наличен само елементът „Аз“, а и за него ставаше все по-неясно в кой ъгъл на цистерната със солена вода трябва да се търси.

Няма да преразказвам чутото в онези дни. Тук няма тайна — свещените книги на човечеството са отворени за всички, световната философия и поезия — също. Естествено, научих много нови неща — но не може да се каже, че започнах по-добре да разбирам Бога. Напротив, за него ми беше ясно все по-малко и по-малко. И скоро аз се превърнах в листо, потрепващо от всеки смислов полъх — моята беззащитна душа се плашеше всеки път, когато отекващите в нея редове бяха страховито тъмни, и се радваше, щом те се окажеха добри, светли и прости.

А понякога ми рецитираха такива стихове, че тези чувства ме спохождаха едновременно:

*В пътя ги спъва лукава кохорта.
Изтокът златен събужда полята.
Бог е невинен в смъртта и в живота.
Мъките само спасяват душата...^[1]*

И постепенно разбрах какво се очаква от мен: точно така да гръмнат и моите думи, пълни с непостижима простота, в чуждото

съзнание, да го оглушат и да го отвлекат, както се отвлича автобус или самолет.

[1] Борис Чичибабин. Нощю черниговской с гор араратских... — Бел.прев. ↑

Сеансът на сензорна депривация, в който се случи най-важното събитие в живота ми, се запечата в паметта ми до най-малката подробност.

Всичко започна както обикновено. Близко четирийсет минути след като се потопих в солената вода, квасът на Добросвет започна да действа и аз напълно се слях с тъмната влажна тишина. Редките мисли, които се появяваха в главата ми, се струваха сами на себе си толкова тромави и непохватни, че сякаш засрамени от своята уродливост, изчезваха веднага щом отраженията им изникнеха в огледалото на неподвижния ми ум.

И изведнъж това равно огледало бе строшено като с парен чук от гръмналия в мозъка ми бас:

*— О, ти, в пространството безкраен,
в материята с мощна власт,
правечен и недосегаем,
безлик и с три лица пред нас!
Дух вездесъщ и дух единен,
незрим за място и причина,
неразбираем в жизнен срок,
изпълва всичко и раздава,
гради, съдържа, съхранява —
наричаме го ние Бог!^[1]*

С мазните си интонации четецът напомняше типичен говорител от някое московско FM радио. В ума ми веднага изплува образът на един такъв безмерно нагъл, хлъзгаво-развъртян и захитряло-пробивен субект на пазарните отношения, въоръжен с последен модел смартфон. Изглежда, помощниците на Шмига бяха решили да икономисат откъм актьори и бяха наели евтинко един от ония младоци, които усмърдяват

ефира с рецитациите си за изгодни кредити и мигновена продажба на жилищна площ.

Аз обаче се отнесох — и се замислих за това, че московският радиобизнес заслужава истинско уважение за способността си да паразитира върху западните поп хитове, които сами по себе си са изцяло паразитни: все пак трябва да умееш не просто всекидневно да смучеш кръв от вампирите, ами наред с това и силно да тровиш въздуха над огромна територия...

Впрочем, мислех си аз, едно е самият ти да въртиш такъв бизнес, а съвсем друго — да слушаш радио. Това не бива да се прави никога, особено зад волана.

Седи си човек зад волана, гледа в предното стъкло, зад което ви е ясно какво става, и изобщо не забелязва какви заострени смислови харпуни се вливат в съсредоточения му в пътя мозък. То е, ще ме прощавате, като да стои разкрачен като рак без гащи в състояние на хипноза и даже да не вижда кой и в какъв ред му се намърдва отзад — а тук-таме на опашката да върти сделки търговският отдел на радиостанцията.

А пък освен реклама там има и песни. Те по принцип трябва да се анализират с психиатър куплет по куплет. Ей така като покараш кола един ден из Москва — и ставаш иззад волана остарял и помъдрял с десет години, с особен блясък в очите и с твърдото намерение още утре да теглиш кредит със смешна лихва... Да му се не види, та нали и всичко, което заобикаля човека в съвременния град, е практически от същото естество. Как изобщо да се замислиш за Бога.

Тогава осъзнах, че съм потънал твърде надълбоко в размисли за радиобизнеса — и всичко това защото такава стихотворение трябва да се рецитира от човек, който има най-малкото наченки на безсмъртна душа. Същевременно аз не пропуснах нито един ред от стиховете, защото моят освободен от тялото ум развиваше поразителна скорост: цялата тази върволица от мисли отне само миниатюрна частица от секундата.

*— Не могат люде просветени,
от твоя сложен свят родени,
в делата ти да търсят блик:*

*когато мисълта ни дръзва
да те докосне, в миг замръзва
във вечността пред дух велик^[2]*

Неочаквано мисълта ми дръзна да се възнесе към нещо безкрайно високо и прекрасно и тутакси, както беше обещано, замръзна. Но преди да замръзне, аз все пак успях да разбера, че такъв невъобразим полет нагоре е възможен и че това прекрасно наистина съществува във връхната му точка...

*— Ти сам дълга си ще узнаеш
и сам от себе си сияеш,
от тебе светлина роси.^[3]*

Когато блесналата ослепителна светлина, в която ме превърнаха тези редове, отново се смени с влажна тъмнина, аз проумях, че днес Добросвет ми е дал някакъв особено мощен коктейл — и е форсирал увисналия ми в безтегловност ум.

Налагаше ми се да преживявам смисъла на всяка дума с невиджана сила и яснота. Аз не просто се прониквах с чуждия мистичен опит — той ставаше мой. Обзе ме страх, защото осъзнах: само да се отпусна и тия агентурни изроди наистина ще ме накарат да позная Предвечния.

*— Като искрици устремени
слънца ти раждаш и вселени...^[4]*

Видях тези искри — или по-точно пак ги мернах. След кваса те започваха да се роят в тъмното горе-долу на четирийсетата минута от всеки сеанс, но можех да спра да им обръщам внимание и тогава те изчезваха.

— ... *пред твоя лик съм нищо аз.
Аз нищо съм! Но в мен оставаш
с величествена доброта,
в мен себе си изобразяваш
ти — слънце в капчица вода.*^[5]

Стори ми се, че станах огромна капка и в нея се вля цялата свръхсолена вода от ваната, из която се носех. И в мен вече беше готово да се отрази нещо неизмеримо и ослепително, но му попречи проклетият четец — той като че ли обърка стиховете, излезе от ритъм и тутакси загъгна някак по-бързо:

— *Но как съм толкова чудесен,
щом в кал роден съм — неизвестен!
Не мога сам в живота строг.
Аз телом сред прахта ще тляя,
но гръмотевици владяя,
аз цар съм — червей — роб — и бог!*^[6]

По-нататък ще се постарая да опиша точно споходилите ме преживявания по реда на появяването им — след предизвикалите ги думи.

Отначало тялото ми изтля в прах. То се разлагаше много дълго, сигурно сто години. После се разнесе оглушителен удар на гръмотевица, прахта се разсея като лек облак и аз осъзнах, че сега съм свободен ум, който може да стане каквото му хрумне.

И станах цар. Това беше неприятно и тревожно, защото знаех: скоро аз и семейството ми ще бъдем разстреляни в мазето от романтичните червени часовникари.

После станах червей. Беше особено унил момент — стори ми се, че времето е спряло и сега вечно ще обяснявам за мобилната тарифа „любимият“ в безкрайната ефирна пропаст между последния гег на Сидор Задорни и шансона „Братчедът сам занесе дюшека в кокошарника“.

Накрая се превърнах в роб. Беше като да дойдеш без нужда на курса *Intermediate Advanced* в осем и половина сутринта.

А после изведнъж станах Бог.

Как да предам този миг.

Знаете ли, всичките онези сладникави индийски метафори за това как Бог и търсецията го наподобяват влюбена двойка са си чиста истина. Тук, разбира се, любовта не е такава, която оставя след себе си дечица или поне песента *Show must go on*. И все пак няма с какво друго от човешкия опит да се сравни този миг.

Точно така замира сърцето пред приказната невъзможност на онова, което ей сега ще се случи, точно така побеждаваш смущението и срама, преди да се разкриеш напълно — само че в жалката земна любов след десет минути вече разбираш, че равнодушната природа просто те е използвала за своите цели, но тук... Тук обещанието за чудо наистина завършва с чудо. И това чудо такова, каквото е, не може да се опише. Тоест може, но думите няма да създадат даже бегла представа за описаното.

И все пак ще се опитам да кажа най-важното. Знаете, че в нашия свят често псуват Бога. Бензинът бил скъп, заплатата — малка, и изобщо светът гноясвал под петата на сатаната. И когато приказват такива неща, хората дълбоко в душата си мислят, че колкото повече мрънкат, толкова по-голяма лихва им дължи Бог по кредита на доверие — нали сега всички са отракани, хитри и разбират колко изгодно е да имаш скътан собствен, малък, международно признат гладомор. Самият аз, общо взето, разсъждавах приблизително по същия начин.

И изведнъж осъзнах, че Бог е единствената душа на света, а всички останали създания са само танцуващи в нея механизми, и лично той изпълва със себе си всеки от тези механизми, и той се побира цял във всеки един от тях, защото за него нищо не е дребно.

Разбрах, че Бог е приел формата на хиляда различни сили, които са се сблъскали една с друга и са сътворили мен — и аз, Семьон Левитан, с плешивината и очилата си съм целият създаден от Бог, и освен Бог в мен няма нищо, и ако това не е най-висшата любов, която изобщо може да съществува, то тогава кое е любов? И как мога да ѝ отвърна? С какво? Защото, проумях аз, не съществува никакъв Семьон Левитан, а само неизмеримото, и в него е самата ми същност и ос — това, на което се намотава целият останал скучен свят. И цялата тази

бясна въртележка, от която цял живот се оплакваме на себе си и един на друг, съществува само за да може да се въплъти непостижимата, прекрасната, поразителната, неприличащата на нищо любов — за която не може дори да се каже кой е субектът и обектът ѝ, защото ако се помъчиш да проследиш края и началото ѝ, ще разбереш, че всъщност освен нея няма нищо и самият ти и тя сте едно и също. И ето това, неописуемото, превъзхождащо всеки опит даже да се мисли свързано, то е Бог, и когато поиска, той те издига от омагьосания свят на тази височина, и ти виждаш всичко ясно и без съмнения, и ти и той сте едно.

Сякаш летях след вихър от искри и бях една от искрите и целият вихър, и се смеех и пеех с различни гласове... Това трая съвсем кратко, не повече от секунда, но за тази секунда аз познах толкова съкровени неща, че после не една и две години ме преследваха странни и необясними видения. Сякаш бях влязъл по друга работа в небесния дворец — макар че не се знае каква работа изобщо би могъл да има Сеня Левитан в небесния дворец — и случайно бях надникнал в ковчега на велика тайна...

Аз видях ангели, надарени със сила и слава. Усетих ги просто като възли от сила, могъщи закони и принципи, на които се крепи светът. Ако ви кажа например, че законът за всеобщото привличане е един от Божиите ангели, просто ще ми се изсмеете. А впрочем то си е точно така. Мислещият човешки ум, който подлага всичко на съмнение, също е един от ангелите, такива са и пространството и времето, раждането и смъртта.

Някои от ангелите са наистина страшни, особено Смъртта и Умът, и ако осъзнаем какво правят те с човека и как изглежда това в действителност, направо ще полудеем от страх. Но Бог винаги е в човека и не бива да се страхуваме от ангелите, защото именно от човека ги гледа Бог и се чуди, и се смее, и плаче като дете... И много други тайни видях аз в този момент, нямаше да ми стигне дълъг свитък да ги опиша всичките. А само като си помисля, че такива неща може да се записват с молив на хартия, даже ми става някак смешно.

После лежах в солената вода и сълзите бликаха като два ручея от очите ми, и вече знаех, че тази една секунда е изкупила и всичките мои беди, и всичките страдания на света.

— Господи — прошепнах аз, — ти ме порази право в сърцето...

— Хиляда седемстотин осемдесет и четвърта година — обади се в черепа ми мазният бас на радиоговорителя. — Гаврила Романович Державин. Ода „Бог“.

[1] Гаврила Державин. Бог. Сп. Литературен свят, <http://literaturesviat.com>, прев. Красимир Георгиев. — Бел.прев. ↑

[2] Пак там. — Бел.прев. ↑

[3] Пак там. — Бел.прев. ↑

[4] Пак там. — Бел.прев. ↑

[5] Пак там. — Бел.прев. ↑

[6] Пак там. — Бел.прев. ↑

Не казах нищо за случилото се нито на Шмига, нито на Добросвет — струваше ми се, че ще извърша предателство към най-чудното преживяване, което съм имал в живота си.

Външно всичко протичаше както преди: аз изпивах чашка психотропен квас и се гмурвах в цистерната си, след което в мозъка ми зазвучаваха гласове, разказващи за Бога. Но сега всичко беше различно. Аз вече знаех за какво говорят и можех да различа истината от измислицата или от уродливите спекулации на някой мъртъв интелект.

Дори не ми се налагаше кой знае колко да се замислям. Чуех ли неистина, тя си оставаше само думи. А чуех ли истина, тутакси я изживявах и пред мен се разкриваше още едно Божие лице, каквито той явно притежаваше безкрайно много. Чудото ставаше отново и отново.

Но ужасът беше в това, че аз не можех да преживея сливането с Абсолютата без депривационната камера и кваса, с който ме поеше Добросвет. Когато отново си възвръщах човешкото тяло, духовните ми очи обрастваха с гурелите на тревогите, обидите и желанията, които полепваха по ума ми веднага щом излизах от солената вода. Мъчех се да се боря, но всеки път психически сили извън моя контрол завземаха властта над разума ми и аз се превръщах в същия неодушевен механизъм като онези, които се движеха около мен.

По-точно в мен имаше дух и това беше Божият дух, еднакво пронизващ всекиго и всичко, но той и не мислеше да посяга към лостовете за управление, тъй както детето не пипа навитата с ключе количка, която е пуснало по пода. И всички ние бяхме такива колички, и колкото и смешно да звучи, наистина трябваше да славим играещото в нас дете — защото то беше всички нас и извън него ние просто не съществувахме. С една дума, налапах въдицата. Докато ме пускаха в депривационната камера, където всеки път ме посрещаше Бог, аз нямаше да си тръгна по своя воля от Шмига и Добросвет — и работата вече не беше в единия милион долара.

Веднъж след сеанса ме заведоха в стаята за мониторинг, където седяха те двамата.

— Е, как е, Семьон? — попита Шмига.

Преживяванията от последните седмици ме бяха направили свенлив и плашлив — и като не знаех какво да отговоря, сигурно съм ги гледал ококорен като птиче, паднало от гнездото.

— Защо не се бръснеш?

Вярно, птичето вече отдавна не се бръснеше.

— Водата вътре е много люта — притече ми се на помощ Добросвет. — Ако се бръснеш, ти изгаря бузите.

— Значи още помниш — подсмихна му се Шмига и пак се обърна към мен. — Как върви подготовката?

Аз уклончиво свих рамене.

— Постигна ли? — попита той.

— Какво по-точно?

Шмига сложи на масата малък диктофон и натисна едно копче. Изведнъж чух собственото си тихо мърморене.

— Не, ти пак не разбираш, Мартин... Когато говориш за диалога между евреина и Бога... Ами за какво ще говори Бог с евреина? Такъв диалог... — и тук гласът ми се изпълни с овладяната Левитанова сила и зазвуча ликуващо-победоносно, а всички произнасяни от мен думи тутакси придобиха тежест и сериозност, сякаш бяха наименования на градове, опазени от врага с цената на много кръв. — Такъв диалог, Мартин, става възможен само след като Бог издигне евреина до себе си. А когато това се случи, Мартин, евреинът по силата на самата тази висота става Бог, тъй като на висотата на Бога е само Бог. И там, Мартин, вече няма за какво толкова да се говори, защото и без това всичко е ясно... Но ние — и тук вместо говорителя Левитан аз отново чух Левитан загубеняка, — но ние веднъж вече така се опарихме с този въпрос, че аз няма да ти давам съвети и ще е най-добре кротко да си замълча...

Шмига изключи диктофона.

— С кого беседваш тука? — подозрително попита той.

— Аз... не знам — отговорих. — Изобщо не помня някога да съм говорил такива неща.

— Не помниш — каза Шмига, — защото си ги говорил насън. Ама записът всичко помни... Зъбчето ти, Сеня, работи не само като

приемник, но и като преподавател.

— Той дискутира с Мартин Бубер — намеси се Добросвет. — Ние сме го обработвали на тази тема веднъж-дваж във ваната, та Сеня явно е запомнил и сега насън спори с него.

— А какъв е тоя Бубер?

— Агент на световния ционизъм — каза Добросвет. — Даже не агент, ами може да се нарече най-изпеченият световен ционист.

— Че защо му пускаш такива лисици? — намръщи се Шмига.

— Е, няма как иначе, другарю генерал — отговори Добросвет. — Все пак не го готвим за концерт в Двореца на конгресите. Ами знаете за какво.

— Всъщност да — съгласи се Шмига и направи сериозна угрижена физиономия, каквато правят бюрократи без връзка с главния мозък от типа на Елцин, когато искат да покажат държавната значимост на мисълта си.

След като поседя така около минута — но без да сподели с нас възвишената си мисъл, — той вдигна поглед към мен и попита:

— Та за какво спореше с него? Нещо не можах да схвана докрай същността на въпроса.

— Ами пийнете си и вие от специалния квас — казах аз, като дръзко го погледнах в очите, — пък после легнете във ваната за седмица. Тогава току-виж сте схванали.

Шмига обаче не се обиди. Изведнъж се усмихна неочаквано топло и рече:

— Колко пъти да ти повтарям, Сеня. Ние с тебе сме на „ти“. На „ти“, разбра ли? Никога повече не ме обиждай така.

Не, все пак Шмига не беше толкова прост човек, какъвто искаше да изглежда в службата, и аз постепенно започвах да разбирам това. Издържах за известно време оловната тежест на погледа му, а после ми хрумна, че може случайно да си го припомня в депривационната камера, и отместих очи.

— Мисля, че е готов — наруши мълчанието Добросвет.

— И аз така мисля — каза Шмига. — Полека-лека ще започваме. Как стоят нещата с ангелите?

— Ангелите са в пълна бойна готовност, другарю генерал — отговори Добросвет. — Две ескадрили.

Както се оказа, аз не бях единственият участник в операцията: освен мен в нея действаха и „ангели“. Разбира се, това не бяха истински ангели, за чиято природа говорих по-горе. Шмига и Добросвет наричаха така гласовете, на които предстоеше да зазвучат редом с моя в черепната кутия на американския президент.

В тази операция на мен бяха отредили ролята на таран. Излъчвайки от депривационната си камера, аз трябваше да докарам Буш до състояние на религиозен транс. А пък конкретните указания за това какво да прави, за да изпълни Божията воля, трябваше да му дават ангелите. Моята задача, разбира се, беше по-сложна, защото ми предстоеше да вляза в жив контакт с Буш. А повелите на ангелите се очакваше да се пускат на запис, за да се избегнат всякакви гафове.

В ролите на ангели бяха задействани израснали на Запад деца на дипломати, проговорили на английски още в най-крехка възраст: с ангелското произношение не трябваше да има никакви издънки, понеже единствено Господ е неподвластен на човешките съждения.

На ангелите, разбира се, не се обясняваше в какво точно участват — говореха им някакви мъгляви неща за озвучаване на секретни филми и убедително ги молеха да си затварят устата, за да нямат родителите им проблеми в службата. Семействата на дипломатите, както ми обясни Добросвет, живеят в толкова силна параноя, че след такава молба пълната секретност е гарантирана.

Децата ги записваха поотделно — също като хората, чиито гласове чувах в депривационната камера. На едно ангелче се падаха само по няколко изречения във всяко ангелско послание, като се стараеха да разделят текста по такъв начин, че никое от децата да не разбере за какво всъщност става дума.

Когато се изясни, че даже аз няма да знам съдържанието на ангелските послания, у мен за пръв път се загнезди надеждата все пак да се измъкна жив от тази история. Впрочем след няколко месеца случайно видях в базата един от ангелите — момиче на около

единайсет години с тенис ракета под мишница — и изпаднах в умиление, и тайно завидях на чуждото безоблачно детство.

В базата Шмига си имаше собствен малък кабинет — не толкова бляскав, колкото московския, но и той беше украсен със снимки на известни личности и сувенири: снимка на бледия Бадри Патркаишвили, на когото младият Шмига назидателно говореше нещо на ухо, купа „Най-добър биатлонист на поделението“ и изсушена морска звезда в бледочервен цвят с либерално извити лъчи.

Та в него ме извика той за последно събеседване преди началото на операцията. Дали за по-просто, или за по-задушевно, но Шмига се стараеше да говори с мен на езика на детството ми — и като че ли употреби всички думи, които беше запомнил от ония времена.

— Слушай сега, Семьон. Задачата ти е да промиеш мозъка на Буш на емоционално ниво. Но в никакъв случай не бива да говориш с него по работа. Защото тук можеш да оплескаш нещата. Щом се окопити, ти трябва да кажеш нещо от сорта на: „останалото ще ти възвестят моите ангели“; и веднага да се изключиш. И ако тоя ми ти айнциайн ти зададе конкретен въпрос, пак кажи: „моите ангели ще те научат“. Сам не опитвай нищо. Тогава сто процента няма да има никакви издънки. Схвана ли схемата?

— Схемата я схванах — отговорих аз. — Само не схванах какво трябва да му говоря.

Седналият срещу Шмига Добросвет се засмя.

— Ами това, Семьон, никой не може да ти го каже. Ние два месеца всеки ден те изненадвахме. Сега е твой ред да ни изненадаш. Предоставихме ти цялата информация, с която разполагаме. Ти имаше религиозни преживявания, това научно го засякохме. По всички показатели би трябвало да си друг човек.

— Какви са тези показатели? — попитах аз.

— Ей на, Добросвет е написал цял отчет — каза Шмига и ми подаде сива папка, от която стърчаха няколко разделителя. — Ако искаш, чети.

Отгърнах подвързията от служебен сив картон и прочетох:

„Проведените на Запад електроенцефалографски изследвания на минаващи курсове за преквалификация лондонски таксиметрови шофьори и на тибетски ламы, медитиращи върху безбрежното състрадание, убедително доказват, че повтарящият се опит дълбоко

променя структурата на невронните връзки в главния мозък дори за относително краткия период на експеримента...“.

Не ми се четеше по-нататък и аз сложих отчета на масата.

— И аз нищо не разбрах — каза Шмига, взе отчета и го разгърна на един от разделителите. — Но основната идея е такава... Къде беше... Ето. Добросвет пише, че се е научил да те докарва до състояние на „динамичен богочовек“, еба ли го к’во ще рече. Ти обаче трябва да говориш с Буш задължително в това състояние, и то не как да е, ами с гласа на Левитан. И всичко ще ни се нареди. Поприказвай към пет минути, да се размекне, и после си обирай крушите. Само помни как да си ги обереш грамотно — демек, останалото ще ти обяснят ангелите, и туйто. Запомни ли?

— Запомних — казах аз и мрачно въздъгнах.

— Страх ли те е? — попита Шмига. — Не се бой, Семьон. Аз вярвам в теб. И Добросвет също. Той ще ти сипе няколко капки храброст в квасчето, хе-хе-хе...

Колкото повече приближаваше моментът на истината, толкова побезумно и леко ми ставаше на душата. Сънувах студентски сънища: как тегля въпрос, по който нищо не знам, и трибуналет на преподавателите ме гледа доброжелателно, но е ясно, че само да отворя уста — и това благоразположение ще се смени с презрителни гримаси. Щом се събудех, си спомнях какво ми предстои и веднага усещах гадене, сякаш бях пътник в самолет, пропаднал във въздушна яма.

Разбира се, вече дълго време се готвех за изпита, но дали подготовката ми беше правилна?

Още в самото начало на заниманията си аз по-скоро от страх и объркване, отколкото с практическа цел, научих наизуст тирадата от „Криминале“ — уж цитат от Книга на Йезекиил, който черният гангстер произнасяше, преди да натисне спусъка. Там имаше красиви фрази, но най-силно впечатление правеше, разбира се, краят:

And you will know my name is the Lord when I lay my vengeance upon you...^[1]

Тук гласът на Левитан имаше къде да се разгърне. Но после разбрах, че Буш по всяка вероятност е гледал Pulp Fiction и да му повторя този пасаж, ще е самоубийство. Затова пък се научих да произнасям с проникновена интонация: *For I am the Lord your God!*^[2]

Прекарах много време над англезичната Библия в търсене на сходни цитати. Наизустявах не толкова цели откъси текст, които религиозният Буш би могъл да помни, колкото характерни библейски изрази на английски, разни там *valley of darkness u the path of the righteous*^[3]. Страхът изостри паметта ми.

Но така и не бях си подготвил уводна реч. Работата е там, че в депривационната камера, особено след специалния квас, всичко изглеждаше съвсем другояче. А и имах достатъчно опит, за да си дам сметка: в решителния момент аз сигурно ще забравя всички домашни заготовки.

Нямаше предварително определена дата за първото ми излизане в ефир. Да се предаде гласът, който Буш ще чуе в главата си, можеше по всяко време, но, виж, да се улови обратният сигнал, необходим за осъществяване на диалог, беше далеч по-сложно — тук даже времето можеше да повлияе на резултата.

В онези дни аз научих много нови неща за предисторията на операцията. Както ми обясни Шмига, Буш имал не пломба, а имплант, поради което биметалният радиопредавател в шестия горен ляв (същия като при мен) зъб на американския президент се оказал значително по-мощен от стандартния.

Зъболекарят на Буш бил стар съветски агент, дълбоко внедрена спяща къртица, вербуван много преди в списъка му с клиенти да се появи бъдещият президент на САЩ. Шмига явно се гордееше с тази операция. Биметалният имплант в горната челюст на Буш бил едно от последните чудеса на родния военнопromишлен комплекс и вече едва ли биха могли да изработят втори такъв. Но даже неговата мощност стигала за предаване само на няколко километра разстояние.

Първоначално никой не мислел за Бог — предполагало се по този начин чисто и просто да подслушват разговорите на Буш. Това обаче се оказало невъзможно: на практика всички помещения, в които американският президент провеждал съвещанията и срещите си, били добре защитени срещу всякакво подслушване. Освен това било трудно постоянно да возят след Буш необходимия ретранслатор. И тогава на полковник Добросвет му хрумнала безумно смелата мисъл за гласа Господен.

За разговорите на Буш с Бога идеално подходеше ранчото на семейство Буш в Крофърд. Апаратурата за ретранслация беше вече там

— аз даже знаех, че е скрита в мебелен фургон, който обикаля из града и околностите и за конспирация кара и истински мебели. Сега чакаха кога Буш ще отиде на ранчото.

Моята депривационна камера претърпя някои изменения. Отказаха се да слагат микрофон в нея — решиха да свалят звука направо от зъба ми, защото така имаше по-малко изкривявания при предаване. Затова пък се появиха два светодиода, зелен и оранжев, които светваха за няколко секунди в тъмнината над мен — и угасваха, за да не нарушават концентрацията ми. Оранжевият означаваше „готовност“, зеленият означаваше „ефир“.

Освен това добавиха копче за екстрено изключване на връзката в случай на пристъп на кашлица или нещо подобно — съгласно инструкциите аз трябваше постоянно да го държа в ръка, докато съм в ефир. Казвам „държа в ръка“, защото това всъщност не беше копче в обичайния смисъл, а водонепроницаем гумен поплавак, от който излизаше кабел. За да се изключи, трябваше просто да го стисна.

Дните минаваха непредаваемо бавно. Сутрин препрочитам Библията, репетирах англоезичния Левитан, отработвах разните архаични *thee* и *thou*^[4] и се терзаех духом. И само след като се потопях в тъмната солена вода, над която сега наистина се носеше Божият Дух, аз изпитвах радост — защото знаех, че някоя от чутите днес думи непременно ще ме издигне на недосегаеми за хората висини.

Всичко се случи много делнично, без никаква романтика.

През нощта ме събудиха. Сърцето ми подскочи — разбрах какво ще стане сега. Но се постарях да не издам уплахата си. До камерата ме чакаше Добросвет със специалния си квас. Изглеждаше сънен.

— Скачай — каза той, след като изпих чашата с обичайната гадост. — Буш е в ранчото. Скоро ще дойде Шмига. След час започваме. Не се впускай в дълъг разговор, само се обозначи и слушай какво ще ти каже. След около три минути ще те изключим. Първата копка, тъй да се каже. Е, Перун да ни е на помощ...

Когато около час по-късно светна оранжевият светодиод, моят измит от кваса ум беше чист и празен. Все още не знаех какво ще кажа след няколко секунди. После светна зеленият.

И изведнъж без никакво усилие от моя страна гласът на Левитан произнесе:

— Джорджаия! Джорджаия! Джорджаия! Сине мой, смело сърце и чиста душо! Говоря ти аз, друже мой...

Това идиотско и напълно неочаквано за самия мен „Джорджаия“, което приличаше на „Исайя“, прозвуча съвсем органично — в края на краищата уместно ли беше Бог да нарича Буш Джордж? Думите ми донякъде напомняха радиообръщението на другаря Сталин към ГУЛАГ по повод немскофашистката офанзива, но с тази реч Буш вероятно не беше запознат.

— Слушай речите ми с вяра и любов, защото аз съм Господ, Бог твой, и дойдох при тебе, за да облекча бремето ти...

Стори ми се, че чух дрезгаво дишане, а после се разнесе звън от удар и стържене на зъби. И чух тихо:

— Oh fuck...^[5]

Последва сподавен стон, трясък и шум. И същият задъхан глас припряно добави:

— Forgive me father for I have sinned...^[6]

Не успях да кажа нищо — над мен светна оранжевата лампичка. Сеансът беше приключил.

Когато взех душ и излязох от депривационния отсек, отвън ме посрещнаха Шмига и Добросвет. Изглеждаха посърнали.

— Защо ме изключихте толкова рано? — попитах аз.

— Непланирана реакция — каза Добросвет. — Но ти направи всичко правилно, към теб нямаме претенции. Довечера за всеки случай ще гледаме новините.

В очакване на новините аз обръснах двуседмичната си четина, изрязах си ноктите и през кратък интервал обядвах два пъти в столовата — не толкова от глад, колкото от нерви.

В девет вечерта ние вече седяхме пред телевизора в кабинета на Шмига. Чакането трая само пет минути.

— Днес на ранчото си в Крофърд — каза говорителката със сдържана усмивка — по време на разходка с колело президентът Буш е паднал и е получил леки наранявания. Оказана му е медицинска помощ. Предполага се, че това няма по никакъв начин да се отрази на работния график на американския президент...

Шмига хвърли поглед първо към мен, после към Добросвет и аз забелязах в очите му студени победоносни пламъчета. Сигурно така

изглеждаха очите на гигантски гущер, усетил, че плячката няма къде да избяга.

— Ще му се отрази на графика — каза той. — Ще му се отрази, и още как. От утре започваме работа по обекта.

[1] И ще познаеш, че името ми е Господ, когато извърша над теб моето отмъщение (англ.). — Бел.прев. ↑

[2] Защото Аз съм Господ, Бог твой! (англ.) — Бел.прев. ↑

[3] „Долината на сянката“ и „пътят на праведните“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[4] Архаични форми на „теб“ и „ти“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[5] Ох, мамка му (англ.). — Бел.прев. ↑

[6] Прости ми, отче, задето съгрших (англ.). — Бел.прев. ↑

Като почтен човек аз може би не бива да преразказвам тук разговорите си с Буш. А и никой не е отменял подписания от мен документ за поверителност. Затова е добре, че при цялото си желание почти нямам какво да разкажа, та на по-избухливите служители от въпросното ведомство няма да се наложи да стягат за път сътрудник с циркулярна пила, смазана с полоний.

Обикновено аз не се готвех за беседите си. Представях си как ще започна разговора и винаги знаех как ще го завърша — с ангелите. През останалото време вниманието и енергията ми бяха насочени към това да поддържам величествената интонация на съветския радиоговорител („говори с диафрагмата“, повтарях си аз).

А всичко друго... Не си мислете, че бягам от отговорност, но съзнателното ми участие в това, което ставаше, беше крайно ограничено.

Ако трябва да направя сравнение, аз бях машинист, който отговаря за скоростта на локомотива и за свирката му. Локомотивът се движеше по релси, прокарани преди хилядолетия в синайската пустиня от онова еврейче, за което пее гениалният Ленард Коен в песента си *The Future*. А конкретните думи бяха нещо като траверси, които поемаха тежестта на локомотива и на релсите. Без траверси, много ясно, не може да има никакво железопътно движение — но нима машинистът мисли откъде се взимат те и от какво дърво са направени?

Траверсите носеха тежестта и се нижеха безотказно, защото тогава аз стисках здраво Бога за кутрето с трепереща от страх ръка. Търсените думи изникваха в душата ми без каквото и да било усилие, пък и изобщо без мое участие — иначе да съм провалил цялата работа. Вероятно точно така са говорили и древните пророци, чието земно нищожество не е пречило на величието на предаваното чрез тях откровение.

Когато се слушах на запис, даже невинаги разбирах за какво говоря — но всеки път се дивях на тайнственото могъщество на думите си. Те бяха несвързани и мъгляви, а понякога и граматически

неправилни. Но това само им придаваше сила — защото на Всевишния приляга да се изразява със знаци, знамения и смътни пророчества. Отива му да е загадъчен и това не ми се получаваше никак зле.

Нашите беседи бяха на някакви примерни теми — по-точно не теми, а нещо като смислови центрове, около които се навързваха вдъхновените ми бръцолевения. Ние с Добросвет обикновено ги намирахме в американските методистки брошури и в списанията за американска поп култура, които пристигаха от Службата за външно разузнаване: *The Three Men I Admire Most*^[1], *My Ministry of Reconciliation*^[2] и тям подобни.

Понякога, обзет от внезапен импулс, аз захвърлях методистките шаблони и се залавях да нахвърлям нещо, да речем, от Майстер Екхарт. Самият Екхарт ги говореше едни много заплетени, а в моя свободен преразказ излизаше съвсем божествено. От време на време предпазливо вкарвах по някоя цветиста суфиска метафора, като предварително я изчиствах от всякакви ислямски референции. Но финалът беше винаги един и същ: „а останалото, сине мой, ще ти възвестят моите ангели — слушай ги, защото те са мъдри не със своята мъдрост, а с моята...“.

Самият Буш говореше малко, което много облекчаваше мисията ми. Той отвърщаше на мъглявите ми величествени призови с молитвено мърморене, хлипане или ритуални възклицания, както е прието у американските евангелисти. Понякога се разплакваше — особено от ислямската мистична образност. Често запяваше „алилуя“, като че ли под звуците на някакво джазче, което свиреше в душата му. Тогава имах време да си поема дъх. Случваше се и да започне да ме слави със сълзи в гласа, от което ми ставаше неудобно — както сигурно му е било на другаря Сталин в разцвета на култа към личността.

Но като цяло след годините общуване с него останах с впечатлението, че Буш е по-скоро добър човек, отколкото лош. Той никога не искаше нищо лично за себе си. Също така не го интересуваха утрешните курсове на валутите и акциите. Освен това често го мъчеше съвестта — и това улесняваше работата ми, защото винаги е по-лесно да успокояваш човека, отколкото да отговаряш на случайни въпроси.

Най-често облекчавах терзанията му с нещо като: „Ликувай, Джорджаия, защото си праведен в моите очи“; а после предавах щафетата на ангелите и се изключвах. А когато все пак успееше да ми зададе конкретен въпрос, използвах неясни цитати от древни гадателски книги, които Добросвет ми доставяше в превод на английски. Помнех наизуст десетина такива отговора, съставени въз основа на древнокитайската „Книга на промените“, която Буш едва ли познаваше.

Той никога не досаждаше — като истински джентълмен Буш знаеше как да се държи на разстояние. Понякога самият аз се увличах, но моите куратори не ми даваха да нагазя прекалено надълбоко в разговора — започнеше ли да мига зеленият светодиод над мен (сигналът „момчета, да се омитаме“, както се изразяваше Шмига), аз призовавах ангелите. Какво говореха ангелите на Буш — не знаех и не исках да знам, стигаха ми нервите по време на моята смяна.

Като цяло работата беше тежка и много вредна — ден след ден квасът на Добросвет подкопаваше и без това крехкото ми здраве.

Графикът на сеансите за връзка зависеше от това дали разузнавачите успяваха да закарат обратния ретранслатор в обсега на приемане. Затова Бог говореше с Буш най-често когато последният беше в Крофърд или в чужбина. Но за да бъда постоянно във форма, за мен се провеждаха редовни тренировъчни сесии, същите като по време на началната подготовка. Започнах да разбирам как живеят футболистите, купувани и продавани от международните клубове. И понякога си мислех, че милион долара за такива мъки са проява на някаква съветска стиснатост.

Моите куратори обаче се вълнуваха от съвсем други проблеми.

— Не бива да се успокояваш — казваше ми Шмига. — Трябва постоянно да повишаваш метафизичната си боеготовност, Семьон, защото никой не знае пред какви задачи ще ни изправи утрешният ден...

За нещастие той се оказа прав.

Проблемите започнаха непосредствено преди иракската война. Работата е там, че по това време Буш започна да се моли заедно с Тони Блеър. А Блеър, за разлика от Буш, беше човек, чиято съвест беше винаги спокойна. И като всички такива хора той имаше съвсем сериозни въпроси към Господ. За щастие не можеше да ги зададе на

мен. Но започна да ги задава на Буш — след като последният му призна за своята богоизбраност въпреки строгата ми забрана.

За пръв път бяхме изправени пред такъв сериозен риск. Но не можехме да спрем операцията — ангелите имаха още много работа. Аз не можех просто да се омета, защото без моето прикритие всичко можеше да излезе наяве. Затова на съвещание у Шмига решихме, че аз ще изоставя Буш за една седмица, уж за наказание — и през цялото това време ангелите също ще мълчат.

През тези дни не ми беше леко. Буш седеше в Крофърд, където аз обикновено слизах над него след всяка молитва. И всеки ден ридаеше в черепа ми, като току повтаряше: „Защо ме остави?“.

Понякога даже изпитвах омраза към чекистката шайка, която подлагаше този, общо взето, недотам лош човек на такива изтънчени мъчения. И съвсем забравях, че самият аз съм просто един служебен мишок от тази шайка, боец на НКВД, качен от партията на лелята във висините аеростат, от който е видял толкова много, че занапред едва ли го чака твърде дълъг живот.

Когато Буш съвсем се отчая и се умълча, аз слязох над него в едно сутрешно откровение, кротко го смъмрих за непослушанието и му наредих вече никога и на никого да не казва за моя глас. А после, уж за да го утеша, му предложих да отговоря на който и да е от въпросите на Блеър.

Това беше чиста авантюра от моя страна и зеленият светодиод над мен мигна тревожно няколко пъти, но залогът вече беше направен.

— Тони се интересува — изрече със слаб глас Буш — как се съгласуват и съгласуват ли се изобщо божественото всемогъщество и божествената всеблагод.

В първия момент даже не разбрах какво има предвид.

— И как му отговори ти, Джорджаия? — попитах аз.

— Отговорих му... Отговорих му, Господи, че от сложните думи плетат мрежите си фарисеите, а истината на Духа обитава само простотата. И в този въпрос я няма.

— Истина е това, сине мой — потвърдих аз и почувствах как по челото ми избиват капки пот, огромни като гроздови зърна.

— Тогава Тони помисли малко — продължи Буш — и каза, че може да зададе въпроса съвсем просто. Ако Бог е добър и всемогъщ,

защо на света има страдание и зло? Защо е имало „Аушвиц“ и ГУЛАГ? И аз, Господи, не намерих отговор. И сега не го знам...

Той млъкна и аз разбрах: очаква отговор.

В първия момент си помислих, че това е провал — нямаше какво да кажа. Но духът, който ме владееше, подобно на свещен жироскоп не ме остави да загубя ориентация в обгърналата ме тъмнина. Навреме си спомних, че трябва да говоря не аз, а гласът на Левитан. И все едно се самоотстраних, престанах да стоя на пътя му. А гласът изрече:

— Това, за което питаш, Джорджаия, е тайна, твърде тежка за крехките земни плещи. Отговори се дават всекиму според степента на разбирането му. Но на теб, възлюблени сине мой, аз ще кажа всичко както си е. В духа и истината никой от вас не съществува, а само аз съм, и всичко това е сън, сънуван от онези, които всъщност ги няма, защото във всекиго съществувам единствен аз. Вашите животи са подобни на искри около огън и този само огън е реален, вечен и неизменен, а всички вие сте просто негови отблясъци в мрака. Истина ти казвам, аз не знам за вашите гулази и шмулази и не за всеки от вашите векове достига до мене вест...

— Но защо ни е такъв Бог? — попита потресен Буш.

— Защо ви е такъв Бог ли? Разбира се, той не ви е нужен. Но аз нямам за вас друг Бог...

Над мен замигаха едновременно оранжевата и зелената лампичка и аз разбрах, че вече е крайно време да приключвам.

— В мрака на небитието, о, Джорджаия, гори сърцето ми с огъня на безкрайната любов. И всеки е свободен да отиде при него, и може да намери пътя, защото аз се грижа за това той да е винаги видим. Но има такива, които не питат как да дойдат при моя огън. Те питат: а защо съществуват мракът и студът?

— Прости ми, Господи...

— Ти попита и аз ще ти кажа — не спираше да гърми гласът ми. — Това, че от време на време ти е студено и тъмно, сине мой, доказва единствено, че има топлина и огън, защото как иначе ще ги познаеш? Узнай, о, Джорджаия, великата тайна. Основното доказателство за моето битие — това е злото. Защото в свят без Бог злото нямаше да е зло, а корпоративен етикет.

— Ох — прошепна Буш. — Наистина е така...

— И още по-нависоко ще те въздигна, о, Джорджаия. Узнай, че злото съществува само за гледащия го човек, а самият той е чисто и просто мое зрелище и е жив само поради това, че аз го гледам. Участник във всичко това съм единствен аз и ако изобщо на някого се причинява зло, то е само на мен. А на мен, истина ти казвам, нищо не може да ми причини зло. И защо, о, Джорджаия? Защото няма никакво зло. Има само страшни сънища, които се изкупват със събуждане. Но тази истина е по-висша от вашите свещени книги и трябва да се запази в тайна. Не казвай на Блеър всичко изречено от мен. Когато той отново пристъпи към теб с това питане, отвърщай така: „Йоу, Блеър, ако в киното дават филм на ужасите, това не значи, че киномеханикът подпомага злото, макар че при голяма склонност към философско мислене може и така да се каже“. Тогава той ще се засрами от многоумието си и ще отстъпи. Отговорих ли ти, о, Джорджаия?

— Алилуя! Алилуя! Алилуя!

— Тогава не изкушавай повече, Джорджаия, своя Господ Бог.

Буш плака, после се смя, после пак плака. А после аз го превключих към ангелите, при които за тази седмица се беше натрупала много работа за него.

Когато излязох от ваната, Шмига ме чакаше пребледнял още пред душкабината.

— Слушай ме сега много сериозно, Семьон — каза той. — Този път ни се размина. Но друг такъв път не бива да има никога вече. Осереш ли операцията, аз лично ще те разстрелям в пичка ти лелина направо в бидона с маринатата. Вдяна ли, или не?

[1] Цитат от популярната песен на Дон Маклийн „American Pie“; букв. „тримата души, на които най-много се възхищавам“, става дума за Бог Отец, Бог Син и Светия Дух (англ.). — Бел.прев. ↑

[2] Често срещан израз в методистките проповеди, букв. „моего пасторство на помирението“ (англ.). — Бел.прев. ↑

Сега вече ми е трудно да проумея как съм могъл да живея шест години в тази база и да не се побъркам. Че и нито веднъж не се опитах да избягам. Разбира се, работата не беше в обещания ми милион, защото по московския стандарт това не са кой знае какви пари даже за един лузър. Просто трансформацията, която ме издигаше нависоко, правеше всичко останало недотам интересно.

Сега разбирах защо монасите отшелници и пещерните съзерцатели проявяват такава липса на ентузиазъм, когато им предлагат да се върнат към светския живот. Какво да правят в него? Да мастурбират на свален от торент порнофилм, забранен в Австралия заради малките млечни жлези на актрисата? Да дъвчат пуканки, докато следят битките на кенефните гладиатори в блогосферата? Да седят наред обгазено задръстване в яркочервено порше?

А все пак аз изброявам само това, което се дава на хората като награда за всекидневния им унижително-безсмислен труд. Още след първите опити в депривационната камера всичко това ми стана безинтересно — макар че аз не се опитвам да се меря с истинските светци.

Цената, която плащах, беше висока. Редовните ми седмични, а понякога и всекидневни трипове бяха толкова изтощителни, че аз прекарвах извънредно много време в леглото, където си отспивах. Химията действаше зле на здравето ми — все по-бързо ми капеше косата и към средата на втория мандат на Буш станах толкова плешив, колкото беше покойният ми баща.

Вярно, хранеха ме добре и ми даваха много витамини. И дори ме караха да спортувам — с часове играех бадминтон с румените лейтенанти от охраната, които се сменяха веднъж на три месеца.

Базата, в която живеях, се състоеше от два допиращи се периметъра, всеки от които имаше свой пропускателен пункт.

В единия се помещаваше техническата част — цяла гора от антени, генератори и еднакви военни фургончета, съединени помежду си с черни кабели. Там постоянно сновяха офицери с емблемата на

свързочни войски. До тях бяха бетонните бараки със студийните помещения, където откарваха говорителите, които работеха с мен, а също и ангелите. Край тях видях онова момиче с тенис ракетата, за което ви говорих. Но на тази територия съм бил само няколко пъти по битова необходимост — например когато ни спираха горещата вода, а при тях имаше. Всеки път ми издаваха пропуск.

В нашата половина единственото техническо помещение беше контролната стая, съседна на депривационния блок. Там имаше монитори и слушалки, за да може да се следи осъществяващата се връзка. По време на важни сеанси в нея седяха Добросвет, Шмига и военен синхронен преводач. Една от стените беше изцяло заета от стойка с черни електронни кутии — промеждутъчен ретранслатор, струва ми се. Цялото ключово оборудване беше дублирано като в ракетна база.

От другата страна непосредствено до депривационната камера имаше фармакологична лаборатория, която едновременно служеше за кабинет на Добросвет — но той не пускаше вътре никого, дори Шмига. За кабинета на Шмига вече говорих.

Моята стая, чиито прозорци гледаха към двора със спортната площадка, приличаше на капитанска каюта на съветски кораб. Тя беше голяма, имаше всички удобства, които бяха доста неудобни, и дразнеше с нелепите си претенции за разкош — подобно на кристален полилей от леко мътна пластмаса. Мислех си, че може би прекалено дълго съм живял в апартамент на покойния капитан на ледоразбивач и съм наследил неговата карма: всекидневно потапяне в солена вода и това плачевно жилище.

Затова пък имахме отлична сауна с басейн. Освен това разполагахме с просторна стая за почивка — с билиардна маса, огромен плазмен телевизор на стената и уютни меки фотьойли. На рафтовете там човек можеше да си намери книга или компактдиск с музика. Голямата колекция от филми постоянно се обновяваше. За желаещите имаше дори бар със студени напитки, но аз на практика никога не пиех.

Проблемът с женския пол се решаваше, да ви пошушна, значително по-добре, отколкото в цивилния ми живот — можех да си избирам момичета по интернет. При необходимост ми ги доставяха за

сметка на службата. Началството явно разбираше и обичаше тази страна от човешкия живот.

Караха ми основно две — една блондинка и една брюнетка. Ако се вярва на анкетите, те бяха на по двацет и две години и за шест години този параметър официално не се промени, макар че според моите наблюдения и двете прехвърлиха трийсетака някъде по средата на запознанството ни.

Така и не ми станаха ясни истинските им имена, знаех само сценичните им псевдоними — Снежана и Фотошопа. Снежана, както обещавахе името ѝ, беше пицна перхидролна блондинка, а Фотошопа бих могъл да определя като космическия архетип на продавачка в бюфет. Това не е сарказъм, бюфетчийките винаги са ме вълнували, макар че рядко са ми отвърждали с взаимен интерес.

Когато попитах Фотошопа откъде идва името ѝ, тя каза, че така я нарекъл един от клиентите и че тази дума много ѝ харесвала — в нея имало нещо нощно и бразилско, сякаш в тъмна гора шумоли и шепне горещият вятър на любовта.

С една дума, нямах битови грижи. Но ако все пак в града изникнеше някаква работа, аз можех да отида до апартамента си със съпровождащ офицер — ведомството на Шмига продължаваше да му плаща наема вместо мен. Рядко го правех, защото в базата си живеех много по-номенклатурно.

Ние с Добросвет често играехме билиард, докато обсъждахме детайлите от поредния ми трип — така разговорът вървеше по-добре, защото на фона на тракащите топки ми беше по-лесно да описвам тънкостите на преживяванията си. Шмига изобщо не се интересуваше от тях — за него беше важен само крайният резултат. Добросвет обаче вникваше във всички детайли и както ми се струваше, гледаше на мен с по-голямо уважение заради постигнатите от мен духовни висоти.

С тези двама души аз се виждах редовно в продължение на много години. Шмига идваше в базата по няколко пъти на седмица, а с Добросвет си говорех почти всеки ден. Мисля, че за това време ги опознах доста добре и мога накратко да кажа най-важното за тях.

Заради славянскоезическите си залитания Добросвет отначало ми се видя опасен националист, но после разбрах, че това е само модно постмодернистко лустро, а самият той е почтен и културен човек.

Не е като да нямаше недостатъци. Той обичаше понякога да си прави гаргара с еврейския въпрос. Можеше да каже „чифутремонт“ вместо „евроремонт“ или пък „чифутика“ вместо „еврика“. А когато го попитах за някакъв писател, той набързо го охарактеризира така: „вече нечифуторъкостискащ, но още путиноканен“.

И при все това той не беше антисемит. Защото типичният антисемит, да ви кажа, не е човек, който не внимава какви ги приказва, а такъв, който много усърдно внимава. И ако чуете от някого подмазваческата фраза „на мен всичките ми приятели са евреи“, можете да сте сигурни, че дълбоко в себе си този екземпляр гледа на вас като на тарантула или на стоножка и при възможност непременно ще се опита да ви затисне с вратата — особено ако е сигурен, че ще ви затисне окончателно.

Но, виж, Шмига наистина беше антисемит. И то такъв, който на всичкото отгоре не внимава какви ги приказва. Или по-скоро, ако трябва да бъдем точни, той беше антисемит в онзи смисъл, в който антисемит е всеки мизантроп. Но ако ни интересува изключително и само конкретният въпрос как се отнасяше той към евреите, тогава честно ще кажа — много, много зле.

Шмига можеше да каже нещо невинно на пръв поглед, но всъщност отровно, с двойно дъно:

— Ние разбираме, Семьон, тази вечна дилема, пред която е изправен всеки културен и образован евреин, независимо къде живее — в Москва или в Ню Йорк. Това е двойната идентичност, когато човек не може даже сам на себе си да отговори еднозначно на въпроса какъв е преди всичко — патриот на Израел или патриот на САЩ... Но ние, мамицата му, ще се постараем да ти създадем такива условия на работа, че този проблем да не те мъчи...

И все с усмивчица, с подсмивване, сякаш води някакъв лек светски разговор. Освен това обичаше да разказва гадни еврейски вицове — „за настроение“, както казваше. И то гледаше с чекистки инстинкт да подбира такива моменти, когато наблизо нямаше никого.

— Слушай, Семьон... Абе, такова... Знаеш ли по какво се различават „Сохнут“ и „Аушвиц“? „Сохнут“ е място, където богатите евреи плащат за бедните. А „Аушвиц“ е място, където бедните евреи плащат за богатите, хе-хе-хе... Е, добре, посмяхме се, стига толкова. Хайде, на работа...

Впрочем той презираше и руснаците. Веднъж пък се изказа съвсем интересно:

— Ако погледнеш масата, днешният руски народ е само лайна и помия. Затова пък руските чекисти са доказали, че в еволюционно отношение стоят даже по-високо от евреите...

Ей такава каша му беше в главата на човека. И дълбоко в себе си той наистина мислеше така. Че чекистите еволюират отделно от народа си. Е, ами прав му път, както се казва. И дворяните са мислили така през деветнайсети век. И са плямпали помежду си на френски, докато децата на готвачките не са ги изправили до стената. И в крайна сметка кои, мислите, са излезли виновни? Правилно.

Общо взето, аз не се и опитвах да надникна в тъмната душа на генерал Шмига — макар да подозирам, че там щях да се натъкна на плитко тенекиено дъно, покрито с военен камуфлаж, имитиращ бездна.

Затова пък с Добросвет можех да си общувам с часове. Той доста бързо престана да говори на онзи сладникаво-неискрен език, на който четете уводната си лекция, и започна да казва това, което наистина мисли, без да подбира изразите.

Аз даже си записвах някои от изреченията му.

Ето какво каза например за информационното общество — ако това, разбира се, се отнасяше за информационното общество:

— Монархията, Семьон, ни е оставила храма „Василий Блажени“. А днешният ред ще ни остави в най-добрия случай блага на Василий Заборни. И това не е сигурно, защото сървърът, на който той се е разпасал, може всеки момент да бъде закаран в прокуратурата на обикновен мотор с кош.

А ето как се изказа за руската филологическа интелигенция:

— Всяко място, на което тия лайнари се задържат повече от десет минути, се превръща в помийна яма на историята. Тия властелини на словото нямат дупе даже да опишат честно наблюдаваната действителност, камо ли да я осмислят. Те могат само да копи-пействат чужди мухлясали умнотии, които отдавна вече са дотегнали даже на ония френски педали, които някога са ги измислили. Не, грешка. Могат освен това да преброят колко пъти в едно изречение се среща думата „които“...

Думата „умнотия“ му беше една от любимите и изобщо той обичаше необикновени думи.

Но макар и постоянно да критикуваше интелигенцията, Добросвет изцяло споделяше много нейни заблуди. Мислеше например, че ние, евреите, сме прецакали руснаците по време на перестройката и приватизацията, защото сме работили като сговорно и задружно ято, докато всички останали само стъписано са се пулили. Разбира се, аз не влизах в спор с него на тази тема. След като той не виждаше пред себе си живото опровержение на тази теория, защо ми беше да му обяснявам каквото и да било.

Но ако сега беше жив, аз все пак щях да му кажа това-онова.

Ние, евреите, имаме добро отношение към всички хора. Но имаме малко по-добро отношение едни към други, отколкото към останалите — а като се има предвид, че тези останали много пъти са се опитвали да ни изличат от лицето на земята, това е напълно обяснимо и простимо. Някои наричат това кръгово поръчителство. Майко мила, направо не знам. Излиза, че кръгово поръчителство се нарича липсата на национална традиция да се скупчвате на тълпа около някой талантлив сънародник и да го биете с тояги, докато не издъхне в праха до оградата, та пак да остане само сбирщина от пияни стражари, тикви и свине.

Някои представители на други народности сякаш искат да кажат: щом ние постъпваме така с най-добрите си синове, и вие трябва да правите същото със своите, иначе не е честно и това ви дава едностранни конкурентни предимства. Какво да отговоря? Ако слушахме такива съвети, едва ли щяхме да доживеем до олимпиадата в Сочи.

Ето, и Добросвет не доживя. Защото беше талантлив, честен и умен. А, виж, Шмига... Но няма да изпреварвам събитията.

Между другото, за всеки, макар и малко вероятен, случай, ако някога направят обиск у Шмига. Знам със сигурност къде трябва да се търсят най-големите му тайни, банкови пароли и номера на сметки. В чувала с мръсни дрехи между лепкавите чорапи. В най-важните неща такива хора никога не се променят.

Винаги ми е било интересно как се появяват онези огромни пукнатини в земята, в които при земетресенията пропадат цели градски квартали. Все пак такава пропаст не може да зейне за една секунда — тя трябва да започне от нещо. Първо сигурно се появява съвсем малка пукнатинка — но обхваща едновременно всичко: асфалта, бетонните бордюри на тротоара, оградите, стените на блоковете и даже стъклата.

Много добре запомних деня, когато в нашия проект се появи такава пукнатинка. Все още никой не знаеше, че скоро тя ще се превърне в бездънна пропаст, но тънката като паяжина линия вече беше зачеркнала и моята депривационна камера, и цялата извънградска база, в която ловяхме душите на хората със сложните си такъми.

Буш установи връзка с мен в потиснато настроение. Напоследък това му се случваше все по-често и аз започнах както обикновено с проповедта срещу садукееите и фарисеите от либералните медии, която винаги намираше радостен отклик в душата му. Но този път между нас не се създаде обичайният емоционален контакт и аз разбрах, че го мъчи нещо сериозно.

Не сгреших. След като ме изслуша докрай, той промърмори няколко пъти „алилуя“, а после изведнъж ме призова с невиджана досега решителност.

— Господи — горещо зашепна Буш, — чуй ме, Господи... Направих всичко, както ми заръчаха ангелите ти. Започнах войната в Ирак, макар че целта на твоя промисъл все още не ми е ясна и ми беше много трудно да убедя нашия приятел Тони, а да не говорим за всички останали. Затънах до уши във войната в Афганистан, която досега не е спечелил нито един пълководец. И по заповед на ангелите ти направих още много други неща, които моят ограничен ум вижда като безумни и пагубни за Америка. Кажи, Господи, не е ли това наказание за извършения от страната ми грех?

— Какъв грех, Джорджаия?

Буш продължи със засрамен шепот:

— Господи, говоря за стаята на Гагтунгър.

— Каква е тази стая?

— Нима не знаеш, Господи? Нима не си всезнаещ?

Отново усетих капки пот по челото си.

— Джорджаия — отвърнах му кротко, — аз знам за тази стая дотолкова, доколкото ти знаеш за нея, възлюблени сине мой, защото ти и аз сме едно. Твоите очи са моите очи. И тъкмо в това е моето всемогъщество, защото аз сам съм ограничил волята си с волята на моите синове и моето знание свършва там, където започва знанието на онези, които съм възлюбил. Защото твоята вяра в мен е толкова голяма, колкото е голяма моята вяра в теб, о, Джорджаия. Разкажи ми какво мъчи сърцето ти и аз ще облекча твоята мъка.

В отговор последва мълчание.

То продължи много дълго и аз вече започвах сериозно да се боя, че ей сега ще се отвори люкът и в светлия лъч ще се появи ръката на Шмига с никелиран макаров. И тогава до мен долетя дългоочакваното:

— Алилуя! Алилуя! Алилуя!

А после Буш започна да говори.

Трябваше да вадя с ченгел от устата му част по част всичко, което ми разказа, и това ми отне не един и два сеанса. Самият той не знаеше всичко — наложи му се да изиска някои строго секретни материали от специалния архив на ЦРУ. Затова аз ще мина веднага на крайната картина, която се оформи, след като съпоставихме частите на изповяданата от него главоблъсканица с факти от съветското минало. Работата е там, че Буш изобщо не знаеше културната предистория на тайната, която ми разкри в изповедта си, и скоро ние вече бяхме по-наясно със ситуацията дори от самия него.

Вече стана дума, че по време на началната подготовка ми четяха дълги откъси от духовните прозрения на Даниил Андреев, син на известен писател от началото на века.

Както се полага на всеки руски духовен прорицател, Андреев-младши прекарва по-добрата част от живота си в затвора. В нея той създава грандиозната духовна епопея „Розата на Света“, в която преписва историята на сътворението и грехопадението с термини, разбираеми за съвременниците на Щайнер и Троцки. Аз помнех Някои сентенции на Андреев за Бога. Но както се оказа, цялата работа беше там, че той е писал за Сатаната, наречен от него „Гагтунгър“.

Описвайки въставането на Сатаната, Андреев създава наистина величествен мит — много е възможно сценаристките мафии на западните киностудии да започнат да се изхранват с него, след като изсмучат и последната капка кръв от вампирите. Андреев изобразява обитателите на демоничните светове с такава прозрачна яснота, сякаш лично е живял дълги години с тях в един блок на крайбрежната улица. Но най-важното е, че той показва връзката на главния демон от нашето измерение, Гагтунгър, с другаря Сталин.

Според Андреев по време на контактите си с инфрасвета Сталин изпадал в особен мистичен транс, така наречената „хохха“, която му позволявала да получава инструкции лично от Сатаната. Ето как го описва самият Андреев:

Не знам виждал ли го е изобщо някой някога в това състояние. През 30-те и 40-те години той владее хоххата до такава степен, че често успявал да я извика по свое желание. Обикновено това се случвало към края на нощта, и то по-често през зимата, отколкото през лятото: тогава му пречело прекалено ранното развиделяване. Всички мислели, че си почива, спи, и, разбира се, никой не дръзвал при никакви обстоятелства да наруши покоя му. Впрочем никой не би могъл да влезе при него, дори да поиска, защото той заключвал вратата отвътре. Осветлението в стаята оставало затъмнено, но не угасено. И ако някой невидим проникнел вътре в този час, щял да завари вожда не да спи, а да седи в дълбоко уютно кресло. Изражението на лицето му такова, каквото никой никога не го бил виждал, щяло да направи наистина смайващо впечатление. Колосално разширените черни очи гледали в пространството с немигащ взор. По кожата на бузите, напълно изгубили обичайната си сива лъскавина, избивала странна матова руменина. Бръчките като че ли ги нямало, цялото лице изглеждало подмладено до неузнаваемост. Кожата на челото се обтягала така, че челото изглеждало по-голямо от обичайното. Дишането било рядко и много дълбоко. Ръцете лежали отпуснати на страничните

облегалки, пръстите от време на време опипвали краищата им.

„Розата на Света“ ни беше добре известна (или поне на Добросвет) и без Буш. Но ето какво научихме от Буш.

След като през 1949 година прочел доставените му от Владимирския затвор нахвърляни чернови на „Розата на Света“, Сталин подчертал няколко пъти с червен молив мястото, където се говорело за телепатичното му общуване с Гагтунгър и другите демони от тъмните йерархии, и разпоредил в Кремъл да се оборудва специално помещение, където наистина да може да изпада в описания от великия духовен прорицател транс.

Това била малка, грижливо скрита сред кремълските покои стая без прозорци (за да не му пречи ранното развиделяване), облицована с червен гранит (от което става ясно, че първоначалната редакция на „Розата на Света“ се е отличавала от последната, в която не се споменава този камък).

Там всичко било направено от червен гранит — стените, подът и таванът и даже тоалетната. В центъра ѝ се издигал масивен гранитен артефакт — „тронът на Гагтунгър“, нещо като саркофаг, поставен вертикално, с монтирано в него кресло. Тронът бил сглобен от отделни каменни блокове, незабележимо доставени в Кремъл.

С всичко това се занимавали хора, специално подбрани от Берия, който, естествено, решил да извлече изгода за себе си от поредното хоби на вождя — и вградил в стените и камъните на саркофага хитроумно замаскирана система от кухини, които предавали и дори усиливали гласа на човека, седящ в съседната стая, където в онези години се намирало помещението за специална свръзка.

Отначало се предполагало, че от там ще говори Сатаната. Но това се оказало твърде проблемно и в края на краищата Берия зазидал в стената обикновена телефонна мембрана. Нейните звукови вибрации достигали по системата от кухини до саркофага, който представлявал грижливо проектиран акустичен резонатор, и се превръщали в тайнствен глас отникъде, звучащ в ушите на седящия на трона вожд.

Сигурно вече всичко ви е ясно. Като дявол при Сталин работел специално трениран човек от Министерството на държавната

сигурност, който промивал мозъка на генералисимуса и подготвял преминаването на властта към Берия. Но Хрущов отровил Сталин малко по-рано, отколкото това планирал да направи Берия, и цялата венецианска интрига рухнала. Берия бил разстрелян и отнесъл със себе си на оня свят тайната за стаята на Гагтунгър, където вече го чакали останалите строители на кремълското капище.

За стаята на Гагтунгър знаели само най-близките съратници на вождя, на които суетният грузинец я показвал в старанието си да пороби докрай душите им. Те пазели мълчание, защото всеки мечтаел сам да седне на трона.

Но освен на съратниците тайната била известна на още един човек — на майора от МДС Егор Лаптев, който по заповед на Берия изобразявал дявола: някога той бил певец в църковен хор и Берия го взел при себе си на пълна издръжка заради мощния му шаляпински бас.

Като научил за смъртта на Берия, Лаптев веднага се усетил какво го чака и избягал при американците. Когато им разказал историята си, те се повеселили и решили, че понеже няма практическа стойност, тази информация ще остане просто един от мрачните куриози, известни на ЦРУ за Русия.

Но после някой от американците попитал Лаптев по какъв начин е чел на Сталин съставените от Берия послания на Сатаната. Лаптев отвърнал, че го е правил по специален телефон от една служебна квартира на МДС — или, по-просто казано, една от Бериевите бърлоги.

Американците се поинтересували откъде „Дяволът“ е научавал по кое точно време Сталин сяда на трона на Гагтунгър. Оказало се, че това е елементарно — под гранитната плоча, на която вождът сядал, имало реле с пружина, което от тежестта му правело контакт. Щом видел червената лампичка на телефона да свети, Лаптев можел да започва.

В бившата квартира на КГБ по това време живеела някаква застаряваща лолита от многобройните нимфетки на Берия — тя с удоволствие дала на посетителите от фирмата за ремонтни услуги счупения правителствен телефон срещу безплатна подмяна на старите телефонни кабели.

Нататък нямало нищо кой знае колко сложно. Използвайки техническото си превъзходство, американците установили връзка със стаята на Гагтунгър директно от посолството: линията, която водела към мембраната, дори не се охранявала, защото никой не знаел за нея.

Ведомството на Алън Дълес добре си направило сметката, че рано или късно Хрущов ще иска да седне на трона на низвергнатия от него бог. И ето че веднъж този трон заговорил.

Той говорил без прекъсване през шейсетте, седемдесетте, осемдесетте и деветдесетте. Какво нашепвал на съветските вождове, никой не знае — знае се само, че в края на сеансите често се е случвало да се изпускат. Точно по тази причина в капицето била пригодена гранитна тоалетна.

Страх ме е да го изрека, но тронът не млъкнал и през новото хилядолетие. Когато дезертърът Лаптев починал (това станало в средата на осемдесетте — той прекарал остатъка от живота си в американското посолство, макар че умрял като милионер в долари), американците започнали да монтират речите на Гагтунгър от стари записи на Лаптев, каквито им останали в огромен брой. С течение на времето компютърните технологии направили това съвсем лесна работа.

Разбира се, линията за връзка с Гранитната стая също се модернизирала. От шейсетте години нататък американците старателно търсели агенти сред кремълския персонал, особено сред електротехниците и свързочниците — но не за да подслушват разговорите на Брежнев с дъщеря му, а за да обезопасят за всеки случай връзката с трона на Гагтунгър. Накрая при ремонт на едно от помещенията, съседни на Гранитната стая, успели да скрият в стените буквално всичко — системата вече имала самостоятелно захранване и не зависела от кабели, свързващи я с града, защото приемала сигнала чрез радиовръзка. Интересното е, че най-същественният елемент в нея, трофейната немска телефонна мембрана, зазидана в стената, работила изправно през всичките тези години без никакви повреди.

Ролята, изиграна от стаята на Гагтунгър в историята, се разбира и без думи, затова няма да досаждам на читателя с подробности. Карибската криза, Чехословакия, Афганистан — Съветският съюз пропадал все по-надолу. Но всеки от червените императори, наследил стаята на Гагтунгър, без колебания сядал на трона, който давал мъдри

съвети. Причината била, че вождовете на компартията добре осъзнавали демоничната природа на властта си и били напълно готови да срещнат на самия връх свързочника от ада. Освен това всички съветски лидери завземали и удържали властта посредством апаратни интриги, а в тези неща помощта на Сатаната е незаменима.

Затова може би никой от държащите властта не се е решил да даде заповед да се изследва стаята на Гагтунгър — всички се страхували да не загубят доверието на Сатаната и избягвали да променят каквото и да било в установения ред. Само безстрашният Елцин в ранния период на управлението си наредил да окачат на една от стените фалшиви светлосини перденца, за да изглежда така, сякаш в стаята на Гагтунгър има прозорци, но това изглеждало недодялано и към началото на втория му мандат ги махнали.

— Съветска Русия винаги е била наш враг — със сълзи на очи заключи Буш. — Ние правехме всичко, за да я разрушим, но успяхме в това не заради мощта на оръжието си. В края на краищата масите от обикновени руснаци повярваха, че ние сме добри хора и им желаем доброто. Когато кремълските старци наричаха американците врагове, никой вече не им вярваше. Нали си гледал филма *The Dreamcatcher* по Стивън Кинг, Господи? Помниш ли, че там имаше пришълци, които представляваха една озъбена вертикална уста? Те можеха, когато поискат, да се направят на зелени симпатични на вид човечета и тогава размахваха ръце като деца... И ние така — размахвахме зелени ръчички, изпяхме за вятъра на промените и това им беше достатъчно. Може да се каже, че тези хора доброволно ни се предадоха в плен и зачакаха да ги отведем в щастливото им утре. Народът на Русия искаше свобода. На всички им се струваше, че тази страна стои на прага на нова епоха, която е изстрадала с цялата си страшна история. И пред нас изникна въпросът — какво да правим по-нататък? По-рано, когато побеждавахме враг — Япония или Германия, — бяхме готови да направим всичко, за да построим там демокрация. Но на тези огромни пространства щеше да ни е прекалено скъпо и сложно да я строим. Освен това можехме да се сблъскаме с нов сериозен конкурент — Япония и Германия ни научиха на много неща. Затова от геополитически съображения решихме... ъ-ъ-ъ... да тръгнем по друг път. Оставихме да се обогатят малка група негодници, които се интересуваха само от кражби, и им дадохме нашето благоволение да

княжестват, за да всеят разруха из тези територии и да ги държат под контрол. Така са правили по-рано татарите и Збигнев предполага, че това е най-ефективният метод за управление в руския ъгъл на голямата шахматна дъска. Отначало всичко вървеше, но сега се справяме все по-зле с овладяването на хаоса. Кучите синове, които управляват там, вече не са изцяло наши кучи синове и макар че твоите ангели, Господи, постоянно ме учат да ги гледам в очите и да намирам там душа, това ми се удава с огромно усилие. Те невинаги слушат даже господаря си Гагтунгър, толкова са страшни. Понякога ми се струва, че това е второ талибанско движение, което сме си докарали на главата. Само че то изобщо няма морални принципи — затова пък има ракетни подводници. Но работата дори не е в това. Господи, всички онези хора, които мечтаеха за щастлив живот и потънаха при корабокрушението на тази нация, те нали тежат и на нашата съвест? Кажи, Господи, ще благославяш ли Америка и занапред?

— Това, Джорджаия — тихо казах аз, — ще ти възвестят моите ангели.

Шмига дълго подрежда на зеленото сукно триъгълника от билиардни топки. После се прицели и удари. Триъгълникът се разлетя със сух трясък — сякаш беше пирамида от изсъхнали черепи. След като разби толкова съдби наведнъж, Шмига явно задоволи служебния си инстинкт и остави щеката на масата.

— Другарю генерал, дали да не известим висшето ръководство? — попита Добросвет.

— На този етап? — вдигна очи Шмига. — За какво?

— Да им съобщим, че князът на тоя свят... Той наистина е... такава... С двойно дъно.

Шмига поклати глава и на устните му се появи снизходителна усмивка — така се усмихва възрастен човек, когото дете моли за нещо трогателно и абсурдно.

— Ти, Добросвет, може и да вдяваш от твоите прахчета — каза той, — но от логиката на висшето ръководство си нямаш и грам понятие. Помисли само. Ти си първият човек. И имаш двама съветници. Единият е непобедимият и легендарен княз на тоя свят, благодарение на чиито завети всичките ти предшественици са се задържали на власт по много години. А вторият е някакво си нещастно генералче, което ти разправя да не слушаш княза на тоя свят, понеже той е, тъй да се каже, двоен княз. Ами не ти ли е през оная работа какъв е той — двоен ли, троен ли, четворен ли, — след като добре знаеш, че точно на него се крепи всичко още от Йосиф Висарионович насам? И изобщо какво чакаш от княза на тоя свят? Че ще носи значка „Отличник по бойна и политическа подготовка“? Та нали ние самите вече отдавна не носим такива.

— Но щом го синтезират американските специални служби, това значи...

— Значи — прекъсна го Шмига, — че князът на тоя свят просто си е избрал такава легенда. Такъв, ъ-ъ-ъ... начин на проявление. А можеше да се яви като черен козел. Или направо като локва свинска пикня, и щеше да ни се наложи да работим с нея. Та това е дяволът,

разбираш ли? Всички негови проявления трябва да са зловещи, лукави и пълни с лъжи. Затова тук янките изобщо не са пречка, ами тъкмо обратното. Наистина ли не ти е ясно? Дяволът по-черен не може да стане. Компромат срещу Сатаната няма. Нали затова е Сатана.

Аз проумях йезуитската логика на Шмига — и трябва да призная, че бях впечатлен от тази дълбочина на инферналното му прозрение. Думите му оказаха въздействие и върху Добросвет, но той не се предаваше.

— А ако изобщо нищо не коментираме — започна той, — ами просто съобщим, че ни е станало изве...

— Тогава резултатът ще е един — прекъсна го Шмига. — Ръководството ще реши, че е станало изтичане на стратегическа информация. Ще преустановят операцията, а нас...

Шмига не довърши изречението, но ние го разбрахме.

— Какво да правим тогава? — попита Добросвет.

— Ще се заемем да изясним как изпращат вълната към Кремъл — каза Шмига. — Имам предвид в технически аспект. И ще прихващаме канала за свързка. Ще изключим техния приемник, ще сложим наш.

— За какво?

— Ами за да може след прихващането аз лично да осъществя контакт с първия човек и да кажа, така и така, ако щете вярвайте, но сега ние командваме дявола. Той ще ми каже: какъв дявол, мамка ти мръсна? А аз ще му кажа — ами оня, който преди говореше с вас. И хоп — материалите на масата... Тогава той ще повярва. Че и тогава не е сигурно. Ще повярва само ако дяволът лично потвърди всичко.

— И как ще прихванем канала?

— Ще работим в три насоки — отговори Шмига, загледан в далечината. — Не, в четири. Първо ще прослушваме ефира. Нали все някак трябва да предават тия мръсници. Може би направо от посолството. А може и те като нас да взят ретранслатор. Но тук няма голяма надежда, те знаят как да кодират сигнала. Второ, ще проверим всички места в Кремъл, където през петдесетте и шейсетте са правили ремонт. В самата Гранитна стая, много ясно, никой няма да ни пусне — но не ни и трябва. Приемникът не е в нея, а някъде наблизо. Трябва да разберем къде. И как подават сигнала от него към мембраната — сигурно още по онзи кабел, който е останал от Лаврентий Павлович.

Трето, чрез ангелите ще се опитаме да получим от Буш поне някакъв запис на този Гагтунгър. Да си изясним какъв е гласът на дявола и за какво говори обикновено. А четвърто...

Той обърна поглед към мен.

— Четвърто — продължи Шмига, — спешно ще подготвим наш собствен Луцифер. Да има с какво да излезем в ефир, ако възникне извънредна държавна необходимост.

— Тоест вие искате...

— Не искам — каза той. — И още как не искам. Но ще се наложи.

— И пак аз ли? — попитах.

— Че кой друг — отвърна Шмига. — Ти на тази поляна си най-добрият ни агент. Не се плаши, няма нужда от пряк ефир. Изобщо това е еднократен случай. От теб ще ни трябва... Хм... Как да се изразя... Една такава пламенна реч с меморандум за намерения. Тъй да се каже, от главния Велзевул, който командва всичките тия гагтунгъри. Най-старшият по чин.

— Ама защо?

— За да може по твоя команда да предадем щафетата на друг дявол. Наш. Ще те пуснем на запис. Може и да ти обработим гласа — да прибавим ниски честоти или пък да го пуснем на забавена скорост. Важното е да звучи така, че ръководството да повярва. А то, Семьон, чува много и всякакви гласове. Задачата ти е да осигуриш емоционалната убедителност. Накратко, отпрати зов от дъното на ада. А с останалото все някак ще се оправим и сами.

— Но нали аз...

— Не се опъвай — каза Шмига. — Ще ти дадем не един милион в зелено, ами цели два.

— Но аз се занимавам с Буш.

— Ами край с Буш — махна с ръка Шмига. — Мандатът му свършва и изобщо той е вече отработен газ. Сега ще изпраскаме набързо записа на Гагтунгър и всичко ще ни е наред. Но за това са ангелите. А вие, момчета, вече ще се трудите на нов фронт.

Той се обърна към Добросвет.

— Задачата ясна ли ти е?

Последният кимна.

— Почвай да готвиш Семьон още от утре. Не, още от днес.

— Но какво ще стане с Буш? — отново попитах аз. — Просто ей така ще го зарежа?

Шмига се засмя лошо.

— Че защо не — каза той. — Последният ви разговор беше напълно подходящ. Нека си мисли, че така му се пада заради тате и за Беловежката пуца, хе-хе-хе... Вечно богоизоставяне. Добре, момчета, нямате много време, максимум десет дни. После ще ми предадете своя дявол и се постарайте да ме уплашите. Че иначе вие ще се уплашите...

— А защо мислите, че десет дни ще ни стигнат? — попита Добросвет.

— Защото така — отговори Шмига. — Все пак това не е духовно извисяване. Въздигането към Бога може и да е продължително. Но падението винаги е бързо. Един ослепителен миг. Така че съм ви дал премного време.

Днес Шмига ме смая за втори път.

Когато излезе от стаята, почувствах прилив на съжаление към Буш. Той беше настроил срещу себе си целия свят, но все пак имаше една утеха, една наслада и радост в живота. Заради нея беше готов да търпи всякакви унижения и удари на съдбата. И ето че този равнодушен кръвопиец му я отнемаше — и аз не можех с нищо да помогна на човека, когото бях успял да опозная и да обикна.

Доплака ми се. И освен това мъничко ме досрамя, защото отстрани може би и моята собствена роля в тази история не изглеждаше много добре.

Едва после се замислих за новата си задача. Но когато окончателно осъзнах какво иска Шмига, разбрах, че трябва да съжалявам не Буш, а себе си.

Добросвет също имаше много мрачен вид — никога дотогава не го бях виждал такъв. Той стана от мястото си, отиде до бара и взе от един рафт огромна ръбеста чаша. Сипа в нея лед от хладилника на бара, напълни го с квас, разбърка го старателно с леда и изля голяма част от течността в мивката. После в чашата с леден квас добави джин. Получи се любимото му квастини, но за пръв път го виждах да си налива толкова джин.

— Какво — каза Добросвет и ме погледна, — вълнуваш ли се?

— Вълнувам се — признах си честно аз.

— И аз. Разбираш ли в какво се забъркахме?

— Не съвсем — все така честно му отговорих.

— За тази част от операцията, която започва Шмига сега, никой не е давал разрешение. Това е нещо като... Ами като негласно подключване към правителствената връзка. Само че не към простата телефонна връзка, ами към най-важната, онази, за която не бива дори да знаем. И ако някой сгащи Шмига...

— Кой ще го сгащи? Той самият може когото си иска да...

— Това е така — съгласи се Добросвет, помисли малко и доби още по-мрачен вид. — Тук обаче има още една възможност. Такава, че даже не ми се мисли за нея. Ами ако Шмига...

Той сякаш се усети и млъкна.

— Какво „ако Шмига“? — тихо попитах аз.

— Нищо — каза Добросвет. — Вече ме гони параноя. Забрави за този разговор, Семьон. Какви сме ние с теб? Войници на невидимия фронт. Тогава хайде да мислим за невидимата си работа.

И ме погледна внимателно — като конструктор, който преценява ще издържи ли стоящият насреща му пилот планираното претоварване.

— Фармакологичният аспект ми е горе-долу ясен — каза той. — Затова дай да помислим за графика. Шмига вярно казва, че грехопадението е еднократен акт. Личи си, че е запознат с въпроса от първа ръка. Ще направим така. Първите девет дни ще те зареждаме с образи от ада, за да формираме вътрешното ти инферно. Да има къде да паднеш. Мисля, че тази част ще я минем скорострелно по мед и масло. После за един ден ще върнем фармакологията към изходната схема и ще предизвикаме единението ти с Абсолюта по обичайния начин. А щом се слееш с него, ще ти дадем мед и масло с усложнители и ще организираме падение в предварително приготвеното пространство. Тогава ще стигнеш самото дъно на ада, както иска ръководството. Защото от такава височина, че и с такава скорост... Но скокът, Семьон, ще бъде рискован. И в най-добрия случай два-три дни след това ще ти е зле.

И още веднъж ме измери с поглед.

— Мисля, че ще успееш. Ти си нашият шампион.

Този път подготовката беше крайно мъчителна.

Първо, Добросвет вече не ми даваше да пия квас. Сега ми правеше инжекция в бутовата област и имах съвсем малко време да легна във водата.

Последователността на действията беше следната: аз се пъхах в цистерната, подавах от люка задните си части и получавах, така да се каже, изстрел от отровна стрела. После веднага се обръщах, прикляквах, оттласквах се с крака и заемах работна поза. Не губехме време за дезинфекция — свръхсоленият разтвор се просмукваше в убоденото място и унищожаваше всички възможни микроби. Щипеше доста неприятно.

Състоянието, до което ме докарваше инжекцията, беше неописуемо гнусно. Струваше ми се, че се превръщам в своеобразна компютърна програма — но не весела и интересна като в „Матрицата“, а от някакъв съвсем счетоводен характер.

Не че мисленето ми се променяше, не. Просто изведнъж преставаше да бъде мое — и изобщо мислене. Започваше да ми изглежда като последователност от операции, извършвани с аритмометър. И гледката беше непоносимо тъжна, защото всичко се следеше пак от аритмометър, само че с малко по-различно устройство. Оставах с впечатлението, че в мен изобщо никога не е имало нищо друго освен тези касови апарати, които се управляват едни други.

Но чувствах, че тези аритмометри не стоят в душата ми просто ей така. Те си имаха стопанин и макар че той временно беше заминал нанякъде, самата мисъл за завръщането му ме изпълваше с лепкав страх.

Впрочем аз не успях да се задълбоча твърде много в тези преживявания, защото зъбът ми се включваше.

Гласът, който се разнасяше в черепа ми, беше женски. Практически не схващах смисъла, защото бързината на говоренето беше няколко пъти по-голяма от обичайното — Добросвет и

говорителката записваха материала нощем, а после само за час или два наблъскаха в главата ми получения продукт.

Знаех, че говорителката чете откъси от „Розата на Света“, посветени на Ада, към които Добросвет е добавил някои последни, както той се изрази, ъпдейти. Освен това програмата включваше фрагменти от паметници на световната култура — обикновено те запълваха по-голямата част от времето.

Понякога по промяната в интонацията разпознавах стихотворения — но улавях само ритмичната им структура. Добросвет обаче казваше, че нищо няма да се изгуби безследно и моето „безсъзнание“ (той обичаше този странен израз) улавя всяка дума.

Може и да беше прав. Вечер най-неочаквано се улавях, че мисля за троичността на Луцифер или за най-новия уицраор на родината. Явно отнякъде знаех, че уицраорът е демонът на войнстващата държавност. Беше ми известно дори името му: Жрумулакър Първи — руският уицраор от епохата на информационните войни. Разбира се, той не беше толкова могъщ, колкото грузинският или естонският, но обещавахе с течение на времето да израсне до истинско чудовище, тъй като в съвременна Москва имаше много талантливи човеко-оръдия... Хванех ли се да мисля за нещо такова, ме обземаше страх, че полудявам. Но Добросвет ме уверяваше, че всичко е наред и подготовката върви по график.

Нощем сънувах странни светове, каквито никога не бях виждал. Особено тягостно чувство пораждаше у мен едно огромно триъгълно същество, излегнало се върху синьо-черен океан под тъмно небе, озарено от стрели на метеори и протуберанси от нажежен газ. То постоянно изникваше пред мен и аз мислено го нарекох „стопанина на аритмометрите“.

Виждах потоци от одушевени магми и небе с вид на поляна от насекомоядни растения, което обгръщаше жертвите си като черно наметало. Виждах древни ледени тундри и пустини от вечност, сякаш изковани от ръждива стомана.

Пред мен се изнизваха и обитателите на всички тези помрачаващи душата пространства. Аз виждах черни титани, които си проправяха път през снежна буря към изплъзващия се полюс, виждах ангели на мрака, порещи с криле в неравен полет свръхплътния въздух на чистилицата, виждах врубелови демони, които се целуваха на

Берлинската стена в тревожно очакване на субсидии — с две думи, пред мен се откриваха все нови и нови хоризонти на инфракосмоса. Но тези картини ме ужасяваха само насън. Дневните сеанси в депривационната вана приличаха на смътния унес на зъболекарския стол под звуците на боботещ зад стената глас от радио.

Шмига не съобщаваше нищо на двама ни с Добросвет за хода на операцията, но по някои косвени признаци ставаше ясно, че при него нещата напредват.

Изглежда, че чрез ангелите той се беше сдобил със запис на Гагтунгър и вече имаше представа как говори кремълският демон. Веднъж доведе със себе си трима брадати попове — избрани, доколкото схванах от кратките му коментари, заради особено могъщия им бас. От съображения за секретност не ги заведе в студиото и направи прослушването направо при нас в билиардната зала.

Ние с Добросвет не бяхме допуснати до самата процедура, но дори на двора се чуваше ясно как върви. Поповете мърмореха някакъв дълъг речитатив, напомнящ по интонациите на „Отче наш“, а точно в края му изведнъж надаваха гневен необуздан вик — сякаш крещяха яростно на някой пинчер, който ги беше докачил. Шмига ги караше да повтарят по много пъти тъкмо този последен вик. Според мен се получаваше доста мощно — даже на двора ме побиваха тръпки. Но Шмига не беше доволен.

— Ти какъв си, мамицата ти, поп или балерина? — възмущаваше се той. — Трябва така да ревнеш, че да напълня гащите, вдяваш ли? Сериозно ти говоря.

При Шмига такъв ефект може и да не се постигаше лесно, но аз бях на път да го докарам дотам.

Ние с Добросвет така и не разбрахме дали някой от тези тримата е допаднал на Шмига. Той съвсем престана да споделя с нас каквато и да било информация за събитията — и аз не проявявах любопитство, защото в тези неща колкото по-малко знае човек, толкова по-спокойно спи. Но нервите на всички бяха опънати. За да разберете до каква степен, ще ви дам пример.

В Москва има един брадат философ, Дупин, много умен човек, ама наистина. Точно в един от онези дни той се пръкна по TV-то и захвана да обяснява, че онази духовна същност, на която Америка се

кланя като на Бог, в православната ихтиология, или както там се изрази, представлява Сатаната.

Аз през това време лежах в депривационната камера, а Добросвет гледаше телевизия заедно с Шмига. Та после ми каза, че Шмига чак посинял. А щом се окопитил, извадил мобилния — горе-долу със същото движение, с което се вади пистолет.

Добре че Добросвет не му дал да се обади. Обяснил му, че руските титани на духа вече много векове започват да ръсят такива мъдрости всеки път, когато началството тръгне да им налива ум през задния вход, но малко не докарва вертикала до гласните струни и те все още могат да приказват по малко. Шмига като че ли разбрал, че нашият проект няма нищо общо с това, и се успокоил. Че иначе този Дупин щяха още същата вечер да го пречукат — и чекистките корени нямаше да му помогнат.

Общо взето, това, струва ми се, бяха най-мрачните дни в живота ми. Страх ме беше да лягам във ваната, защото след инжекцията изчезвах и вместо мен се появяваше равнодушно щракащ комплект аритмометри. Страх ме беше да заспивам, защото знаех: чакат ме кошмари. Страх ме беше да поглеждам в оловните очи на Шмига, защото главата му ми приличаше на димяща граната, на която някой е дръпнал предпазителя. Но най ме беше страх, когато виждах Добросвет пиан — а той сега се напиваше почти всеки ден.

Вечер, когато оставахме сами в билиардната зала, се случваше да започне да бръцололеви, сякаш убеждаваше сам себе си:

— А защо пък не... Ще продава места на ушенце. Та той се познава с всичките олигарси още от миналия век насам. Ще нашепва, уж от името на самия...

И сочеше с пръст надолу, при което правеше такава благоговейна физиономия, сякаш показваше с пръст нагоре.

Досещах се, че на Добросвет до болка му се говори с някого, но се осмелява да осъществи само такава форма на контакт.

— Като си помислиш какви пари са това, страх да те хване. И какви перспективи. И никой няма да го знае как изпълнява поръчките. Ще си мислят — тъй де, стар съратник, с голямо доверие се ползва. Или ще решат, че предава парите директно нагоре, а пък той си докарва три процента... Абе какви ти поръчки, той самият сега може да поръча когото си иска...

Но случеше ли се макар и с жест да покажа, че съм чул думите му, Добросвет ставаше и отиваше в студиото, където го чакаше говорителката — да готви поредния котел адско вариво, което щеше да се излее в мозъка ми на ускорени обороти.

Накрая деветте дни изминаха. Сега Шмига изглеждаше малко по-весел и аз започнах да се надявам, че нещата все някак ще се наредят. Добросвет му докладва, че подготовката е завършена и можем да скачаме, но опитът ще бъде много рискован и е възможен непредсказуем резултат.

Шмига запланува скока за следващата сутрин — той спешно се нуждаеше от зов от дъното на ада.

— Ще дойда лично — каза. — Като Корольов на космодрума Байконур. Проверете всички системи, работете на три смени, ако трябва. Всичко е заложено на карта, момчета. Засечки не бива да има.

Когато Шмига си тръгна, ние с Добросвет останахме в билиардната зала. Тази вечер ми се прииска да пийна едно с него, но той ми забрани, като каза, че на другия ден може да се появи нежелателен химически фон.

Не ни се удряха топки. Поприказвахме си малко за това-онова, като избягвахме всякакво споменаване на утрешната процедура, а после се настанихме на меките фотьойли пред плазмения телевизор и захванахме да гледаме известна американска комедия за един евреин, който се прави на казахстанец и постоянно изпада в неловки ситуации. Беше смешно, но нито аз, нито Добросвет дори веднъж не се усмигнахме. А когато филмът свърши, той се обърна към мен и много сериозно ми каза:

— Знаеш ли, Семьон. Скоро сигурно всичко ще свърши. И аз даже се досещам какво ще стане тогава.

— Какво? — попитах аз тревожно.

— Струва ми се — отговори Добросвет, — че изведнъж ще осъзнаем как още от първата секунда просто сме седели пред един екран в празна тъмна зала...

— Все едно преди да подпишем декларация за поверителност? — попитах аз.

От това как се намръщи разбрах, че не е трябвало да го казвам. Но не понасям да ми сервираат философия вместо практическа информация.

В резултат на това той ме прати да си легна два часа преди обичайното време. Но си мисля, че причината беше не обида, а спазването на режима на подготовката — все пак този човек беше преди всичко професионалист.

Кой знае защо, Добросвет остана в паметта ми точно такъв, какъвто беше онази вечер: намусено-небръснат, с риза със странично закопчаване, бродирана със славянски шевици, с рунически халки амулети на силните пръсти с рижави косми, стиснали ръбестата чаша с джиноквас.

Шмига се появи в съблекалнята на депривационната камера към девет сутринта. Беше гладко избръснат, благоухаеше на одеколон — и много неодобрително изглежда смачкания махмурлия Добросвет. И на мен направи забележка, че не съм се обръснал.

Вече си мислех, че ще ни се наложи да се приведем в приличен вид, но вместо това Шмига нареди да донесем още два стола в тясната стаичка.

— Е, хора — каза той, когато седнахме, — да попеем.

И тутакси поде любимата песен на разузнавачите:

— Къде-е ли започва Роди-и-ината...

— В картинките в твоя буквар... — подхванахме нестройно ние.

— От старите верни прия-я-ятели от двора във твоя квартал...

Добросвет пееше със затворени очи и като че ли си мислеше за непознати за мен кетаминови урви, на които беше опазил границите на Отечеството и бе получил Златната си звезда. Шмига може би си спомняше своята детска тетрадка, с която беше започнал великото си дело на отчетност и контрол. А моите мисли бяха пошли и дребнави и аз много се радвах, че съратниците ми не ги виждат.

Още помнех картинките в буквара, те ни призоваваха най-вече да пазим хляба, макар че от сивата вестникарска хартия, на която бяха напечатани, даже на мен ми ставаше ясно, че някой наблизко краде в особено големи размери. Но виж, вместо старите верни приятели в спомените ми кой знае защо изплуваха двама хулигани от Кемерово, които ме набиха, когато бях на единайсет — единият имаше войнишки колан с изправена тока, а от месинговата звезда на другия направо стърчаха три гвоздеа. Добре че не ме биха с гвоздеите, но после сините звезди по тялото ми стояха близо месец.

— А мо-оже би там е началото... — дереше се Шмига.

Искаше ми се да мисля за нещо хубаво, но за беля си спомних данъчното, където ме пратиха от курса *Intermediate Advanced*, когато искахме да се пререгистрираме като малко предприятие. Никога дотогава не ме бяха унижавали с толкова умисъл и наглост, с такова

безгрижно разбиране за пълната си безнаказаност, без каквото и да било повод от моя страна — при това на всички прозорчета без изключение, в които надничах...

Впрочем тук най-неочаквано си каза думата специалната ми подготовка: в главата ми изникна един термин от „Розата на Света“ — „великите демони на макробрамфатурите“. Явно след престоя си в затвора Даниил Андреев също беше ходил да си оправя документите по разни руски служби.

А Шмига все така пееше — затворил очи, с чувство, а и гласът му беше хубав.

„Че защо да не пее — мислех си аз, докато му припяхах. — Там, където за всички тези загорели от слънцето спортуващи мъже започва Родината, за всички останали тя свършва, защото отатък оградата не пускат никого. А там, където за останалите започва, на тях въобще не им трябва да ходят. Най-много да слязат от мерцедеса да пикаят...“

Мислите ми бяха зли и вероятно несправедливи. Но други не ми идваха наум.

Като изпя песента, Шмига се надигна и каза:

— Ами хайде, момчета, започвайте. Стискам палци. Ще следя телеметрията.

Когато останахме сами, Добросвет отвори люка на депривационната цистерна. В горната ѝ част, друг път празна, видях някакви жици.

— Какво е това?

— Направихме ти аутокю над главата — каза Добросвет. — Но ще го пуснем чак съвсем накрая, като тръгнеш да свършваш. Запомни най-важното. Щом разбереш, че си вече на дъното на ада, веднага започвай да говориш...

— Ама как ще разбере?

Добросвет едва забележимо се усмихна.

— Ще разбереш, не се коси. И вложи цялата си душа, за да създадеш настроение, иначе никой няма да хване вяра на нашата информация. И щом видиш, че се включва аутокюто, ще прочетеш текста. Информацията там е съвсем малко, но е ключова. Най-същественото е, че сега с ръководството ще работи нов дявол. Всичко ли разбра?

Аз кимнах.

— Тогава се събличай... И гащите сваляй.

Добросвет отвори акушерския си сак, извади изписана с йероглифи черна кутийка с наподобяващ вендуза отвор в халка от червена гума. От кутийката стърчеше черен кабел на антена и ремъци с лепки. Той грижливо я закрепил за лявата ми кълка — така че вендузата се падна точно под задника ми.

— Какво е това? — попитах аз.

— Спринцовка със сервомеханизъм — отговори Добросвет.

— С дистанционно управление. За да може да получиш дозата точно в подходящия момент, без да ставаш. Няма да боли, иглата е съвсем тънка.

После извади от сака шише за бебета, пълно с мътна кафява течност, която веднага разпознах — собствената му марка квас. Докато той отвинтваше заялата капачка, аз се пъгнах в цистерната.

Квасът беше повече от обикновено и леко нагарчаше. Добросвет ми махна с ръка, затвори след мен люка и аз заплувах напред към неизвестността.

Тя ме посрещна със задушна топлина и нирванно блаженство. Всичко беше като в предишните дни, които вече ми се струваха невъзможно щастливи — обичайният мошенически номер на паметта. Близо четирийсет минути аз просто си почивах и се радвах, че в главата ми вече не боботи адската скороговорка, а после започна да действа квасът.

Аз тихо се изтърколих в празнотата и се разсипах в сребрист прах, прахът се разсея в безкрайното пространство и времето се превърна във вечност — от която Бог знае след колко еона ме подмами навън зазвучал в черепа ми женски глас, речитиращ „Опиянения скитник“ на Руми.

Гласът повтаряше това стихотворение отново и отново — или може би след първия и единствен прочит то само е заехтяло из диплите на паметта ми:

— Да тръгнем, о, възлюбими! Стани безумец! Стани безумец! Ти, пеперуда, литни в Сърцето на Сърцата! С лице в огъня! С лице в огъня! Бъди странник, разруши дома си. С любители на опасността ведно живеи, ведно живеи. Стани опиянен скитник!

За един миг мисълта ми преодоля вехтия Семьон Левитан и стана необичайно свободна и силна, както ставаше винаги преди среща

с Неизяснимото.

Спомних си, че в ислямската мистична поезия опиянението е метафора за духовен екстаз — и си помислих, че в онези дни на никого не му е идвало наум да лепне на Джеляледдин Руми обвинение в пропаганда на забранени от шериата вещества или в екстремизъм, защото в традиционните общества чиновникът е бил поет и воин, а не похватен руски крадец, който постоянно се стреми да предизвика колкото може повече воня, за да скрие кражбата си.

А после тези поразителни думи — „ти, пеперуда, литни в Сърцето на Сърцата“ — най-после стигнаха до корена на ума ми и изцяло ме подчиниха на властта си. И както и преди, не ми оставаше нищо друго, освен самият аз да стана такава пеперуда.

Отначало не проумявах накъде да летя. А после или чух, или просто си спомних един стих от Саади: „Бог е Лампа на Лампите“. И в този момент Лампата на Лампите ми прати своя лъч, и аз разбрах къде се намира и какво представлява тя.

Това беше още едно от открилите ми се Лица — които, както вече знаех, са безкрайно множество: при всяка нова среща Неизяснимото можеше да изглежда различно от преди, макар че той винаги оставаше един и същ.

Този нов Лик беше особено, неизразимо прекрасен — и в същото време ужасен. Ще се опитам да кажа няколко думи за него.

Когато виждаш подобни изразни средства на хартия — „Лампа на Лампите“, „Сърце на Сърцата“, — те ти се струват чисто и просто механичен похват на източната поезия, една от онези особености, които я правят малко сладникава. Но това изобщо не е така — в подобно повторение се съдържа огромен смисъл. „Лампа на Лампите“ означава, първо, множество лампи, които са се слели в един източник на светлина. И второ, това значи, че сред тях има такава лампа, която свети на всички останали, сякаш те са не светлина, а тъмнина. А „Сърце на Сърцата“ ...

Вече говорих, струва ми се, за това, че Бог е и Един, и Много, и противоречие тук няма. Той може да бъде видян като неизречена любов, а може и като съзвездие от ярко пламтящи сърца, които се самоизгарят, за да осветят студения мрак на небитието и да създадат видимата ни Вселена — и тогава трудът на Бога изглежда не като игра, като подвиг от безкрайна величина. И да бъдеш до него и да го виждаш

в тази непостижима битка може единствено толкова извисено сърце, което е готово да гори заедно с Божието. Затова Руми казва: „с лице в огъня“. Защото мигът на единение е не само сладък, но и страшен и изисква от търсещата душа голяма храброст.

И тогава, когато аз, подобно на опиянена пеперуда, вече навлизах в този пламък в очакване Сърцето на Сърцата всеки миг да затупти в гърдите ми, усетих убождане в задника.

То беше почти безболезнено — все едно ме ухапа комар. Но това убождане ми напомни, че имам тяло, което обикновено депривационната камера премахваше. А облеченият в кожени одежди на смъртен вече не можеше да влезе в онзи чертог, на прага на който стоях аз. Разбрах, че сега няма да мога да се слея със Сърцето на Сърцата. Но все така ясно виждах Лампата на Лампите.

И изведнъж в съзнанието ми като воняща бомба избухна същият онзи радиобас, който преди време ми прочете стихотворението на Державин за Бога. Той беше все така безмерно мазен, самоуверен и нагъл. И този бас провъзгласи:

*— Кога в морето бурно плавах
и корабът ми се проби,
аз Сатаната призовавах
така: „Помилуй, помогни.
Не давай да умре без време
отровената ми душа,
аз на порочното ти племе
ще се оставя във властта.“^[1]*

Преди да ме връхлети тъмният ураган на съдържащия се в тези думи смисъл, аз успях да си задам въпроса защо Добросвет пак е пуснал в черепната ми кутия тоя радиомалоумник и каква е причината — случайно съвпадение или безмилостна преднамереност. Но после това престана да ме вълнува, защото думите „помилуй, помогни“, придружени с лек сърбеж в убудената половина на задника, ясно ми обрисоваха моето реално положение.

Аз плавах в черно море със свръхсолена вода и корабът ми наистина се беше пробил, защото цялата тази история вървеше към

развързка, която не предвещаваше нещо особено хубаво. Наистина Бог можеше най-много да стопли душата ми с огъня си (и то само в онези моменти, в които се издигах до разредените му висини с кваса на Добросвет), но единствено дяволът можеше да спаси плаващото ми в тъмните води тяло...

И колкото и да ме е срам да си го призная, когато осъзнах това, в душата ми наистина се надигна нещо много близко до уплашена молитва към Княза на Мрака — и отлетя в трансфизическите пространства.

*— И той ме хвърли като вейка
в прогнила лодка с чифт весла.
Намерих в нея и скамейка
и вдигнах сивите платна.
И пак на сушата изнесох
аз грешните си телеса,
към болния живот понесох
измъчената си душа.*

Миналия път не бях забелязал фрикативното „г“ на четеца — той го произнасяше като „ахъ“, което правеше и без това омерзителния му глас съвсем, съвсем непоносим.

*— И вярно пазя аз обета,
на тебе даден, Сатана,
когато в бурните морета
спаси ме ти от бездна зла.
Аз, отче мой, ще те прославя
в порока черен на деня,
света във хули ще удавя,
с съблазън ще го съблазня.*

Хрумна ми, че последното двустипие предава изключително точно предназначението на московските радиостанции от FM

честотите. Тази мисъл ми се стори смешна и ми се прииска да я споделя с Лампата на Лампите, като съвсем забравих за молитвата, току-що адресирана до съвсем друга инстанция. Понечих да вдигна поглед и...

И разбрах, че съм прозрачен и ясен за насочения към мен чист взор без никакви допълнителни усилия от моя страна. Нямаше нужда да му обяснявам каквото и да било — този взор виждаше всички движения на душата ми още преди мен, защото те възникваха в самия него. Работата е там, че душата ми всъщност беше този взор. Лампата на Лампите светеше както досега. Но аз видях как в нея се отразява сърцето ми.

То не можеше да бие ведно със Сърцето на Сърцата. Не беше готово да гори — о, не, то само искаше колкото може повече райска халва на аванта. Желаете да го обичат и да го гаят при цялата му мерзост и безсрамие, и на ложето на тази наслада до него да лежи самият Господ.

И когато проумях това дълбоко в себе си, вместо да отхвърля своя грях, аз отхвърлих показалото го огледало. Засрамах се от пронизващия ме Божии взор и се хвърлих в черната бездна, за да скрия позора си, макар да знаех, че е невъзможно.

Срамът ми наподобяваше огнена рана. Но тайната на беззаконието ми беше в това, че колкото по-ниско падах, толкова по-силно усещах мрачното си величие, защото да отхвърлиш Всевишния в онези висини, където бях допреди малко, означаваше неминуемо падане на самото дъно на преизподнята.

Чувствах, че целият одушевен космос съзерцава моето низвергване от Небесата и аз приличам на огромен пурпурен метеор, който се носи стремително от Абсолютния зенит към огледално противоположната му точка — Абсолютния надир. И целият космос беше обхванат от смут и скръб, защото разбираше какъв ужасен смисъл се крие в този пурпурен знак.

Отначало се носех през черна празнота. После скоростта на полета ми стана такава, че празнотата започна да добива плътност и да се омотава около мен, разпадайки се на кванти, но не можа да забави движението ми — и когато стана преграда, която пречеше на полета ми, аз я пронизах.

След това наоколо ми изникна по-плътен материален свят, но аз не успях да го разгледам — помня само озарено от лилави проблясъци небе, наподобяващо скрийнсейвър на „Макинтош“. Това пространство също не можа да ме удържи — аз го разкъсах — и така продължаваше много пъти един след друг, сякаш бях фашистки куршум, който някаква наивна детска съпротива се опитва да спре с множество опънати едно след друго опикани чаршафчета.

Не си спомням много от всички тези адски светове, които пронизах при падането си надолу — те прекалено бързо светваха и угасваха около мен. Като цяло това бяха вече сънувани от мен пустини, чистилица и лави, сред които, кой знае защо, се мярна площадът пред гарата на неизвестно кавказко градче — аз мрачно го пробих, с което подплаших продавачите на чебуреки и мустакатите таксиджии.

Помня усилващото се усещане за мрак и безизходица и постоянно нарастващата несвобода, сякаш изникващите около мен пространства имаха все по-малко измерения.

Отначало ми се струваше, че крайна точка на падането ми ще бъде страшният синьо-черен океан, над който витае триъгълната сянка на „стопанина на аритмометрите“. Но аз летях прекалено бързо и дори този неопишуемо ужасен свят не можа да ме удържи в себе си.

И него пробих — и тогава останаха толкова малко измерения, че се озовах заключен в една проста линия. Продължих да падам, но падането ми загуби всякакъв смисъл, защото всяка права представлява безкрайно падаща точка.

Аз бях сякаш разтеглен по едномерна безкрайност. В края на маршрута ми се намираше окончателното състояние, към което се движеше физическият свят. Защото материята, проумях аз, в края на краищата ще бъде сведена до една неизмеримо малка точка, където ще попаднат всички избрали я души, които също ще бъдат умалени до една-единствена микроскопична душа — и не по волята Божия, а по своята. Видях това през вековете и еоните със същата яснота, с която в обикновения живот виждам кожичка на пръста си.

А от другата страна в мен се вираше безкрайно далечно око и това око все така бях самият аз.

Осъзнах: да, аз продължавам да бъда той, просто сега съм станал краят на онзи лъч, с който той прозира създадената от падението ми

бездна. И когато проумях това, аз събрах останките от свободната си воля и отправих към високото око страшна хула.

Не мога да кажа в какви точно думи се изразяваше тя — но това беше най-ужасното от всички проклетия, които могат да се изпратят към Бога, а смисълът му беше, че аз съзнавам, че съм негова част, на която е дадена свобода на волята — и използвам дарената ми свобода срещу него, така че той ще се окаже неспособен да ми помогне и да спаси от страдания мен, своето творение и част. А вече знаех, че за него това е най-страшното. И яростно ликувах, окрилен от новопридобитата си сила, докато над мен не светнаха с пурпурна светлина думите на моите невидими приятели, и тези думи аз също запратих към необгледните му висини.

[1] Фьодор Сологуб. Когда я в бурном море плавал... — Бел.прев. ↑

Смътно си спомням как завърши сеансът. Струва ми се, че трябваше да ме вадят от цистерната, защото не можех да изляза сам. Помня, че Добросвет и Шмига ме гледаха с някакво странно чувство, което приличаше на смесица от отвращение и страх.

Впрочем Шмига беше много доволен — той ми прошепна на ухо, че всичко се е получило както е било замислено и че още днес ще подпише предложение за награждаването ми с орден „За заслуги пред Отечеството“ четвърта степен. Колкото и да ми беше лошо, аз все пак се замислих: ако за това, което бях преживял току-що, се полага орден четвърта степен, тогава за какво в нашата страна дават трета, или — страх ме е да го изрека — втора?

После ме заведоха в лечебницата, където имаше малка стаичка изолатор, и ме сложиха на легло със скърцащи от чистота чаршафи.

Два дни сетивата ми блуждаеха в болезнен полусън — помня само, че подобна на мъж сестра, от която се разнасяше някаква сложна обуцарска миризма, ме поееше с бульон. Тя не ми даваше да ходя по нужда, а ми слагаше подлога — и го правеше с такъв вид, сякаш извършва някакво съкровено свещенодействие, заради което е отгледана от човечеството.

На третия ден не я видях наоколо, но вече се чувствах много по-добре и без никакви проблеми стигнах сам до тоалетната — тя беше двайсет метра по-нататък по коридора, близо до стаята с депривационната камера. По пътя не видях никого, което идеално ме устройваше, защото бях с отвратителна пижама и филцови чехли.

След като излязох от тоалетната, аз известно време се колебах накъде да тръгна — назад към лечебницата или към своята стая — и реших да отида в лечебницата. Върнах се там и легнах да спя.

След няколко часа се събудих.

Беше нощ. Наоколо цареше тишина, но сърцето ми изведнъж се сви от силно усещане за опасност.

— Сестра! — извиках аз.

Никой не отговори. Стори ми се, че до обонянието ми достига едва доловима миризма на дим — сякаш горят някакви кабели.

Станах, излязох в коридора и тръгнах към депривационната камера.

Вратата с цифрова ключалка сега зееше отворена. Лампата зад нея светеше. В душата ми се обади лошо предчувствие, но аз все пак влязох.

Там всичко изглеждаше както обикновено — душкабината, цистерната, столовете, анемичните кактуси на прозореца със затворени капаци. Даже дрехите ми, съблечени преди последния сеанс — дънки, риза и маратонки, — все така си стояха на същото място.

Но палетът пред камерата, на който трябваше да стъпвам на излизане от цистерната, за да не се стича солена вода по пода, незнайно защо беше преобърнат и се въргаляше встрани. Кръглият люк, през който толкова пъти бях влизал в цистерната, беше притворен, което също ми се видя странно — съгласно инструкциите той трябваше да се затваря плътно.

Отворих люка и надърнах вътре.

В цистерната плуваше мъртво тяло. В това, че тялото е на мъртвец, не можеше да има никакво съмнение — то беше обърнато с лицето надолу.

Обзе ме непоносим страх, защото в първия момент по някаква ужасяваща съновна логика — а всичко, което ставаше, много приличаше на сън — аз реших, че виждам собствения си труп.

Започнах да крещя и крещях доста дълго, струва ми се — даже след като осъзнах, че това не съм самият аз, а само Добросвет, когото познах по лепените къдрици на тила. После ми свърши въздухът в белите дробове и аз млъкнах.

— Виж ти — обади се тих глас зад мен, — а пък аз си мислех, че вече си непробиваем. Явно ти е рано за орден.

Обърнах се. Пред мен стоеше Шмига — с пистолет в едната ръка и алуминиево куфарче в другата.

Колкото и страшен да беше плуващият в солената вода труп на Добросвет, Шмига ме уплаши още повече. Проблемът не беше дори в пистолета със заглушител, какъвто дотогава бях виждал само на кино. Проблемът беше в облеклото му.

Той беше облечен с грозен анцуг от най-евтините, като на мрачните професионалисти от служебния филм, който ми бяха пуснали преди подписването на декларацията за поверителност — ширпотреба, която няма да му е жал да изхвърли, ако случайно я изцапа.

Всичко беше много сериозно.

— Владик — попитах аз, — какво става?

Шмига отвори широко очи, сякаш искаше на шега да сплаши досадно дете.

— Задават се големи проблеми — каза той. — Приблизително след двацет минути базата ни ще бъде нападната от ислямски терористи. Вероятно от Карачаевско-Черкезкия джамаат. Или може би от Дербентския. Еба ли ги, на мен всичките зверове ми изглеждат еднакви.

— Ама какво ще търсят тук? — попитах с надеждата, че ако вляза в шеговития му тон, още може да ми се размине. — И откъде изобщо знаят за нас?

— По всяка вероятност следват инструкции на западните специални служби въз основа на информация, получена чрез предателство. Нали знаеш колко сериозна работа вършихме тук. Сигурно от разузнаванията са надушили нещо.

— И какво ще правим по-нататък?

— Ние ли? Ще издирим предателя в нашите редици — каза Шмига. — А виж, ти какво ще правиш... Не мога да си представя даже. Ти сигурно знаеш по-добре. Вече си бил навсякъде. И горе, и долу.

И той се усмихна — с една такава хубава, открита усмивка.

— Ще ме убиеш ли, Владик? — попитах аз.

Шмига се намръщи и недоверчиво поклати глава.

— Семьон... Ти сериозно ли си го помисли? Ами че ти си последният ми приятел от детинство. За какви ни вземаш, щом си мислиш, че аз мога да те...

И той направи характерен жест — килна глава и с крайчеца на устата си произведе звук, който приличаше на „кх-х-х...“.

— А какво ще правиш с мен?

— Ще ти дам два милиона долара — обидено каза Шмига. — Както се разбрахме. Аз никога не прецаквам приятелите си.

И той ми подаде алуминиевото куфарче. В първия момент аз дори не се реших да го поема.

— Какво, не ми ли вярваш? — попита Шмига. — Отвори го.

Взех куфарчето, сложих го на един стол и го отворих.

Беше пълно със зелени пачки, запечатани във вакуумирани найлонови опаковки. Отгоре им се мъдреше паспортът ми — в омазнената обложка от фалшива крокодилска кожа, която бях купил преди много години в Хургада. В паспорта бяха пъхнати рубли — няколко еднохилядни банкноти. Освен това към него бяха прикачени с кламер ключовете от Московския ми апартамент. Трогателно внимание към дреболиите.

— Владик — не вярвах на щастието си аз, — ти сериозно ли?

Шмига погледна часовника си.

— Имаш пет минути да се преоблечеш. После излизай през пропускателния пункт и тръгвай през гората директно към железопътната платформа. Ще пренощуваш на пейката, а сутринта ще се качиш на първия влак за Москва.

— Ами ти?

— Аз ще тръгна по друг маршрут — усмихна се той. — Не се тревожи за мен. Късмет в новия живот, Семьон. И помни, че декларацията за поверителност е валидна вечно.

— Аз... Кълна се в здравето на мама...

Шмига ме прекъсна с нетърпелив жест, сякаш ми забраняваше да тревожа всеу паметта на покойната.

— Побързай. Ислямските терористи няма да ни чакат.

Той скри пистолета под спортното си горнище и излезе в коридора. Когато се преоблякох и изскочих след него, вече го нямаше там. В тъмното зад прозореца запърпори потеглящ мотор. Едва тогава окончателно се уверих, че Шмига не се шегува.

След три минути бях вече при пропускателния пункт — малка къщичка до заключената желязна порта в оградата. Зад простреляното стъкло на КПП-то седеше мъртвият часови, облечен в същия евтин анцуг като този на Шмига. Аз, кой знае защо, му кимнах, промуших се между стената и металния турникет, бутнах вратата и се намерих на свобода. Тя ме посрещна с освежаващ нощен вятър и тайнствено скърцане на насекоми.

Тръгнах към тъмната стена от дървета — натам, където от пътя се отклоняваше пътечката, водеща към железопътната платформа. През главата ми мина дяволитата мисъл, че мрачната молитва от стиха на Сологуб — „помилуй, помогни“ — се е оказала най-въздействащата и Сатаната наистина ме е хвърлил в прогнилата си лодка с чифт весла, като към сивите платна е добавил съвсем холивудско куфарче с долари. Вдишах дълбоко нощния вятър и се засмях.

И в същия момент забелязах колите, паркирани накрай гората. Нито една лампичка в тях не светеше, затова отдалеч бяха напълно невидими.

А после дочух тих, но много убедителен глас:

— Ела насам...

Когато се приближих, без да усещам краката си, светна синкав фенер. Видях три еднакви джипа и няколко брадати мъже, облечени така, сякаш отиваха в нощен клуб. На рамото на най-близкостоящия висеше дебела тръба, в която по характерното удебеление под прицелната планка разпознах реактивния огнемет „Глагол М-1“ — съвсем наскоро ги показваха по телевизията.

После видях още няколко такива тръби, оставени в тревата до джипа.

Чифт силни уверени ръце ме освободиха от куфарчето. Сложиха го на капака на колата, отвориха го и старателно прегледаха съдържанието. После брадатият с огнемета на рамо доближи мобилния телефон до ухото си и произнесе:

— Потвърждавам гущерите. Какво? Добре, ей сега...

Той кимна към един от спътниците си, който вдигна дулото на автомата и изстреля кратък откос в небето.

— Очистихме куриера — каза брадатият. — Сега започваме.

Прибра телефона, потупа ме по бузата и прошепна:

— Не се плаши, момче. Намерихме ти нови мама и татко. Но на твоя командир не му трябва да знае това.

Той се обърна към своите хора и посочи колата. Същите груби и силни ръце вързаха китките ми зад гърба, залепиха устата ми с квадрат тиксо и сложиха на очите ми тъмен парцал, умирисан на бензин.

Преди да ме напъхат в багажника, във врата ме цапардоса мокър студ от пневматична спринцовка и аз веднага се вцепених като муха, в която паякът е пръснал течното си „аз“.

Чувах какво става край мен — близка стрелба и взривове, после шум на двигател, гласове, — но временните интервали бяха лишени от всякакъв смисъл и аз не можех да кажа колко дълго траят тези събития, нито дори в каква последователност се случват.

Няколко пъти ме прехвърляха от една кола в друга. От време на време чувах кавказка и руска реч. После дълго лежах на пода на транспортен самолет и тогава около мен говореха на английски.

Когато накрая свалиха парцала от очите ми, а от устата ми отлепиха тиксотото, на всички по-нататъшни въпроси трябваше да отговарям вече на този език.

Остана ми съвсем малко за разказване.

И досега не знам дали Шмига наистина е искал да ме убият кавказките бандити, на които така елегантно предаде хонорара за заличаване на обекта — или е знаел, че в най-добрите традиции на „Голямата игра“ МИ-6 ще ме откупи от тях. Второто ми се струва вероятно, защото той няма полза да се кара със западните специални служби. Нали колкото и пари да му донесе стаята на Гагтунгър след приватизацията, пак трябва някъде да ги крие.

Същевременно Шмита можеше да ме използва като рекламна брошура, с която да информира потенциалните партньори, че поръчките вече трябва да се правят чрез него. И това дори не може да се нарече сериозно предателство — след като Буш избута втория мандат, аз вече нямам никаква стойност за ведомството на Шмига.

Затова пък стана ясно, че все още представлявам интерес за някого.

Честно казано, не знам точно за кого работя сега. При мен постоянно има двама американци — страхотни момчета, с които ходим заедно на плаж. Не питам на кого се подчиняват — но мисля, че на ЦРУ.

Териториално се намираме в Израеловка, в малка база на брега на Мъртво море, което е много удобно — можем през ден, ако се наложи, да пълним депривационната ми вана с прясна вода. Но подозирам, че сме разположени тук по друга причина. Американците сигурно си мислят, че от Светите земи Божието слово ще звучи по-автентично — при тях го има този холивудски момент за етнографската достоверност. Не знам и не искам да знам подробности. Но се досещам за какво ме пазят.

Не, нищо подобно, не за да се намесвам в тихия шепот на Гагтунгър, който се лее от червения гранитен трон нейде из кремълските лабиринти. Не се съмнявам, че Шмига държи под строг контрол канала за връзка. Американците вече не могат да си върнат Гранитната стая, макар че Шмига спокойно може да им отстъпи част

от ефирното време при същите условия, при които работи с другите клиенти. Само че акулите ще могат да се споразумеят и без мен. Аз им трябва за съвсем друго нещо.

Там е работата, че религиозните десни в Америка не са се свършили с Буш. Все някой от тях може без проблем да дойде на власт. И ако шпионите на ФСБ не са успели да монтират в зъба му радиопредавател от съветско време, това не е толкова страшно. Сега технологията е стигнала такива висини, че необходимото устройство може да се постави при медицински преглед директно в слуховия нерв или дори да се предаде чрез кихане, след което да се самосглоби от наночастици в която и да е част на организма. Накратко, никакви проблеми с техниката. Проблемът е съвсем същият като със съвременната музика — какво да се слуша с помощта на цялата тази техника.

А аз вече съм доказал убедително в световен мащаб, че мога да работя като Йехова Саваот Адонай във всяка американска глава. Затова ако ви трябва истински професионалист, аз съм вашият брониран влак на страничен коловоз, благонадежден и с добри препоръки.

Вярно, отначало новите ми наематели мислеха, че без Добросвет няма да можем да възстановим моя богочовешки статут. С това на първо време наистина имаше проблеми. Но после фармаколозите им получиха прилична смес (знам само, че освен ЛСД-25 в нея се съдържат MDMA и някакви военни психотропни вещества на базата на южноамерикански алкалоиди) и Господ ми прости.

Да, той ми прости за всичко, защото знае, че аз паднах в бездната и съгреших не по своя воля. Но все пак онази неласкателна и нелицеприятна истина, която научих за себе си по време на последния сеанс с Добросвет, остави определен отпечатък върху нашите отношения. Затова дори след като постигна единство с Неизяснимото, аз избягвам да припарвам до Сърцето на Сърцата на прекалено интимно *proximity*^[1] — не знам как да го кажа по руски, защото такова понятие в рускоезичната култура просто не съществува.

Може би заради новата фармакология (или защото сега ми четат малко по-други текстове) ние се сблъскахме с ефекти, каквито квасът на Добросвет не даваше. Ето най-интересния: по време на тренировъчните сесии започнах да се превръщам в горящ храст. Разбира се, не във физически аспект — просто така се чувствам наред

мократа черна празнота. Случва се след такава трансформация да започна да виждам миналото — от някаква особена гледна точка, намираща се извън времето и пространството.

Когато стане нещо такова, тренировката продължава без никакви прекъсвания. Храстът си е храст, какво да се прави. Горя спокойно и солидно до кръстопътя на вековете. Покрай мен се изнизват армии от сенки — разните му там александровци, дариевци и тамерлани. Аз не влизам в контакт с тях — само си горя и толкова. Сенките от миналото може и да не разбират, че са сенки от миналото — но се досещат, че по-добре да не се бъркат, и ме подминават.

В редки случаи ме виждат хора, които са се надрусали с някакви боклуци. Особено много такива са заседнали в шейсетте години на двайсети век, но ги има и в другите пластове. Тези понякога идват да си поговорим. Е, тук реагирам според обстоятелствата. Случва се и да ги пръждосам. А ако човекът е възпитан, тогава и аз се държа възпитано. Ето, наскоро един симпатичен младеж ми поиска краставица на добър иврит. И аз му дадох — няма да се стискам, я. Общо взето, неочакваните неща не ме смуцават, готов съм за всякакви задачи.

За завършек ще кажа, че освен мистичен и житейски опит от всички тези приключения аз получих още нещо — разбиране за нашето, човешкото, влияние върху историята.

Действителността е пластилин със стафиди. Човекът натиска с пръсти изникващата пред него пластилинова картинка на име „свят“, за да изчопли за себе си няколко вкусни трошици, а на тази картинка рухват кули, потъват кораби, загиват империи и цивилизации. Но това обикновено го виждат други.

И ето какво проумях аз в своята вана — не бива да обвиняваме човека за нищо. Защото ако тръгнем да я търсим с най-яркия фенер, ще разберем, че отделна личност не съществува, а има чисто и просто елемент от множество пластилинови картинки, изпомачкани от пръстите на други любители на стафиди, които преди това по същия начин са били мачкани от трети, и така от началото на времето — докато в крайна сметка всичко наоколо е станало точно такава, каквото е станало. И какво ще стане после, зависи от това как ще го мачкаме ние с вас. Но за плановете си в това отношение вие знаете много повече от мен. И точно затова съм такъв песимист.

И това е само най-розовият поглед върху нещата. Да не говорим, че освен със стафиди този пластилин е пълен с игли, а и самият той често наподобява съвсем друга субстанция.

Макар че чисто теоретично Русия има шанс. Все пак някой от богатите ни съотечественици, след като се насмърка с кокаин, е напълно в състояние да ръсне на Шмига луди пари и да въведе в страната ни разделение на властите. Или да уреди например собствениците на гранитния трон да вкарат в затвора за корупция някого от съседите си във вилната зона, а не поредния участъков терапевт. Ако се направи заявка чрез стаята на Гагтунгър, всички тези въпроси могат да се решат много бързо.

Само че кой ще плаща? Та нали в Русия пари имат само тези, които... Е, разбирате. Нали няма да почнат сами да си бръснат със сърп ташаците? Едва ли. А янките няма да платят на Шмига. Не защото са зли, ами просто Конгресът няма да им даде такива пари. И естествено, като си помисля за това, ми става тъжно. Все пак толкова години съм носил на гърдите си паспорта с двуличния руски орел.

Има и друга причина, поради която често изпадам в депресия. Работата е там, че американците отвориха зъба ми и го изследваха най-старателно — но не извадиха пломбата, а наново го циментираха, като решиха, че тази изпитана с годините технология ще бъде напълно подходяща и за техните цели. Устройството на руския артефакт предизвика голям интерес у тях, дори бих казал ентузиазъм. Отдавна не бяха виждали такова нещо.

„Виж ти, тук имало потенциометър... Може би с една мъничка отвертка...“

И го отвъртяха. Дали случайно промениха настройките, или нарочно, за да отмъстят за това, че съм се будалкал с президента им, но сега зъбът ми понякога хваща радио „Хамас“. При това на руски език — тия ненормалните отскоро имат служба за имигранти от Русия. И най-страшното е, че там работи като говорител същият онзи мазен бас, който на два пъти изхвърли мозъка ми на бунището.

Разбира се, аз осъзнавам с разума си, че за това трябва да има рационално обяснение. Сигурно в Москва този човек се е препитавал със случайни поръчки, а после си е намерил постоянна работа чрез някой посредник в Дубай. Но въпреки всичко в такива моменти ме обзема чувството, че Бог все пак съществува.

Нещо повече, у мен се заражда неприятното подозрение, че Мартин Бубер е бил прав за диалога с Всевишния и че всъщност той още от самото начало е говорил с мен с мазен бас с фрикативно „г“. В някакъв висш смисъл нещата, разбира се, стоят точно така — аз знам по-добре от всеки друг, че на този свят и говори, и чува само Бог. Пък и какво изобщо знаем ние за него, та да разбираме пътищата му? Затова и не роптая.

Но когато точно по средата на моето огнено нажежаване в черепа ми изведнъж отекне омерзителният глас, за да обяви: „А сега хор на момчетата шахиди ще изпълни песента «Пълни пиро'хите с еврейско месо»“; сеансът, естествено, е безнадеждно провален. Много пъти молих американците да ме заведат при своя ЦРУ зъболекар, но те казват, че в зъба ми има електронна пломба и без заповед от началството не могат нищо да направят. Така че и те имат същата помярска бюрокрация, само че с електронни пломби.

Като цяло обаче не е чак толкова зле. Веднъж месечно ходим с американосите при дилъра в Тел Авив. От него купуват голяма част от веществата, необходими за работната ми смес, за да не ги карат от Америка — тук субстанциите са по-евтини, а те напоследък започнаха да си правят сметката за всеки долар. Е, разбира се, взимат по нещичко и за себе си.

Нашият дилър е бивш артдиректор на списание „Птюч“, почти не говори английски и ми се налага да превеждам. По неволя чувам какво ли не. Ето на, наскоро им пробутваше един комплексен продукт — „среща на Елба“. Това, вика, е все едно ти да си на гъби, а пък мацката ти да е на екстази. Вземете ли ги в комплект, ще ви направя отстъпка. Та моите хора от ЦРУ взеха цяла чанта. Ех, младежи... За мен това може да е тежка работа, ама за тях е почивка.

Мога и да пътувам, но не ме влече особено. Наскоро ме пуснаха да отида до Гоа, за който бях слушал толкова много. Дадох ми нов паспорт и рускоезичен спътник от Мосад — специално подбран да прилича на мен. Една седмица живяхме в Палолем, но не ми хареса там — някакви крави, цигани. В Одеса от детските ми години беше по-хубаво.

Веднъж отидохме на аюрведичен публичен дом, където специално си поръчахме масажистки за сутринта, за да не се натъкнем на бивши съотечественици. И какво мислите? Зад нас тутакси се

нареди на опашка типичен руски терминатор. И ни гледаше толкова навъсено, че вече започнах да си мисля дали не е пратеник на генерал Шмига.

Решихме да не влизаме първи в конфликт. Но още щом ни пуснаха на интимната територия, моят спътник извади магнума си, свали предпазителя и докато онзи пандизчия се чукаше зад пердето, ние през цялото време го държахме на прицел. Момичетата седяха преbledнели в ъгъла, а ние стенехме на два гласа, все едно се кефим максимално, и чакахме да видим как ще свърши всичко. Добре че човекът от Мосад показва железни нерви. Общо взето, това ни развали почивката и макар че тогава ни се размина без стрелба, вече не ми се ходи в Гоа.

Понякога американците, които работят с мен, ме молят да им разкажа за божественото, как правилно да го почитат, *worship*. Какво са се хванали за това „почитане“. Аз обикновено се измъквам с някоя шега. А ако започнат вече много да досаждат, казвам, че Бог не иска да го почитаме в мрака на храмовете. Той иска да пътешестваме до разни интересни места, да се обичаме едни други и да броим звездите в нощното небе, а после час по-скоро да се връщаме при него — за това ни е създал. Не че наистина мислех така, но те точно това искаха да чуят, а пък пазарът си е пазар.

Понякога ме питат вярно ли е, че Бог е станал Исус Христос. Казвам, че е вярно. Но освен това е станал и Семьон Левитан, независимо дали на някого му харесва или не. Защото иначе просто нямаше да има никакъв Семьон Левитан — както и Бог.

Може би искате да научите с какво се разтоварвам аз? Ще ми се смеете — с медитация.

Отначало много се интересувах от тибетски будизъм, защото той има най-шумната реклама. Но старите мъдри евреи от тукашния медитационен център ме посъветваха да не се захващам. Семьон, казаха, помисли само. Там всеки лама е прероден някой си. А в частни разговори ме съветват да не гледам прекалено сериозно на тези неща — това е просто една културна традиция, нищо повече. Но ако в културната им традиция в основата на целия им, така да се каже, многовековен обичай лежи измама на доверието, как тогава да разчиташ на тях по важни въпроси?

А и самият аз успях да натрупам неприятен опит по тази линия. Будистите от тибетската традиция имат една такава практика — тонглен. Те вдишват въображаем дим, който символизира страданието на определена класа същества, и го разтварят в сиянието на сърдечния център. И при това издишват състрадание и любов. Правят го, за да отворят сърцето си за различните форми на живот, населяващи Вселената.

Та аз съм виждал с очите си в интернет как разни напредничави московски будисти, които правят тонглен за нагите и гялпо (а според някои сведения към последната класа спадат и руските православни бесове), безмилостно плюят във форума си евреите — без каквато и да било разбираема за мен причина. Изглежда, тези момчета вдишват добре и много, с дима на страданието нямат проблеми — но като че ли не разтварят докрай. Възниква въпросът могат ли такива будисти да направят тонглен за евреите. Силно се съмнявам — и ако бях на мястото на тибетските лами, точно така щях да проверявам тяхната искреност. Отвори ли ми се възможност, непременно ще пусна една директива по линията на ЦРУ.

За щастие обаче светът на Дхарма не е само процъфтяващ етнически бизнес и Стивън Сегал Ринпоче. Там е и благородната випасана, възвишеният път на всички буди и архати, отворен за всекиго. И тъкмо по него вървя аз през дългите вечери, когато янките окончателно се отрязват с мацките, които са свалили в Тел Авив, а през прозореца блести със страшен залез Мъртво море. За мен випасаната е занимание за душата и по този път аз нито веднъж не съм срещал ни Бог, ни дявол. Което безспорно ме радва, защото такива неща ми стигат в работата.

И макар че нямам представа какво ме очаква занапред в службата, тази нова страна от моя живот ми е напълно ясна. Ако всичко върви добре, скоро ще навляза в Потока и ще спра възникването на феномените. Менталните формации ще се разтворят в празнотата и аз ще престана да се питам какво е Бог — вълна на възбуда, която преминава по невронните мрежи на мозъка ми, или неизмеримият източник на всичко, от което са произлезли и мозъкът ми, и минаващите през него мисли.

А може би още приживе ще стана архат и никога няма да ми се наложи да се връщам в тази скръбна долина на емисиите и страстите.

И ако това стане, аз с цялата си душа, с цялото си пронизано от край до край сърце вярвам, че Господ ще ми прости — както аз му прощавам.

[1] Близко разстояние, близост (англ.). — Бел.прев. ↑

ЗЕНИТНИТЕ КОДЕКСИ НА АЛ ЕФЕСБИ

I

FREEDOM LIBERATOR^[1]

Никой не знае къде е гробът на Савелий Скотенков.

В родното му място, селцето Ульоми (бивш. Уломи), на около три версти от Орел, сред люлякови храсти се издига паметник, построен с парите на заможен съселянин чеченец — малък и по селски скромн. Направен е от местния самороден талант Льоха и изобразява фигурка на човек, който размахва юмрук срещу пикиращ над него самолет.

Самолетът и фигурката образуват едно цяло — те са изрязани от лист дебела поцинкована ламарина, занитена за желязно шаси на тракторно ремарке (паметникът е изработен от подръчни материали и това го прави особено трогателен). Човекът изглежда беззащитен пред огромното летящо чудовище и няма съмнение, че е обречен в тази схватка.

Но ако се вгледате, ще видите — пикиращият самолет вече се е спуснал прекалено ниско, за да успее да излезе от пикиране. И тогава ви става ясна метафората на художника: стъпилият на земята може със силата на духа си да победи страшния небесен враг, дори ако трябва да плати за това с живота си...

Излезе ли вятър, листът ламарина започва да вибрира и да бучи, сякаш са се включили двигателите на въздушната машина. В такъв момент ни се струва, че от миналия век долита страховитото ехо на войната — нали Курската дъга е съвсем наблизо. Но бученето стихва и си спомняме, че над главите ни синее мирно небе. За дълго ли?

Веднъж даваха паметника по телевизията — децата окопаваха люляците и пускаха във въздуха радиоуправляеми модели на самолети. Весели лица, звънтяща песен на мотори... Само че красноречивият кореспондент не каза, че две седмици са събирали деца за телевизионното шоу из целия окръг. Нашата власт е свикнала векове наред да гребне със замах руски народ и да го разплисква с шепи — а дали утре ще има откъде да гребне?

За цивилния живот на Савелий Скотенков са се запазили малко сведения и може би са прави онези, които смятат, че информацията е била позачистена от някакви държавни съображения. Даже снимки почти липсват — до нас са достигнали само няколко с добро качество.

На една от тях Скотенков стои облечен в скромно черно палтенце със сив каскет ушанка и зъзне усмихнат наред зимна улица до витрина на магазин (познавачите на Москва твърдят, че зад гърба му е Елисеевският магазин отпреди реконструкцията). Той излъчва нещо неуловимо провинциално, но и европейско... Това усещане трудно може да се обясни. Сякаш провинцията, от която е дошъл, е някаква паралелна Русия, щастлива, заможна и с друга история. Снимката е от средата на първото десетилетие на ХХІ век и, кой знае защо, буди симпатия към увековеченото на нея младо момче.

Друга снимка, правена през лятото в градинката до Большой театър, може да се датира по триетажното златно клекало с кадифена полумаска, което се достроява на фона от мустакати турци — бяха го сложили за реклама на романа на един прозаик с рубльово-успенска насоченост, но поради добре известни ни събития то стоя само два дни^[2]. На тази снимка Савелий изглежда много по-възрастен и помъдрял, а брадата му е боядисана с къна. Може да са го снимали по време на някой кратък отпуск.

През цялата епоха, изминала между тези две снимки, той е сменил много дейности: писал е лирически стихотворения и критически статии, бил е изкуствовед, консултант политолог, занимавал се е с революционна работа и с маркетинг (талантливите руски момчета традиционно минават последователно през всички тези поприща).

По едно време дори е водил кратък курс в Дипломатическата академия при МВнР, озаглавен „Основи на криптодискурса“, задържал се в графика на факултативните дисциплини цели две години. Този курс се радвал на популярност сред слушателите, но будел неприязън у другите преподаватели и накрая бил изваден от програмата.

2

Ще се спрем накратко, доколкото позволяват рамките на нашия очерк, на ранния, изпълнен с искрометна еkleктика период от живота на Скотенков (тук някак не приляга да разсъждаваме върху

„наследството“ от това време, защото всичко, за което говорим сега, е само засилване преди същинския му полет).

Създаденото от него в онези години е интересно преди всичко като показател за вътрешното му израстване, което е било противоречиво и сложно.

Не е правилно Скотенков да се представя като типичния патриотар ураджия или ретроград, още повече като „националист“, какъвто той абсолютно сигурно не е бил. Имал е периоди на съмнения, нещо повече, преживявал е дори моменти на остро критично неприемане на Родината си, почти на омраза. Но все пак винаги е намирал пътя от тези тъмни дебри към светлината.

Съдържанието на изкуствоведските му статии в повечето случаи става ясно от заглавията им. Например „Четири сиви квадрата“ като връх на руския супрематизъм“. Става дума за картината на тогавашния министър-председател, допреди ребрандирането си известна като „Шарка“, но статията съвсем не е подигравателна, а тъкмо обратното — написана е съвместно с небезизвестния Макар Гетман за един холандски каталог. Смята се, че впоследствие точно Гетман е вербувал Скотенков във ФСБ.

Скотенков демонстрира влечение към грубовата членоразделност на съжденията, понякога дори към опростенчество.

Например в анализа си на фреската „Хазари предават арлекини на атамана Путин“ (фрагмент от първия виртуален стенопис на тавана на Обществената палата) той използва изкуствоведската статия като формат за отправяне на остри и невинаги адекватни политически нападки. Свободният достъп до статията е ограничен, но в обществената полемика току се появяват цитати от нея — желаещите лесно ще намерят фрагменти от нея, ако потърсят в Гугъл по ключови думи „обществена палата“ (гниди ОК доносници).

В периоди на мизантропско отношение към действителността Скотенков изобретява няколко мема, например „гой парад“ (така кръщава годишния „Руски марш“)^[3] и „православна икономика“ (има се предвид стопанският модел, общ за Гърция, Русия и Украйна). Той е автор на израза „Мардан Палас на духа“^[4] (както блогърите още дълго наричат всяко скъпоструващо начинание на властите в сферата на културата) и формулира емпиричното „правило на Свределчето“, съгласно което всяка либерална икономическа реформа в Русия води

като краен резултат до появата на нов свръхбогат евреин в Лондон (статията „Защо китайският път не е за нас“).

Негова е формулировката на основното международно противоречие на XXI век: „между въглеродородните деспотии и тръбопроводните демокрации“ (в статията „Борис Гризлов^[5] и руското самоизяждане“). Някои западни наблюдатели приемат тази концепция много на сериозно и я разбиват на пух и прах с русофобски цели. Никой от тях обаче не забелязва, че самата Русия от диалектична гледна точка представлява тръбопроводна демокрация — поне по отношение на южните си съседи.

Впрочем, когато му се отваря възможност да работи за Кремъл, Скотенков не я изпуска: в една от статиите си за *malyuta.org* той представя проект за „втори крак“ на властта. Според виждането му трябва да се създаде подобие на Републиканската партия, към която би могла да се прехвърли най-богатата част от „Единна Русия“ — авторът нарича тази структура „GOP Русия“ по аналогия с американската *Grand Old Party*^[6]. Но дори тук Скотенков се изхитрява да захапне ръката, която го храни: „Знаем какво означава «сенатор» в императорски Рим. Но какво означава това в нашата страна? И какво трябва да направи човек, за да стане такъв? Да зацвили като жребец в банята на Путин?“.

Талантът му се разкрива най-пълно в случаите, когато трябва да се разгроми и развенчае нещо. Ето например какво пише за руската бюрокрация в статията „Бълхосфера и революция“ — молим да ни извините за дългия цитат, но той ще каже за младия Скотенков повече, отколкото петдесет страници биографични сведения. Особено интересно е мястото, където той споменава радикалния ислям.

По внушение на древните съветски хумористи (а точно такива невзрачни влияния създават най-неувяхващите стереотипи) е прието да се смята, че, видите ли, бюрокрацията е нещо плесенясало, пърхутясало-нересано, уродливо и тромаво. Нищо не може да бъде по-далеч от истината.

Днес руската бюрокрация представлява ослепителна усмивка, изтънчен парфюм, леки спортни фигури,

интелектуални четения, радикално изкуство, тенис и поло, „бугати“ и „бомбардие“. И ако това щастливо пространство, измито от екологично чиста вълна, е обърнало на потребителите деловодски подпечатан гръб, то този гръб трябва да се възприема само като най-несъвършената му в естетическо отношение част, един вид оголен засмукващ анус.

Прието е да се смята, че властта се крепи на щикове. Но днес руската бюрокрация се крепи не толкова на специалните подразделения, колкото на политически постмодернизъм. Какво е това и по какво се отличава от постмодернизма в изкуството?

Представете си, че сте потъпканият и измъчен руски потребител. Задавате си въпроса кой задвижва зъбните колела, на които ден след ден се намотават вашите черва, и започвате да търсите истината — чак до върха, до кабинета, където седи най-главният кръвопиец. И ето, влизате в този кабинет, само че вместо кръвопиец виждате нереално готин пич, който грабва една китара и ви запява песен за всичко „мухлясало и шибано“ — такава, че дъхът ви спира: самият вие не можете даже да го формулирате по същия начин. А той ви изпява още една, толкова смела, че чак ви дострашава да стоите в една стая с него.

И след като излезете от кабинета, вече изобщо няма къде да отидете — и което е по-важното, няма за какво. Все пак няма да тръгнете да налагате със сопата на народния гняв тази умна братска глава, която знае сто пъти по-добре от вас до каква степен всичко е мухлясало и шибано. Че и горчивината в това сърце е къде-къде по-тръпчива от вашата.

Как стигнахме дотук? Ами постепенно.

По към средата на дваисети век външният облик все още горе-долу идентифицира човека. Дългата кичара, дънките значат, че си дете на цветята и искаш да правиш любов, а не война... Но в края на дваисети век интернет буржоата (а после и редовите борсови гадняри) откраднаха естетиката на пролетарския бунт и униформата на бореца

срещу естаблишмънта започна да се появява в рекламните карети на нийоркските списания под девиза „That’s how Money looks now“^[7]. Следващата крачка е конфискация не само на униформата, а и на речника, идеологията и самата енергетика на протеста, защото всичко, което се поддава на описание и имитация, също спада към категорията „форма“, а всяка форма може да се открадне и използва.

И сега вождовете на бюрокрацията излъчват духа на свободата и енергетиката на протеста сто пъти по-качествено, отколкото това може да направи който и да било от нас и всички ние, взети заедно. Днес коренът на подмяната лежи толкова дълбоко, че някои дори са готови да приемат радикалния ислям — с надеждата, че там поне преоблечената бюрокрация няма да се намъкне да краде и да цвъка.

Наивни хора. Бюрократът е усвоил „комунизма“, усвоил е „свободата“, той ще усвои не само „исляма“, ами и който и да е древен марсиански култ — защото за целите на кражбата властта може да се узурпира във всякакви дрехи и с всякаква песен на уста.

Но, ще ми отговорят някои, нали съществува и истински революционен процес? Там е целият ужас — да.

Историята ни учи, че колкото и мерзка да е дореволюционната руска бюрокрация, далеч по-омерзителна е следреволюционната такава. Просто до определен момент тя остава скрита зад артистичния авангард на революцията, на която всички ние с удоволствие си играем. После, когато пърформансите и масовката се отмят заедно с локвите кръв, всичко става ясно — но тогава е вече късно.

Скотенков не се гнуса и от аутсорсинга по афро-руски — носят се слухове, че е един от авторите в сянка на съдържащия много страници преамбул на военната доктрина на Грузия, според която тази страна трябва да бъде в състояние да води едновременно две

големи пиар войни на два независими информационни фронта. Но така и не си е получил парите за тази работа.

Като маркетолог той участва в брандинга на няколко перспективни водки. Сред тях е водката „Портал“, разработена въз основа на произведения на родните фантасти, и водката „Дарът на орела“, в чиято концепция Скотенков отдава уважение и почит към родното си място.

Връзката с Кастанеда във втория случай едва ли е осъзната от самия автор, така че опитите на съвременните окултисти да предявят права върху паметта на Скотенков са просто смешни. Интересно е обаче да се отбележи, че американските експерти също са изтъквали наименованието „Дарът на орела“ точно в този смисъл. Но няма да изпреварваме събитията. Приписваният на Скотенков, разказ „Съветски Реквием“, качен на сайта *Wikileaks* заедно с така наречените „мемоари на Семьон Левитан“ и други пропагандни фалшификати на ЦРУ, е късна имитация, подражаваща на „Немски Реквием“ на Х. Л. Борхес.

3

Курсът „Основи на криптодискурса“ (Скотенков го води две години в Дипломатическата академия) става безспорният крайъгълен камък, по който може да се съди в каква посока са еволюирали възгледите му с възрастта.

Най-лесно ще обясним какво е „криптодискурс“, като си послужим с откъс от една лекция. По-долу цитираме запазен ръкописен конспект на един от присъствалите, където устната реч на Скотенков по всяка вероятност е претърпяла значителни съкращения.

Нива на криптодискурса

Всеки дипломатически или публицистичен дискурс винаги има две нива:

- 1) външно, формално-фактологическо (геополитическо),
- 2) „същностно“ — реален енергиен пълнеж на дискурса, метатекст.

Манипулирането на фактите служи само за външно оформяне на енергийната същност на всяко изказване. Представете си например на прием в посолство прибалтийски дипломат да ви каже:

— В по-широка историческа перспектива Сталин е същият като Хитлер, а СССР е като фашистка Германия, само че с азиатски привкус. А като юридически приемник на СССР Русия е днешната фашистка Германия.

На същностно-енергийно ниво това изречение има приблизително такава проекция:

„Ваня, носи ме на конче. Аз ще те яхна и ще вляза в Европа, а ти ще ми чистиш обувките за десет евроцента на ден“.

На същото ниво отговорът, разбира се, е следният:

„Духай ми, блатно лайно, че да ти сипя нефт, а ако духаш добре, може и да купя малко от рибните ти консерви. Пък за това, че сте имали свой СС легион, евреите още сто години ще ви го навират отзад и така ви се пада“.

Но на геополитическо ниво същностният отговор се проектира така:

— Извинете, но това е доста примитивна концепция. В годините на Втората световна война Съветският съюз е изнесъл на гърба си основната тежест на борбата срещу нацизма, а понастоящем Русия е най-важният икономически партньор на обединена Европа. И всеки опит да се постави под въпрос освободителната мисия на Червената армия е престъпно безсрамие, също толкова отвратително, колкото отричането на Холокоста.

Традиционно бедата на руската дипломация е там, че смесва нивата на дискурса. Нашият дипломат най-вероятно би отвърнал направо на енергийно ниво — защото точно така се ражда отговорът в душата. Но дипломатическото майсторство се състои в това внимателно да се парира раждащият се в сърцето същностен отговор, а после с усмивка да се преведе на безупречен геополитически език.

Някои смятат, че незабавното преминаване към същностно ниво на общуване не е бедата, а тъкмо силата на нашата дипломация (Лавров). Но това е имперск. подход от миналия век, обусл. от гол. брой танк. дивиз. в Европ. Вече остар.

Разл. дипл. школи.

Домашна работа.

1) Преведете от геополитически на същностен следния диалог на американски (А) и руски (Р) дипломат:

А.: — Русия не е демокрация и никога не е била — а руската държавност от тринайсети до дваисет и първи век представлява постоянно мимикриращо и стремящо се да се въоръжи с най-нови технологии татаро-монголско иго.

Р.: — Извинете, но това е доста примитивна концепция. В годините на Втората световна война Съветският съюз е изнесъл на гърба си основната тежест на борбата срещу нацизма, а после е създавал ядрен щит, което е било невъзможно без временно ограничаване на правата и свободите. А всички знаят, че прехвалената американска демокрация е само смокиново листо, което прикрива престъпното безсрамие на мафиите от Уолстрийт, също толкова отвратително, колкото отричането на Холокоста, и това е известно на всички. А вие дори не можете да го изречете на глас.

2) Присъствате на разгонването на несанкциониран митинг в Москва. Към вас се обръща намиращ се там депутат от Европарламента с молба да коментирате ограничаването на свободата ви, на което той е станал свидетел. Във вас се надига следният отговор на същностно ниво:

„Мойта свобода, мамка ти, не я ограничават боклуците, дете идват тука веднъж в месеца да насметат за два часа пред десет телевизионни камери трима евреи и един педал, които от това живеят, ами точно вашият шибан Европарламент, заради който аз трябва като последния духач седмици наред да събирам хартийки за виза, че после и да седя три часа на една опашка, дете няма къде да пикая,

затова пък пускат Вивалди, та да инвестирам собствените си събрани с кръв и пот евро, с които впрочем утре еба ли го въобще к'во ще стане, във вашите тлъсти гърци и потни италианци — абе вървете на майната си с вашите балтийски рибоебачи и полски плюскачи на картофи, пък аз по-добре да си закарам паричките в Бразилия или Хонконг, или някъде другаде, където няма на влизане да ми пикаят във физиономията, чаткаш ли?“

Задача: преведете на геополитически, като премахнете елементите на hate speech^[8]. Прочетете с лицемерна усмивка.

Тук, макар и в нанозародиш, вече присъства онази технология, заради която в бъдеще американските генерали ще нарекат Скотенков най-големия си кошмар.

След като преставя да чете тези лекции, всички следи от дейността му на попрището на политологията и културата се губят. В това няма нищо чудно — в онези дни го сполетява нещастие, силно повлияло на житейските му възгледи.

Знаем, че Скотенков продал московския си апартамент, наследен от една леля, и смятал да купи нов. Парите не му стигали. Той решил да припечели, като играе на форекс пазара — и по време на паметната атака на американските хеджфондове срещу еврото (можем да доловим ехото от далечния ѝ гръм в последния лекционен откъс) се изхитрил да загуби практически цялата сума, която държал именно в тази валута.

Сега вече е трудно да се установи какво точно се е случило. Пък и не е особено важно — съвременната икономическа реалност предоставя на човек неограничен брой възможности да се раздели с парите си. Някои казват, че Скотенков съумял по съдбоносен начин да вложи всичко в неправилно експонирани къси позиции в еврото, като повярвал, че за няколко дни европейската валута ще падне до изравняване с долара, а после съвсем ще изчезне — но по каква точно схема е действал, не ни е известно.

Впрочем не било трудно човек да сбърка, защото всички англоезични медии тръбели за краха на еврото и заливали инвеститорите с вълни от кошмарни слухове, преплетени с цитати от

някакви мъгляви, но авторитетни парижки и сингапурски аналитици. А Скотенков не бил професионалист, още по-малко вътрешен човек — в играта си на форекс пазара той изцяло разчитал на съветите на каналите *CNBC* и *Bloomberg*.

Нещастieto го хвърлило в продължителна депресия. Заслепен от злочестината си, нашият герой забравил известната даже на учениците истина, че финансовият капитал няма нито родина, нито националност и чисто и просто се движи в посока към максималната печалба като сляп червей към храна. В светогледа му, уви, се появили метастази на най-лошите предразсъдъци на двайсети век.

Вярно, сега той бил склонен да търси вината за всички беди на човечеството не у евреите, а у англосаксите, които презрително наричал „ъглосъкси“ (*uglosucksons*: приблизително семантично поле — „синове на грозното смучене“) и *motherforex* (близко по звучене с *motherfuckers*)^[9].

Скоро след това Скотенков вече минава подготовка във Висшето училище на ФСБ — учи пущунски език и се готви за агентурна работа в Афганистан, а в свободното си време като всички нископлатени руски интелегенти със сладка завист прелиства европейските грантояди, които свалят всички и всякакви маски от лицето на обществото на потреблението и спектакъла.

4

Сега трябва да направим екскурс към съвсем друга област — историята на развитието на бойната авиация. Молим читателя да се въоръжи с търпение: ще се постареем да не го товарим с излишни технически подробности, но все пак ще се наложи да приведем някои сведения за най-новите съвременни технологии.

В началото на двайсет и първи век широко разпространение получават така наречените БЛА — безпилотни летателни апарати или дронове, въоръжени с ракети и високоточни бомби.

Обикновено такъв самолет се управлява по радио от седящ в бункер пилот, който вижда на монитор картинката, предавана от камерите на летателния апарат в реално време и запамятавана на запис.

Високата резолюция на оптиката позволява да се различи това, което става на земята в най-дребни детайли. Освен оператора същата картинка може да се вижда, ако трябва, от командването по цялата

верига чак до върховете — също в реално време. Унищожаването на който и да е видим обект става доста лесна работа: достатъчно е да се натисне копчето.

Само че все по-трудно и по-трудно става да се натисне това копче.

Американските военни са принудени да действат в обстановка на невероятен стрес, като знаят, че всяка дума, изречена в разгара на боя, се записва и може да се появи в интернет. Такива случаи зачестяват благодарение на действията на изобличители, или *whistleblowers*, както в Америка наричат хората, изнасящи ведомствени тайни пред съда на обществото. Получава се доста неприятен резултат.

Операторите на бойните системи започват да страдат от нервно разстройство, което получава името *Wikileaks syndrome* (по наименованието на интернет проекта *Wikileaks*, който разпространява подобни материали). Симптомите на Уикилийкс синдрома са следните:

1. забавени реакции на това, което се случва — обусловено от двойна и тройна вътрешна препроверка на всяко вземано решение;

2. преувеличено политически коректна, формализирана и стерилна реч (това може би не е лошо за политик, който говори пред камера — но невероятно много усложнява управлението на бойната ситуация);

3. нежелание за вземане дори на най-прости решения без заповед от висшестоящия началник (който по правило на свой ред гледа да преадресира решението към още по-висока инстанция).

В резултат от това предимствата на безпилотните авиационни системи се свеждат до нула. Дори ако в мерника на екрана отчетливо се виждат фигурки на въоръжени врагове, командването по цялата верига се оказва въввлечено в продължителни преговори с оператора на дрона — докато накрая враговете не се разпръснат напосоки или най-висшестоящият началник не даде пряка заповед да се открие огън.

Въпреки всичко „изобличителите“ все така разполагат с достатъчно материал, годен за интернет компромати: насилствената смърт на човек трудно може да се украси така, че да изглежда привлекателно от гледна точка на пбблик рилейшънс. Разбираемо е, че видеозапис на убийство винаги ще привлича алчното човешко внимание — а след като го насити, обществеността непременно ще

започне да повдига морални въпроси, за да се задоволи както си му е редът.

Но това още не е най-голямото зло.

Същевременно при безпилотниците се проявява и друг сериозен недостатък.

Всеки боен дрон поддържа радиовръзка с команден център. А тъй като средата, където се разпространяват радиовълните, е една за всички, при много голямо желание всеки, който си поиска, може да се подключи към радиовръзката.

В началото каналът за връзка на безпилотниците с командния център даже не се шифрова — и още в нулевите години иракските въстаници се научават да прихващат видеосигнала от безпилотника с помощта на програма, предназначена за приемане на спътниково излъчване (такъв софтуер може да се купи свободно по интернет за двайсетина долара).

Започват да шифроват връзката.

И въпреки това стават най-зловещите неща, които изобщо можем да си представим. Неизвестни лица започват да се подключват към управлението на безпилотниците MQ-9 „Рийпър“ и да пускат ракети „Хелфайър“ по персонала на НАТО в Афганистан. Два или три такива случая са представени като терористични актове на талибани. Но не успяват да прикрият един особено кървав епизод.

Загиват няколко високи чина на алианса. Избухва огромен скандал. Пресата, както винаги, търси руска следа и колебливо споменава китайското разузнаване, но тези обвинения не са повторени на официално равнище. Не е признато дори прихващането на управлението на дрона — в отчетите се говори само за трагичен случай на „приятелски огън“.

Скоро става ясно: зад инцидента не стоят специалните служби на други страни. Просто убеждението на американците, че афганистанските главорези няма да могат да се подключат към закрития канал за връзка, се оказва погрешно.

Това, разбира се, е сложна работа за друсациите се с хероин муджахидини предвид ниската им техническа подготовка. Но за един талантлив китайски или пакистански хакер такава задача е съвсем изпълнима, а маковите плантатори имат достатъчно средства да наемат цяла дивизия хакери в пълен комплект с всичко необходимо. Взломът

на който и да е радиоканал е само въпрос на време и такива събития стават все по-често.

Но когато това се случва например със системата *F.I.D.L.* на бомбардировача B-1B, псуващите летци могат да си върнат контрола. В случаите с безпилотни летателни апарати такава възможност няма.

В Пентагона разбират това — а вече се знае какво може да направи безпилотен самолет, въоръжен с ракети „въздух-земя“, чието управление е попаднало във вражески ръце.

Военните настояват проектантите да решат едновременно двата проблема — да защитят системата от прихващане и да разтоварят операторите от кошмара на Уикилийкс синдрома. На неформално ниво смисълът на задачата се формулира малко по-обширно: да се освободят военните от лична отговорност и Пентагонът да се обезопаси срещу медийно ехо от изтичания на информация.

Независимо от привидната неизпълнимост и даже абсурдност на такава поръчка, решение е намерено. Трябва да признаем, че то е крайно необичайно, остроумно и ефективно.

Пентагонът залага на секретната програма *F.D.O.M.*, разработвана от средата на деветдесетте години на миналия век.

5

Наименованието *Freedom Liberator*, под което се прочува новата бойна система (повечето медии и блогъри я наричат точно така), всъщност е чисто и просто забавно тавтологично съкращение — при желание в него може да се долови дори известен антиамерикански сарказъм. Тя не се казва така официално. Пълното ѝ наименование е *Free D.O.M. multipurpose airborne unmanned fighting vehicle Liberator*^[10]. Съкращението *Free D.O.M.* се разшифрова като „Свободна дигитална операционна матрица“ и е едно от онези недотам осмислени, но затова пък внушително звучащи наименования, така любими на пиар специалистите на американския военнопromишлен комплекс (често пъти дори в ущърб на здравия смисъл: например те дълго време се опитват да нарекат качената на бомбардировачите B-1B система *F.I.D.L.* — *Fully Integrated Data Link*^[11] — *F.I.D.E.L.*, като заменят *data link* с *data exchange link*^[12]).

За да обезопасят дрона срещу прихващане и да изключат личната отговорност на операторите, решават да поверят вземането на всички бойни решения на бордовия изчислителен комплекс. Тъкмо в това се състои основният отличителен белег на системата *Free D.O.M.*

Доказано е, че при бойното ѝ приложение вероятността за възникване на случайни жертви е приблизително двойно по-малка, отколкото при наличието на жив оператор, затова използването ѝ безспорно е оправдано от хуманитарна гледна точка. А ако въпреки всичко сред пострадалите се случи да има цивилни граждани, отговорността се оказва толкова размита, че става невъзможно да се посочи с пръст един конкретен човек.

Думата *Free* няма идеологическа натовареност и означава, че системата няма принудителен алгоритъм на работа — той всеки път се избира свободно в зависимост от характера на входната информация. Работата е там, че *Free D.O.M.* не е изчислителна машина в традиционния смисъл, а така наречената „невронна мрежа“ — компютър, устроен по биологичен шаблон.

Невронната мрежа се отличава от обикновения компютър по това, че няма централен процесор и блок памет, а информацията, съхранявана в нея, се съсредоточава във връзките, както е в човешкия мозък. Освен това тя работи на малко по-различни принципи от компютъра. Желаетелите да изучат този въпрос в дълбочина могат да прибегнат до специализираната литература, а ние ще го засегнем само на най-повърхностно равнище.

В интернет сигурно всеки се е натъквал на молба да въведе в специално прозорче комбинация от цифри, състоящи се от странни линии и петънца. Това се прави, за да се отсеят програмите ботове — нито една от тях не е в състояние да разпознае в тези петна и щрихи искания код.

Само човек може да различи прозиращата иззад разноцветните хаотични заврънкулки идея за число — и за това даже няма нужда да е Платон, такъв тест без затруднение ще мине и десетгодишно дете. А компютърът може да се научи да разпознава цифри само в някакъв строго определен тип петна, но е достатъчно съвсем леко да се промени формата или цветът им — и машината ще се окаже безсилна.

Та значи невронните мрежи на системата *F.D.O.M.* могат да решават подобни задачи практически като човек и това, разбира се, е

истинска революция. Работата не е в една-единствена умна програма — ефектът се постига чрез свободно динамично взаимодействие на множество отделни модули и контури, чийто точен брой не е известен даже на разработилите системата.

Специалист по невронни мрежи би казал, че *Free D.O.M.* обработва информация въз основа на анализ на „йерархични инвариантни репрезентации“. На практика това означава, че системата различава фигурка на човек с АК-47 там, където обикновен компютър би видял само безсмислен бял шум.

Освен това системата е автоасоциативна — може да възпроизвежда информационни поредици на базата на непълни данни. С други думи, за да разпознае същия този АК-47, на нея ѝ стига да види стърчащия над рамото на въстаника мерник. Тя е в състояние да разпознава даже цели поредици от действия и да прави прогнози — например види ли как въстаник сваля от рамото си АК-47, прави извод, че същият се готви да стреля.

Разбира се, подобна система не може да работи без някакъв аналог на човешки опит. И тя има такъв опит, при това доста пространен. Разпределената памет на системата пази информационни отливки на всички правилни решения, взети от множеството живи оператори за цялото време на бойно ползване на управляемите дрони. Затова *F.D.O.M.* по Същество възпроизвежда най-вероятното във всеки случай действие на отлично обучени военни професионалисти.

Системата е наречена „матрица“, но не в чест на известния филм. *F.D.O.M.* се състои от няколко паралелни невронни мрежи, всяка от които сякаш дублира отделен човек. Решение се взема само в случай на консенсус между независимите мрежи.

Това е, ако мога така да се изразя, аналог на цяла зала живи, невероятно зорки и опитни оператори, всеки от които оценява независимо наличната информация и взема свое решение, и повечето оператори трябва да се съгласят един с друг, че е необходимо да пратят на оня свят клетника с АК-47. Едва тогава *Freedom Liberator* открива огън за поразяване на целта.

Тъкмо затова успяват да намалят така драстично броя на колатералните жертви — и същевременно да повишат бойната ефективност на системата.

По този начин се решава проблемът с Уикилийкс синдрома — тъй като системата няма жив оператор, няма кой да се страхува от отговорност за евентуална грешка или изпусната в разгара на боя политически некоректна дума. На мястото на единия проблем обаче тутакси се появява друг.

Работата е там, че по-рано в случай на пострадали цивилни граждани на негодуващата общественост е било възможно да се предостави някакъв разяснителен документ — например разшифровани разговори на оператора с прекия му командир. Тогава се изясняват причините за трагедията. Обикновено остава и видеозапис, на който се вижда, че телевизионната камера на рамото на журналиста или гредата на гърба на работника наистина може да мине за гранатомет или портативна ракета „земя-въздух“. Иначе казано, човешката грешка винаги може да се смекчи, като се покаже неумишленият ѝ характер.

Новата система за управление не дава такава възможност. И макар вероятността *Freedom Liberator* да открие огън по човек с греда на рамото да е вече значително по-малка, информационното затъмнение около това, което става, се оказва крайно неблагоприятен пиар фактор. И Пентагонът поставя допълнителна задача на инженерите — да направят работата на системата открита за външни наблюдатели, така че в удобна и нагледна форма да демонстрира как точно е взето едно или друго решение. И това да е разбираемо не само за специалисти, но и за всички данъкоплатци.

Тъкмо при изпълняването на тази поръчка системата демонстрира възможностите си в целия им блясък.

Тъй като *Free D.O.M.* възпроизвежда механизмите на работа на човешкия мозък, не е трудно отчетът за работата ѝ да се представи в разбираема за човека форма. Проблемът е в избора на тази форма. И в главите на инженерите от Силициевата долина се ражда наистина гениална мисъл.

Те разсъждават приблизително така: ако системата се състои от паралелни невронни мрежи, всяка от които имитира отделен човек, защо отчетът за работата ѝ да не се представи във вид на диалог на няколко виртуални героя, всеки от които да обяснява гледната си точка на обществеността?

Всеки от тези герои е чисто и просто репрезентация на боен канал за обработка на информация. Но нищо не струва с цената на съвсем малко машинни ресурси да му се придаде човешки вид и езикът на вътрешните му кодове да се преведе на човешка реч.

Може даже целият отчет да се оформи като симпатично анимационно филмче от рода на „Семейство Симпсън“. На практика това не се отразява върху работата на системата — в сравнение с бойните изчисления, които извършва, такава антропоморфизация е детска игра. За невронна мрежа, способна да имитира действия на военни летци, не е никакъв проблем да моделира наред с това и токшоу.

В този случай проблемът с „човешкия опит“ е решен просто и елегантно: в системата е качен архив от всички американски телевизионни токшоута — тоест от всички изобщо. Използвайки базовите си алгоритми, *F.D.O.M.* може да избира измежду огромното богатство от вече изречени реплики и дори да ги модифицира, като създава зашеметяващ ефект на живо човешко присъствие. В часовете на пиково натоварване за това отиват не повече от два процента от общата мощност на системата, която има резерв от около десет процента.

Сега *F.D.O.M.* изготвя видеоотчет. Той изглежда така: пред голям монитор в условно подобие на студио седят няколко простовати на вид виртуални фигурки (системата всеки път ги моделира наново, за да не създава впечатление, че вътре обитават някакви изкуствени същества). Картинката, наблюдавана от фигурките, съответства на това, което виждат камерите на „Либърейтъра“. При поява на врагове те се събуждат и завързват диалог, който напомня треторазредно емоционално токшоу.

Такова предаване едва ли би издържало на конкуренцията в телевизията. Но от гледна точка на пбблик рилейшънс моделираният по този начин диалог се различава изключително изгодно от разговорите между живи оператори.

Обикновено военните говорят кратко и делово:

— Я цапардосай още веднъж оня помияр в рова.

А в същата ситуация виртуалните фигурки се изразяват така:

— Ужасно е, че се налага да открием огън по жив човек. Но като се замисля за нашите момчета, в които може да попадне изстреляният

от него куршум, като помисля, че той може да крие в джоба си граната или пистолет, разбирам: все пак ще се наложи да направим този труден, практически невъзможен избор...

Хитростта на Пентагона се състои в това, че генерираните по такъв начин виртуални отчети не се натрапват на обществеността — те се пазят във военния архив и са със статут на секретна информация. Ако обаче някой изобличител от военните реши да снесе информацията на Wikileaks или други медии, вместо печен компромат те получават жалко токшоу, където всички взети решения са толкова безупречни от нравствена гледна точка, че няма никаква възможност за смъртта на цивилни граждани да бъде обвинен някой друг освен мъртвите цивилни граждани.

Има и още една немаловажна подробност. Трийсетмилиметровото оръдие на дрона стреля със скорост шестстотин изстрела в минута. Тъй като в бойни условия системата *F.D.O.M.* прави анализ на оперативната обстановка с много висока тактова честота, след всеки изстрел токшоуто се препрограмира в пълен обем (всеки път с нови виртуални участници). Това препрограмиране отнема на невронната мрежа нищожна част от секундата, но в човешки времеви измерения такава програма върви около час. Резултатът е шокиращ.

Ако, да речем, оръдието изстреля откос от триста снаряда по някой бензиновоз или миниван, на желаещите да разберат изцяло и докрай какво се е случило се налага да изгледат триста часа доста отегчителен материал, в който приблизителни виртуални герои, смътно напомнящи касиери от „Уолмарт“, служители на паркинги, застрахователни агенти и други подобни момчета от съседната улица, вземат едно след друго решения да открият огън — и всеки път след такава мъчителна емоционална борба, че който и да е непредубеден зрител ясно ще види: няма как другояче. А ако оръдието стреля една минута, изобличителите са принудени да качват в Ютюб шестстотин часа катарзис, хуманизъм и човечност от най-висша проба.

Вярно, резолюцията обикновено не е висока — все пак военната система не може да пилее ресурси както й дойде.

Разбира се, наред с тази еволюция на бордовия изчислителен комплекс се променя и самият летателен апарат, защото спектърът от задачи, решавани от системата, постоянно се разширява.

„Либърейтър“ от първо поколение е просто по-тежка версия на дрона MQ-9 „Рийпър“, която може да носи на борда си повече ракети и гориво. После похабяването на скъпи ракети за изгаряне на опъната в пустинята палатка или убиване на вързаната до нея камила е признато за нецелесъобразно. На дрона е монтирано оръдие — отначало двайсет, а после и трийсетмилиметрово.

След това на самолетите започват да закачат контейнери с товари за спускане: боеприпаси, медикаменти, продоволствия и храна — системата за управление може да отчита ситуации, в които войниците на земята се нуждаят от помощ.

След като числеността на наземните войски е рязко съкратена, а после те изцяло се изтеглят от районите на патрулиране на дроновете, функцията по доставката на товари се превръща от бойна в хуманитарна и — няма защо да го крием — пропагандна.

Сега се случва летателният апарат да спусне чифт одеяла и бутилка уиски на заселниците, чиято макова плантация е изгорена от враждебен феодален клан. Може да достави пратка учебници на местното наречие, за да напомни на аборигените, че скоро ще започне учебната година и е време дечицата да тръгнат на училище — а като подарък да добави комплект шоколадчета, чифт футболни топки и няколко малки радиотранзистора.

Има ли смисъл да казваме, че с всяка година изтеклата информация става все по-трогателна и най-проницателните наблюдатели вече спорят как точно се финансира *Wikileaks* — по линия на ЦРУ или от бюджета на Пентагона.

Голяма част от наземните войски на САЩ са успешно изведени от зоната на тлеещи конфликти не на последно място заради появилата се възможност за решаване на проблеми от въздуха в автоматичен режим. Благодарение на системата *Free D.O.M.* и най-малката група въстаници, решили да се съберат някъде на открито с оръжия в ръце, са обречени. Наред с това случаите на смърт на цивилни граждани от погрешни авиоатаки са практически сведени до нула.

По онова време бойният дрон „Либърейтър IV“ (така се нарича последната модификация) представлява тежък четиримоторен апарат,

близък по габарити до транспортния С-130 „Херкулес“. Той може да издържа във въздуха 15–20 часа, побира на борда си огромен хуманитарен товар, двайсет ракети „Хелфайър“, немислим брой патрони за трийсетмилиметровото оръдие — и разбира се, е снабден със зорки телевизионни камери, които виждат през мъгла, пушек и нощна тъмнина.

Цивилизацията има право победоносно да тържествува. А ако в нея се зародят съмнения, винаги може да се огледа в програмираното от системата *Free D.O.M.* огледало, качено в *Wikileaks*, и да се увери, че тя е прекрасна както никога досега.

Така стоят нещата, когато в Афганистан се появява Савелий Скотенков — в новичка зелена чалма и с къносана червена брада.

8

Първо на първо, бих искал да опровергая широко разпространеното мнение, че Скотенков става същински фанатичен привърженик на радикалния ислям.

По едно време сред младите московски професионалисти, работещи в сферата на масмедията и пбълик рилейшънс, наистина се наблюдава такова влечение, но то носи ярко изразен протестно-карнавален характер. А тогава Скотенков вече е офицер от специалните служби. Ако се представя за мюсюлманин ухабит, това трябва да се разглежда като професионална разузнаваческа мимикрия.

Скотенков не бива да се бърка със Саид Бурятски — той е по-скоро Щирлиц със зелена чалма, въввлечен в съвременна версия на „Голямата игра“. Той така и не е признат за руски агент на официално ниво, защото това би предизвикало голям дипломатически скандал, особено на фона на горещите ни прегръдки с НАТО. Но още в годините, когато е в Афганистан, московската жълта преса го нарича полковник от руското външно разузнаване (което впрочем може да е просто опит за намиране на герой с руско фамилно име в онова негероично за Родината време).

Скотенков се прочува сред афганистанските въстаници като Саул ал Ефесби („Саул от Ефес“ — по всяка вероятност това име е свързано с факта, че той влиза в Афганистан с турски паспорт).

Скотенков, подобно на древен пророк, пътува из пустинята на бяло магаре, натоварено с два ноутбука и спътников телефон. Където и

да ходи, навсякъде го съпровожда телохранител узбекистанец, който понякога изпълнява и функциите на преводач (към края на престоя си в Афганистан Скотенков вече говори свободно пуцу).

Той се появява край Кандахар в много тежки за въстаниците дни — моралният им дух е на практика сломен. Вече отдавна никой не рискува да излиза на открито с оръжие в ръце — в небето над Кандахар и околностите постоянно патрулират най-малко четирийсет „Либърейтъра“.

Не стига това, ами няколко дни преди пристигането на Скотенков направо на една градска улица ракета „Хелфайър“ убива местен крадец, специализирал се в кражби на супермаркети. Той носи под дрехите си широк пояс с множество джобчета, в които крие откраднатото, и от височина два километра системата го взима за камикадзе.

Както се оказва, *Freedom Liberator* се е научил да познава по очертанията на фигурата кога човекът носи шахидски пояс. Става ясно: срещу такъв враг въстаниците нямат шансове. Най-суеверните от тях започват да шушукат, че тези сиви птици всъщност са пратени от Аллах да накажат хората, които не искат да живеят по шериата.

Буквално за няколко дни Скотенков съумява да възвърне самоувереността на метежниците. Това става лесно и главозамайващо като във вълшебен сън. Талибанските вождове, които той повежда със себе си в пустинята, изобщо не си представят каква сцена ще се разкрие пред очите им.

Невъоръжен и сам, Скотенков слиза от магарето си, взема в ръце спрей с бяла боя и захваща да чертае върху каменистата кафява почва някакви думи и знаци.

Преди още да е свършил, оглушителен взрив разтърсва околността — на километър от скупчилата се група в земята се врязва *Freedom Liberator*. После през интервали от десет-петнайсет минути се сгромолясват още осем самолета, насочили се към мястото на катастрофата.

Над пустинята се вдигат стълбове черен прах — авиационният керосин гори и в пламъците му хуманитарният товар се превръща в сажди. Избухват снарядите за трийсетмилиметровото оръдие, ивици дим покриват небето с причудливи драскулки като по време на фойерверки.

Скотенков влиза на магарето си в Кандахар, както някога Исус — в Йерусалим. На следващата сутрин вече има две млади жени и цяла армия брадати последователи, които не се страхуват да излязат на улицата с калашници в ръце.

Полетите на системата *Freedom Liberator* са спрени за дълго време.

9

„Зенитните кодекси на Ал Ефесби“ (или „Таблиците на Скотенков“, както още ги наричат) понастоящем са дълбоко засекретени.

Даже самото им съществуване доскоро не се признаваше открито. Ако при обиск на арабски или афганистански въстаник намерят дори само страничка от тях, каква ти страничка — мъничък откъс, — той е обречен. И в това няма нищо чудно. Таблиците, или във всеки случай последните им версии, до ден-днешен дават възможност за ефективна борба с повечето автономни безпилотни летателни апарати, управлявани със система *F.D.O.M.* — независимо че пролуките в защитата ѝ стават все по-малко.

Какво представляват тези кодекси? Къде е причината за фаталното им могъщество? Скотенков единственият им автор ли е, или в създаването им са помогнали стоящите зад него специални служби?

Едно е ясно — съставителите на първите таблици са били запознати с архитектурата на невронната мрежа *Free D.O.M.*, при това на доста високо ниво.

Идеята им е проста и неочаквана: да атакуват не модула *WAR* — бойната част на системата, прикрита с много слоеве програмна защита (където въплътените в невронни връзки души на военните беззвучно си шепнат: „я цапардосай още веднъж оня помяр в рова“), — а спомагателния модул *PR*, отговарящата за анимационния отчет медийна латерна (където виртуалните фигурки повтарят на града и света: „ужасно е, че се налага да открием огън по жив човек, но като се замисля за нашите момчета...“).

Парадоксалното в такъв подход е, че по същество тези модули не са свързани помежду си по никакъв начин. Всеки военен специалист е наясно, че системата ще може да изпълнява ефективно бойните си

задачи само в случай, че модулът „PR“ не създава пречки за модула WAR. Точно такава е архитектурата на системата.

Първоначално модулът *PR* изобщо не влияе на оперативното поведение на дрона — и това обстоятелство за малко да предизвика политически скандал: като се опират на получената от изобличителите информация, журналистите обвиняват Пентагона в това, че цинично манипулира общественото мнение, защото каналът за вземане на бойни решения по абсолютно никакъв начин не зависи от програмата, излъчваща сантиментално-трогателните диалози, в хода на които уж се вземат тези решения. Проектантите от Пентагона обаче с основание отговарят, че точно по същата схема работи и човешкият мозък.

Тогава какъв е смисълът да се атакува модулът *PR*?

Просто никой от проектантите не предполага, че медийният блок (по-правилно ще бъде да го наречем контур) може да стане обект на атака. Та дори да откаже напълно, това по никакъв начин не би се отразило на бойната ефективност на системата. Затова за него не е предвидена никаква защита.

Целта на атаката обаче съвсем не е да го извади от строя.

Всеки, който ползва компютър, знае как става.

Едно никакво и съвсем непотребно приложение изведнъж натоварва процесора до такава степен, че първо всички прозорци започват да се бавят, после съвсем замират, вентилаторът реве като зимна виелица и след натискане на клавиша *on/off* Стив Джобс или Бил Гейтс с виновна усмивка отплават да прехвърлят товара в предвечния мрак: както е казал Владимир Набоков, всички нещастни семейства си приличат.

Модулът *PR* изобщо не може да повлияе върху поведението на модула WAR — освен по един-единствен начин. Може да го накара да забие, като поеме всички ресурси на системата. Динамиката на такова събитие е различна от тази при машините с централен процесор. Но резултатът е същият — деветте стълба дим в пустинята край Кандахар илюстрират с изчерпателна яснота това обстоятелство.

Въпреки че още в самото начало е направен опит върху кодексите на Ал Ефесби да се хвърли булото на непроницаема тайна, обществеността научава за тях след известния на всички скандал.

Разбира се, говорим за онзи случай, когато възрастна учителка по обществознание, която доживява остатъка от дните си в Крим, е арестувана за това, че написва в Гугъл *greenspan bemanke Jewish (rothschild | federal reserve | builderberg group | world government)*^[13], и умира от инфаркт още при първия уотърбординг^[14].

Вдигналият се истеричен шум почти заглушава информацията, че старицата е арестувана не заради самото търсене в Гугъл, а заради съвпадането на текста с ред от таблиците на Скотенков, които точно тогава стават известни на широката публика. Но както можем да се досетим, след тази трагична случайност вниманието на интернет обществото се устремява не натам, където е по-светло, а където е по-вкусно.

За таблиците на Скотенков се говори учудващо малко. Затова пък плъзват слухове, че бабата е била арестувана от *Google Secret Service*^[15] и това уж обяснява безследните изчезвания на много хора. Нещо повече, шушука се, че има такива търсения в Гугъл, на които САЩ отвързват с незабавни балистични удари по която и да е точка от земното кълбо. Казват, че на същото се дължат зачестилите случаи на рухнали пететажни сгради край Москва, а властите потулват всичко, както преди време с подводницата „Курск“.

Всичко това, разбира се, е пълен абсурд (макар че точно от този момент нататък московските блогъри започват активно да се топят един друг в несъществуващите никога *Google Secret Service* и „Яндекс#“, за което според тях е достатъчно да се напише доносът в търсачката, заграден със специфична последователност от символи).

И все пак ако търсите прекалено настоятелно информация за таблиците на Скотенков в интернет, на IP адреса ви наистина може да се отбият хора с маски и камуфлажни костюми — и това не зависи кой знае колко от конкретната търсачка. Затова няма защо да се учудваме, че освен горепосочения цитат не е известен почти нито един точен откъс от кодексите. Таблиците на Скотенков обаче са били в ръцете на значителен брой въстаници и макар че малко от тях са живи днес, все пак имаме обща представа за този предмет.

Разпитите на афганистански талибани от обкръжението на Саул ал Ефесби показват, че освен ноутбуци и спътников телефон, които използва за връзка с неизвестен център, той постоянно носи със себе си дебела тетрадка с найлонова подвързия. Първоначално точно в тази

тетрадка се съдържат прословутите кодекси, при това в ръкописна форма (явно Скотенков се е притеснявал да държи ключова информация в електронен вид, тъй като при продължителна липса на електроенергия тя би станала недостъпна).

Както вече казахме, принципът на действие на кодексите е прост — да се атакува модулът *PR*. За тази цел на виртуалния екип простовати американци, които коментират случващото се на оперативния монитор, се подхвърлят теми за обсъждане, които нямат никаква връзка с изпълняваната бойна задача, но са в състояние, както впоследствие се изрази един от експертите на Пентагона, „да предизвикат у средностатистическия телевизионен зрител възмущение, отвращение и гневно желание да им даде достоен отпор“.

След това модулът *PR* започва щателно да пресява архива от всички американски телевизионни предавания в търсене на подходящите отговори, като стартира няколко течащи едновременно високоприоритетни процеса на запитване до всяка от паралелните невронни мрежи.

Ако във връзките на системата не се намери подходящ отговор (а авторите на кодексите се стараят да подбират точно такива теми), тогава търсенето се повтаря отново и отново с леко променени параметри. Това увеличава натоварването на системата толкова рязко, че *Freedom Liberator* губи контрол и пада.

Атаката срещу дрона може да се осъществи в няколко форми.

Отначало тя се състои в следното: Скотенков написва с едри букви на земята два-три реда от машинен код, примесен с различни търсения в Гугъл. Това са най-лаконичните строфи от зенитните кодекси, тъй като информацията се вкарва в системата *Free D.O.M.* направо, все едно вътрешновенозно.

Въстаникът може да излезе тичешком от скривалището си, да начертае на земята необходимите знаци и отново да изчезне — още преди *Freedom Liberator* да е успял да се приближи на разстояние един изстрел от 30-милиметровото оръдие. А щом надписът попадне в обективите на дрона, летателният апарат прави няколко мъчителни тласъка в небето и пада.

Що се отнася до тези първоначални варианти на таблиците, Скотенков в най-добрия случай би могъл да бъде само един от авторите им, защото няма познания по програмиране.

После, когато системата е вече защитена от прякото въздействие на програмния език, а търсенията в Гугъл по резервен канал са забранени, кодът изчезва. Той е заменен от дълги сентенции на английски, често пъти недотам грамотни, но колкото и да е странно, съвсем не по-малко ефективни от бойна гледна точка. И по всичко личи, че тъкмо тези квазипоетични откъси (въстаниците ги наричат сури) са съчинени от Ал Ефесби направо в полеви условия и вече без участието на трети лица.

Тъкмо тази част от кодексите се смята за най-опасна, защото срещу нея до ден-днешен не е измислена окончателна защита. Тук авторството на Скотенков е практически безспорно — то представлява доближаване до онзи „същностен“ език, за който той говори някога на студентите от Дипломатическата академия.

11

Ето какво си спомня свидетел на една типична противовъздушна операция на Ал Ефесби — млад катарски инвеститор (склонен, както можем да съдим по откъса, към доста рискови инвестиции):

Излязохме около обяд. По строга заповед на Саул ал Ефесби никой не взе със себе си оръжие. Отрядът ни беше маскиран като мирен керван с хероин, движещ се на север — тук такива минават всеки ден по няколко пъти, затова не привличахме внимание. Найлоновите пликове с прах, с които бяха натоварени магаретата и камилите ни, се виждаха добре от горе — това, както ми обясниха братята, ни дава практически пълна гаранция, че стоманените птици няма да ни навредят.

Когато се озовахме на открито и високо място, Ал Ефесби заповяда да опънем палатка. След като това беше изпълнено, ние се събрахме под кръглата тента, сякаш се криехме от зноя по пладне.

Ал Ефесби не губеше и минута. Като извади от мешката на раменете си опърпана тетрадка в найлонова подвързия, с другата ръка взе спрей с боя — като онези, с които момчетата хулигани рисуват по градските улици.

Сверявайки с тетрадката, той захвана бързо да пише по земята английски думи.

Аз почти не знам езика на неверниците, затова един от братята ми преведе приблизително смисъла на написаното от Ал Ефесби. Той беше, че всеки човек, който живее на земята, може в залеза на дните си да каже, че не е живял напразно, ако е направил едно от следните три неща: родил е син, посадил е дърво или е убил шортселър^[16] от Уолстрийт. Може да убие валутен спекулант от лондонското Сити и този подвиг също ще му се зачете от Аллах. А най-добре е да отнеме живота на финансов анализатор от някой хеджфонд на Каймановите острови, но на малцина Аллах праща такава утеха и награда.

Надписът на земята обаче беше по-дълъг, отколкото в този преразказ, и аз разпознах в него английски мръсни думи, каквито често пишат по оградите в земите на неверниците.

След като свърши, Ал Ефесби прибра спрея с боята. Братята разпънаха парче маскировъчен плат и покриха с него пресния надпис. Сложиха върху плата камъни и сипаха отгоре пясък, за да не го отнесе бурен порив на вятъра. После сгънаха палатката и продължихме нататък.

След километър-километър и нещо всичко се повтори: разпънахме палатката, скрихме се вътре и Ал Ефесби отново извади спрея с боята. Този път надписът беше по-дълъг.

Братът, който ми превеждаше, каза, че тук смисълът е сложен и не го разбира докрай, но като цяло сурата наподобява поетично питане, отправено към средния американец. Същността му е следната: о, ти, нечестиви сине на Роналд Макдоналд и осквернения от него хамбургер, нима от дете не са те хранили като френска гъска насила с електронна хранилка, за да превърнат мозъка ти в самодоволна тлъста подутина? Нима най-съкровените ти мисли и желания не са прожектирани в душата ти през горящи с адска плазма екрани, нима твоите решения и избор не са предварително замислени вместо

теб от кохорти жреци на печалбата, ежесекундно сканиращи вялия ти мозък? Всичко, което знаеш за света, е отражение на логото на Faux News^[17] в подскачащата ти зеница. И сериозно ли мислиш, че можеш да говориш за свобода на гордите синове на пустинята, които всеки ден отиват за нея на смърт?

В надписа имаше няколко реда, които превеждащият ми брат не разбра. А аз пак разпознах само четирибуквените думи, които неверниците смятат за непристойни. Покрихме надписа с маскировъчен плат и продължихме нататък.

Мястото на третата ни спирка беше избрано така, че да образува правилен триъгълник с местата на предишните две спирки. Там Ал Ефесби надраска дълъг надпис, който, по думите на брата, беше още по-сложен и той успя да го преведе съвсем приблизително: това, което неверниците изживяват като неограничена свобода, всъщност е неограничена доларова емисия, възможна дотогава, докато милиард китайци вършат в сърцето си греха на Онан, загледани в йероглифите „Мей Го“ — „Красива страна“, както те наричат Америка, — а хеджфондовете, подконтролни на световното правителство, атакуват другите резервни валути. Но жълтите роби не са по-глупави от черните и когато най-после разберат защо на долара е нарисувана пирамида, Югът отново ще престане да бъде плантация на Севера. Треперете в този ден, лъжевярващи и неверници...

Като свърши, ние скрихме и този надпис като двата предишни, сгънахме палатката и си тръгнахме.

После, когато се отдалечихме на два-три километра от триъгълника, Ал Ефесби нареди на едно от момчетата танцьори, които ни съпровождаха, да се върне и бързо да сваля маскировъчния плат от надписите.

Когато хлапето препусна, аз попитах един от братята защо е трябвало надписите да се разположат в триъгълник. Той ми отговори, че един от тези три надписа няма да е достатъчен, за да накара адската машина да се сгромоляса.

Също така по всяка вероятност и два няма да са достатъчни. Само когато всичките три надписа попаднат в обективите ѝ, ще се образува подобие на Божието око, през което стоманените птици ще съзрат истината и тази истина ще ги убие. А символът на Божието око, общ за всички люде на Книгата, е именно триъгълникът.

Когато момчето се върна, ние вдигнахме биноклите и започнахме да наблюдаваме небето. Скоро горе се появи искряща от слънцето метална точка.

Известно време тя се движеше равно и по права линия, но после изведнъж рязко се дръпна и захвана да описва дъга, сякаш се бореше с нахвърлил се върху ѝ невидим враг. След секунда полетът ѝ стана още по-неустойчив, сякаш към единия враг се присъедини друг. А после *Freedom Liberator* навири нос и се стрелна право нагоре. Скоростта му бързо падаше. Накрая застина в най-високата точка, завъртя се около едното крило и с премятане се заплъзга надолу към земята. Лумна взрив, а после до нас долетя ехтене от далечен гръм.

Мина четвърт час и високо над триъгълника на смъртта се появи втори дрон. С него стана същото, само че той веднага влезе във вертикално пикиране. Братята ми обясниха, че е летял на много по-голяма височина и всичките три лъча на истината са го поразили едновременно.

След това Ал Ефесби даде команда за изтегляне — след загубата на няколко дрона неверниците обикновено откриваха огън с ракети по пустинята и стреляха дотогава, докато и последната дума истина не изчезнеше от каменистата земя. Скоро зад гърбовете ни наистина заехтяха гръмотевици от взривове. Но никой дори не погледна назад.

Съсредоточените и сурови лица на братята бяха наистина прекрасни — струваше ми се, че сме древни воители на халифата, които се завръщат у дома след праведен набег. Времето летеше стремглаво като словото на Пророка

и скоро ни обгърна блажен вечерен полумрак, а в небето засия лунният сърп...

12

А ето и цитат от съвсем друг вид: това са показанията на един от техническите експерти на Пентагона, който обяснява защо зенитните кодекси на Ал Ефесби са забулени в такава тайна. Същевременно той прави няколко любопитни и нетривиални коментара от технически характер, от които може да се заключи, че е добре запознат с принципите на действие на невронната мрежа:

Разбира се, тези надписи бяха засекретени не защото съдържаха и една дума истина. Причината е в техническото им въздействие на системата — в условията на военно време би било безумие да оставим такова оръжие в ръцете на врага. А по съдържанието си те бяха само лъжи, при това толкова очевидни, банални и омерзителни, че нашите условни американци, обикновени виртуални момчета, генерирани от системата, чисто и просто искаха да кажат на онзи руски кучи син колко глупави и отвратителни са клеветите му.

И ето тогава ставаше най-трагичното — но и интересно от научна гледна точка. Изглежда, че в невронната мрежа възникваше някакво подобие на емоции. Това безспорно е най-точното доближаване до човешка реакция, постигнато до днес.

Ефектът беше абсолютно непредвиден — и точно той гълташе всички налични ресурси. Такава е, ако щете, генетичната уязвимост на невронната мрежа, изградена на принципа на човешкия мозък. Та нали мозъкът, както знаем, е способен да решава най-трудни комплексни задачи, при това с поразителна бързина, но и неговата работа не е трудно да се наруши.

Представете си как Айнщайн върви по улицата и едновременно разсъждава за общата теория на полето,

обмисля устройството на атомната бомба и във въображението си свири на вехта цигулка. И изведнъж пред него незначайно откъде се изпречва лъхашц на алкохолни изпарения казак с меча кожа на раменете, свива немити пръсти в руското подобие на среден пръст — така наречения „кукис“^[18], — доближава ги до лицето научения и казва: „На ти, чифутска муцуно, хак да ти е!“.

Напълно е вероятно въпреки феноменалните способности на мозъка си Айнщайн не само да спре да мисли по отвлечени физични проблеми, но и да пребледнее, да залитне и да изгуби равновесие. Нещо подобно става и със системата *Freedom Liberator*. Проекцията на пещерното мислене върху най-сложните невронни мрежи от дваисет и първи век се оказва ужасяващо ефективна.

Но най-голямата трагедия не беше смъртта на техниката. Цяло столетие учени и фантасти спорят за това възможно ли е съществуването на ръкотворен разум и какъв може да бъде той. И ето че действителността тегли черта на тези спорове. Имаме всички основания да смятаме, че в момента, в който ресурсите на системата *Free D.O.M.* се откъснаха от изпълняването на бойната задача и се затвореха в подобие на емоционална волтова дъга, в системата възникваше изкуствен интелект.

По своя генезис този интелект беше групов и американски. Той се появяваше преди смъртта на всеки дрон — и тъкмо зараждането му беше техническата причина за катастрофата. През няколкото секунди от съществуването си, докато *Freedom Liberator* с въртене се носеше към земята, този разум страдаше неописуемо от нанесената му несправедлива обида. Това беше своеобразно предизвикано раждане, причиняващо падането на гордо летящата в небето майка, при което умираше и току-що роденото й гениално дете. Ние никога няма да простим на руските мръсници чудовищното им военно и хуманитарно престъпление...

Но може ли една машина, пък била тя и толкова съвършена, колкото *Freedom Liberator*, наистина да чувства и да страда като човек? Разбираме колко сложна е тази тема — но ето едно мнение, което ни се струва интересно.

По-долу ще цитираме „Светлината на любовта без приказки“ от преп. Ив. Крестовски, която по странна случайност е една от любимите книги на Скотенков:

Спорът за това може ли машината да мисли сигурно датира още от времето, когато човекът е забелязал, че замисля и прави машини. Но самата постановка на този въпрос е пример за едно от онези чудни несъответствия, които произтичат от съществуването на езика — основния магически инструмент на човека.

Ето пред нас са две изречения, които строго и точно описват емпиричната реалност.

„Човекът мисли.“

„Машината бръмчи.“

Сега ще извършим съвсем простичка операция — ще разменим местата на подлозите. Получихме две други изречения: „Човекът бръмчи“ и „Машината мисли“.

По-рано нямаше никаква мислеща машина. Сега като че ли има.

Тъкмо този лесен фокус лежи в основата на цялата човешка история, безумно набираща скорост от времената на неолита насам. Отначало човекът описва с помощта на думите това, което съществува. После разбърква редиците на думите в изреченията и получава описание на това, което не съществува. Така се появяват „въздушен кораб“, „подводна лодка“, „конституционна монархия“ и „анален секс“.

Това е магията на човека, която го разграничава от животните. Впрочем можем да я смятаме не за магия, а за чисто механична функция, за която дори не е необходим

някакъв си „интелект“, а е достатъчна само способност да се отразяват възникващите при разбъркването на думите смисли. В такъв случай излиза, че човекът е просто машина, управлявана от хаотично търкалящите се в нея балончета на думите.

Но Бог може да се лъже само дотогава, докато той сам желае да бъде лъган. Човешката магия е по-силна от зверовете и птиците, понякога е по-силна от природата, но по-силна ли е от онзи източник, от който човекът се появява и в който изчезва?

Да се върнем на нашия пример.

Имаме изречението „Човекът бръмчи“. Не е трудно да си представим, да речем, заслужил холивудски комик, който след преговори със студиото и приключване на всички юридически формалности се усмихва в насоченото към него око на обектива, прави учудена физиономия и започва да бръмчи — отначало тихичко, а после все по-силно и по-силно, докато скритият в полумрака зад камерата режисьор не започне с усмивка да размахва във въздуха стърчащ нагоре палец. Тук магията на думите проработи.

Но да вземем изречението „Машината мисли“.

Ние можем да свързваме колкото си искаме в различен ред източници на захранване и микрочипове. Можем да направим много сложно устройство. То ще изглежда по най-загадъчен начин и ще започне да решава невероятно трудни задачи. Но откъде ще се вземе в него онзи вътрешен наблюдател, който у всеки човек следи работата на мисълта?

По отношение на изградената от човека машина този наблюдател може да бъде само външен. Той ще бъде самият човек. Нещо повече, човекът вече има една такава мислеща машина — собствения му мозък, който по същия начин решава задачи и показва резултата на вътрешния си свидетел.

Този свидетел във всички времена се е наричал с думата „душа“, но съвременният век обича повече думи

като „съзнание“, „присъствие“ или „ум“. Следователно въпросът не е в това може ли машината да мисли. Въпросът е може ли човекът да вдъхва на творенията си душа.

За нас, разбира се, не са от значение възраженията на различни атеисти, които съществуват единствено за развлечение на Господа. Повече ни интересува друго — будистите, а и много мистици съзерцатели казват, че човекът няма никаква постоянна същност. И това си е чиста истина, която всеки желаещ може да провери чрез внимателно наблюдение над себе си в рамките на един ден — или поне час. А следователно, твърдят тези съзерцатели, човек няма и никаква душа.

В подобен извод има логика. Само че кой вижда, че човек няма никаква душа и същина?

Тъкмо тук ни очаква най-интересното.

Това, което осъзнава тази висша истина, е всъщност душата, същият онзи лъч вечна неизменна светлина, който пада върху излизащата от мозъка касова лента с резултати от изчисления, гласящи, че вътре в тази машина не е открита никаква вечна същност.

Ако се върнем там, откъдето започнахме, точно тук минава границата, при която свършват възможностите на почиващата върху словесни манипулации човешка магия. Ако от едната ѝ страна шумно бръмчат множество преуспели холивудски комици, то от другата всякакви размествания на думите в изреченията вече нямат нито смисъл, нито сила. Тук душата осъзнава, че душа не съществува, тук няма Бог — и няма нищо освен Бога, и така нататък.

През последните пет хиляди години поети и философи щурмуват тази невидима черта — и нито един от тях не е мръднал дори на милиметър отвъд нея, защото отвъд нея и милиметри няма. И разбира се, през тази граница с абсолютна сигурност няма да може да се прекара някаква там машина...

Преподобният Ив. Крестовски безспорно вижда по свой начин същината на въпроса в голяма дълбочина. Но, съвсем тихо ще попитаме ние, в такъв случай какво пречи на онази непостижимост, която наблюдава от неизвестно на науката измерение човешкия мозък и възвестява в него „аз съществувам“, да влезе по същия начин в ръкотворния мозък от силиций и да произнесе в него същите думи в двоичен код?

Изглежда, че решението тук все пак не зависи от теолозите.

Бихме могли още тук да приключим с обсъждането на този въпрос, но няма да е честно, ако не цитираме едно леко зловецко изказване на Ал Ефесби на събрание на въстаници (те явно също са се интересували от въпроса дали сражаващите се с тях стоманени птици мислят):

Онези, които казват, че човекът няма душа, а машината може да мисли и да чувства като нас, са хора без душа, неверници, които не съществуват даже за самите себе си. Те съществуват само за външния наблюдател и такава е цяла Америка, изпратена ни за изпитание от Аллах: фалшивата ѝ фасада я няма никъде, освен в очите ни, докато гледаме телевизия. Колко ли велика ще бъде наградата ни, когато се измъкнем от този мираж и победим...

14

Често задават въпроса: защо просто не са изключили този модул *PR*, щом като е създавал толкова проблеми?

Там е работата, че невронната мрежа — като например човешкият неокортекс — не е компютър, от който може да се извади една платка и на нейно място да се постави друга. Мрежата е организирана така, че от нея невинаги може да се махне един елемент, без да се повредят останалите.

Тя може гарантирано само да се разрасне — затова и в мозъка ни се пазят древни рептилни слоеве, върху които еволюцията е надградила структурите, превърнали ни в хора. Но ако ни отрежат

челните дялове на мозъка, изобщо няма да станем такива, каквито сме били преди сто милиона години. По-скоро това просто ще ни убие.

Горе-долу така стоят нещата и със системата *Free D.O.M.* Тя вече не може да се опрости, без да бъдат заличени двете последни десетилетия на технически прогрес, струвал на данъкоплатците много голяма сума. Далеч по-евтино е тя да се усложни. Всъщност това на практика не струва нищо.

Военните избират най-лесния, най-логичния и най-икономичния откъм разходи път. Към групата простовати виртуални момчета, вземащи решенията за нанасяне на авиационни удари, е добавен и така нареченият „хост“ — специална програма, която не позволява дискурсът да се отклони към несвързани с работата обстоятелства.

Сега при преглеждане на контролния запис, генериран от модула *PR*, зрителите на практика виждат пълно подобие на телевизионно предаване — сред постоянно сменящите се простовати американци, обмислящи трудното решение, което предстои да вземат след 0,002 секунди, се появява един постоянен участник.

През по-голямата част от обсъждането той мълчи. Но когато на екрана се появят надписите от кодексите на Ал Ефесби (в публикациите на *Wikileaks* те са задраскани с черно) и виртуалните фигурки започнат една през друга да изказват възмущение от видяното, хостът сякаш се събужда и казва: „Момчета, момчета, да не го обсъждаме повече. Този надпис е направен от враговете на Америка с цел да ни отвлекат от изпълнението на нашата мисия. За това ще поговорим друг път...“.

Методът проработва и за известно време дроновете спират да падат. Но в историята на военното дело винаги става така, че новият щит ражда нов меч. Въстаниците преглеждат последните публикации на *Wikileaks* и в кодексите на Ал Ефесби се появяват призови да не се вярва на водещия, защото той се опитва да скрие истината от народа на Америка. След това дроновете пак започват да падат.

Тогава военните решават да повишат авторитета на хоста, като му придадат статут, будещ у виртуалните участници повече доверие от някакъв надпис в пустинята, надраскан незнайно от кого.

Отначало такъв хост става телевизионната водеща Опра Уинфри (технически това не е трудно да се направи, защото всичките ѝ реплики, прозвучали някога в ефир, вече са качени в паметта на

системата). Дроновете спират да падат, и то за дълго. Но въстаниците отново намират уязвимо място в системата.

Към зенитните сури се прибавят надписи с мъгляв сантиментално-трогателен смисъл (във всеки случай така ги характеризират експертите). Появата им в оптиката на дрона води до неочакван ефект, който военните наричат *Oprah's big give*^[19] — *Freedom Liberator* щедро пуска целия хуманитарен товар (одеяла, храни, осведомителни брошури за американския начин на живот, евтини DVD плейъри, филми, музика и метадон, включен в хуманитарния комплект по препоръка на експерти от Станфордския университет).

В началото се примиряват с това, но „голямото даряване“ започва все по-често да се повтаря и това ги удря по джоба. А после надписите от кодексите стават толкова сантиментални, че дронът започва да пуска всичко наред, включително ракетите, лазерните бомби и външните резервоари. Последното често се оказва фатално, защото не му достига гориво, за да се върне в базата. Освен това пак се появяват колатерални жертви.

Тогава към хоста „Опра“ добавят хостовете „Арнолд“ и „Еминем“ — предполага се, че тези тримата при всички случаи ще могат да удържат положението под контрол (избрани са културни икони от миналото, за да не изникнат юридически проблеми със съвременните такива). Но когато преглеждат последните публикации на *Wikileaks*, въстаниците намират пролука и в тази сложна защита, при това методите им трудно могат да се нарекат другояче освен подли.

Сигурно всички помнят инцидента, в който *Freedom Liberator* с пълни с гориво резервоари веднага след излитане се връза в покрива на китайското посолство в Кабул. Цяла година след това конспиратолозите говориха за какво ли не — за курса на юана, за американските държавни облигации, за дисбаланса в търговията, — но никой по онова време не знаеше, че причината е надписът, направен от съучастниците на Ал Ефесби на покрива на една сграда:

SLIM SHADY DRINKS NIGGER PISS.^[20]

След като и това слабо място е премахнато, става ясно, че системата реагира фатално на словосъчетанието *shat slimy*^[21].

Иначе казано, средствата за нападение и защита се развиват, като се оттласкват едно от друго — както е било винаги във военната история. В някакъв момент американците дори въвеждат системата „Бог“ — триъгълно говорещо око, което се отваря над монитора и изрича най-авторитетното за виртуалните участници напътствие. Но Ал Ефесби отговаря и на това по начин, който няма да цитираме тук както поради неговата непристойност, така и поради политическата му некоректност.

Можем да продължим разказа и по-нататък, но нямаме намерение да описваме подробно всички перипетии в борбата между пустинята и небето — за това съществува специализирана военна литература. Ето че стигаме непосредствено до последната част от нашата драма.

Читателят сигурно вече се е досетил, че по-логично би било американските военни да нанесат удар по самия Ал Ефесби, отколкото да защитават до безкрайност невронните си мрежи от отровните стрели на кодексите му.

Разбира се, американците се мъчат да направят това — само че да намерят Ал Ефесби не е по-лесно, отколкото навремето Осама бин Ладен. А тъй като дотогава наземни войски в Афганистан почти не са останали, задачата става практически неизпълнима. Но когато става инцидентът с китайското посолство, ЦРУ вече знае достатъчно за Ал Ефесби, за да го атакува от въздуха.

Само че от оръжията не избират нито ракета, нито оръдеен снаряд. Всъщност това е по-скоро забиване на отровна игла в мозъка.

15

Ал-Ефесби отдавна се намира в кръстчето на прицела на американските специални служби. Те отправят няколко запитвания до Москва, където властите бързат да се отметнат от Скотенков, като заявяват, че той отдавна е обявен за издирване в качеството си на помагач на ислямски терористи.

Американците едва ли им се връзват докрай. Но дотогава за Ал-Ефесби вече им е известно буквално всичко — време и място на раждане, биография, интереси. Проучили са даже приятелите му от училище.

Психолози с пагон и специалисти по съвременна Русия провеждат най-малко десет закрити семинара в опит да опознаят отвътре този човек. Те дълго мислят над образите, които го заобикалят от детските му години, като се мъчат да проумеят основополагащата мотивация в действията му. Накрая правят извода, че Скотенков страда от своеобразно психично разстройство — дълбоко преживява рухването на СССР, макар и да е виждал Съветския съюз само в ранното си детство.

Военните психолози предполагат, че при него рухването на Империята на злото явно е съвпаднало с прокуждането му от вълшебната градина на детството и той е склонен да обвинява за всичко Америка — особено специалните ѝ служби. Освен това за него Америка е станала символичният виновник за тежбите и скърбите на живота на възрастните с неговия неизбежен финал — смъртта.

Анализът на биографията на Скотенков и на ранните му творчески изяви (американците, разбира се, вече знаят за водката „Дарът на орела“, за неразумните хазари и за Четирите сини квадрата) подтиква психоаналитиците към неочаквания извод, че причината той да се укрива в Афганистан е не толкова омразата му към Америка, колкото отвращението му от съвременна Русия.

Военните питат защо в такъв случай е застанал начело на антиамерикански бандити, а не, да речем, на чеченски партизани. Ръководителят на аналитичната група съумява да формулира отговор в разбираема за военните форма: „От психологическа гледна точка да избереш Русия за обект на омразата си е тривиално. А виж, да се сдобиеш с враг, който е велик, свободен и прекрасен, означава самият ти временно да станеш значим“.

След като военните малко или много разбират с кого си имат работа, Пентагонът привлича за работата група от най-големите експерти по Русия (същите онези хора, измислили легендарното синьо звънче с надпис „путкодрънче“), за да намерят слабите места в психиката на Ал Ефесби и да нанесат удар по тях. В края на краищата и неговият мозък е точно такава невронна мрежа, каквато е и системата *Free D.O.M.*, само че по-сложна.

Експертите решават: най-ефективната стратегия ще бъде на Ал Ефесби постоянно да се напомня това, което той иска да пропъди от съзнанието си, а именно, че не е благороден воин на пустинята, а

командирован представител на една клептокрация, където човек, ако не е крадец или чиновник, има по-малко реални права, отколкото катеричките или глиганите в европейските гори. Освен това е предложено да се използват онези очевидни слабости в психиката на Скотенков, за които свидетелстват творческите му опити.

След консултация с биографията му експертите изказват предположението, че особено силен смут в душата му ще предизвикат образите на Русия от неговата младост — време, когато единствената „Голяма игра“, която интересува руския елит, се състои в това тихо и кротко да пропълзят разстоянието от точката на крадене до края на срока на давност.

В резултат на това са разработени своеобразни „антикодекси на Ал Ефесби“ — боен ударно-психологически комплект, основан на руския фолклор и на грижливо обмислени визуални образи, които, както предполагат разработилите ги, би следвало да задействат главните спирачни доминанти на руското съзнание на метакултурно, социално-битово и мистично ниво.

Основният носител на информацията са листовки на руски език с рисунки. Идеята е те да се хвърлят над пустинята, затова са напечатани върху тънка слънцеустойчива пластмаса. Изготвени са и малък брой мултимедийни материали. Целият комплект има за цел да нанесе дълбока душевна травма на един-единствен човек — случай без прецедент в историята на психологическите войни.

В идеалния вариант Ал Ефесби трябва да полудее. По поскромна прогноза се очаква да изпадне в тежка депресия, а способността му да съчинява разрушителни зенитни сури сериозно да пострада. Има ли нужда да казваме, че като средство за доставка на тези материали до целта е избран дронът *Freedom Liberator*?

Операцията е наречена *Resetting Free D.O.M.*^[22] Тя е грижливо планирана и много скъпоструваща.

Резултатът от нея обаче е съвсем неочакван.

16

Приблизително месец след началото на операцията московските служби, които следят циркулирането на тежките наркотици, започват да забелязват, че с доставките на афганистански хероин стават някакви подозрителни и странни неща.

Прахът не намалява. Качеството му не се влошава — това си е все същият най-чист хероин, получен по най-съвременни индустриални методи. Обаче...

Тук ще е по-добре да приведем цитат от служебното циркулярно писмо на Държавната служба за контрол на наркотиците, в което се прави равностойна на годината — документът е с гриф „секретно“, но доста лесно се намира в интернет:

За отчетния период настъпиха забележими промени в стандарта за опаковане на доставяния в Москва афганистански хероин, от което може да се предположи, че производителите са успели да решат проблема си с опаковането на промишлено ниво. Прахът започна да пристига вече разфасован за продажба на дребно, което ни позволи да изключим от схемата за реализация цяла група междинни дилъри разфасовчици.

Новата опаковка представлява високотехнологична пластмаса, наподобяваща хартия, свето- и влагонепроницаема, здрава, тънка и лека, идеално пригодена за съхраняване на наркотика както в пустинни условия, така и във влажен климат. Няма никакви съмнения, че опаковката е разработена специално за Русия и е произведена по промишлен начин в някоя от високоразвитите държави — членки на НАТО. Установени са шест вида готови разфасовки — по 5, 10, 15, 25, 50 и 100 грама.

Листовете пластмаса, в които се пакетират дозите, се различават по размер, както и по придружаващия ги текст и рисунки. Изображенията и текстът на руски език са нанесени върху пластмасата полиграфически и са покрити с нанofilm, предпазващ боята от ултравиолетовите лъчи.

По-долу са описани различните видове опаковки, конфискувани при оперативни мероприятия (в скоби са посочени наименованията, трайно навлезли в употреба сред наркоманите и дилърите). В отделни случаи са дадени

кратки коментари на експерти относно възможния смисъл на надписите.

1) Доза от 5 г („бригадир“, „гранит“, „Карлсон“, среща се много често).

Малък лист пластмаса с цветна снимка на президента и премиера на Руската федерация, които вървят заедно по крайбрежна алея. Отдолу има надпис:

*Шефове вървят из село,
бригадир и звеновод.
Почвай да работиш смело,
наебан в гъза народ!*

На обратната страна на листа има ситно напечатан текст — цитат от книгата на Т. Равенгроф „Кремълската власт и новият ѝ лексикон“ в превод на руски език. Текстът е труден за четене поради големия брой правописни грешки.

Авторът твърди, че изразите „пречуквам в клозета“^[23] и „изчуквам в гранита“^[24] имат един и същ смисъл и описват акт на чукане в някаква тоалетна от гранит, по всяка вероятност в правителствената тоалетна в Грановитата палата. Наред с това, в реда на мисли на Т. Равенгроф, трябва да съществуват два други криптоидиома — тривиалният „изчуквам в клозета“ и „пречуквам в гранита“, който досега не е срещан в намерените документи.

Смисълът на последния израз вероятно може да се предаде с думите на Пастернак за Маяковски: „Започнаха да въвеждат Маяковски принудително, както картофите по времето на Екатерина. Това беше втората му смърт. За нея той няма вина“. По мнението на автора, по такъв начин режимът се разправя с онези, които претендират да възплъщават народната съвест — например покойният А. Солженицин.

В края на текста вместо полиграфическата звездичка е напечатан петмилиметров Карлсон, който надува рог.

2) Доза от 10 г („Рома“, „Рамзан“, „месец“, среща се много често).

Лист пластмаса с изображение на брезова гора със замислено облегат на една брезичка Абрамович. До съседната брезичка стои Кадиров, също замислен и притихнал. Фигурките се повтарят през няколко дървета и създават усещането за цяла тълпа Абрамовичи и Кадирови, заслушани в пеенето на славей в пролетна гора.

На обратната страна на листа има ситно напечатан текст — цитат от неизвестен автор. Текстът е труден за четене поради големия брой правописни грешки.

Авторът твърди, че руската „разпределена власт“ е неустойчив енергиен пълнеж на социалното пространство, чиято същност се свежда до това, че много на брой и разнообразни вълци преспокойно ловуват овце, на които самозащитата е забранена със закон.

Върховната власт просто е най-силната вълча глутница, способна да създаде най-много проблеми на овцете. Но това съвсем не означава, че тя пречи на другите вълци да ловуват, защото другите вълци най-често са обвързани с нея по един или друг начин. Всичко, което може да види една овца през краткия си живот, е вълчийт пиар и зъби.

В края на текста вместо полиграфическата звездичка е напечатан усмихнат месец, отчасти закрит от облаци.

3) Доза от 15 г („Кепе“, „Златна дозичка“, среща се често).

Лист пластмаса с репродукция на неизвестна икона, усл. наим. „Ю. М. Лужков в рая“.

На иконата се вижда златоглава Москва и мистичен небесен град двойник. Съединява ги бяло стълбище, крепено от ангели. По стъпалата се изкачва Ю. М. Лужков със съпровождащите го лица. Долу го изпраща патриархът, горе при отворените порти го посреща св. Петър.

На житийните клейма са изобразени сцени от вечния живот на Ю. М. Лужков в рая в компанията на Т. Исмаилов^[25], Й. Кобзон и други известни дейци на културата и бизнеса. Отдолу има надпис:

*На пулянка сред горичка
ебна врабчо куковичка.
Няма за гряха ръсплата
в райа или на зимята.*

4) Доза от 25 г („пила“, „спътник“, „четвъртинка“, среща се рядко).

Голям лист пластмаса с репродукция на картина от неизвестен художник.

Картина, нарисувана в стилистиката на С. Дали, изобразява група свещенослужители с калимявки и раса, които нарязват с двуръчен трион спътник от съветската епоха и го претопяват за свещници и кандила в условията на примитивен цех, оборудван наред пустинята.

При голямо увеличение на линията на хоризонта може да се различи еврейска конница, атакуваща еврото (яхнали коне хасиди с черни шапки налагат с менори голям знак на европейската валутна единица). Подпис липсва.

5) Доза от 50 г („орел“, среща се рядко).

Голям лист пластмаса с рисунка, на която е изобразен реещ се в космоса орел с разперени криле, засмукващ в себе си миниатюрни фигурки на хора и животни. По мнение на експертите това е илюстрация към съчиненията на американския антрополог К. Кастанеда, който твърди, че в централноамериканската митология така изглежда върховното космическо божество, хранещо се със съзнанието на живите същества.

Покрай орела прелита група хора, скрити зад голяма бутилка водка, на чийто етикет могат да се прочетат думите „дар“ и „орел“. Под рисунката има надпис:

*Баба дядото заплаши
при дон Хуана ще отпраши.
Леле, майко, путко стара,
че там си нямат жп гара!*

б) Доза от 100 г („стрела“, среща се изключително рядко).

Голям лист червена пластмаса с герба на град Вятка — ръка в кървавочервена дреха, която се подава от лазурен облак и държи опънат лък с кървавочервена стрела.

В горния ляв ъгъл на листа може да се различи малка емблема на Форекс, в десния — мъничък знак на единната европейска валута.

Под облака е напечатано руско-английско тристишие:

*I shot an arrow into the air.
It fell to earth. I knew not where.^[26]
Стрелата отебах.*

Заедно с разфасования хероин бяха иззети ултратънки dvd кутии с двусерийния игрален филм *Serenity of the Shins*^[27] с руски субтитри (във филма се разказва за банда руски педофили, които тероризират малко градче в Средния запад). Кутиите от dvd са били използвани като разфасовъчни подложки за приготвяне на т.нар. „линийки“, т.е. еднократни дози наркотик. Предполага се, че разфасовъчните подложки са били внесени в страната заедно с някоя партида наркотично вещество.

Отначало властите не придават значение на получената информация — решават, че това е някаква идиотска самодейност, зад която едва ли стои чуждо правителство или специални служби. Те

стигат до този извод заради неграмотността на текста, съпровождащ рисунките.

Експертите на ФСБ обаче обясняват, че многобройните правописни грешки и стилистични пъткодрънчета, които се срещат в надписите, не са проява на непрофесионализъм, а тъкмо обратното, грижливо премислен елемент от психологическа война. Това е своеобразно нашепване на подсъзнанието на реципиента: „Русия вече до такава степен не играе никаква роля на световната сцена, че даже ни мързи да се харчим за грамотен превод — макар и от любезност все още да се правим, че плямпаме на вашия скитски диалект“.

Експертите напомнят, че този похват се използва широко от Държавния департамент, Холивуд и дори от индустрията на компютърните игри, в които единствената грамотно написана руска дума е „хуй“ на цял екран, а ако по сценарий трябва да се появи например кораб от Русия, той ще се казва „Зол Теренътяк“^[28].

Освен това опаковъчният материал е изключително високотехнологичен.

Излиза, че все пак работата е на специалните служби.

Подобен развой на събитията предизвиква голяма тревога у властите. Пред тях отново изниква старият кошмар — те решават, че Америка е плюла на всички негласни споразумения и е започнала подготовка за нежна революция. В този случай всичко изведнъж си идва на мястото — ясно е, че умелото психологическо обработване на такава многобройна и психически неуравновесена социална прослойка като хероиновите наркомани ще допринесе значително за планираните улични безредици.

Властта обаче се плаши най-много от наглед пълната липса на други симптоми на приближаваща буря. Излиза, че подготовката тече с пълна пара, а в Кремъл даже не подозират за нея. Ето това е най-страшното. Както казва Доналд Ръмсфелд, катастрофата настава не когато знаем, че нещо не знаем, а тогава, когато не го знаем.

На властта ѝ се струва, че плува към неясното утре през все по-гъста мъгла, и нервите ѝ сдават багажа. Все едно преди Курската битка в Кремъл решават да нанесат изпреварващ артилерийски удар и отведнъж изваждат на масата всички козове.

В Баренцово море изплува подводницата „Св. Варсонофий“ и пуска две балистични ракети по полигона Кура. Същевременно военни

брокери на ГРУ от специалното подразделение „Пикиращи мечки“ провеждат диверсионна разпродажба на акции, замислена по такъв начин, че да се предизвика автоматично затваряне на позиции на ключови нива на индексите *NASDAQ* и *S&P 500*, след което настана двудневна паника и Дау Джоунс рухва с 1500 пункта.

А после в портала *RuTube* е качено и пуснато в действие най-ново информационно оръжие — касетен компромат боеприпас от оперативно-тактически калибър. Боеприпасът има голям брой отделни инфоглави, всяка от които се насочва индивидуално срещу някого от потенциалните лидери на бъдещата нежна революция.

В продължение на седмица или две интернет потребителите имат възможност да наблюдават (това почти не може да се избегне) как малко известни на широката общественост хора се облекчават в гората, чешат си ташаците, мастурбират в тоалетната и се прозяват (планът най-вероятно е бил пред всяка отворена уста да се монтира член, но в бързината са забравили).

Компроматите (както ги наричат заради физиологично-битовия им характер) има много и те бързо омръзват, затова на всеки четирийсет и две секунди черно-бялата последователност от видеокадри се прекъсва от цветни вметки, изобразяващи условен зрител, вторачил леко помръкнали зеници в тази галимация и от време на време разтеглящ уста в усмивка — така че да няма никаква възможност за грешка относно търсената реакция.

Мнозина пускат шеги по повод тези вметки, но бих искал да направя една сериозна забележка. Тази напредничава, макар и проста като реализация технология, заимствана от мета ситкомите, на професионален жаргон се нарича „ви-ви“, или *the view of the viewer*^[29] — на екрана за две-три секунди се появяват превиващи се от смях или недоумяващи зрители, с които човекът, гледащ предаването, неволно се самоотъждествява.

Това се прави, за да се премахне възможното отхвърляне на качения видеокод, като се мобилизира присъщият на всички големи примати инстинкт за подражание. Тук е много важно точно да се разчетат времевите интервали, затова прилагането на „ви-ви“ се курира от цивилен американски професионалист.

Така, а няколко години по-рано същият специалист участва в разработването на анимационното токшоу, произвеждано от системата

Free D.O.M. за несанкционираните изтичания в интернет. И това съвпадение според нас показва по парадоксален начин колко убедително Русия е влязла в семейството на цивилизованите нации, независимо дали нашите неприятели го искат, или не.

18

По-нататък събитията се развиват стремглаво. Американците започват да изясняват на какво се дължи внезапното изнервяне на руснаците. След поверителни преговори Москва получава уверения, че американците не кроят никакви планове за дестабилизация. А когато става ясна същността на проблема, който вълнува американците, руските дипломати дълго време не могат да повярват, че цялата работа е заради някакъв забравен сътрудник на външното разузнаване.

ФСБ получава заповед веднага да отзове Скотенков обратно в родината. В замяна на това американците се задължават да прекратят това, което Москва нарича „кампания на психологически терор“, макар че предупреждават: въргалящите се в пустинята листовки могат да стигнат на опаковчиците за години напред. Но за руските преговарящи, разбира се, това не е най-важното. Мъглата на политическата неопределеност, която така трови живота на висшите чиновници в страната, се разсейва и слънцето с предпазлив оптимизъм отново засиява по губещите се на хоризонта тръби.

Всички са доволни — с изключение на един човек.

За това как Скотенков посреща този обрат на съдбата разказва катарският инвеститор, чиито спомени за битката между пустинята и небето вече цитирахме.

Цехът, в който работеше Ал Ефесби, беше разположен в просторна шатра, над която бяха опънати маскировъчни мрежи. Шатрата стоеше в едни храсти в малка клисура и беше напълно невидима даже от няколко крачки разстояние.

Заварих Ал Ефесби сам. Беше с камуфлажни панталони и същата тениска. Цехът беше почти празен.

До стената стояха ноутбуци, подключени към спътникова антена и облепени с прозрачно покритие. От

екраните, осеяни със засъхнали храчки, лъжливо се усмихваха лица на неверници (обикновено по време на работа Ал Ефесби гледаше *CNBC* и *Bloomberg*, като понякога превключваше на *MTV*) Той поглеждаше към тях сякаш за вдъхновение и се трудеше над нова сура на възмездието — и аз за пръв път видях как става това.

На пръстения под имаше голямо платнище от съшити листовки, които неверниците вече много месеци хвърляха от небето за радост на селяните и на всички ни (братята ги използваха за разпалки и за други домакински нужди). Листовките бяха покрити с бял грунд и съединени в подобие на платно, на което Ал Ефесби като художник създаваше творенията си.

Платното беше покрито с думи на езика на неверниците. Ал Ефесби се намръщи, взе спрей с бяла боя и покри част от надписа. Почака боята да изсъхне и отгоре ѝ начерта нови знаци, отдалечи се и замислен, се загледа в написаното.

Аз се поклоних и попитах какво означават думите на платното. Разбихах, че поведението ми може да се възприеме като неподобаващо, но Ал Ефесби беше в добро настроение.

Той каза, че горният надпис е вече готов и значи следното: за неправоверните медии цензурата не е клетка, в която никой не може да ги вкара, както се хвалят езичниците, а скелет, който не може да се извади от тях. Тя не е външен контролиращ ги фактор, а основният продукт, който произвеждат, самата цел на съществуването им. На цензура обаче подлежи не леещото се по медиите безсмислено дърдорене, а самата действителност, изгубила се зад смрадливата информационна вълна, с която те заливат човешките мозъци по поръчка на хеджфондовете, тези гнойни кръвопийци на финансовия мрак, които изскачат от смрадливата тъмнина, за да изтръгнат от простия човечец припечеленото с непосилен труд за спокойни старини.

Смаян от тези мъдри думи, аз попитах за какво е долният надпис, който все още се състоеше от нахвърляни на листа думи, тук-таме замазани с бяло (забелязах, че няколко пъти се повтаря словосъчетанието *uglosuckson schmo*^[30]).

Ал Ефесби се намръщи и захвана да обяснява, че висшето майсторство на лъжата се състои не в това да лъжеш през цялото време, а да пускаш в реката на истината мънички трошици неистина, които да се поглъщат като истина — и в това подло изкуство неправоверните медии нямат равни на себе си. Тях не ги е грижа от какво ще се състои информационният поток и те не се опитват да го контролират — само в нужния момент прибавят към него капка отрова...

Другият откъс беше за това, че мюсюлманите трябва да тълкуват езика на неправоверните медии на обратно — например думите „инвеститорите са обезпокоени“ означават, че чакалите от хеджфондовете са надушили мирис на кръв и радостно вият в очакване на плячката.

Ал Ефесби каза, че му остава да съедини тези отделни откъси в една сура, а после да ги преведе на прост и разбираем за неверниците език и тогава ще е готов върхът на новия триъгълник на смъртта.

Темите за другите два върха на възмездието бяха набелязани с дребни знаци в ъгъла на платното: зловонните подлоги на търгащите от Уолстрийт (Ал Ефесби наричаше така международните рейтингови агенции) и съвременната музика на неверниците — тази принудителна инфразвукова лоботомия, адско наказание, застигащо човека на всяко закътано място, където се мъчи да се скрие от дългите нокти на световното правителство, което управлява неизменно усмихнатите си зомбита с помощта на тези пагубни звуци.

На друго платно видях една нахвърляна с ярки бои скица — големи червени сърп и чук с надпис отдолу:

Peoples of Europe, rise up!

GOLDMAN SACHS^[31]

Спомних си, че вече съм виждал това име в една от сурите на възмездието, само че тогава Ал Ефесби го беше изписал другояче — *GOLDMAN SUCKS*^[32]. Това беше хула и ругатня, която той отправяше към американския шейтан.

Ал Ефесби поясни, че иска да направи това изображение от живи цветя на една от изоставените опиумни плантации — стометровите сърп и чук щяха да са от макове, а за думите още не беше решил. С тях смяташе да уплаши даже онези дроне на неверниците, които летят на височина над двайсет километра.

В този миг той преливаше от светли замисли и воля. Само че съдбата се разпореди другояче — през нощта стана нещо. На другата сутрин Ал Ефесби сухо съобщи, че трябва да замине за неопределено време. Изглеждаше остарял с десет години и ми се стори, че за пръв път в живота си виждам в очите му сълзи.

19

След като се връща в Русия, Скотенков заживява в село Ульоми, тъй като няма градски апартамент. Малката военна пенсия му стига криво-ляво да благоустрои дворното си стопанство — но като цяло това прилича повече на заточение.

На снимка, останала от онези години, виждаме мъж с ватенка и стар модел армейски брезентови ботуши, със сурово набръчкано лице. По нещо прилича на Василий Шукшин във филма „Калина алена“ — или може би на Тоширо Мифуне във филма „Червената брада“.

Селският живот в дълбоката провинция му тежи. За настроенията му например свидетелства едно от писмата до Афганистан, прихванати от контраразузнаването, в което той се оплаква на бившите си съратници как взел да гледа едно прасе, а то умряло от мъка.

Носят се слухове, че Скотенков бил жестоко преследван от федералната полиция — че даже го тикнали в затвора и го обработили физически. В действителност това е преувеличено — тук става дума за обикновени неуредици на руския бит. Скотенков наистина е задържан

веднъж от подпийнали орловски полицаи („за препиране с властите“, както е посочено в протокола), но те не са го били.

Били са го кавказки младежи, пристигнали в Орел на състезание по свободна борба, след като той им направил забележка, докато седял на улицата пред полицейския участък. Вината на полицаите е само в това, че когато отишли да пият, временно закопчали Скотенков с белезници за перилата и му било трудно да се защитава. Той се опитал да пробуди съвестта у разюздалата се младеж с рецитации на Корана и хадисите, но онези не разбирали пущунски език.

Също така не е вярно, че в резултат на този случай Скотенков ослепял — просто започнал да вижда по-лошо с лявото око, след като хвърлена от един от спортистите бутилка го ударила в главата.

За беда вместо да се възползва от връзките си във ФСБ, Скотенков решил да търси справедливост по линия на гражданското общество (след като го отзовали от Афганистан, той демонстративно прекъснал отношенията си с органите). В резултат на това при него в селото пристигнали с четири джипа данъчната и пожарната служба, съпроводжани от полицията и координационния комитет по кавказка култура, и след тежък разговор с властите той прекарал няколко дни на легло. А на всичкото отгоре после станало ясно, че къщата му се намира във вододайна зона...

Няма да отегчаваме читателя с подробности около тази неприятна история. Тя, слава богу, завършва добре — всички виновни сътрудници на органите на реда получават дисциплинарни наказания.

Също така никой не е вкарвал Скотенков в затвора. Просто по време на конфликта си с властите той на моменти не си е мерил приказките и в резултат на това е получил условна присъда за разпалване на вражда и омраза към социалната група „ебящи пидираси“. Какво да се прави — родните филолози се разкриват най-пълно тъкмо в качеството си на криминални експерти.

Същевременно международната слава на Скотенков расте с всеки изминал ден. В издания, посветени на проблемите на бойната авиация, го наричат „наземния ас“ и го сравняват ту с Ханс-Улрих Рудел, ту с Буби Хартман, за което имат всички възможни основания: Скотенков лично унищожава 471 дрона *Freedom Liberator* и над 5000 виртуални американци.

Много западни журналисти правят опити да се срещнат с легендарния Ал Ефесби, но неизменно получават отказ. Адресът му се пази в тайна. Носят се слухове, че Скотенков живее под домашен арест, но причината може да е в това, че пътят, който свързва град Орел с Ульоми, е проходим само в сухо време.

Развръзката настъпва внезапно. Накрая на Скотенков му прокарват интернет (след като събарят къщата му, нашият герой живее в една барака, която уплътнява с битумна мушама) и той няколко дни се радва като дете, пише писма на отдавна забравени познати. А после изчезва.

Носят се най-различни слухове.

Едни казват, че бил ликвидиран от ФСБ, защото знаел твърде много, но това е неправдоподобно. В Русия така или иначе всичко се знае — и какво?

Други предполагат самоубийство — че се удавил в реката, а течението отнесло тялото. Това е технически възможно, макар да изглежда малко вероятно — хора като Скотенков не си отиват от живота така малодушно.

Трети пък разправят, че, не щеш ли, Ал Ефесби за миг усетил в себе си предишната сила, вперил зорък поглед в монитора и тогава направил такова окончателно запитване в Гугъл, че тутакси го идентифицирали и ЦРУ, и МОСАД, и още десетина основни световни разузнавателни служби. И взели, че под прикритието на нощта изпратили отряд морски тюлени с невидимо въздушно превозно средство, награбили Ал Ефесби и го тикнали в най-тъмния и дълбок затвор на ЦРУ, където гният най-големите неприятели на Америка...

Кой знае какво е станало.

Напролет люлякът цъфти, изрязаният от ламарина паметен знак трепери на вятъра — и над главите ни синее високото мирно небе.

[1] Букв. свободоосвободител (англ.). — Бел.прев. ↑

[2] Вероятно авторът намеква за опита на писателя Владимир Сорокин като либретист на операта „Децата на Розентал“, в отговор на която неговите „почитатели“ слагат клекало до Большой театър, където всеки желаещ може да хвърля страници от последния му роман, клекалото е махнато и авторът е обвинен в порнография; рубльово-успенска насоченост — аналогия с Рубльово-Успенското шосе, край

което живеят най-богатите московчани, а В. Сорокин също има вила в подобен крайградски район. — Бел.прев. ↑

[3] Гой — неевреин; „гой парад“ — израз, създаден по аналогия с „гей парад“; „Руски марш“ — провеждано всяка година шествие на руските националисти. — Бел.прев. ↑

[4] Мардан Палас — петзвезден хотел в Анталия, Турция. — Бел.прев. ↑

[5] Руски политик, бивш министър на вътрешните работи и председател на парламента, лидер на партията „Единна Русия“. — Бел.прев. ↑

[6] Велика стара партия (англ.). — Бел.прев. ↑

[7] Така изглеждат парите сега (англ.). — Бел.прев. ↑

[8] Букв. „реч на омраза“, думи на омраза (англ.). — Бел.прев. ↑

[9] Съчетание от „майка“ и „форекс“ по аналогия с „motherfuckers“ — ругатня със същия смисъл като „еби си майката“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[10] Своб О.Д.А. многоцелево въздушно безпилотно бойно средство „Освободител“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[11] Напълно интегрирана връзка за данни (англ.). — Бел.прев. ↑

[12] Връзка за обмен на данни (англ.). — Бел.прев. ↑

[13] Букв. грийнспан бернанке евреи (ротшилд/федерален резерв/билдербергска група/световно правителство) (англ.). — Бел.прев. ↑

[14] Метод на разпит в ЦРУ, при който лицето на разпитвания се покрива с плат и се полива с вода, за да се симулира удавяне. — Бел.прев. ↑

[15] Тайни служби на Гугъл (англ.). — Бел.прев. ↑

[16] Човек, който се занимава с къси продажби (продажба на нещо, което не притежаваш, с надеждата да го купиш в бъдеще на по-ниска от продажната цена, за да реализираш печалба). — Бел.прев. ↑

[17] Игра на думи: тук в името на „Фокс Нюз“ Роу е изписано като Фаух — фалшив (англ.). — Бел.прев. ↑

[18] Правилно е да се каже „кукиш“, но тъй като говорещият е американец, вероятно го произнася като cookies (англ. — бисквити). — Бел.прев. ↑

[19] Голямото даряване на Опра (англ.). — Бел.прев. ↑

[20] Слим Шейди пие негърска пикня; Слим Шейди — лирически герой на белия американски рапър Еминем (англ.). —

Бел.прев. ↑

[21] Анаграма на Slim Shady, която означава „срах рядко“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[22] Възстановяване на Своб О.Д.А. (англ.). — Бел.прев. ↑

[23] Израз, употребен от В. Путин през 1999 г. по повод борбата с терористите. — Бел.прев. ↑

[24] Израз, употребен от Д. Медведев по повод тежестта на собствените му думи. — Бел.прев. ↑

[25] Телман Исмаилов — предприемач милиардер, близък приятел на Юрий Лужков. — Бел.прев. ↑

[26] Пуснах една стрела в небето./ Загубих я. Падна в полето; цитат от „The Arrow and the Song“ („Стрелата и песента“) на Хенри Лонгфелоу (англ.). — Бел.прев. ↑

[27] Безметежността на Сирените (англ.). — Бел.прев. ↑

[28] Намек за популярната компютърна игра „Far Cry“, където наистина има руски кораб с такова име; „зол“ — рядко използвана форма на прилагателното „злой“, което означава „зъл“, „разярен“ и др.; „Теренътяк“ — измислено фамилно име с невъзможно изписване на руски език (рус). — Бел.прев. ↑

[29] Гледната точка на зрителя (англ.). — Бел.прев. ↑

[30] Ъглоськс тъпак (англ.). — Бел.прев. ↑

[31] Народи на Европа, вдигнете се! ГОЛДМАН САКС (англ.). — Бел.прев. ↑

[32] Игра на думи: САКС е заменено с близкото по звучене SUCKS (смуча; не струвам) (англ.). — Бел.прев. ↑

II СЪВЕТСКИ РЕКВИЕМ

Стоя до стената. Тялото, крайниците и главата ми са притиснати със стоманени обръчи към студената пластмаса. В зависимост от инжекцията, която ми бият преди разпит, се чувствам ту като прикован Прометей, ту като закарфичено за тапетите насекомо.

Задоволявам телесните си нужди като космонавт — в закачен за тялото ми съд. Хранят ме, все едно съм парализиран. Когато дойде време за сън, стената се обръща и става на твърдо ложе. Само най-страшните врагове на новия световен ред се удостояват с такива грижи.

Човек в моето положение няма смисъл да лъже. Разбира се, не възнамерявам и да се оправдавам. Искам само да изкажа някои мисли, които по-рано не съм си правил труда да формулирам ясно, макар че те цял живот смътно са присъствали в ума ми. Сега най-последно мога да го направя, защото нямам други грижи.

Нямам възможност да пиша на хартия. В състояние съм само да прокарвам сгънат показалец по стената, все едно рисувам с тебешир буква след буква на едно и също място. Пръстът ми не оставя никакви следи върху пластмасата, но видеокамерите, които ме следят — те са най-малко пет, — улавят всяко мое движение.

Знам, че стига да поискат, ал-американците ще разшифроват всяко трепване на четката ми, после ще свържат буквите в думи и ще получат целия текст на това послание. Компютрите им са напълно способни да го направят. Но даже да го направят, едва ли много хора ще прочетат писмото ми. Файлът с него най-вероятно просто ще потъне в небитието сред архивите на Пентагона.

Няколко думи за мен. Казвам се Савелий Скотенков; афганистанските муджахидини, сред които премина най-хубавата част от живота ми, ме наричаха Саул ал Ефесби. Склонен съм да смятам, че това е истинското ми име.

Моите прадеди са били космати нискочели трупоядци, които са пробивали черепите и костите на гниещата по бреговете на реките

мърша, за да изсмучат от тях разлагащия се мозък. Правили са го милиони години, като са си служили с еднакви сечива от кремък, без изобщо да разбират защо и с каква цел става това — просто по повеля на инстинкта, приблизително както птиците вият гнезда, а бобрите строят язове. Не ги е било гнус и да се ядат едни други.

После в тях се е вселил слезлият на Земята демон на ума и ги е научил на магията на думите. Стадото маймуни е станало човечество и е започнало главозамайващото си изкачване по стълбата на езика. И ето, аз стоя на гребена на историята и виждам, че най-високата ѝ точка е премината.

Роден съм след като последната битка за душата на човечеството е загубена. Но дочух ехото ѝ и видях прощалните ѝ отблясъци. Прелиствах прашните съветски учебници, възвестяващи, че Съветският съюз е направил човека свободен и му е дал възможност да стъпи в Космоса. Разбира се, дори в детските си години разбирах, че това са лъжи — но в тях имаше и истина, която беше също толкова трудно да се отдели от лъжата, колкото раковите метастази от здравата плът.

Ако не се лъжа, за пръв път се замислих за това, когато бях едва десетгодишен.

Като ученик през ваканциите ме изпращаха при баба — в едно село близо до Орел. Баба живееше в стара дървена къща, която се различаваше от жилищата от XV век само по това, че под тавана ѝ грееше стоватова крушка, която баба ехидно наричаше „лампата на Илич“. Вероятно имаше предвид не Ленин, а Брежнев — но аз не правех голяма разлика между тези двама покойници. Затова пък добре разбирах какво е била „лампата на Илич“ за руското село през двайсетте години, защото от онези времена нито лампата, нито селото са се променили съществено.

Човек трябва да знае какво представлява руското село през зимата, за да разбере какво космическо чудо изглежда в него електрическата светлина, която се процежда през заскреженото стъкло.

Изобщо не иронизирам — това изкуствено сияние наистина беше като лъч, дошъл от неизвестното, и нямаше нужда от обяснения, за да се разбере как руснакът е заменил за него и царя си, и Бога си, и кръчмата си, и цялата древна тъмнина наоколо. Тази жълто-бяла светлина беше заветът на новата вяра, миражът на бъдещето, което

загадъчно проблясваше в замръзналия прозорец, докато крачех по вечерния двор на път за студения нужник — и също като поетичните си прадеди и аз виждах в ледените орнаменти вълшебните градини на новата ера.

Освен лампата в бабината къща имаше още едно чудо.

Това беше сандъкът със съветски списания, който стоеше в преддверието. Баба не даваше да ровя в него. Аз го правех със съзнанието за извършен грях и неминуема разплата — чувства, които ме съпътстваха на всяка крачка от детството ми.

Сандъкът беше заключен, но като повдигнех ъгъла на капака, можех да пъхна ръка в лъхация на старост процеп и да извадя няколко списания. Те бяха предимно от шейсетте години — ранното детство на моите родители. Имената им звучаха романтично и гордо: „Техника — Молодежи“, „Знание — Сила“, „Юный техник“^[1]. От тях струеше странна светлина, също толкова загадъчна и колеблива, колкото сиянието на ленинското електричество в заледените прозорци.

Който е прелиствал дълго стари списания, знае, че всяка епоха има собствено бъдеще, подобие на *future in the past*^[2] в английската граматика: хората от миналото като че ли се удължават в безкрайността по права линия, като прекарват допирателна през своето време към вечността.

Това бъдеще никога не настъпва, защото човечеството отива в утрешния ден по сложна и малко разбираема траектория, чиито завой не може да предскаже нито един социален математик. Затова пък всички са силни в мисленето назад. Всяка англичанка с рибешки очи нахакано ще обясни по *CNBC* защо вчера вечерта еврото е паднало, но никога няма да познае какво ще стане с него утре през деня, независимо колко ѝ идва отвътре да наплюе континентална Европа. Толкова за човешките предвиждания.

Бъдещето на съветските шейсет години е било най-трогателното от всички национални самозалъгвания.

Хората на вчерашното утре, закръглени и старомодно подстригани, стоят, нахлузили надуваеми скафандри, до шкембестите си ракети, а в бледия зенит над главите им пълзи ослепителната стреличка на стартиращ звездолет — невъзможно прекрасното Пладне на човечеството.

До тях плесенясвалите четвърт век ченгелчета на буквите са фантастични повести, също толкова малоумни и чудни, колкото и рисунките, пронизани от непостижима енергия, която тогава се е просмуквала през всички пори. И ако се поразмислим, всичките са за едно и също — как ще проумеем пространството и времето, ще построим голяма червена ракета и ще отлетим от тук на незнайно чия майка незнайно къде.

Защото всъщност какво е руският комунизъм? Вървял си подпийнал човек по заснежения двор към септичната яма, загледал се в блясъка на малката лампа в заскрежения прозорец, вдигнал глава, видял черната пустиня на небето с остриите точки на звездите — и изведнъж до такава болка, до такава мъка го затеглило към тези пламъци направо от всекидневната опикана пътечка, че литнал и почти ги стигнал.

Добре че го събудил воят на вълците — иначе сигурно щял да замръзне с физиономия в локвата повръщано. А като се събудил, открил, че къщата е изгоряла, краката му са нарязани от парчета стъкло, а гърдите му са надупчени от прецизни европейски куршуми...

И какво правихме ние през всичкото това време? Накъде летяхме в наркотичния си сън, какво строихме в стахановския си гулаг, за какво мечтахме в смрадливите си килийки, скрити зад пищния космически стенопис? Къде отиде романтичната сила, която одухотворяваше нашия двайсети век?

Мисля, че знам отговора.

Ако по време на някоя финансова криза дълго гледаш телевизия, започваш да виждаш, че светът наподобява трансформатор, който превръща страданието на един в ослепителна усмивка на лицето на друг — те са синхронни като рекламните паузи на каналите *CNBC* и *Bloomberg* (от което впрочем и глупак ще разбере, че това всъщност е един и същ канал).

Ако на всички хора, взети заедно, е отредено определено количество щастие и мъка, то колкото по-тежко ви е на душата, толкова по-безгрижна ще бъде нечия радост поради простата причина, че мъката и щастието възникват само в съотношение едно с друго.

През целия ХХ век ние, руските глупаци, сме били генератор, изработващ щастието на западния свят. Ние сме го произвеждали от своята мъка. Били сме роби на галера, които седят в претъпкания трюм

и движат света към слънчевото утро, докато умират сред тъмнина и воня. За да превърнат другата половина на планетата в полюс на щастието, направиха от нас полюс на страданието.

Ноотрансформаторът, за който говоря, работи по необясним начин. Това не е техническо приспособление, а мистична връзка между явленията и състоянията на ума в противостоящи култури и мисля, че с нея ще се занимават най-големите умове на новата епоха. Може би с времето някой икономически Коперник ще обясни как нарязването на СССР за скрап от цветни метали се е превърнало в интернет бума, позлатил американските домакини, или ще види други съотношения. Но някои от тези връзки са ясни даже на мен.

Съветската власт се е клела да освободи човека от робството на златния телец — и го е направила. Само че е освободила не руския човек, смазан от гулага и наказателните батальони, а западния, когото капиталът е бил принуден да охранява през целия XX век, като се е грижил капиталистическият рай да бъде по-фотогеничен от съветското чистилище.

Сега това не е необходимо — и вече се вижда накъде поема светът. Първо Европа, после Америка — на международните лихвари вече не им е по джоба да ви хранят, двукраки бълхи такива. Гледайте към екрана, свободни народи на Запада — телевизия „Блумбърг“ ще ви обясни какво се случва. А ако „Блумбърг“ не успее, *CNBC* ще помогне — те имат един водещ, който след като изработи поредната поръчка на хеджфондовете, скимти като кученце и кукурига като петле. Ето това е същинският глас на стоковата борса — политически коректният евфемизъм на мученето на златния телец. Няма на кого да се обиждаме.

Но сега всичко ще бъде другояче. Съветските роби няма да умират в рудниците и окопите си, за да направят вашия свят малко по-уютен. Скоро, много скоро над вас ще надвисне слепият червей на капитала, смрадливият господар на вашия свят, от когото ние, оплютите и излъгани глупаци, ви защитавахме през целия XX век.

Повече няма да сме полюс на мъката във вашата щастлива вселена. Ще се научим самите ние да бъдем щастливи и това е най-страшното, което можем да ви причиним, защото люлката, на която сте седнали срещу нас, ще ви принуди да паднете в бездната. Тежестта ни

може и да не е чак толкова голяма, но до нас е почти изтрезнялата от вашия опиум Азия. Бон апети.

Не го казах на вас, а на слепия червей, който ще ви яде през XXI век. И никой вече няма да ви тласка към звездите — слепият червей няма нужда от такъв скъп пиар. *Count your pips and die*^[3].

Впрочем тук послъгвам. И вас, и нас, и дори азиатците в крайна сметка ни чака едно и също. Моите потомци — не лично моите, а на моя биологичен вид — ще бъдат космати нискочели трейдъри, които стотици години ще тракат на еднакви клавиатури кредитни дефолтни суапове по бреговете на пресъхващите икономически реки. Ще го правят без каквото и да било разбиране защо и с каква цел става това — просто по повеля на инстинкта, приблизително както паяците ядат мухи. А след като изядат всички мухи, те пак ще започнат да се ядат едни други. Общо взето, така е започнала историята — така и ще завърши.

Чака ни нов тъмен век, в който няма да го има даже двусмисления християнски Бог — а само скрити в черните води транснационални ковчези, които всекидневно ще разбъркват с медийните си пипала цялата мръсотия в хората, за да обезопасят властта си. Те ще докарат човека до такава степен на мерзост, че божественото състрадание към него ще стане технически невъзможно — и ще се наложи земята пак да гори в пламъци, които ще бъдат където където по-ярки и страшни от всичко виждано дотогава.

Аз се борих с този свят както можях и загубих. След като се оттеглих от борбата, исках в спокойно уединение да напиша книга за нея, та някой да вдигне падналия от ръцете ми меч. Но сега вече няма да мога да го направя.

На партньорите от Лангли им домъчня за компанията ми и изпратиха специален транспорт да ме вземе, като за пореден път ме зарадваха с техническите си успехи — вярно, само мернах невидимия им хеликоптер, защото спях през целия път. После говориха с мен дълго и подробно. Не мога да кажа, че са се държали с мен особено жестоко — макар че в различните култури тази дума се тълкува по различен начин. И ето че сега стоя до стената в килията си под студените игли на втрънените в мен лещи. Днес приключва следствието по делото ми, а заедно с него — и нишката на съдбата ми.

Разказаха ми, че в доносите до кабулската централа на ЦРУ са ме удостоили с прякора „мишелов“. Това би могло да се възприеме като фройдистко подхлъзване на вчерашните ми врагове, ако самите те не ме бяха уловили като мишка.

Казвам „вчерашни врагове“, защото днес вече не съм враг на никого. Аз съм просто уморен човек, изправен пред страшно, нечовешко възмездие.

Утре в килията ми ще влязат двама маскирани пазачи. Тук всички носят огромни усмихнати маски на Мики Маус, Доналд Дък и тям подобна измет, уж за да не могат затворниците да запомнят лицата им. Но муджахидините разбират, че това е просто поредният начин американците да хвърлят някой и друг камък в градината на нашата неописуема духовна болка.

Пазачите ще ми завържат очите (с лявото и без това почти не виждам) и ще откачат от стената стоманените скоби, с които съм прикован. Ще ме изведат от килията и ще ме повлекат по дългия коридор. Братята ми ще чуят стъпките и ще закрепят след мен „бисмиллах“ — но охраната няма да ме остави да отговоря.

Ще ме въведат в малка стая с лицемерен червен кръст на вратата и ще ме настанят на железен стол, заобиколен от много сложни медицински уреди. После ще свалят превръзката от очите ми.

Следователят каза, че личността ми ще си остане предишната, но способността ми за логическо мислене ще бъде „модифицирана“. Също така ще изчезне моето, както той се изрази, „недоверие към ближните“. При това ще изчезне до такава степен, че завинаги ще ми свалят оковите.

Операцията ще бъде проста — към слепоочията и темето ми ще прикачат електроди и няколко пъти ще щракне разряд, който ще поразии избраните с микроскопска точност възли на моя мозък. Нищо няма да усетя, но ще стана друг човек.

Когато всичко свърши, лекарят ще надникне в зениците ми, ще провери пулса ми и ще кимне на конвоя. Двамата мощни патоци или каквито са там ще ме вдигнат от стола, ще ме изведат от лабораторията и ще ме повлекат по коридора — а после ще ме потърят по тясната вита стълба към подземния етаж, отделен от останалия затвор с три пласта звукоизолация.

Има истини, които причиняват неописуема болка и не могат да бъдат забравени, след като се разкрият пред ума. Ще ми помогнат да се съсредоточа върху една от тях.

По мнение на следователя това не е наказание, а проява на хуманизма на племето на ал-американците. Понеже от тяхна гледна точка няма друг начин да ме върнат в редовете на човечеството, а и те постъпват така с всички велики муджахидини, които им излиза прекалено скъпо да пазят и прекалено много ги е страх да убият. В моя случай, както мило се пошегува следователят, това ще бъде и *poetic injustice*^[4] (той не криеше, че знае всичко за мен).

Ще ме тикнат в миниатюрна килийка с компютърен терминал. На екрана ще има две графики — *USD/EUR* и *EUR/USD*, същите като на Форекс пазара. От двете страни на монитора ще има две банкноти, подарък за мен от правителствата на САЩ и обединена Европа — сто долара и сто евро. Моите пари. Аз ще седна пред компютъра (всички сядат сами, каза следователят), а после ще започнат вечните ми мъки.

Когато доларът тръгне нагоре, аз ще наблюдавам *EUR/USD* и страховито ще крещя, като гледам как пада цената на моите евро. Ще поглеждам ту наляво, ту надясно и през цялото време ще крещя. Когато се уморя и млъкна, в ушите ми ще гръмне изпълненият с мъка вик на братята ми по борба, които играят на вечен Форекс в съседните килии. А щом дишането ми се нормализира, пак ще започна да крещя.

Така, като се отвличам само за сън и хранене, ще чакам запилялата се някъде смърт — макар че в действителност ще съм вече мъртъв.

Прав е следователят, ал-американците няма да ми отмъщават. Те просто ще ме приемат в племето си.

[1] „Техника за младежта“, „Знанието е сила“, „Млад техник“ (рус). — Бел.прев. ↑

[2] Бъдеще в миналото (англ.). — Бел.прев. ↑

[3] Това изречение е трудно за превод. Може Ал Ефесби да използва жаргон, свързан с играта на Форекс — бел.авт.; букв. „преброй точките си и умри“ (англ.). — Бел.прев. ↑

[4] Поетична несправедливост (англ.). — Бел.прев. ↑

II ЧАСТ. МЕХАНИЗМИ И БОГОВЕ

СЪЗЕРЦАТЕЛЯТ НА СЕНКИТЕ

... Ако го заставят да гледа самата светлина, нали той би изпитал болки в очите си и би избягал, като се върне към онова, което може спокойно да наблюдава, и няма ли той да си мисли, че това е в действителност по-ясно от показваното?

Платон^[1]

[1] Платон. Държавата. София: Наука и изкуство, 1981; прев. проф. Александър Милев; следващите цитати са от същото издание. — Бел.прев. ↑

На лукавия въпрос „На какво се возите?“, задаван в московския здрач с цел бързо социално идентифициране на събеседника, на младини Олег Петров уверено отвърщаше с думите: „Кога на гъби, кога на картон“.

След като епохата на първоначалното натрупване навлезе във фаза на нестабилно загниване, а Олег отказа субстанциите и се изучи, започна да отговаря, че още от сътворението на света се намира в състояние на абсолютна неподвижност, а привидните му придвижвания в пространството са халюцинации на наблюдателя и тъкмо на тях се вози.

Към трийсет и пет годишна възраст той до такава степен загуби интерес и доверие към хората, че започна да казва просто: „Нямам кола“. И даже го мързеше да добавя, че никога не е имал и няма да има, тъй както няма постоянна работа, семейство и място в гробищата.

Той научи за съществуването на Метода съвсем случайно, докато съпровождаше в ролята на екскурзовод фрийлансър (това беше основният му начин да си изкарва хляба) двама московчани, които пътешестваха из Източна Индия.

Московчаните бяха характерни представители на новото хилядолетие — същите онези „педерюги, изковани от чиста стомана от главата до петите“^[1], чието идване прозря от бездната Венедикт Ерофеев: безупречно наточени за успех възпитаници на тренинга „лайфспринг++“, вече доближили се до реализацията на най-висшия му плод — откриване на собствен малък бизнес за заточване на високовъглеродни педерюги под наименованието „спринглайф++“ или нещо близко до това.

Единият, който имаше лице на мексикански убиец, практикуваше някакъв таен тибетски култ. Вторият, поразително приличащ на мускетар заради мустаците и брадата си, вече беше приключил с будизма и сега търсеше връзка със сектата на удушвачите тхаги^[2], като искрено се разстройваше след всеки провал в поредния храм на Кали. Но основната цел на пътешествието им беше повишаване на професионалната квалификация.

Предполагаше се, че от паството на бъдещия тренинг трябва да се скрие първата благородна истина^[3], като се замени с последния фърмуер на езотеричното съзнание, и заготовката на фураж вървеше с пълна сила: московчаните се снимаха на фона на тайнствени руини

(консервна фабрика от трийсетте години, силно измита от мусонните дъждове), вслушваха се във вятъра в листата на дървото бодхи (кълн от кълна на самия онзи, е, разбрахте ме) и шепнеха прясно научени шиваитски мантри срещу най-страшното от наблюдаваните изображения — билборд с реклама на индийския филиал на МТС^[4].

От него гледаше демоничен свръхчовек с лоши очи и с вид на чеченски танцьор, решил на следващия етнографски фестивал да стане мъченик — при това имаше шест ръце, всичките железни, които завършваха с някакви адски клещи, отвертки и пипетки. Олег веднага си помисли, че по всяка вероятност това ще да е вписал се в световните тенденции млад градски професионалист, ядро и опора на модернизирателната класа.

Вместо с действащите светци, пред които стояха на опашка за пречистване и по-богати хора, московчаните беседваха надълго и нашироко с местните екскурзоводи — последните говореха на сносен английски и владееха окултния дискурс не по-зле от истинските махатми.

Един такъв екскурзовод, младо момче с едва наболи бакенбарди, разказа доста стандартна история за леляк отшелник, който живял десет години на върха на местната планина. През цялото това време отшелникът се хранел само с издигната по гръбначния му стълб змийска сила кундалини. Докато превеждаше, Олег със сарказъм си помисли, че местното правителство би следвало да изгради около тази технология тукашната Продоволствена програма.

И после екскурзоводът добави нещо, което Олег никога досега не беше чувал:

— И освен това той бил заклинател на сенките...

Така го преведе Олег. В действителност обаче гидът употреби израза *shadow speaker*, който можеше да се изтълкува по различни начини — като „говорещ със сенки“ и „сенчест говорещ“.

— Какво е това? — попита един от московчаните.

Тук Олег направи нещо необяснимо. Вместо да преведе въпроса, той презрително махна с ръка.

— Разклонение на заупокоен култ — каза напосоки, — говорят с духовете на прадедите си. Правят се, че говорят... Чисто шарлатанство, разбира се, няма реална стойност.

Интересът на московчанина угасна и той попита нещо за кундалини.

— Трябва да се оказва натиск на муладхара чрез специално дишане — с готовност заобяснява младият индиец, — но преди това трябва задължително да са отворени всички чакри. Мога да ви препоръчам един садху, който ще ви даде съвсем точни напътствия...

Нататък всичко беше както обикновено.

На раздяла с гида Олег взе телефонния му номер.

[1] Венедикт Ерофеев. Събрани съчинения. Москва — Петушки. София: Парадокс, 2002; прев Борис Мисирков. — Бел.прев. ↑

[2] Поклонници на богинята Кали. — Бел.прев.]; Коректното произношение на названието е *тхуги*. — Бел. NomaD. ↑

[3] Първата благородна истина на будизма: животът е неотделим от страданието. — Бел.авт. ↑

[4] Мобилни телесистеми — руски мобилен оператор. — Бел.прев. ↑

Вечерта московските лайфспринг възпитаници най-после показаха топлата си човешка страна — надрусаха се в хотела с купен от аптеката кетамин, ветеринарен препарат, който пренася съзнанието на психонавта в пространството на кучешката забрава, иначе казано, в измерението на чистия дух (защото Атман е навсякъде).

Докато гостите странстваха из духовния космос сред изрезки от кучешки опашки и уши, Олег изпълняваше функцията на бавачка, а когато активната фаза на трипа премина и започна обсъждане на придобития психеделичен опит („казвам ти, червото на Русия е съвсем късичко, а на Индия е дълго, толкова дълго, че даже краят му не се вижда — та точно от него е цялата тая шибана мръсотия...“), той незабелязано излезе, звънна на младежа екскурзовод и си уговори среща в единствения местен ресторант, където можеше да се яде без риск за живота.

Индиецът го чакаше на една маса под открито небе. От тук се откриваше гледка към върволицата от планини, в която всяка планина беше жилище на някой местен бог — а всеки от тези богове на свой ред беше местна еманация или на Шива, или на Вишну, или на Брахма.

— *Shadow speaker?* — попита индиецът. — Колко пари искаш да похарчиш? Аз мога да организирам екскурзия до един малко известен храм...

Олег му даде петстотин рупии.

— И аз съм екскурзовод — каза той. — Изкарвам си хляба със същото, с което и ти, така че не ме баламосвай. Крадецът не бива да краде от крадеца. Професионалистите не бива да се лъжат едни други. Разкажи ми каквото знаеш.

Младият индиец взе парите и се усмихна.

— Всъщност не знам много — отговори той. — Има такава легенда. Смята се, че ако се съсредоточиш за дълго време върху една сянка, тя ще отговори на въпросите ти и ще ти покаже истината.

— И толкоз?

— И толкоз.

— А къде да получа по-подробни инструкции?

Тук екскурзоводът за втори път учуди Олег. Каза:

— Принципно може да се получат по-подробни инструкции. Аз мога и сам да си ги измисля, мога и да те посъветвам да отидеш някъде за тях. Но щом крадецът не бива да краде от крадеца, ще ти кажа истината. Няма нужда да търсиш други инструкции, защото вече ти казах всичко необходимо.

— Но нали трябва да знам как точно да се съсредоточа върху сянката?

— Не ме разбира — отговори с усмивка екскурзоводът. — Сянката ще ти разкаже всичко. Занапред ще питаш нея, а не мен. Точно в това се състои Методът...

— Но сигурно трябва да има някакво въвеждане, за да се практикува такова нещо?

— Точно това правим сега.

Олег вдигна очи към събеседника си.

Вече беше почти нощ. Тъмното небе със силуетите на планините приличаше на древен мръсен килим, омазнен от тиловете на безброй шмекери — и седящият отсреща индиец изведнъж му се видя не млад, а тъкмо обратното — невероятно древен старец, пръв крадец от онази гилдия, към която той току-що бе имал наглостта да се причисли. И освен това му мина мисълта, че отшелникът, за когото индиецът разказваше, и самият индиец са един и същ магьосник, усвоил освен полетите в небето и разговорите със сенките още една магическа технология, основна за днешните времена — умението да се прави на невръстен екскурзовод и срещу малко възнаграждение да разказва вълшебни истории за самия себе си.

Олег се уплаши. Извади от портмонето си новички хиляда рупии и с търсещи очи ги подаде на екскурзовода — сякаш се осланяше на защитата на нарисувания на банкнотата Ганди. Индиецът строго изгледа Олег, но взе парите.

На другата сутрин посърналите след ветеринарния трип московчани започнаха да се стягат за връщане в късото черво. Вярно, мексиканският убиец, който шумно се възмущаваше от местните антисанитарни условия и наглата немарливост на аборигените, настоятелно предлагаше да отидат във Варанаси („да видим как ги горят тия отрепки“), но не успя да убеди мускетаря да пътува до свещените огньовете на бреговете на Ганг — последният се чувстваше отпаднал.

Олег окончателно затвърди мнението си, че основният проблем на високовъглеродните момчета е мотивацията — тя се появява само по време на тренинга, когато трябва редовно да рапортуват пред строя за свършената работа, а после изчезва и те се превръщат в същата субстанция, каквато са били по-рано, само че с дупки от вилица. Впрочем лайфспринг възпитаниците плащаха добре и той реши да не споделя с тях тези си мисли.

След като качи московчаните на самолета, Олег преброи парите. Като прибавеше негласно икономисаното, изтупаният златен прашец му стигаше за цели три месеца скромн живот в Гоа. Щеше да има даже за полет дотам.

Отначало Олег се засели на Палолем — това беше любимият му плаж на юг. В малкия уютен залив никога не се надигаха големи вълни, палмите растяха досами водата, а сутрин, горе-долу от шест часа, когато рибарите стоварваха улова на брега, започваха страшно да грачат привлечените от рибата врани — точно като в Москва. Приятно беше да се събуди от граченето им, да погледне през тъмния прозорец, вече съвсем да се увери, че си е у дома и че отвън е декември — а после да си спомни, че след час може да отиде да се изкъпе.

Докато крачеше по сутрешния плаж покрай спящите крави и напирещите да му стиснат ръката продавачи на бижута, Олег поглеждаше към сянката си. Сянката го гледаше мълчаливо и на Олег му хрумна, че за нея времето тече в обратна посока.

Сутрин тя беше дълга и слаба, с позорно тесни рамене и прекършен врат, а по пладне се превръщаше в набит здравеняк с малка глава. Вярно, после пак започваше да се издължава. В крайна сметка сянката се раждаше изнурен старец, в продължение на няколко часа се подмладяваше, а после пак поемаше към смъртта. Олег нарисова на пясъка графика: възрастта на сянката се променяше в хода на деня по такъв начин, че линията ѝ напомняше буквата „V“ с най-ниска точка по обяд.

„Интересно — помисли си той, — ако човек се раждаше на седемдесет, а към средата на живота си се подмладяваше до петгодишна възраст — и после пак започваше да остарява? По обяд щеше да има тяло на дете и опит на възрастен...“

Следващото му откритие беше всъщност нещо очевидно, за което той просто не се беше замислял досега.

Сянката изживяваше целия си живот за един ден. А той вече беше чукал трийсет и пет. Значи нямаше една постоянна сянка — имаше по триста шейсет и пет всяка година, а за целия му живот пред него се бяха извървели над десет хиляди от тези странни, живеещи на обратно същества. И само пълната им прилика едно с друго и мълчаливостта им му позволяваха толкова дълго да се заблуждава, като мисли безкрайната им процесия за един и същ спътник.

„Но тогава какъв е смисълът да се говори със сянка? Какво може да знае тя, щом живее по-малко от най-дребното насекомо?“

Като се замисли, Олег разбра, че нещата не са толкова прости. Пеперудата едnodневка (той помнеше отнякъде, че се казват „ефемериди“) наистина живееше само един ден — но едва ли някой на нейно място би ценил този ден повече от нея. За нея това наистина беше онзи *last day of your life*^[1], за който пееше някога Фил Колинс. Значи никой не можеше да даде по-добър съвет как да се разпореди с него...

Олег влезе в едно интернет кафе, цялото облепено с портрети на белобрад старец пред горящ на олтара огън (разговорливият стопанин каза, че това е минало въплъщение на Сай Баба), с мъка състави думата „ефемериди“ от копипейстнати руски букви, вмъкна я в прозорчето на Гугъл и прочете:

Поразително красив е предсмъртният танц на едnodневките. Тези леки и нежни насекоми с прозрачни крилца живеят само един ден или даже няколко часа. Те излизат всички заедно от ларви, живели във вода 2–3 години, за да изтанцуват в небето брачния си танц и да умрат. Характерният им полет може да се наблюдава в тихи ясни вечери. Отначало с бързо размахване на крила едnodневките се издигат нагоре. После замират и благодарение на голямата повърхнина на крилата си бавно, като с парашут, се спускат надолу...

По някаква причина го впечатли това, че ефемеридите летят във формата на същата онази буква „V“, която той нарисова на пясъка, докато мислеше над възрастта на сянката.

Когато излезе навън под догарящия ницшеански залез (след няколко пътувания до Варанаси всички индийски залеци му изглеждаха като кремация на Бог), от краката му на изток се проточи тъмен силует. Докато шареше из интернет, сянката го беше чакала зад вратата.

Изведнъж го споходи още една догадка. Краткият живот на сянката, както по всичко личеше, беше разбит на периоди на бодърстване и сън. Сън бяха моментите, когато облаци закриваха слънцето или той влизаше в някоя сграда — тогава сянката временно изчезваше. Ако както в това интернет кафе на стените светеха разноцветни лампи, тя се удвояваше или утрояваше, променяше формата си и това бяха нейните сънища. Но ето че Олег излезе на вечерното слънце, тя се събуди и го заговори — и в главата му се роди тази мисъл.

Вече няколко дни сенките като че ли се обръщаха към него. А той все не се решаваше да влезе в разговор с тях.

„Утре“ — помисли си Олег.

[1] Последен ден от живота ти (англ.). — Бел.прев. ↑

На другия ден сутринта той се запъти към плажа с твърдото намерение да зададе на сянката някакъв въпрос. Разстла чаршафа си на оранжеви „омове“ до една преобърната лодка и седна с гръб към слънцето. Когато мислите в главата му се поуталожиха, Олег отмести поглед от лодката към пясъка, където вече го очакваше сянката.

Пред него стоеше странно същество с широк таз, чиито рамене стремително се смаляваха и завършваха с малка ръбеста глава. Олег го гледа съсредоточено почти половин час, но нищо интересно или необичайно не се случваше. Вярно, от време на време започваше да му се струва, че сянката се извисява над него — сякаш беше огромна, нагрята от слънцето до трепкащ силует статуя от тъмен камък, до която той е допълзъл през пустинята.

Скоро разбра, че при желание може да задържи това възприятие. Започна да му се струва, че се намира в подножието на статуята и я вижда в същия ракурс, в какъвто мравката вижда надвиснал над нея човек. За миг си спомни за древните богове, на които някога човечеството се е кланяло — сигурно са били точно такива.

„Въпрос — сети се той, — да задам въпрос...“

Олег няколко секунди се рови из разнородната умствена плява, тутакси напълнила главата му. Кой знае защо му се струваше, че въпросът трябва да е сериозен.

„Какво ме чака?“ — формулира накрая той.

В първата секунда-две нищо не се случи, а после вляво от статуята изникна скала от същия тъмен камък и бавно се стовари отгоре ѝ, като погребва под себе си каменния исполин. Всичко стана в пълна тишина, като по време на епична катастрофа, когато разстоянието до наблюдаваните обекти е твърде голямо за звуковите вълни.

След това вече беше невъзможно да си представя статуята — а щом тя изчезна, Олег видя сенките на две тлъсти лелки, които вървяха зад гърба му по плажа. Женски глас каза на руски:

— Струва ми се, че имам язва. Тази сутрин се събуждам и ей тука ми тежи...

Една от сенките прокара ръка по средната част на тялото си.

— Защо непременно язва — разсъдливо рече втората, — може да е от тяхната масала. Тук масалата е такава, че никаква язва не ти трябва...

Олег не се сдържа, извърна глава и погледна отминаващите жени. Те приличаха на нискобюджетно представление в куклен театър: все едно някой беше взел две презрели круши и шаваше с отекли пръсти под тях, за да изобрази крака.

„Какво означава този отговор? — помисли си той. — Язва ли ще получа? Впрочем това нали не го каза сянката, а лелката... Не. Смисълът явно е в това, че едната сянка се вряза в другата и те се сляха в едно цяло така, че се изгуби всяка представа за индивидуалност... Сливане с първопричината? Среца с Бога? Или... Хм... Среца с жена?“

Това наистина беше актуално — и при всички случаи по-хубаво от язва. Последната любов на Олег си отиде преди около два месеца.

Девойката Катя изглеждаше съвсем добре, пушеше трева и слушаше групата *The Third Man* — преживял много несгоди женски глас, който пееше на английски как няма ни днес, ни утре, а само вечност сега и още нещо за Говинда (Катя даже беше наясно, че това е аспект на Кришна, който пасе крави, със същия корен като думата „говеждо“). Тя също така се интересуваше от книгите на Ошо и от йога, но в края на краищата се отказа да използва съвместно половия акт като символ на цялостното преживяване на битието и отиде да живее с един зъболекар азербайджанец.

Олег забеляза, че е потънал в неприятни спомени и се по-стара набързо да ги пропъди. Засега опитът за общуване със сянката се развиваше незадоволително.

„Ако това е указание — помисли си той, — значи и за него мога да попитам сянката. Защото за всичко трябва да питам само нея... И така, това указание ли е? Среца с Бога? Среца с жена? Какво е това?“

Олег направи нов опит да се съсредоточи, но концентрацията му беше нарушена и колкото и да се взираше, не успяваше да види на мястото на сянката трепереща от горещината статуя. Може би причината беше, че слънцето вече грееше високо в небето и сянката бе

изгубила сутрешната си треперливост — сега стоеше по-встрани, беше се скъсила и стъстила. Хрумна му, че сега тя прилича на огромна стрелка на часовник.

Тази стрелка сочеше синя постройка с керемиден покрив. От плажа се виждаше само ъгълът ѝ в една пролука между палмите.

„Така — помисли си с облекчение Олег, — по-ясен знак от това просто не може да има... Трябва да отида да погледна.“

Постройката, затисната между задния ред плажни бунгала и зида на крайбрежния ресторант, се оказа „център за аюрведичен масаж“. Въпреки ранния час центърът вече работеше, нещо повече, дори имаше опашка, състояща се от двама прогресивни рускоезични израилтяни (Олег направи последния извод въз основа на конопено-ивритните им потници). И двамата бяха плешиви, с очила, имаха леко ботанически вид и бяха увлечени в разговор.

— Какво представлява бракът от гледна точка на физиката на процеса? — питаше единият. — Това е, когато човек си вземе ебане за из път в бъдещето, а то се вмирише.

— Именно — кикотеше се вторият и хвърляше тревожни погледи към Олег. — Жената предлага крайно некоректен договор. Да купиш за всичките си пари много, ама много от един продукт, на едро и за цял живот. Само че продуктът бързо се разваля! Даже ако в началото ти е добре, много скоро ще ти стане зле. А на мъжа му трябва малко, но да е прясно и различно. И това впрочем е повеля на природата, която изисква разпространение на генома, а не мнение на някаква църковна общественост или на група феминистки в климактериум, които в този живот вече може да чукне само някой инсулт. Накратко, твърде различни бизнес планове...

От този разговор вече ставаше ясно каква аюрведа се предлага тук (в такъв ранен час, учуди се Олег — явно положението е кризисно). Обикновено такива приключения не го блазнаха, но днес напътствието на сянката беше прекалено ясно.

Аюрведа мамчето беше застаряваща дебела жена. Тя приемаше под една гравюра с изображение на раджа, който вкува от радостите на живота с помощта на две закръглени от много мас шакти. Мамчето попита какъв масаж ще желае господинът. След като чу, че е онзи същият, го извика зад пердето. Олег вече се уплаши, но се изясни, че все пак тя не е имала предвид себе си.

Впрочем така или иначе нямаше на какво да се радва. Останалите две масажистки се оказаха почти толкова дебели, колкото и аюрведа мамчето, само че по-млади. Той, разбира се, знаеше, че в местната еротична традиция женската закръгленост се смята за лукс, нещо като допълнителен комплект златни украшения — защото се вижда, че раджата не кара шактите си да се хранят със супа от кундалини. Но все пак пренастройването на възприятията не му се получи веднага.

По време на грижливо гумираната процедура Олег не мислеше за преживяването си, а за това, че братята му по език и култура, които шумно си почиваха зад пердето, можеха да се въоръжат с още една бизнес стратегия: да допълнят чаршафа с дупка за члена, с който религиозните ултраортодокси покриват приятелките си, с разгърнато на лицето им списание „Плейбой“. Тогава, ако често се сменят списанията, взетото за из път в бъдещето можеше да стигне за дълго време даже при некоректен бизнес план.

През целия следващ ден Олег с неудоволствие си спомняше за двамата израелски туристи — сякаш точно те бяха виновни за моралното му падение.

„И защо толкова обичат Гоа? Сигурно им напомня за Вавилонския плен...“

Той следеше и сянката с леко отвращение. Но нямаше в какво да я обвинява — тъкмо обратното, тя се стараеше както умееше. Невинна едnodневка — какво друго можеше да предложи?

На другата сутрин Олег изпита силно желание да замине от Палолем. Излезе от бунгалото си на слънце, разгърна картата на Гоа и след кратка гадателска процедура сянката на кутрето му се заби в околностите на плажа Вагатор на север. Дотам имаше няколко часа път и той започна да си стяга багажа веднага след закуска.

До вечерта Олег вече си беше намерил пристанище на новото място и отиде да вечеря в „Кърлис“, бар на брега, който по разположението си приличаше на кинозала, където вместо филм вървеше залез над морето.

Космополитни младежи седяха край обърнатите към морето маси и пиеха прясно изцедени сокове. По канта на морето се разхождаха двама буцести анаболни здравеняци — от онези, които започват от сто килограма и свършват докъм четирийсет и пет години. Гоа... Олег се мръщеше от прекалено силната музика, душеше миризмата на марихуана, която се носеше ту от едната, ту от другата страна, и си мислеше: „Откъде ми хрумна, че това наистина са напътствия на сянката? Може би просто съм се поддавал на самовнушение? Има такива петна на Роршах — обикновени мастилени петна върху хартия. Всеки, който ги гледа, ги разбира съобразно своите психически проблеми. Един вижда котки, друг — кървави момчета, трети — Пушкин, четвърти — римския папа... Може и аз просто да съм превърнал сянката си в такова петно на Роршах? Но защо на това място, което тя ми посочи, наистина се намираше този аюрведичен бордей? И защо работеше още от сутринта? Такива неща тук просто не се случват...“.

Не след дълго вечерята беше изядена. На слънцето му остана съвсем малко живот на небето и Олег си помисли, че това е последната за днес възможност да поиска напътствия от сянката.

Сянката стоеше отдясно зад гърба му. Той се обърна.

Тя сочеше седящия на съседната маса чернобрад човек по кожени сандали, къси панталони, разкопчана копринена риза и тъмни очила. Човекът приличаше на афганистански наркопартизанин. Също така спокойно можеше да бъде парижки банков чиновник на почивка.

Или бхакт, който търси истината и се надява да я намери в прахта около нозете на учителя.

По всяка вероятност вярно беше последното предположение — всред гъстите черни косми по гърдите на непознатия Олег забеляза нещо подобно на медальон иконка с изображение на белобрадия старец, чиито портрети вече беше виждал в интернет кафето на Палолем.

Напътствието на сянката най-после му се изясни.

Олег се усмихна, взе чашата с недопитото си бананово ласи и решително се премести на масата на непознатия.

— Извинете — каза той на английски, — но си помислих, че ви преча да виждате залеза.

И изведнъж проумя, че действа в пълно съответствие с технологията на случайното запознанство, чието овладяване, както учеха заминалите си московчани, е първата стъпка към върховете на лайфспринга++. Съседът му по маса можеше спокойно да реши, че пред него седи педал, който си търси другарче. Тази мисъл не му хареса.

— Извинете, че се натрапвам — бързо продължи Олег, — но исках да ви задам един въпрос.

— Да?

— Кой е този човек?

Олег посочи медальона на гърдите на своя събеседник. Последният се усмихна.

— А защо питате?

— Там е работата — каза Олег, — че вече съм виждал подобен портрет и ме обзе голямо желание да разбера кой е този. Казаха ми, че това е Сай Баба в миналия или по-миналия си живот. Вярно ли е?

Събеседникът му направи сериозна физиономия.

— Щом ви е обзело такова желание — отвърна той, — значи вече сте установили контакт с Бхагаван. Милостта му е безгранична.

Човекът обърна медальона си и Олег видя познатото изображение на Сай Баба — с оранжева риза и глава на остарял Джими Хендрикс.

— Правилно го казахте. Това възплъщение на Бхагаван се нарича Сатия Сай Баба. А това — бхактът върна медальона в първоначалното му положение и Олег отново видя белобрадия старец с боксьорски нос

— е Ширди Сай Баба. В действителност това е една и съща вечна надсветска същност, просто хората поради помрачените си възприятия я виждат като физическо тяло, понякога едно, а понякога друго. Скоро сам ще разберете всичко, най-важното вече се е случило...

И мъжът се усмихна с древна индийска усмивка, която накара Олег да си спомни за младежа екскурзовод.

— Ширди Сай Баба? А той кога е живял?

— Постигнал е махасамадхи през хиляда деветстотин и осемнайсета година. Ширди Баба се смята за светец и от мюсюлманите, и от хиндуистите. Той поддържал свещен огън в джамията си и не му давал да угасне. Това било служенето му, практиката му. Може би сте виждали в Ютюб как Сатия Сай Баба материализира пепел? Първо върти ръка във въздуха, а после я сипе направо от пръстите си. Това е пепел от същия онзи огън, който е поддържал в предишното си въплъщение. Каква поразителна красота има в тази непрекъснатост! Пръстите на Бхагаван могат да се докоснат до огъня, угаснал за останалите хора още преди век. Ето какво значи да си извън пространството и времето... Можете ли да си представите?

— А защо го е правил? Имам предвид, защо е поддържал огъня?

— Защо ли? Ето сега защо залязва слънцето? Защо утре пак ще изгрее? На такъв въпрос може да има сто отговора в зависимост от това кой пита и кой отговаря...

Олег разбра, че бхактът просто не знае. Но той самият вече знаеше.

На Вагатор в най-близкото до бунгалото му интернет кафе висеше изображение на бога със слонска глава Ганеша. Рисунката беше либерално-небрежна и демонстрираше голямата готовност на хиндуизма да се състезава с Дисниленд и мангата. Докато заемаше позиция пред зацапания компютър (нелегалният *Windows* се зареждаше много дълго и също по някаква причина изглеждаше зацапан), Олег успя да се замисли за конкурентоспособността на религиите.

При хиндуизма всичко беше на шест и самият Олег беше най-доброто доказателство за тази теза.

Будизмът като че ли също можеше да се впише в тъканта на съвременния свят — тибетските ламы въртяха сериозен бизнес на Запад, а целият Трети свят търгуваше със стилни ликове на Буда наред с тези на Че Гевара и туземни копия на Уорхол. А виж, християнството имаше проблеми. Даже в Гоа — пълен с католически църкви португалски анклав — вярата на римските папи не съумяваше да си изработи весела съвременна образност.

Вярно, в едно такси Олег видя статуетка на Дева Мария, стъпила върху змия. Разговорливият таксиджия, който се представи като католик, му обясни, че змията е ваханата на Богородица, т.е. нейното сакрално животно транспортър, както бикът за Шива и мишката за Ганеша. Но това по всяка вероятност беше не свидетелство за жизнеспособността на учението, а просто межкултурно недоразумение. А пък православието съвсем нямаше за какво да се хване на този пренаситен пазар, освен за родните гробове.

„Впрочем, какво го мисля...“

На екрана вече вървеше Ютюб и Сай Баба.

Излезе, че работата не се свежда до пепел от пръстите. В порив на неудържима творческа радост светецът се беше захванал с материализация на предмети — те цъфваха направо в ръката му, след като я повъртеше известно време във въздуха. В по-голямата си част това бяха така наречените лингами, наподобяващи разнокалибрени

златни яйца, което накара Олег да си спомни за Кокошката със златните яйца. А един клип беше даже за материализиране на златна огърлица в присъствие на министър-председателя — в бележка отдолу се обясняваше, че този запис не влязъл в новините, защото ръцете на аватара, друг път ловки, му изневерили и той твърде дълго не можел да напипа огърлицата на дъното на ритуалния ковчег, който държали асистентите му.

Олег се намръщи и захвана да чете коментарите.

Някои посочваха ниското професионално ниво на фокусите, други — че неверието и помраченото съзнание създават завеса, непроницаема за божествената светлина, и всеки вижда само това, което кармата му позволява. Трети — най-изтънчените — твърдяха, че тъкмо двусмислеността на това, което става, прави възможно присъствието на аватара в потъналия в мрак свят: ако мъдрият Бхагаван не беше дал възможност за съмнения и неверие, демоните на мрака отдавна щяха да пратят физическата му обвивка по следите на Исус, лишавайки го от възможността да помага на избрана част от човечеството с присъствието си, затова привидното несъвършенство на действията му е всъщност съвършенство в абсолютен смисъл. Но Олег като опитен екскурзовод не остана заинтригуван от всичко това. Той изгледа още два-три клипа. Сянката, която хвърляше Сай Баба, по никакъв начин не беше забележителна.

„Сянката на Сай Баба няма нищо общо. Самият той е сянка — защото новата инкарнация е чисто и просто въплътяване на сянката, падаща от миналото. Каквото и да си мислим за него, Сатия Сай Баба е много забележителна сянка. Въпросът е как неговият предшественик е съумял да я хвърли... Впрочем и този въпрос вече не стои. Не са ми ясни само някои технически детайли...“

От Ширди Сай Баба бяха останали само няколко черно-бели снимки. Олег дълго се рови из интернет в опит да намери точна схема на олтара, на който Ширди Баба е поддържал негаснеция огън. Нищо интересно не откри.

Тогава се залови да проучва вълшебните фенери и лампи за театъра на сенките. Когато осветлението в интернет кафето изведнъж угасна (за щастие компютърът продължи да работи), той измърмори: „И акумулатор задължително“.

Към края на втория час Олег вече знаеше какво трябва да направи и как. Даже нарисува примерна схема.

Той купи три акумулатора и инвертор (стандартен за Гоа комплект поради честите спирания на тока) от един застаряващ швед, който продаваше старите си вещи, преди да се прибере в родината си. Сянката му го посочи. По-точно не самия швед, а едно туристическо бюро, където Олег започна да прави справки. Шведът беше съсед на жената, която работеше там.

Техниката беше стара, но благонадеждна. В ролята на лампа Олег приспособи купения от същия швед уличен фенер с бял корпус — шведът каза, че още десетина години няма да се налага да сменя лампата. Фенерът беше достатъчно мощен, удобен за закрепване — можеше да го окачи където му хрумне. Шперплатовата стена на бунгалото щеше да послужи за екран.

Принципът, който му се откри, беше много прост.

Сянката умираше всеки ден — и животът ѝ беше твърде мимолетен, за да може да се надзърне наистина далеч отвъд границите му.

Причината беше, че сянката зависеше от слънцето, а слънцето се раждаше и умираше всяко денонощие. Във всеки случай така стояха нещата за древния човек — и за сянката, която, както Олег усещаше, също в известен смисъл е древен човек. Значи трябваше да създаде изкуствено слънце, което да не залязва много дни — за да може от него да се роди хомункулус. Беше убеден, че Ширди Сай Баба е поддържал огъня в олтара точно затова.

Олег разбираше, че за дългото времетраене на опита ще му се наложи много пъти да излезе от светлината на изкуственото слънце и в технически смисъл сянката всеки път ще изчезва — но това нямаше значение.

Защото сянката всъщност беше светлина — нещо като нейно особено продължение. Тя беше, така да се каже, светлина със знак минус, маскирана, но все пак светлина. Докато мислеше за това, Олег дори си припомни цитат от една любима книга: „Как би изглеждала земята, ако от нея изчезнат сенките? Та сенките се получават от

предметите и хората. Ето сянката на моята шпага. Но има сенки на дървета и на живи същества. Нима искаш да одереш цялото земно кълбо, за да премахнеш от него всички дървета и всичко живо заради фантазията си да се наслаждаваш на голата светлина? Ти си глупав“^[1].

Да се докаже, че сянката е предрешена светлина, беше лесно. Сянката не можеше да съществува без светлина, а светлината можеше без нея и още как. Точно това би могъл да отвърне Леви Матей на Воланд на покрива на библиотеката „Ленин“, ако имаше отношение поне към едно сериозно нещо освен юдейската данъчна служба.

За да отгледа дълго живееща сянка, човек трябваше да разполага с източник на негаснеща и непроменлива светлина. Тогава неизбежните минути, в които тялото му ще излиза изпод инкубационния фенер (така кръсти Олег изобретението си), за сянката ще бъдат само сънища.

Тази най-проста техника явно не беше идвала наум на никого, защото никой не гледеше на нещата от тази гледна точка. А хората, които имаха техническата възможност да си отгледат сянка, не знаеха, че могат да говорят с нея. Впрочем все някой можеше да знае. Точно това, мислеше Олег, би могло да е обяснението например за привързаността на Хитлер към живота в бункера — макар че изобщо не беше известно дали там е имало непрекъснато светещи лампи, или все пак са ги изключвали.

В списъка на адептите на сянката потенциално влизаха растаманските активисти, които отглеждаха растения на силата под мощни прожектори в затъмнени апартаменти, и обслужващият персонал на Вечните огньовете с федерално значение (за районните олтари Олег беше чел, че работят с таблетки сух спирт и пламъкът им е вечен само във възвишен преносен смисъл). Но едва ли някой от тези хора беше посветен в съзерцател на сенките в Индия.

Отначало стопанинът на къщата за гости проявяваше силен интерес към Олег: чукаше на вратата по няколко пъти на ден и недоверчиво оглеждаше акумулаторите, свързани с инвертора — машинката за преобразуване на постоянния ток в променлив, която приличаше на скъп DVD плейър. Но му беше трудно да се заяде за нещо. Фенерът, който Олег закачи на едно въже за куката на тавана, по никакъв начин не можеше да предизвика пожар — той висеше ниско

над леглото и разстоянието до шперплатовите стени и тавана беше повече от безопасно.

Олег обясни нововъведението с това, че от детинство получава припадъци поради страх от тъмното и по медицински причини се нуждае от постоянен източник на светлина, защото иначе не може нито да спи, нито дори да стои сам. Съдържателят не повярва, но накрая махна с ръка.

Сега сянката можеше да се сдобие с дълъг живот.

[1] Михаил Булгаков, „Майстора и Маргарита“. — Бел.прев. ↑

Ритуалът се получи отведнъж и беше прост. В бунгалото имаше две легла. Лампата висеше над едното от тях. Олег седнаше на другото в поза „лотос“, обръщаше се с гръб към светлината и гледаше стената пред себе си.

От лотоса, разбира се, смисъл нямаше, просто навремето той дълго се учи да седи така и беше жалко наученото да отива нахалост.

Отначало сянката не се проявяваше по никакъв начин. Пред него имаше обикновен отпечатък от тяло, фотографски отчетлив, с богато изобилие от детайли. Постепенно Олег престана да фокусира поглед и остави очите си да се движат накъдето искат.

Тогава най-после се започна.

Сянката започна да се раздвоява и в пресечната точка на половинките ѝ се раждаха смътни калейдоскопични ефекти в различни нюанси на сивото. Те бяха толкова много, че да ги следиш беше по-увлекателно, отколкото да гледаш филм.

Когато силуетите се раздалечаваха, Олег ставаше с две глави. Тук пак се задействаше ефектът на Роршах: той можеше да види пред себе си тандема Медвепут^[1], а също така например чаша (тя се появяваше, щом Олег събереше очите си толкова силно, че силуетите напълно се разделяха и между тях се образуваше тънко краче от светлина). Можеше да види и тризъбеца на Шива — образуваше се от чашата при рецитиране на мантрата „ом намах шивая“ и вътрешна готовност за малко чудо.

Когато половинките на сянката се раздалечаваха на малко разстояние, можеха да се наблюдават такива фини ефекти, като главата на извънземно (в различна степен на мършавост) и върхът на копието на съдбата (последното се образуваше от процепа в областта на врата).

Понякога започваше да му се струва, че главата и ръцете му са нещо наносно и колебливо, а в основата на съществуването му лежи стабилен неорганичен правоъгълник с двойна гъстота. Присъстваха също голям брой всевъзможни изродени свастики и ацтекски профили, но Олег не им обръщаше внимание.

Понякога дългото съзерцаване водеше до това, че половинките на сянката започваха да се държат различно. Едната — кой знае защо, обикновено дясната — изведнъж се обръщаше в профил и ласкателно вдигаше чаша за здравето на някой забравен деспот или застиваше в рядка древноегипетска поза. А щом съсредоточеше вниманието си върху лявата полусянка, тя също започваше да лудува — или се свиваше до някакъв прозрачен хилав зародиш, или съвсем се изгубваше. За това може би имаше научно обяснение, свързано с различното функциониране на полукълбата, но Олег не възнамеряваше да го разполага в полукълбата си без субсидия от Академията на науките.

Също така интересни станаха сенките, които виждаше с периферното си зрение — но той се стараше да не се отвлича със специалните ефекти, които правеха: реши, че поддаде ли се веднъж, циркът ще е безкраен.

[1] Медведев и Путин. — Бел.прев. ↑

Сянката стана на около две седмици, когато Олег за пръв път чу гласа ѝ.

Разбира се, това не беше глас от физическо естество. Беше просто мисъл. Но не като останалите.

Олег не умееше добре да успокоява ума си и главата му винаги беше пълна с несвързани мисли, но на фона на умствения прилив тази мисъл се открояваше със странна чуждородност, с някаква метална ритмичност — и беше трудно да я вземе за своя, макар че всички останали мисли, даже най-дивашките и срамните, незабавно напиреха да се регистрират в главата му точно в това качество. Освен това тя лесно се превеждаше на думи — сякаш вече беше излята от някого в удобна форма.

„Защо се занимаваш с това?“

Като разбра, че някой наистина говори с него, Олег трепна.

„Затова — помисли си той в отговор, — защото търся истината.“

„Нима истините са ти малко?“

Естествено, Олег не би тръгнал да води такъв разговор с човек. Но да лъжеш собствената си сянка, беше трудно — най-малкото защото гласът ѝ се зараждаше на същото място, където възникваха всичките му сметки и намерения.

„Ами... Разбира се, работата не е в истината, неправилно се изразих. Просто ми се иска нещо чудесно.“

„Искаш чудо?“

Както му се стори, във въпроса прозвуча насмешка. В следващия момент го засърбя главата. Олег вдигна дясната ръка, подраска над ухото си и сянката се превърна в отчетлива антична амфора с една дръжка: той даже помнеше в кой музей е виждал такава.

„Това брой ли се?“ — попита сянката.

По всичко личеше, че е настроена съвсем доброжелателно.

„Не — отговори Олег. — Това е просто визуален ефект. Даже не ефект, а негова интерпретация.“

„А какво си готов да приемеш за чудо?“

„Чудото е... Това е, когато виждаш или научаваш нещо такова, от което всичко се променя. И вместо стария живот започва съвсем друг. Чудото трябва да е свързано по някакъв начин с истината. То не е безсмислен фокус. Чудото... Чудото отваря вратата към свободата!“

„Към свободата?“ — попита сянката.

Олег почувства, че претрупва речта си с твърде много съмнителни философски понятия и трябва да даде някакъв пример.

„Индийският екскурзовод, който ни запозна, говореше за един отшелник в планината. Този отшелник можел да лети в небето. Това е чудо.“

„А как е свързано с истината?“

„Най-пряко — отвърна Олег. — Когато хората видят нещо такова, те разбират, че животът изобщо не е това, което преди са им казвали...“

Сянката помълча малко.

„Думите ти звучат красиво — каза тя. — Но ги говориш не ти, а сянката. Сянката, която години наред смяташ за себе си.“

„Аз? Смятам сянката за себе си?“

„Да. Това, ако щещ, е чудо и същевременно истина. Единствено към свободата няма никакво отношение.“

„Можеш ли да говориш по-разбираемо?“ — попита Олег.

„Думите са необходими само на сянката. Аз ще говоря с теб по друг начин...“

Отново го засърбя главата — на същото място. Той машинално вдигна ръка — но сега вместо амфора с дръжка на стената изникна ясно различим вход в пещера, озарен от пламтящ вътре огън.

„Пещера?“ — попита Олег.

Сянката не отговори. След като почака малко, той разбра, че продължение няма да има.

По време на диалога Олег нито за секунда не губеше контрол над събитията. Той помнеше, че седи на леглото в празно крайморско бунгало и разговаря със сянка. При това допускаше, че целият разговор като нищо може да е една фантазия, нещо като сън наяве, в който Олег приема собствените си мисли за реплики на сянката.

От тази гледна точка спокойно можеше да се каже, че той взима самия себе си за сянка. Но на него му беше заявено, че приема сянката за себе си. Това му се струваше неразбираемо.

Вечерта Олег похарчи за интернет над триста рупии, но затова пък си преписа няколко занимателни откъса от текстове, намерени в Гугъл покрай думите „сянка“ и „пещера“.

Най-голямото му откритие стана Платоновият мит за пещерата, за който той не беше и чувал досега. Порази го диалогът между Сократ и момчето Главкон (бъдещ Главен конструктор, реши Олег):

Представи си хора в някакво подземно пещероподобно жилище, което има открита и дълга пролука за светлината по цялата пещера. Нека в него да живеят хора от детинство с така поставени на нозете и на шията окови, че като се намират тук, да виждат само това, което е пред тях, без да могат да обръщат главите си поради оковите. Светлина да им идва от огън, който гори отвисоко и далече зад тях, а между огъня и затворниците да има път; по неговата дължина си представи издигната стена, както издигат фокусниците преграда пред зрителите, над която показват фокусите си.

Всичко беше вярно — и за оковите (лайфспринг възпитаниците от късото черво градяха целия си бизнес върху въображаемото им изпиляване), и за светлината, идваща отзад (в последно време той отделяше на това най-малко час на ден). Но не беше ясно какъв е този път между огъня и затворниците и кой точно ходи по него.

Като прескачаше някои неща, Олег си преписа най-важното:

... край тая стена хора, които носят различни вещи, стърчащи над стената, статуи на хора и фигури на животни, направени от камък и дърво по различен начин. И естествено, едни от тия, които ги носят, говорят, а други

пък мълчат... Нима ти смяташ, че тия затворници както у себе си, така и помежду си, са видели нещо друго освен сенки, които падат от огненото сияние върху срещуположната пред тях стена на пещерата?

...

— Ти рисуваш невероятен образ и невероятни затворници!

— Подобни са на нас.

Но най-поразителното беше, че в текста на Платон се посочваше същата техника, на която младият индиец обучи Олег. Нещо повече, бяха представени и други сродни методи — явно отнасящи се до същата древна тайна система:

Отначало най-лесно би съзерцавал само сенките, а след това отразяващите се във вода фигури на човеци и на други предмети, а накрай и самите предмети. А предметите на небето и самото небе би наблюдавал по-лесно нощем, когато ги наблюдава при звездна и лунна светлина, отколкото денем при слънце и слънчева светлина... Само след всичко това, смятам, той може да гледа слънцето, и то не изображението му във вода и на чуждо място, а самото слънце в собствената му среда, каквото е в действителност.

Разбира се, само истински хуманитарен философ би могъл да приеме това за алегория на „учението за идеите и техните илюзорни материални сенки“, мислеше си Олег, нищо чудно, че вече от много векове момчетата са престанали да пускат на тази социална група.

Текстът на Платон безспорно беше магическо ръководство — пътна карта, от която се бе запазил само къс. Той приличаше на средновековна постройка върху античен фундамент и съдържаше твърде много разнородни елементи.

Един слой съдържаше в себе си отломка от древно знание. Останалите се състояха от разтвори на литературен гипс — стройни

периоди и сговорчиви Главлити^[1], добавени от компилатори и преписвачи (може пък, мислеше си Олег, гърците още в древността да са обичали подправената отчетност, с което се обяснява ярката следа, оставена от тях в античната история).

„МЕЖДИНЕН ПЪТ“ — изписа той с пръст върху масата. Както можеше да се очаква, на мръсната дъска не останаха никакви следи.

Олег излезе от интернет кафето и бавно тръгна към къщи.

Вечерта беше прекрасна. От брега тежко боботеше нетрадиционна музика. Показа се седящо на стълбите момиче с червена фланелка — видът му беше много приветлив, със сигурност дължащ се на някакви вещества. После покрай него се изниза едно култово кафене за пушене на трева, някога дървено, а сега облицовано с фаянсови плочки, но все още претендиращо да е ъндърграунд.

По масичките на открито седяха изгорели туристи от Германия, гледаха пухтящите на метър от лицата им индийски самоделни таратайки и се пропиваха от местния колорит. Един прясно подстриган а ла Хитлер с гирлянда от жълти цветя на гърдите явно вече беше успял да посети местен фризьорски салон.

Олег стигна до малка къщурка със странна витиевата архитектура, която най-вероятно беше някогашен португалски параклис — не му се вярваше, че аборигените са могли да вложат толкова труд в една съвсем миниатюрна сграда. На стената ѝ се виждаха няколко графити, включително два рускоезични: традиционното за тази местност „Защо?“, написано със зелен спрей, и богохулното „параклис на неебаната майка“, ситно и черно.

Той се намръщи и си помисли: „Шиваит не би написал такова нещо. Това сигурно е или някой санясин на Ошо, или направо агностик...“. Графитите на други езици не можеха да се прочетат.

Олег се спря в лъча на една улична лампа, вдигна ръце, свити в лактите, и се превърна в свастика с два ампутирани края. Тутакси обаче се уплаши, свали ръце и продължи нататък.

Не беше ясно как вече почти триседмичната сянка, която той отглеждаше в бунгалото си като конопен храст, ще се отнесе към това кривене под уличната лампа.

Изневяра?

Нищо, доброто кривване само укрепва семейството.

[1] Главлит — Главно управление за работата на литературата и издателствата, институция за цензуриране на литературата и издателствата в СССР. — Бел.прев. ↑

На другия ден Олег се опита да общува с отражението си в басейна на съседния хотел, но зли и умни индийски деца му попречиха. В резултат на това само се надиша с хлор. Явно още не беше готов за тази практика.

Затова пък след обяд стана нещо необичайно.

Случи се, след като той вече от около час седеше в лъча на фенера и съзерцаваше черния силует на стената. Същевременно се мъчеше да контролира ума си, но целият му контрол се свеждаше до мисълта за такъв контрол, която изплуваше в промеждутъка между други мисли, възникващи неизвестно къде и как, без някой да ги е викал. Кой знае защо, контролиращата инстанция никога не беше нащрек за появата на онова, което трябваше да следи, затова пък през цялото друго време, бодро и звънлива, присъстваше най-очевидно.

Олег си спомни един анекдот от античната история: за лежащия в бъчвата си Диоген и Александър Македонски.

„Какво искаш, кинико?“

„Не ми закривай слънцето.“

Отговор, достоен за остроумна сянка.

Олег си представи Александър в пълно бойно снаряжение, обграден от ореол от слънчева светлина. Гледката, разбира се, беше страховита. Философските диалози с властите би следвало да се филтрират — Диоген извадил късмет, а виж, Архимед го заклали направо над чертежите му. И на Сократ му се наложило да изпие отрова и така и не успял да види кой там се разхожда по междинния път... Кой знае защо, от тази мисъл му призля.

Олег си помисли, че всеки опит за успокояване на ума, предприет от самия ум, прилича на желанието на сянката да махне предмета, който ѝ закрива слънцето. После му хрумна, че пространството на мислите е едноизмерно, защото мислите винаги изникват една подир друга като следвани една от друга отсечки от права. Клин клин избива, затова, докато се мъчат да контролират ума си, хората се молят или рецитират мантри...

Той се сети за мантрите, машинално занарежда „ом намах шивая“ и след няколко минути забеляза, че както винаги без особен проблем мисли отвъд свещеното мърморене: мантрата започна да се повтаря механично и Олег можеше да не ѝ обръща внимание, все едно е бръмчаш хладилник или музика от радио в съседна стая.

В съзнанието му присъстваха и други едва забележими мислошлейфове, които като че ли мислеха сами себе си, без да изискват от него нито внимание, нито дори участие. Но и те се виждаха последователно: за да осъзнае някой от тях, трябваше да престане да забелязва останалите.

„Колкото и латерни да работят в главата ми — помисли си Олег, — аз така или иначе мога да се намирам само на едно място...“

Пространството на мисълта беше едноизмерно по много проста причина: единственото му измерение беше самият той. И отново си припомни Платон:

„Светлина да им идва от огън, който гори отвисоко и далече зад тях...“

Интересно. Олег никога по-рано не се беше замислял за това, но такова дълго изречение можеше да се възприеме по един-единствен начин — като го промушиш дума по дума, подобно на конец, през игленото ухо на онова единствено измерение, което той току-що откри.

Това ставаше много бързо, но при желание можеше да се види как точно: с всяка дума общата картина се усложняваше и проблясваше в съзнанието като изображение, създавано от пробягващ по кинескопа електронен лъч.

„Светлина — да — им — идва — от — огън...“

Появи се нещо, което приличаше на мюсюлмани, забили чела в пода, с ярко осветени откъм гърба халати.

„Който — гори — отвисоко — и — далече — зад — тях...“

Появи се подобие на огън, който се издигна навръх една планина и се превърна в ярка точка.

А после стана нещо неочаквано — между него и тази точка профуча бърза сянка, сякаш някаква птица за миг засенчи с криле източника на светлина.

Олег успя да види накъде отлита птицата — тя описа няколко кръга в тъмнината, стрелна се встрани и кацна на някаква равна

плоскост. Той се вгледа по-внимателно в нея и разбра, че вижда собствената си сянка на стената пред леглото.

От уплаха непохватно тръсна глава и усети болка във врата — като че ли беше успял да разтегне някакъв мъничък мускул.

Явно сянката искаше повече внимание.

„Ето защо за духовно богатия човек е толкова трудно да отиде в рая — помисли си Олег. — Защото в главата му има твърде много камили, с които за нищо на света не иска да се раздели. Кервани със съкровища. А раят е иглено ухо.“

На другия ден той намери у Платон нещо като подигравателен намек за вчерашния си опит:

... Ако някой бъде освободен от оковите и бъде заставен веднага да се изправи, да раздвижи шията си и да ходи, да погледне към светлината, нали когато прави всичко това, той ще усети болка, а поради блясъка нали ще бъде безсилен да гледа право ония неща, чиито сенки дотогава е гледал?... И дори като му показва всеки от преминаващите предмети, би го заставил да му отговаря на въпросите, какво е това?

Пак добре, че наблизко нямаше разпитващ и взискателен Главлит, с който да му се налага да обсъжда мерналите се в тъмнината неща.

От Платоновия текст следваше, че междинният път може да се види — но нямаше никакво описание на практическите методи за „освобождение от оковите“. Впрочем Олег можеше да зададе всички въпроси на сянката.

Когато се прибра, той установи, че нещо в стаята му се е променило: съдържателят най-после беше сменил чаршафите и кърпите. Също така на стената се бе появил голям плакат на Шива — за щастие не там, където живееше сянката, а отстрани, до вратата.

Това беше тъй нареченият Шива Натараджа: Цар на Царете и Цар на Танцорите. Той бе син на цвят, с четири ръце и беше стъпил с един крак върху дребен мустакат човек, който приличаше на Микоян^[1]. Мустакатият човек не проявяваше нито страх, нито недоволство, нито дори интерес и приемаше положението със спокойно достойнство.

Олег седна в лъча светлина, формулира наум въпросите си и близо час съзерцава сянката в опит да получи поне някакъв отговор.

После, когато се умори от мълчанието ѝ, започна да поглежда към плаката на Шива.

Той толкова пъти беше обяснявал символиката на това изображение на туристите, че в главата му от само себе си се включи суфльор, който заговори със собствения му бодър глас:

— В косите му, скъпи приятели, виждате полумесец. В една от десните си ръце държи дамара — барабан, който по форма прилича на пясъчен часовник. От звуците на този барабан се е образувала санскритската азбука, както и всички останали азбуки — всички човешки езици. От същия този барабан се появява и творението... В една от левите си ръце Шива държи пламък. Този огън разрушава и изгаря целия материален свят. Така танцуващият Бог е едновременно разрушител и съзидател...

Олег можеше да продължи да разказва, стига да имаше слушатели. Свободните ръце на Шива показваха мудри, пълни с мистичен смисъл, и даже вдигнатият му крак не беше вдигнат просто ей така — този жест символизираше мая, тоест илюзията. Можеше да се говори още и за барабана, и за гривните на краката, и за набедрената препаска от тигърска кожа.

Синият дебелак с мустаците също не беше попаднал случайно под божествената пета. Той беше злобно джудже с трудно запомнящо се име, което започваше с „М“ (сигурно затова вместо него в главата му все изскачаше Микоян — веднъж Олег даже каза така на едни важни туристи от Баку и никой не се учуди). Бяха го създали с богоборчески цели някакви медитативни мъдреци от древността, но джуджето не беше успяло да навреди на Шива.

Навремето Олег съчини за злощастника следната епитафия:

*Шива има четири ръце,
в тях държи огън и барабан.
Но с него шега не бива, братле,
хайде, не бъди такъв глупак.*

Сега обаче не мислеше за победения Микоян. Като се обърна с профил към лампата, Олег вдигна ръце встрани — така че дланите с разперени пръсти застанаха на една линия с главата му и фенера.

Около главата на стената се появи мохокски гребен от пръсти — като шипове над черепа на динозавър.

Ако и той като Шива имаше ръка с пламтящ в нея огън, тя спокойно можеше да играе ролята на фенер. Сянката нямаше да се промени. А ако имаше още една ръка с магическо барабанче, то сянката на този инструмент щеше да се слее със сянката на главата му и никой нямаше да се досети, че точно от барабанчето се раждат запълващите я думи и мисли. Всичките четири ръце щяха да се слеят в едно мастилено петно, подобно на овала с рептилния мохокски гребен, който Олег виждаше на стената пред себе си... Шива, честна дума, Шива... Увлечен в танци, съвсем се забрави и реши, че самият той е сянката. Абсолютно типичен случай.

Триседмичната сянка изгледа Олег с любопитство, но нищо не каза.

[1] Анастас Микоян — съветски политик, един от организаторите на сталинските репресии. — Бел.прев. ↑

За сянката възрастта на пълнолетието беше един лунен месец.

Той не помнеше откъде е научил това, но предполагаше, че от самата сянка. Тя можеше да му изпрати съобщение в кратък сън, в каквото Олег често потъваше по време на съзерцанията си, или да му прошепне нещо в ухото, докато умът му е зает с друго.

На двайсет и деветия ден от практиката той седна на мястото си между фенера и стената с известно опасение. Но нищо необичайно не се случи. На трийсетия ден — също. А на трийсет и първия Олег реши сам да прояви активност.

Рано сутринта той седна пред стената и изпробва всичко — чашата, тризъбеца на Шива, копието на съдбата и още много междинни безименни комбинации. Това не направи никакво впечатление на сянката. Минаха повече от два часа и краката започнаха да го болят. Тогава изведнъж кресна на стената:

— Ще говорим ли?

Колкото и да е странно, това подейства. Сянката отговори веднага — нещо повече, Олег чу точно това, което искаше.

„Мислиш си, че в разказа на Платон за пещерата има таен смисъл. Също и в изображението на танцуващия Шива...“

Точно така, съгласи се той.

„Такъв смисъл наистина има. Но даже ако се осведомиш за него, едва ли ще го проумееш. И със сигурност няма да го запомниш за дълго.“

Олег изрази пълна готовност за подобно ограничение.

„Освен това — добави сянката някак тъжно — такова знание е достъпно само за сенки... Но точно тук няма да има проблем. И още — един от нас ще плати за него с живота си...“

Последното му допадна значително по-малко. Той зачака продължение, но сянката мълчеше и скоро стана ясно, че е решила да се ограничи с тези неясни и страховити думи.

Олег поиска да стане от леглото, но изведнъж забеляза, че сянката му е добила някаква странна плътност и гъстота. Изглеждаше

така, сякаш я бяха покрили с черна маслена боя. И освен това сега имаше дълбочина, като че ли стената отзад беше станала вдлъбната.

Той изумен видя, че когато върти глава от една страна на друга, със сянката нищо не се случва — тя остава неподвижна. Олег вдигна ръка и я размаха във въздуха. Черният контур на стената даже не трепна, а следа от ръката не се появи.

Това беше просто невъзможно.

Той предпазливо доближи длан до сянката и усети как някаква сила засмуква ръката му в тъмнината. Първо беше едва доловимо, но колкото повече се приближаваха пръстите му към тъмното петно, толкова по-мощно ставаше притеглянето и когато Олег си помисли, че може да не успее да отдръпне ръката си, вече беше късно.

Пръстите му залепнаха за стената и в следващия момент стана нещо немислимо — те минаха през нея и една непреодолима сила го дръпна от леглото, прекара го през стената, сякаш от другата страна някой много сериозен, който не можеше да се задоволи с обикновено ръкостискане, беше решил да се запознае по-отблизо с него. Дърпането бе рязко и грубо, но Олег точно се вписа в черния контур на сянката — като куршум в цев.

Зад стената зейна нещо като шахта: отначало имаше миг на безтегловност, а после му се стори, че пада надолу, само че това долу се намираше не там, където му е мястото, а точно отпред. После Олег като че ли се закачи със слънчевия сплит за някаква кука и силата на инерцията го обърна с вътрешността навън. Не болеше, но беше толкова главозамайващо, че той загуби съзнание.

Когато се опомни, видя нещо странно.

Беше извън кожата си в най-буквалния смисъл. Тялото му, голо до кръста, с раирани памучни гащи, седеше точно срещу него в поза „лотос“.

Трудно му беше да гледа собственото си лице, защото зад тила му като слънчева корона грееше ясна бяла светлина. Но все пак се виждаше, че седящият или спи, или е загубил съзнание. Очите му бяха останали полуотворени — само лицето изглеждаше някак оглупяло, изхлузено надолу, и долната челюст висеше.

Олег си помисли, че прилича на тираджия, заспал зад волана. Или на пиан зрител в кино, заплеснал се в лъча на прожекционния апарат, който със светлината си е заковал душата му за екрана.

Отначало получи пристъп на ужас — реши, че е умрял.

Само че преживяването противоречеше на традиционните описания на следсмъртие. Виж, ако тялото му лежеше в леглото с разкривено лице, а самият той беше изплувал от бунгалото и бе полетял към немитото индийско небе, тогава такова предположение щеше да бъде уместно. Но нищо такова не се случваше. Едно беше ясно: все още можеше да мисли — малко вяло, като в полусън, но съвсем свързано.

Олег се опита да размърда ръка. Вече нямаше никакъв контрол над тялото си. Нямаше контрол и над мислите си — те просто се сменяха една с друга. Самият той беше нещо подобно на разливащо се по стената мислопетно, където предишната мисъл изчезваше под следващата.

Мислите несъмнено бяха сянка. Само че ги хвърляше не тялото, което седеше пред него, склонило глава, а нещо друго.

Олег се погледна много внимателно.

Лицето му с изключени очи и увиснала челюст изглеждаше като карикатура на католически светец, подложен на мъчителна екзекуция и възсиял накрая като многоватов Св. Дух. Причината беше не в особената одухотвореност на познатите черти — тъкмо тя изцяло липсваше, — а в това, че главата му стоеше точно в лъча на фенера, чиято светлина се беше превърнала в ярък нимб.

Впрочем нямаше защо да се учудва — тъй като сега беше сянка, накъдето и да увиснеше главата му, тя пак щеше да се озове точно в лъча на фенера...

Тази мисъл, както и всички останали, дойде отвън, но този път Олег забеляза точно откъде.

В бляскавия нимб около главата му нещо слабо се плискаше и всяка възникваща мисъл отначало беше такова плискане. По-точно мисълта се появяваше, когато светлината хвърляше сянката от плискането на стената.

„Какво е онова там? — помисли си Олег и се вгледа в ореола от светлина. — Някаква медуза ли?“

Тутакси осъзна, че е видял тази мисъл да преминава във вид на лека вълна по лявата част на нимба.

В пространството между главата му и фенера висеше някакво полупрозрачно същество.

Това, разбира се, не беше медуза — просто никаква друга аналогия не му идваше наум. Но вината беше не негова, а на самата медуза, защото вълнообразното движение на тялото ѝ бе самото това сравнение, а после и мисълта за несъстоятелността на такова сравнение. Движението приличаше на безкрайна вълна, търкаляща се по прозрачна тъкан.

Олег не виждаше изцяло това същество — различни бяха само краищата на тялото му, които трепереха в нимба от светлина. Всъщност по форма то приличаше повече не на медуза, а на елха — такава, каквато я рисуват на новогодишните картички.

Беше триъгълно, с криле, които се събираха в горната си точка — и по тези криле преминаваха вълни на съгласувано трептене, сякаш там работеха два архимедови винта (Олег си помисли и за крачета на много бърза стоножка). Това прозрачно трептене беше свързано с мислите му също толкова непоколебимо и еднозначно, колкото въртенето на велосипедното колело — с мяркането на бягащия под гумата асфалт. Той чувстваше, че мислите му възникват в центъра на триъгълника, а прозрачните криле само им задават ритъм и интензивност, но неговата собствена глава му пречеше да види нещо повече.

Скоро Олег забеляза, че ако съсредоточи вниманието си върху тези трептящи криле, движението им се забавя — или може би времето се разтяга. Тогава мислите ставаха по-малобройни. Той опита да ги спре напълно — бягащите по края на триъгълника вълнички замряха и се превърнаха в неподвижна вълна.

След минута или две немислие на Олег взе да му се струва, че фокусът на зрението му се измества и той започва да вижда събитията отстрани. Не можеше да разбере как е възможно това, след като е все така залепен за стената. Но после осъзна, че стената, леглото и лампата вече са изчезнали някъде.

Олег видя пред себе си безкрайно черно-синьо пространство. Лъч светлина пронизваше тъмнината и се разбиваше в триъгълна жива вълна. В сянката на тази вълна висеше безсъзнателното му тяло.

Веднага стана ясно, че това разположение на триъгълното крило и на тялото му не е случайно и че светлината не стига до него, защото той е скрит зад триъгълното същество. Светлината знаеше само за триъгълника, върху който падаше. За нея този триъгълник беше всъщност Олег.

Изясни се и друго: мислите му бяха необходими на триъгълното същество, за да може то с тяхна помощ да привлече светлината и да я пропусне през себе си, като именно в резултат на това възникваха мислите. Съществото се хранеше със светлина, а самият Олег беше нещо като невидима стръв, на която тази светлина се хващаше. Самото му тяло също беше мисъл, само че много дълга и способна да поражда други мисли.

Впрочем хващането на стръв беше неподходящо сравнение — по-скоро триъгълникът го използваше, за да накара светлината да възникне в пространството. Светлината беше любов, милост, състрадание — и триъгълникът я поглъщаше, макар че в крайна сметка състраданието беше предназначено за Олег.

Би могло да се каже, че Олег играеше ролята на противотежест. Това можеше да се нарече и по всевъзможни други начини: блесна, морална необходимост, паметник на незнайния воин и даже отпадък, защото всичките му многобройни мисли бяха всъщност чисто и просто екскременти на триъгълното същество — онова, в което се превръщаше погълнатата от него светлина. Истината не се побираше в нито едно от тези определения, но макар че трудно се поддаваше на формулиране, сама по себе си беше проста.

Целият огромен човешки свят с народите и езиците му беше сложен заплетен помисъл, за чието съществуване се изискваше много, много светлина — и затова Олег беше принуден да мисли цял живот,

тъй както кравата дъвче сено или робът на галерата движи веслото си, и всички негови размисли бяха част от една грандиозна мисъл.

Но не можеше да предяви претенции за това към никоя върховна инстанция, защото всъщност извън пределите на самия Олег нямаше нито помисъл, нито инстанция — той съществуваше точно с целта да мисли всичко това, а щом престанеше да го прави (така ставаше, когато тялото умре), мисленият от него свят изчезваше също толкова лесно и естествено, както изчезваше сянката след изключване на осветлението.

Светът, в който Олег беше прекарал целия си живот, в действителност беше сянка. Състоеше се от преработена от триъгълника светлина и приличаше на отработени газове от авиационен двигател, засмукващ в себе си бензин. Светът беше поток от нечистотии, вечен сумрак и тежест на верига, която караше часовника да тиктака, и никъде извън границите му не се знаеше нищо за него. С изчезването си той не нарушаваше никакви равновесия. Светлината ставаше невидима, когато пропадеше озареният от нея свят, и всички въпроси за това какво се случва изчезваха — защото нямаше кой да пита и да отговаря.

Олег осъзна, че вече не вижда тялото си. И тутакси се сети къде се е дянало. От центъра на триъгълника излизаше разклонение, което приличаше на полумесец. Между рогата му тлееше нещо подобно на съзнаващ разряд: точно там се зараждаха всичките му мисли. Тялото никъде не беше изчезнало, просто бе една от тях.

Олег разбра, че между краищата на този полумесец могат да възникнат колкото си поискат такива Олеговци, и всеки от тях ще усеща в себе си същото несъмнено „аз“, което се протяга от тъмнината към светлината, и когато един Олег прецъфти, на негово място тутакси ще се появи друг. И всичките тези непостоянства така или иначе размишляват за причината на съществуването си — някои смятат, че трябва да се молят на триъгълника, други пеят песни за него, трети мислят, че те и той са едно, четвърти го наричат с думата „ум“ и рецитират мантри, за да го успокоят, а пети пишат за него книги — и всичко това е необходимо с едничката цел през триъгълника да преминава колкото може повече възникваща в празнотата светлина.

Олег се помъчи да разбере много такива триъгълници ли има или само един — и осъзна, че въпросът е лишен от смисъл: за всеки човек

той е свой собствен и не прилича на нищо друго.

Можеше да се каже, че тези същества са толкова, колкото са човешките умове — но можеше и да се каже, че съществото е само едно, а хората и човешкия свят изобщо ги няма, има само вечен двигател, задвижван от самоизмамата на някакво нещо, което всъщност го няма, макар и да мисли, че го има, и тъкмо в тази убеденост се крие самоизмамата. Всичко беше пресметнато, точно и красиво — с икономична, студена, космическа красота.

„Значи светът е устроен много разумно. Само че какво общо имам аз? Стоп, стоп, стоп... Кой аз? Онази триъгълна медуза?“

Стана му смешно и веселието отклони вниманието му по такъв начин, че той изведнъж проумя още нещо, най-зловещото и важното от всички. Проумя откъде е дошъл този триъгълник.

Не идваше отникъде. Олег сам го възпроизвеждаше във всеки следващ момент от битието, като вземаше набраздената повърхност около плавниците му за мисли. Ето в това се състоеше великата загадка и тайна.

Създателят въобще не беше триъгълникът. Създателят беше самият той. Но такъв създател, който даже не знае кой и кога го е продал във вечно сляпо робство.

„Господи — помисли си изумен Олег, — ама аз не съм човек... Та аз всъщност никога не съм бил човек... Аз съм ето тази светлина...“

Тъкмо това знание се съдържаше в лъча, възникнал в мрака, за да стигне до всички, които сънуваха този мрак. Събудеха ли се, те щяха да станат себе си и да се разтворят в светлината, а заедно с тях щеше да изчезне и сънуваната от тях мъгла със своя тайнствен и страховит властелин. Затова светлината беше закрыта от полюшващото се триъгълно тяло — от всеки и от всички, а вместо светлината хората имаха писмено сведение, че Бог е светлина, което преминаваше от една свещена книга в друга. Самите хора бяха светлина — но светлината спеше и сънят ѝ беше тъмнината.

Олег не биваше да знае това. Всичко друго, но не и това — и в мига, в който го научи, триъгълното същество разбра и направи нещо такова, след което той вече не можеше да вижда. А после не можеше и да диша.

Светлината все пак победи — но след това се измести нагоре и стана непоносимо изгаряща. Горещината се усещаше даже през затворените му очи. Олег лекичко ги отвори и през сияещата с цветовете на дъгата ципа на миглите различи две надвиснали сенки. Те като че ли бяха от същото естество като самия него.

Някой го потупа по бузата. После познат глас каза на английски:
— Жив е. Диша.

Двете сенки се спогледаха и в едната Олег разпозна съдържателя на къщата за гости. Втората беше индийски полицаи — кръглолик, мустакат и несъмнено корумпиран като вагина на вавилонска блудница... У дома, помисли си Олег, аз съм у дома...

— Ей, чуваш ли ме?

— Да — отговори той. — Боли ме глава. Какво е станало?

— Пожар — каза съдържателят на къщата за гости с такъв тон, сякаш даде заповед „Огън!“ на наказателен взвод.

Наоколо наистина миришеше на някаква гадост — като че ли на изгоряла перушина. Олег извъртя очи встрани и видя бунгалото си — изглеждаше цяло-целеничко, но през отворената врата продължаваше да излиза синкавобял дим. Самият той лежеше на голата земя на няколко метра от входа. Слънцето светеше право в очите му.

— Проклетата ти лампа — каза съдържателят. — Откачила се от тавана, паднала на леглото. Жиците дали на късо, искра, пожар — а ти спиш. Възглавницата се запалила, за малко да се задушиш насън. Добре че забелязахме дима. Едва успяхме да те измъкнем. Възглавницата изгоря. Одеялото също. Ще платиш всичко.

Олег искаше да каже, че от акумулаторите и инвертора по никакъв начин не е могло да се получи късо, защото веригата има предпазител, но реши да не спори с очевидните факти.

Разнесе се напориста източна мелодия — някаква сладникава смесица от рап и музикални реверанси едновременно към исляма и хиндуизма, опакована в един претендиращ за пълно световно господство рингтон. Съдържателят се опули зловещо — явно за да

покаже на Олег, че не бива да се отпуска — и тръгна по посока на телефонния звън.

— Какво всъщност е станало тук? — попита полицаят.

— Аз видях... Видях...

— Какво видя?

Олег се помъчи да си спомни какво точно е видял. Оказа се сложно. Като че ли беше сънувал: в съня се гмурна на много голяма дълбочина, на която всичко беше черно-синьо, и си игра със странна медуза, а после тя му причини болка. И през цялото дълго време, докато се издигаше на повърхността, се мъчеше да не забрави нещо изключително важно, което трябваше да каже на хората.

Но когато се опита да го съобщи на внимателно слушащия полицаи, то се оказа пълна безсмислица — като камък, който под водата изглежда скъпоценен, а на повърхността се превръща в обикновено речно камъче:

— Ами този наш свят, в който живеем... Цялото това творение... То съществува скришом и абсолютно незабележимо... И е устроено по такъв начин, че ако някой от елементите му започне сериозно да се интересува от въпроса за естеството и предназначението на творението, този елемент незабелязано изчезва и след това творението пребивава... Никъде...

Полицаят кимна с разбиране и направи изразителен жест — сякаш се убоде със спринцовка в дебелия задник.

— Така ли? — попита той на руски.

— Не, не аз — честно отговори Олег, — а лайфспринг плюс плюс. И не тук, а край Бангалор.

Полицаят кимна още веднъж и се надвеси над него така, че да огледа зениците му.

Главата му с грижливо сресана коса закри слънцето и на Олег за миг му се стори, че около нея трепти прозрачен триъгълник, по който като по плавниците на скат пробягва бърза безспирна вълна. Нещо студено го убоде под лъжичката, но главата на полицаия се върна на предишното място и видението изчезна.

— Всичко е ясно. С лайфспринг в тази страна можеш да си докараш големи проблеми, приятел. Като начало трябва да съставим протокол и да те тикнем зад решетките. Но засега...

Полицаят се огледа и вдигна дебел пръст във въздуха.

— Засега все още можем да оправим нещата. Ще го обмислим ли, *or else*^[1]?

[1] Или (англ.). — Бел.прев. ↑

ТХАГИ

Даже вързан, младежът беше изключително елегантен. Дългият бретон, мускетарската брада и засуканите нагоре мустаци му придаваха вид на представител на творческа, но малко двусмислена професия — така можеше да изглежда елитен сутеньор, картоиграч мошеник или преподавател от Висшето училище по икономика. Беше с черно поло с метална нишка, тъмни панталони и лачени обувки, покрити с размазана кал. Бяха го вързали за железен стол — с тънко въже, много, много пъти омотано около краката, ръцете и туловището, сякаш го бяха връзвали лилипути или жена, свикнала да шие ситни бродерии.

— Като че ли се окопихи. Ей, как си?

Младежът явно реши, че е непродуктивно да имитира безсъзнание, и отвори очи.

Пред него стояха двама души.

Жената в строг костюм с панталон наближаваше петдесетте. Тя имаше дълга коса, разпусната по раменете и леко рижава на цвят, ситни черти на лицето и много делови вид. На ушите ѝ блестяха две сребърни монетки, красиво приспособени като обеци.

Мъжът на приблизително същата възраст беше слънчево кръгъл и плешив, с покорно и същевременно хитро лице. Приличаше на житена питка, която на младини си е беседвала с мечок прокурор и е запомнила завинаги, че в Русия е само малко хлебче, което няма да избяга никъде и от никого, — но постепенно е попривикнала с това си скромно качество, уредила си е живота и се е затъркала прилично добре. Беше с дънки, сиво сако от туид и неуместна вратовръзка от жълта коприна.

Помещението наоколо беше странно. То представляваше просторен подземен склад със стени от сив бетон и нисък таван, подпирани от няколко четириъгълни колони. Единият ъгъл на склада беше ремонтиран надве-натри, боядисан с бяла боя и превърнат в подобие на отворен офис с миниатюрна кухничка. В останалото пространство явно трябваше да се държат някакви стоки — но сега то

беше празно, само до далечната стена се чернееше ред новички автомобилни гуми.

Онази част от помещението, която беше склад, изглеждаше точно така, както се полага на едно подземно хранилище. Необичайна беше офисната зона. Сложената в ъгъла маса с офис техника не беше особено забележителна, но на стената до нея по някаква причина се мъдреха две огромни, почти в човешки ръст, черно-бели фоторепродукции. На едната беше изобразена каменна жена с мантия и меч в ръка, застанала навръх някакъв хълм. На втората също имаше каменна жена с меч, извисяваща се над брадати воини — само че не статуя, а барелеф.

Между репродукциите — точно срещу стола с вързания за него младеж — в стената имаше ниша, която стигаше до тавана и беше закрыта с пурпурна завеса.

Като видя снимките на каменни жени воини, пленникът доволно се подсмихна и кимна, сякаш точно това очакваше.

— Главата боли ли ви? — попита житената питка.

— Боли ме — отговори младежът. — С какво ме фраснахте?

— С травматичен пистолет. За късмет бяхте с шапка. Костта е цяла, проверих. Но дълго ще имате цицина.

— Аз се казвам Борис — каза вързаният.

— Приятно ми е — с ясно доловим сарказъм отвърна житената питка. — Аз съм Аристотел Фьодорович. А това — тя посочи безучастната жена — е Румал Мусаевна.

Борис се усмихна на Румал Мусаевна като на стара позната.

— Развържете ме — помоли той.

— Точно това пък ми се струва преждевременно.

Борис се усмихна тъжно.

— Като че ли ми нямате доверие.

— Че защо ще го имаме след всичко, което предизвикахте?

Младежът изгледа втренчено Аристотел Фьодорович и изведнъж произнесе странна скоропоговорка на неизвестен език, в която от познатите на руския слух съзвучия можеше да се долови само нещо като „калина-малина“, или може би „калита-малита“.

Аристотел Фьодорович се намръщи и двамата с Румал Мусаевна се спогледаха.

— Повикай полиция, Аристотел — за пръв път наруши мълчанието си жената. — И „Бърза помощ“.

Борис пребледня.

— Каква полиция пък сега? Може и да не съм го произнесъл съвсем вярно, никога не съм чувал как се изговаря правилно. Трябваше да уча всичко сам, от книгите. Нямах наставник. Но сега, надявам се, ще имам?

— Борис, вие говорите с някакви загадки — рече Аристотел Фьодорович. — Уж сте приличен младеж, но като че ли сте... ъ-ъ-ъ... развълнуван от нещо. Може би ще се успокоите и ще ни разкажете какво ви води насам?

— На драго сърце — отговори Борис, — на драго сърце. Само че разказът ще е дълъг.

Аристотел Фьодорович и спътницата му отново се спогледаха. Тя сви рамене.

— Е, какво пък — каза той, — няма къде да бързаме, ще ви изслушаме. Само да вземем да направим чай...

Румал Мусаевна отиде до кухничката и включи електрическия чайник. Аристотел Фьодорович взе един стол, сложи го срещу Борис с облегалката напред, възседна стола като конче, скръсти ръце върху облегалката и подпря на тях брадичка. Кой знае защо, сега той вече не приличаше на житена питка, а наподобяваше уморен следовател с добри качества като човек, но принуден поради недостиг на кадри да работи веднъж като добър, друг път като лош.

— Е — каза той, — давайте.

Борис затвори очи и известно време стоя така, за да се съсредоточи.

— За да разберете всичко правилно — заговори той, — ще се наложи да започна отдалеч. Ще ви разкажа мъничко за детството си. Без лъжлива скромност ще отбележа, че бях умно дете. А умното дете не мечтае просто да стане еди-кой си, когато порасне. То придава на тази своя мечта особен, недетски статут, ако схващате за какво говоря. Разбира, че всички дечица си мечтаят за разни глупости и щом пораснат, забравят за тях. Но то се смята за различно и държи на мечтата си по съвсем друг начин...

— Борис — каза Аристотел Фьодорович, — давайте без психологически отклонения. Строго по темата.

— Щом желаете. И така, господа, още като дете аз си мечтаех да стана адепт на чистото зло.

— Олеле! — уплашено плесна с ръце стоящата до чайника Румал Мусаевна. — И как така сте стигнали до това?

— Знаете ли — отговори Борис, — не мога да ви посоча точната причина. Филми, книги, компютърни игри — семето може да се корени някъде там. А може пък и да е останало от минал живот. Няма значение. Важното е, че аз от самото начало знаех, че тъкмо това е съдбата ми. Само че много добре разбирах — такива начинаещи магистри на мрака из града с лопата да ги ринеш. Ясно беше, че е наложително да се отличавам по нещо от тях... На първо място, разбира се, трябваше да забравя всички ролеви модели, представени на пазара. Особено във филмите. Сещате се, онези некадърници с черни шлифери, които пропадат в пурпурната бездна точно в момента, когато зрителите в залата доизяждат последния пакет пуканки. Пошли еснафи, които за малко пари чупят стойки пред камерата. Даже като дете ми беше ясно — те само принизяват злото и следователно служат на доброто...

— Извинете — намеси се Аристотел Фьодорович, — а какво са според вас доброто и злото?

Борис кимна.

— Право в целта. Точно този въпрос изникна в целия си ръст и пред мен. Разбира се, първата ми работа беше да прочета всички възможни обяснения в разните там справочници и енциклопедии. Те бяха трудноразбираеми и най-малкото двусмислени. Едни смятаха, че доброто и злото са религиозни и трансцендентни понятия. Други ги извеждаха от съвкупния човешки опит. Трети — от класовия интерес. Накрая стигнах до извода, че става дума за нещо подобно на правилата за безопасност на движението по пътищата. Доброто е тяхното спазване, злото — нарушаването им, но не какво да е, а бляскаво. Нещо като изпреварване в отсрещното платно с включени специални сигнали. По това се отличава злото с главна буква „З“ от мизерната свинщина.

Румал Мусаевна се усмихна.

— Отгук следваха парадоксални изводи — продължи Борис. — Например съгласно правилата хората правят всичко само за пари.

Затова същинското зло трябва да бъде безкористно. Този, който го върши, не бива да очаква награда.

— И?

Борис тъжно въздъхна.

— Смях ме напушва, като си спомня. Напълно безкористно изгорих няколко големи сметища и една стара волга, с което, предполагам, окончателно съм съсипал някой стар пенсионер. Освен това разстрелях с прашка множество гълъби и обесих едно кутре. И едва тогава осъзнах грешката си. Исках да стана черен маг не за да служа аз на злото, а злото да служи на мен! А щом исках това, значи все пак очаквах награда — и по собствената си логика вече не можех да бъда адепт на злото...

Румал Мусаевна, която тъкмо наливаше чай, даже остави на масата затреперилия в ръката ѝ чайник.

— Нещата, които говорите, са просто ужасни — каза тя. — Защо пък птичетата?

— Стига. С това се занимават всички момчета. И впрочем те наистина не очакват награда и действат безкористно. По моята логика излизаше, че точно те са същинските слуги на злото. И тогава се замислих — в такъв случай аз на кого служа?

Аристотел Фьодорович тихо се засмя.

— Мда — каза той, — дилема.

— Не забравяйте, че бях още доста малко момче. Общо взето, след като едва не си повредих главата с всички тези размисли, накрая стигнах до недетски мъдрия извод, че такива неща се постигат не чрез разсъждение, а чрез следване на вече съществуващата традиция, и ако някъде на земята живеят истински адепти на злото, трябва да се уча от тях. Но както разбирате, в седми клас това беше трудно изпълнимо и аз не че забравих дадения със сърцето си обет, а по-скоро отложих изпълнението му за неопределено време... Извинете, може ли да ми дадете глътка чай? Само да не е много горещ, моля. Че гърлото ми пресъхна...

Румал Мусаевна наля на Борис чай и известно време му даваше собственооръчно да пие като медицинска сестра на гипсиран болен. Дори му предложи шоколадов бонбон, но той поклати отрицателно глава.

— И така — продължи Борис, когато Румал Мусаевна седна, — аз завърших училище, влязох в необременяващ хуманитарен институт, възмъжах и поумнях, извинете ме за поредната нескромност, и започнах по малко да се интересувам от традициите, свързани със злото, или поне ползващи се с такава слава. Много бързо разбрах, че социалните учения не са подходящи за тази роля...

— Ами точно от тях идва цялото зло на света — отбеляза Аристотел Фьодорович, който внимателно го слушаше. — Във всеки случай в нашата история.

— Не съм съгласен. От моя гледна точка руският комунизъм е свързан не толкова с абстрактното зло, колкото с недостатъчна обща култура. А немския фашизъм отхвърлих заради една забележителна случайност. Купих си електронен четец и веднага си качих от интернет много различни файлове с малко разбираеми имена. И в резултат на това два дни четох „Майн Кампф“ с пълното убеждение, че изучавам Славой Жижек — това е един модерен философ от Европейския съюз. Единственото несъответствие, което забелязах, беше, че европейският мислител прекалено усърдно набляга на проблема със сифилиса.

— Но каква е връзката тук...

— Чисто асоциативна — прекъсна го Борис. — Хитлер не е бил жрец на злото. Той е бил жалък психар, бездарен евробюрократ, дори неспособен да проумее, че за осъществяване на плана „Барбароса“ е достатъчно вместо хиляда танка „Тигър“ да закупи един секретар от някой областен комитет.

Знаете ли, веднъж видях в интернет алтернативен вариант на банкнотата от 20 евро с портрет на младия фюрер. И няма да повярвате до каква степен си беше на мястото. Дотолкова, че след това загубих всякакъв интерес към Славой Жижек.

— Освен фашизма има и либерализъм — отбеляза Румал Мусаевна. — Много умни хора в нашата страна смятат тъкмо него за най-голямото зло.

Борис извъртя очи, сякаш искаше да каже „ама моля ви се...“.

— В Русия няма и не може да има никакъв либерализъм. Защото, ако има либерализъм, ще се наложи да тикнат всички в затвора. В Русия има либерален дискурс. Това е, ако говорим на научен език, последователност от звукови и визуални ефекти, съпровождащи предаването на създадената от ГУЛАГ стойност в ръцете много добре

знаете на кого. Подборка от особени мантри, които специално обучени хора произнасят по радиото и телевизията с цел създаване на ментална завеса. Нямам нищо против, но как мога да служа на такова нещо? Та аз съм адепт на мистичното зло, не икономически журналист или някакъв там автор на рубрика „Изпод канарите“ в някой гланциран каталог...

— Вие сте младеж с много разностранни интереси — одобрително заключи Румал Мусаевна.

— Благодаря. Общо взето, реших твърдо да свия кръга на търсене до чисто духовните учения, които нямат претенциите да трансформират социалната реалност — затова се наложи да отхвърля и ислямските другари.

— Сатанизъм? — повдигна едната си вежда Аристотел Фьодорович.

Борис се подсмихна.

— Сега вече ме е срам да си го призная — каза той, — но му отделих година-две. И стигнах до извода, че всички форми на сатанизъм, които съществуват на Запад, са чисто и просто маскарад. Мерилин Менсън никога не е правил секс със свиня — лъже, подлецът, свинята щеше да го убие на място. Американската Църква на Сатаната най-вероятно е спонсориран от ЦРУ реликт от студената война, призван да докаже на човечеството необичайната широта на американската веротърпимост. Нали знаете, най-важното е сатанистът да не отрича Холокоста и да вярва в демокрацията и пазара. Освен това има различни форми на черна меса за застаряващи европейци от средната класа, но това в повечето случаи е просто опит за леко разнообразяване на предклимактеричния секс суинг. Дори и в него да присъства елемент на служба на злото, той е съвсем малък, колкото в продажбата на кисело мляко с изтекъл срок на годност.

— Какво излиза — попита с лека ирония Аристотел Фьодорович, — че само сте си изгубили времето напразно?

— На практика да. Но все пак си направих изводите. Разбрах, че в търсенето на истинско учение трябва да се обърне внимание преди всичко на използваната от него образност. А не на слуховете, които се носят за това учение, и даже не на неговата саморепрезентация, защото тя по много причини може да не е съвсем искрена... Реших да се

доверя на символите, тъй като те изразяват пряко онази същност, която думите само размиват и скриват.

— Пояснете, ако обичате — помоли Румал Мусаевна.

— Ами например — започна Борис — западният сатанизъм е безперспективен дори само по тази причина, че централният образ в него е козя муцуна, вписана в звезда. Казано накратко, това е учение за кози — което може да се отгатне или по показания директно знак, или след дългогодишни проучвания, през време на които самият изследовател като нищо може да заблее като коза и да се докара до пълна невменяемост. Западният сатанизъм не е зло, а дребно рогато животновъдство.

— Ясно — каза Аристотел Фьодорович, — ясно. И коя образност ви се видя привлекателна?

Борис улови погледа на Румал Мусаевна, усмихна се с молба и кимна към кухненския плот. Тя стана, наля му малко чай и поднесе чашата към устните му.

— Благодаря... На първо място, разбира се, тибетският будизъм.

— Така си и помислих — отбеляза Аристотел Фьодорович.

— Отначало всичко изглеждаше много обещаващо. Черепи, кости, човешки глави в няколко стадия на разлагане, разни мъчения и екзекуции... Разбира се, когато обявяваха за „просветлено същество“ някое триоко чудовище от онези копринени свитъци, това ме смущаваше. Но после ми обясниха, че дяволите в ада също са просветлени същества и че там не наемат на работа други. Общо взето, реших да навляза по-сериозно в тази материя. Изясних си кое разклонение на тибетския будизъм се смята за най-зловещо, преодолях сваяна си и се сближих с адептите му.

— А кое тяхно разклонение е най-зловещото? — попита ококорена Румал Мусаевна.

— Бон — отговори Борис. — Само че реалността се оказа доста тъжна. У мен бързо се зароди усещането, че някога, много отдавна, бонските шамани са хванали изгубил се из планините будистки монах и преди да направят от него пергамент, флейти и ритуална чаша от черепа му, са го накарали да измисли политически коректни обяснения за всичките им мрачни ритуали. Просто за всеки случай, ако възникне конфликт с окупационната администрация. И точно тези фалшиви

покривала са се запазили през вековете, а изначалната същина е или загубена, или скрита от непосветените.

— А какво представлява Бон от практическа гледна точка? — попита Аристотел Фьодорович. — Все пак ние сме съвсем боси по този въпрос.

— Трениране на духа — отговори Борис. — С цел освобождаване от привързаностите. Само че в действителност всичко свършва с това, че вместо една каруца с лайна човек през живота си бута две — една родна и една тибетска. Първо в работата влачи хомота като вол, а после си седи в хралупата, произнася заклинания на кучешки език, за да умилюва някакви си наги, които за никого друго просто не съществуват... И психозата му бушува едновременно в две посоки. А иначе там има много и всякакви развлечения. Всеки ги практикува както си иска.

— Например?

— Ами например има шаматха и випасана. Това са едни медитации. Скучни като отглеждането на репички.

— В какво се състоят?

Борис се замисли.

— Ако трябва да дам прост пример... Ето, да речем, пили сте водка и не можете да си намерите ключовете от апартамента. И си мислите: „Къде са ключовете? Къде са ключовете? Къде са ключовете?“. Това е шаматха. А после осъзнавате: „Боже, ама аз здравата съм се насвяткал...“. Това е випасана. В нашата страна всички ги практикуват, само че не знаят.

— А какво друго има?

— Например Чод. При него предлагат плътта си на демоните от гробището. Някои го правят на Новодевиче гробище. Обикновено призовават Гайдар, Хрущов или Иля Еренбург. Казват, че е страхотно. Само че на мен пак ми беше скучно... Има и Шитро. С помощта на сложна практика, която отнема половин живот, съзнанието се разделя на задгробно бардо и на пътешествач по него плъзгач така, че след смъртта плъзгачът да преодолее бардото до пълното прекратяване на електрохимичните процеси в кората на главния мозък. Изискан жест на истински ценител на тибетската култура, хе-хе. Какъвто аз, уви, така и не станах.

— И какво ви попречи? — попита Румал Мусаевна.

— Основно — каза Борис — разните ритрийти с гостуващи лами. В някакъв момент проумях, че те до степен на ужас ми приличат на икономически семинари, на които артисти от етнографски състав с помощта на двама преводачи четат на събралото се множество написана преди триста години брошура „как да станеш милионер“.

— А вие не вярвате ли на такива брошури?

Борис сви рамене, доколкото възетата му позволяваха.

— Защо да не вярвам? Просто аз правилно разбирам предназначението им. С тяхна помощ човек наистина може да стане милионер. Но за тази цел трябва да ги продава, а не да ги купува. При нас на ритрийт дойде един гуру — специалист по социален алпинизъм. Искаше да обогати езотеричния си речник — за обща ерудиция. Веднъж го попитах: „Абе за какво ти е за седемстотин гуцера да лапаш мухи, като знаеш всички рецепти?“. А той ми отвърна — има, казва, една тибетска пословица: „Учителят може да лети, а може и да не лети...“.

Аристотел Фьодорович подсмръкна.

— Та така — продължи Борис, — днешните учители, да си го кажем направо, не летят. Защото от малки и на лош английски учат други да летят. Даже не толкова ги учат, колкото разказват как са летели някога някъде си. И това им е цялото учение.

— Ами просветлението? — попита Румал Мусаевна.

Борис се подсмихна мрачно.

— Първо, в Бон никой не търси просветление — каза той. — Там обикновено мотивацията е друга. И второ, изобщо не се съмнявайте, че процентът на лично просветлените мъже сред тибетските лами е приблизително същият като сред финансовите инспектори на Троице-Сергиевата лавра, изпратени в отдалечена епархия да преброят пазещите се на склад свещи. Но с финансов инспектор от Лаврата при определен късмет можете да си пообщувате лично, а не само да лежите ничком пред него на твърдия под в олющена студена спортна зала, докато той пали кандило пред икона на Казанската Богородица... В тази връзка ще кажа, че тибетският будизъм завършва почти винаги с православие, защото след петдесетгодишна възраст човек вече го е страх да се моли на тибетските дяволи. Там друго зло няма.

Аристотел Фьодорович се изкашля.

— Ние обаче се отклонихме от темата.

— Да... Общо взето, аз разбрах, че дори най-страховитата символика не показва непременно принадлежност към нещо сериозно. Тя може да е чисто и просто подобие на фалшива татуировка на крадец. Трябва да се гледа в корена на нещата.

— Искате да кажете, че сте разбрали къде е коренът на злото? — попита Аристотел Фьодорович.

— Ами това не е никак трудно — отговори Борис. — За да се разбере, трябва само да се отхвърли всичко онова, което не е зло. Нали точно това ви разказвам, как постепенно го направих. Премахнах всичко излишно и остана търсеното.

— И какво ви остана?

— Онова — каза Борис, — което беше пред очите ми от самото начало. Просто романтичната ми нагласа не ми даваше да проумея колко елементарно е всичко... Защото кое по мнението на абсолютното мнозинство от хора е най-страшното? От какво се страхуваме най-много? От насилствена смърт.

— Да — съгласи се Румал Мусаевна.

— При това — продължи Борис — хората само понякога живеят в относителен мир. През цялото останало време се унищожават едни други с милиони — по причини, които след стотина години са трудно обясними дори за професионалните историци. Няма никакво съмнение, че войната е най-чудовищното от всички възможни неща. Но виж, заобикалящите я образи по някаква причина винаги са величествени и прекрасни...

Той погледна Аристотел Фьодорович и млъкна.

— Хайде, хайде, продължавайте — каза последният.

— Ами какво да продължавам. Вече стигнахме.

— Какво имате предвид? — намръщи се Аристотел Фьодорович.

— Мислите, че не разбирам защо тя виси тук?

— Коя тя?

Пленникът кимна към снимката на исполинската жена с меча навръх хълма.

— Волгоградската Родина майка. А до нея — той посочи снимката на барелефа със застинала във въздуха жена воин — е така наречената „Марсилеза“ от парижката Триумфална арка. Исторически и географски това са доста отдалечени един от друг обекти. Обърнете

обаче внимание на странното сходство. И в двата случая имаме жена с голям нож в ръка и отворена уста. Защо ли?

Борис хвърли хитър поглед към Аристотел Фьодорович и Румал Мусаевна.

— Защо? — повтори Румал Мусаевна.

— Ами затова. На двата скулптурни портрета е изобразено едно и също естество. Само че, така да се каже, в зашифрован вид. И не само в зашифрован вид, ами и не изцяло. Както, нали знаете, когато отрежат човек до бюста — без ръце и крака. Но това не значи, че оригиналът ги няма. Съкратен портрет, така да се каже. И тук е същото.

— Тук, струва ми се, и ръцете, и краката са си на мястото.

— Не всички. В действителност ръцете са четири. Освен това не е показан езикът. Той трябва да стърчи навън на голямо разстояние. Е, има изпуснати още много дребни, но важни черти.

— Кой е това?

— Сякаш не знаете. Богинята Кали.

Като каза това, Борис изгледа втренчено събеседниците си. Но нито Аристотел Фьодорович, нито Румал Мусаевна проявиха никакви емоции.

— Кали? — с учтиво любопитство, но нищо повече, попита Аристотел Фьодорович.

— Да! — разгорещено отсече Борис. — Присъстват най-малкото три основни черти на каноничния портрет. Както вече казах, огромният нож, отворената уста и — най-важното — танцът върху трупове.

Румал Мусаевна тихичко ахна и закри устата си с длан.

— Относно трупове под краката — продължи Борис — волгоградската версия е без конкуренция — Сталинград, нали разбирате. Но виж, с френската арка е малко по-сложно — тя е построена, ако не греша, през хиляда осемстотин трийсет и шеста година, а трупът е докаран едва през хиляда деветстотин двацет и първа. Когато правят гроба на Незнайния воин. Но в ритуален смисъл резултатът е един и същ.

— Тоест искате да кажете — обади се заинтересован Аристотел Фьодорович, — че всяка скулптура, която изобразява символична жена с меч, всъщност е...

— Кали — потвърди Борис. — По принцип да. Въръжената жена на практика винаги е тя. И впрочем не е задължително да е въръжена. Най-зловещото изображение на Кали е на плаката „Родината майка зове“, спомняте ли си, една беловласа весталка с червено наметало. Точно нейният суров лик е последното нещо, което виждат колоните войници, принасяни в жертва за седми ноември или първи май. Само при мисълта за това се разтрепервам...

— Интересно разсъждавате — каза Аристотел Фьодорович, — само че не бива да изграждате цяла митология върху два примера.

— Че защо да са два — обиди се Борис, — извинете... Да не мислите, че не владее добре темата? Та аз мога цял час да ви изреждам примери. Да вземем например алегоричната Германия. Още от римски времена я изобразяват във вид на жена — но на монетите на Домициан тя е била, с извинение, пленено девойче, а през деветнайсети век, кой знае защо, се появява като валкирия с императорски меч в ръка. Своеобразна, хе-хе, персонификация на германския национализъм. Ще попитате за трупове? Или ви е ясно? Само вижте изображенията — докато напрягаше паметта си, Борис се загледа в тавана. — „Германия“ на Йоханес Шилинг, „Германия“ на Филип Файт и особено на Фридрих Аугуст Каулбах от четиринайсета година — там тя направо прилича на гладиатор от цирк. Ако това не е Кали, тогава кой?

— Германия исторически... — понечи да каже Аристотел Фьодорович, но Борис го прекъсна:

— Ами Франция? Така наречената Мариана? Тя се преструва на мирна еснафка с фригийски калпак, но ако вземете например „Свободата води народа“ на Дьолакроа, то там тя съвсем открито танцува върху трупове с пушка в ръка и на пушката, което е интересно, има поставен щик. А пък що се отнася до ей тази — Борис кимна към снимката на „Марсилезата“, — няма да се повтарям. *Aux armes, citoyens! Formez vos bataillons!*^[1] И ходом марш към изхода! Жената смърт зове... Или, ако искате, да поговорим за американската „Свобода“?

— Няма нужда — каза Аристотел Фьодорович, — картината е ясна. Ерудиция не ви липсва. Вие вече сигурно и за богинята Кали сте си изяснили всичко?

Борис смутено сведе очи.

— Разбирам иронията ви — отговори той. — Повярвайте ми, нямам никакви претенции. Естествено, познанията ми са ограничени и непълни, защото са почерпени от открити източници. Затова и дойдох при вас... Но аз само ви разказвам за пътя си. И разказът ми е чистосърдечен.

— Продължавайте — кимна Аристотел Фьодорович.

— Както правилно отбелязахте, аз се заинтересувах от богинята Кали. И бързо разбрах, че ако моята детска мечта е все още жива в сърцето ми, няма нужда да търся нищо повече. На света няма друго божество, което така недвусмислено да въплъщава Злото и смъртта. Нещо повече — открито да се наслаждава на гледката на лееща се кръв. На това божество се кланят милиони хора, принасят му кървави жертви и в негова чест наричат градове...

— Градове? — попита недоумяващо Румал Мусаевна.

— Калкута — отвърна Борис. — Главният ѝ храм е посветен на Кали, оттук и името ѝ.

— Интересно — каза Румал Мусаевна, — какво ли не може да научи човек от вас.

— При това индийците, които почитат Кали в истинския ѝ облик, са избрани. А останалото човечество ѝ служи слепешката... Ето коя е всъщност тайнствената „Изида под булото“, за която толкова говорят мистиците на всички времена! Замислете се само, богинята дори не показва лика си пред безкрайния поток от хора, принасяни ѝ в жертва. Тя ги гледа през незабележими процепи в маската си... Какво е това, ако не величие?

— Но Кали сигурно не е само богиня на злото? — попита объркана Румал Мусаевна. — Та това е невъзможно.

— Разбира се — съгласи се Борис. — Пиарът ѝ е съвсем наред, не се съмнявайте. Кали, естествено, не е просто богиня на Смъртта. Тя също така курира всички аспекти на духовното търсене, за които е успял да разкаже заловеният монах, преди да му прережат гърлото на жертвеника. Същият случай като с религията Бон. Но ако тибетските голтаци имат за имиджмейкър някакъв безименен странник, над Кали са се трудили много сериозни хора, от Шри Ауробиндо до Стивън Спилбърг. Въобще не се съмнявайте — темата е разкрита. Ножът в ръката, то се знае, отсича дуалността на възприятието, отрязаната

глава в ръката символизира победата над егото и така чак до Петушки. Само че това е за идиотите.

— И защо? — попита Румал Мусаевна.

— Ами затова. Ножът в ръката, разбира се, може да се обясни с отсичането на дуалността. Но как да се обясни защо при отсичането на дуалността се принасят в жертва черни кокошки? За това даже Шри Ауробиндо мълчи.

— Национален колорит — въздъхна Аристотел Фьодорович. — Нали и на нас палачинките и боядисаните яйца са ни останали от езичеството.

— Само да не си помислите — каза Борис, — че се подигравам. Тъкмо обратното, красотата и величието на извършваното са наистина омайващи. Ако понякога се случи да подхвърля някоя лекомислена формулировка, то не е от кощунствени мисли, а просто защото не си подбирам много-много думите. Аз си изливам душата пред вас. А как се спира река от думи?

— Продължавайте — каза Аристотел Фьодорович.

— И така, започнах да си мисля: възможно ли е в Европа богинята да има такъв дългогодишен и добре организиран бизнес — Борис кимна към волгоградската снимка, — а в Индия, родината ѝ, да ѝ принасят в жертва само дребни животни? Поразрових се и веднага си изясних, че и в Индия са ѝ принасяли в жертва хора. И за разлика от лицемерните северни култури, са го правили съвсем открито. Броят на принесените в жертва възлиза на милиони, макар че светът на практика не си спомня за тях. Така научих за Тхагите... Или, както ги произнасят някои, Тугите.

Той погледна в очакване Аристотел Фьодорович, но последният мълчеше. Румал Мусаевна се усмихна хладно.

— И кои са те според вас? — попита тя.

— Иронизирате ли ме? Имате пълно право. Трудно ми е да преценя доколко вярна е информацията, която е публично достъпна. Смята се, че тхагите, или фансигарите, както са ги наричали в Южна Индия, са секта на крадци удушвачи, съществувала от седми до деветнайсети век. Тхагите били хиляди. Те обирали кервани и самотни пътешественици, имали шпиони осведомители по всички пазари и покровители сред махараджите. Всяко свое убийство посвещавали на богинята Кали и задължително носели част от заграбеното в храма ѝ,

точно както нашите бандюги. Тхагите удушавали жертвите си със специални копринени примки и това не било убийство, а именно жертвоприношение, защото по време на душенето произнасяли специална мантра, която и аз се помъчих да изрека в момента на запознанството ни. Само че сигурно не съм я произнесъл правилно. А значението ѝ, пак според намерените сведения, е приблизително следното: „Желязна богиньо човекоядке, разкъсай със зъби моя враг, изпий кръвта му, победи го, майко Кали!“.

— Ох — въздъхна Румал Мусаевна.

— Мда — каза Борис, — вижте само каква недвойственост. Всички източници твърдят, че тхагите са действали изключително мащабно и активно и всеки бхутот е извършвал на брой средно...

— Извинете, кой?

— Бхутот — отвърна Борис — е тхаг, на когото е поверено да души жертвата. Пак ли го произнасям неправилно? Четох, че освен това има и шамсиаси — помощници, които държат жертвата за ръцете и краката, и джемадар, духовен ръководител на проекта... Та значи всеки бхутот е извършвал на брой по няколкостотин убийства, случвало се е да стигнат до хиляди... Една интересна съпоставка — по време на Бородинската битка са загинали четирийсет хиляди руски войници и по този повод цял век са съчинявали стихове и романи. Но през същата тази 1812 година в Индия тхагите без всякаква показност са издушили по пътищата точно толкова хора. А общо по най-скромни изчисления те са принесли в жертва на Кали над два милиона души!

— И какво, никой ли не им е пречил? — попита недоверчиво Румал Мусаевна.

— Защо, англичаните са се борили. И смята се, успешно — последният тхаг, казват, бил обесен през 1882 година в Пенджаб. Оттогава на майката Кали ѝ принасят в жертва само петли и козлета...

Борис тихичко се засмя, като премести поглед от Аристотел Фьодорович към Румал Мусаевна и обратно.

— Обаче аз веднага разбрах, че тхагите никъде не са изчезнали. Просто са се скрили и са се пръснали по света. И служат на богинята тайно, по неведоми пътища. Но тайното постепенно става явно.

И Борис бог знае за кой път кимна към волгоградската статуя. Сега Аристотел Фьодорович я погледна много внимателно, сякаш думите на младежа най-сетне докоснаха някаква скрита струна в него.

— Но нали по собствените ви думи така или иначе цялото човечество служи на богинята Кали. Защо тогава са необходими някакви специални служители?

— Човечеството искрено си мисли, че решава съвсем други задачи. Но освен заблуждаващата се тълпа трябва да има и таен орден от мечоносци, чиито членове да разбират каква е целта на историята. Нещо като партия от жреци, които да знаят какво става. Защото сърцето на култа трябва непременно да се запази чисто и вярно на първоначалната традиция. И също така достъпно за избраниците. Онези, които самата богиня ще призове...

— Аха — каза Аристотел Фьодорович, — като вас, нали?

Борис го погледна изпод вежди — и в погледа му за пръв път от началото на разговора проблесна някакво подобие на надменна гордост.

— Да — отвърна той. — Именно. Трябва да има пътища, оставени за такива като мен. За онези, които са разкрили тайната и са пожелали да служат на богинята.

— Защо толкова убедено се смятате за избраник?

— Ами най-малкото защото — каза Борис, като все така гордо гледаше събеседника си — само избраникът може да види снимка на волгоградската статуя и да разпознае в нея богинята на Смъртта.

— И сте сигурен, че богинята се нуждае от вашите услуги?

— Разбира се! — отговори той без сянка на съмнение. — Защото богинята сама избира тези, които са й предани. И то е отразено в митологията. Има легенда за това как Кали събрала всичките си почитатели с желанието да разбере кои от тях са най-искрени и те се оказали тхагите. И тогава богинята лично ги научила на техниките на душене с кърпа... Трогателен мит. И толкова наивно-простодушен...

Аристотел Фьодорович срещна погледа на Румал Мусаевна.

— Привидната наивност на митологията е свидетелство за духовното здраве на народа — сухо отбеляза той.

Борис закима.

— Точно това имам предвид. Прекрасен мит. Просто прекрасен...

Аристотел Фьодорович се усмихна.

— Е, добре. Продължавайте.

Младежът погледна „Марсилезата“.

— Всъщност аз почти приключих. Разбрах кого трябва да търся. А след това вече не беше много трудно да ви намеря. Макар че търсенето ми, като се замисля, имаше доста хаотичен характер.

— И как ни намерихте?

— Стана ми ясно, че служителите на Кали трябва, от една страна, да са скрити. Така че никога и при никакви обстоятелства да не ги открие случаен поглед. Да се сливат със средата и да не бъдат подозрения. От друга страна, истинският търсач трябва да може да различи, така да се каже, пътеводния лъч и да намери входа в пристанището. Дори само това, че съм тук, доказва, че фаровете ви работят. Не е ли така?

— Избройте, ако обичате — каза Аристотел Фьодорович, — кои неща сте възприели като фарове. В същата последователност, в която е станало това. Ще ми бъде любопитно да чуя.

— Добре. Както ви е известно — Борис се усмихна, — удушвачите на Кали се наричат или тхаги, или фансигари. Пак ви моля да ме поправите, ако ги произнасям неправилно. Значи трябваше преди всичко да се ориентирам по тези думи. Бързо отхвърлих думата „тхаг“, защото тя е преминала в английския език и е станала нарицателна. *Thug* означава побойник бандит, а сега всички знаят английски...

Аристотел Фьодорович доброжелателно кимна.

— Нататък — каза той.

— С думата „фансигар“ нещата стояха по-добре. Вярно, не намерих никакви организации, фондове или фирми с това наименование. Затова пък открих нещичко в сферата на близките съзвучия. Отсях случайните съвпадения и в полезрението ми попадна автомобилният салон *Fancy Car*^[2] — Борис произнесе името с пресилено провлечено американско произношение. — Фанси кар — повтори той — звучи като „фансигар“ с разлика само в един звук. Разбира се, не всеки би намерил в това връзка с удушвачите, но все пак аз знаех кого търся! А когато прочетох, че единственият автомобил, който се продава в салона, е „Лада-Калина“, всичко ми стана съвсем ясно. Все пак никой със здрав разум няма да нарече тази таратайка „модерна кола“, това е възможно само с окултна цел... За изпращане на сигнал в пространството. Единственият смисъл от съществуването на този таралясник е скритото в наименованието му име на богинята на Смъртта. Вече бях сигурен на деветдесет процента, но реших да се

презастраховам, като уточня някои подробности. Прегледах контактите на сайта ви — и какво мислите? Отговорник по общи въпроси — Румал Мусаевна Зязикова...

Тя леко се изчерви.

— Само малоумник може да си помисли, че това е лице с кавказка националност — продължи Борис. — Румал е намаслена копринена кърпа, поръсена със свещена вода от Ганг. Основният инструмент на тхага, както шпагата за аристократа...

Той обърна глава към Румал Мусаевна.

— Кажете, защо на ушите си имате такива обеци във вид на сребърни монети, Румал Мусаевна? Мислите, че не знам ли? Знам. При първото убийство е било прието в кърпата да се увие сребърна монета, която после да се даде на духовния наставник. А вие сте взели и сте превърнали този културен факт в изискана бижутерийна метафора. Впрочем много ви отиват!

— Благодаря — смотоледи Румал Мусаевна.

— Продължавайте — заповяда Аристотел Фьодорович.

— Ами какво повече да продължавам? Аз бях убеден вече на деветдесет и девет и девет десети процента. А после на всичкото отгоре видях и работното ви време: дни за продажби — сряда и четвъртък, петък е почивен ден, в останалите дни — консултации по телефона. Това вече е съвсем прозрачно. Всички, които са поне малко запознати с темата, знаят, че тхагите са душили жертвите си точно в сряда и четвъртък и при никакви обстоятелства в петък! Виждате ли колко съвпадения. Едно от тях би могло и да е случайност. Но не всичките наведнъж!

Румал Мусаевна погледна въпросително Аристотел Фьодорович и той едва забележимо кимна.

— Добре — каза тя, — но защо танцувахте с димка в ръка? Че и такъв страшен танц. Като на националболшевик преди смъртта.

— Ами точно затова танцувах — отговори Борис, — за да може в отговор на вашите знаци да ви изпратя свой. Както, нали знаете, един кораб сигнализира на друг.

— И какво ни сигнализирахте по този начин?

— Продължавате да ме проверявате? — подсмихна се той. — Нима още не ми вярвате? Добре. Кой е мъжът на богиня Кали? Шива!

Танцуващият бог разрушител Шива. В едната му ръка пламти огънят, с който той изгаря материалния свят.

— Затова ли изгорихте кашоните?

— Ами да. За да разберете, че е дошъл ваш човек. Може да е било нахално от моя страна да ви се представям по Този начин — аз, естествено, не претендирам за статута на Шива...

— Радвам се да го чуя — отбеляза Аристотел Фьодорович.

— Пък и нали нищо важно не е изгоряло — виновно добави Борис. — Само празни кутии.

— А какво пяхте? — попита Румал Мусаевна.

— Бхаджани — отвърна Борис. — Свещени химни.

Аристотел Фьодорович и Румал Мусаевна потънаха в дълго мълчание. След известно време пленникът наруши тишината.

— Е — попита той, — взех ли изпита? Достоен ли съм да служа на богинята?

Аристотел Фьодорович се наведе към Борис и внимателно се вгледа в очите му.

— До каква степен сте убеден, че наистина го искате?

Борис се разсмя.

— Ето — каза, — най-после говорите с мен като с човек. Ами, разбира се, на сто процента.

— Няма ли да ви се стори, че богинята иска твърде много от вас?

— Не. Готов съм на всичко. Ако искате, проверете ме, дайте ми каквато и да е задача. Аз владея румала до съвършенство.

— Кой ви е учил?

— Аз сам. Тренирах върху манекен. Методът ми може и да е несъвършен, но повярвайте ми, със затворени очи в тъмна стая ще направя каквото трябва.

Аристотел Фьодорович тихо се засмя.

— Ех, младежо — каза той. — Работата въобще не е във физическите навици. Самият вие съвсем вярно отбелязахте, че служенето на богинята е духовен път. Откъде знаете какво ще поиска от вас майката Кали?

— Каквото и да поиска, аз съм съгласен.

— Ами естественият човешки интерес към другите религии? Все пак на света ги има много.

— Директно тук и сега — заяви Борис, като направи енергично движение с цяло тяло — се отричам от всички останали богове, от всички други пътища!

Аристотел Фьодорович кимна одобрително.

— Вие сте сериозен в търсенето си — каза. — Впрочем още от първата минута не съм имал никакви съмнения във вас.

Той се приближи към нишата между двете фоторепродукции и отметна скриващата я пурпурна завеса.

Борис вдигна очи.

Пред него стоеше Кали.

Това беше боядисана статуя в човешки ръст с блестящи очи от разноцветен емайл, чиито зеници гледаха огнено и страшно. В една от четирите си ръце тя държеше истинска дамска сабя с древно черно острие. В друга имаше мъжка глава в издута найлонова торба — също истинска, със смътно различима козя брада, петна от разлагане и ясно видима обещане на притиснатото към найлона ухо. На кръста на богинята висеше престилка от човешки ръце, целомъдрено скрити от ръкави на ризи, рокли и сака — виждаха се само изтлели до кости китки, скрепени с тънка златна жица и тук-таме стегнати от ивици изсъхнала кожа. Тези пришити към пояса разноцветни ръкави придаваха на Кали някакъв пъстро-цигански облик. И освен това около нея сякаш витаеше нещо като древноиндийски прах и сажди — това, което в романтичните източници е прието да се нарича „ароматът на вековете“.

Аристотел Фьодорович изгледа строго пленника, който беше притихнал под погледа на богинята.

— Сега, младежо, остана една ритуална формалност и ще ви развържем.

— Готов съм — каза Борис.

Аристотел Фьодорович се обърна към изваянието и отвори украсена с резба кутийка, поставена в краката на богинята. В ръцете му се появи чинийка, върху която той с малка сребърна щипка извади от кутийката три ситни късчета от нещо, което приличаше на яркожълт тебешир.

— Знаем! — възкликна Борис.

— Какво знаете, младежо? — попита снизходително Аристотел Фьодорович.

— Знам какво е това.

— И какво е?

— Свещена жълта захар. Никой от профаните не знае какъв е съставът ѝ, но казват, че след като веднъж я опита, човек вече никога няма да се отклони от пътя на служене на Кали. Тхагите я вземат по време на религиозните си ритуали.

— Много сте осведомен — измърка Аристотел Фьодорович и се приближи към Борис. — Да, нещо такова е. За всички има по късче — за вас, за мен и за Румал Мусаевна. Но първо трябва да изречете специална формула, за да подарите себе си на богинята. Беззаветно и от все сърце, три пъти подред. Това е изключително важен момент.

— Формула на санскрит? — загрижено попита Борис. — Или на хинди?

Аристотел Фьодорович се усмихна.

— На руски. И е много проста: „подарявам се на Кали“.

Борис затвори очи и на лицето му се изписа молитвено съсредоточаване.

— Подарявам се на Кали! Подарявам се на Кали! Подарявам се на Кали!

— Чудно — каза Аристотел Фьодорович, като взе от чинийката късче захар. — Ам...

Борис отвори уста и твърдото жълто парче падна на езика му.

— Добре — прошепна Аристотел Фьодорович.

Той остави чинийката до кутията, молитвено събра ръце пред гърдите, вдигна очи към тавана и изведнъж бухна като бухал.

Румал Мусаевна тутакси се притаи зад гърба на Борис, извади изпод сакото си жълта намаслена кърпа и ловко метна примката на врата на Борис като сак за лов на пеперуди.

Аристотел Фьодорович даже не погледна гърчещия се на стола неофит. Той се обърна към статуята и с все така събрани пред гърдите ръце тихо замърмори някакво неразбираемо заклинание, в което понякога се повтаряха съзвучия, наподобяващи или „калинка-малинка“, или „килийка мънинка“. Говори доста дълго — докато не стихна шумът от боричкането зад гърба му. После се поклони на богинята и се обърна към Румал Мусаевна, която вече сваляше кърпата си от врата на изцъкления неподвижен Борис.

— Харесал ѝ е — заключи Аристотел Фьодорович, след като внимателно огледа мъртвеца. — Виж как се е изплезил. Винаги става така, когато майката се радва.

Румал Мусаевна кимна в отговор.

— И все пак ще трябва да променим нещо — каза Аристотел Фьодорович. — Това е едва вторият от Нова година насам. Много сме се кротнали.

— А какво искаш да промениш?

— Ами поне името. Вместо *Fancy Car* да стане „Фансигар“, той правилно го каза.

— Защо направо не поканиш ченгетата на гости? — изсумтя Румал Мусаевна. — Стига глупости.

— Ами тогава... В английския има ли дума „гар“?

Румал Мусаевна се замисли. После поклати отрицателно глава.

— Има във френския. Гара. Не ни върши работа. Знаеш ли какво можем... Можем например да отворим клуб за пури. Където хората ще идват да пийнат уиски и да изпушат една пура. И ще го наречем *Fun cigar*^[3].

— Ох — намръщи се Аристотел Фьодорович. — Колко подкупи ще трябва да раздадем... Няма да ми стигнат пръстите да ги преброя. А сега и кредит няма да ни дадат. Даже с „посредник“.

— Да, тежко е — съгласи се Румал Мусаевна. — А тогава защо да променяме каквото и да било? Нали засега идват.

— Преди идваха много по-често — въздъхна Аристотел Фьодорович. — А сега... Знаеш ли, понякога се усещам, че вече губя всякаква надежда. Будя се рано сутрин, когато вие буря, и си мисля — така и ще се затрием в тази снежна пустиня...

Румал Мусаевна го потупа ободряващо по рамото.

— Хайде, хайде, не посървай. Просто времето е такава — бездуховно. Кали Юга...

— Слушай, а дали да не се наречем така — Кали Юга? Ще открием фирма някъде на юг от околоръстното...

— Стига глупости — каза Румал Мусаевна. — Ще ни се смеят. И после ще се юрнат разни окултни елементи. Сега поне не идват случайни гости.

— Това е вярно — съгласи се Аристотел Фьодорович и отново въздъхна, този път по-леко, успокоен. — Ами тогава... Дай поне да

сменим кратуните.

Той взе чинийката от олтара и се приближи към Румал Мусаевна. Те се спогледаха тъжно, сложиха в уста по късче жълта захар и се обърнаха с лице на изток.

[1] На оръжие, граждани! Формирайте батальоните си! — цитат от текста на „Марсилезата“ (фр.). — Бел.прев. ↑

[2] Модерна кола (англ.). — Бел.прев. ↑

[3] Забавната пура (англ.). — Бел.прев. ↑

ХОТЕЛЪТ НА ХУБАВИТЕ ВЪПЛЪЩЕНИЯ КОЛЕДЕН РАЗКАЗ

— Да бъдеш или да не бъдеш?

Изглежда, трябваше да отговори — макар че нямаше особено желание.

— Ами да бъда...

Нещо се промени и наоколо стана тъмно. По-точно, стана ясно, че наоколо е тъмно, а как е било преди, вече трудно можеше да си спомни.

— Това е правилният избор. Добре дошла в Битието.

— Ти кой си?

— Ангелът на новия живот.

— А аз коя съм?

— Ти си моята прекрасна дама.

— Коя, коя?

Ангелът се засмя.

— Ти си Маша. Това е името ти в човешкото ти раждане. То още предстои, но ти отсега можеш да мислиш и да чувстваш като хората. В състояние си с моя помощ да разбираш думите и да ги сглобяваш в мисли. После, когато се родиш, ще се научиш да правиш това сама.

Маша известно време възприемаше факта, че сега е Маша и може да мисли като хората, но това не предизвика у нея особено ярки или интересни емоции. Затова тя насочи вниманието си към ангела. За него вече можеше да направи някои изводи.

Първо, той беше невидим. Второ, не ставаше ясно къде се намира — или беше едновременно от всички страни, или се криеше някъде. Трето, ангелът говореше.

Маша имаше чувството, че я замерят с меки балончета — това бяха насочените към нея думи. Те се удряха в нея и избухваха като смислови облаци, които тя по някакъв начин разбираше. Оказа се, че и тя може да хвърля такива балончета — и те несъмнено стигаха до целта, защото ангелът ѝ отговаряше.

— Да станеш човек хубаво ли е? — попита Маша.

— Зависи какъв — отвърна ангелът.

— Такъв, какъвто ще стана аз.

— Според земните понятия е прекрасно. За такова раждане биха си мечтали почти всички хора. Ти ще се родиш като дъщеря на много богат човек. Ето, виж...

И към това, което чувстваше Маша, ангелът прибави ново преживяване.

Тя попадна в сфера с разноцветни пламъчета. Те бяха различни — от ситни, едва видими за окото точки до сливащи се едно с друго петна ярка светлина. Достатъчно беше да обърне внимание на някое пламъче — и то започваше да я притегля към себе си.

Маша се опита да разгледа една мъждива зелена звездичка. Веднага ѝ се стори, че се носи нанякъде — и там като че ли имаше дълги тропически листа, гореща гора и кафява, цялата в дъждовни мехури, река с дълга бяла лодка, — но тя не успя да разгледа нищо както трябва, защото ангелът я издърпа обратно.

— Какви са тези пламъчета? — попита Маша.

— Това е карта на завистта — каза ангелът. — Тук са нещата, на които в дадения момент хората завиждат най-много. Може да се каже, че тук са показани най-желаните и съблазнителните от човешка гледна точка маршрути на съдбата, които започват в тази минута. Колкото по-ярко е пламъчето, толкова по-силна е всеобщата завист.

— А защо цветовете са различни?

— Дълго е за обяснение — отговори ангелът. — Но ти си натам.

Маша видя ослепителен пламък, поръбен с розово. Той сияеше толкова ярко, че даже ѝ беше трудно да различи другите край него.

— Къде ще живея?

— В Русия.

Думата „Русия“ имаше смисъл и той беше доста обемист.

— Ти ще бъдеш най-красивата жителка на тази страна продължи ангелът — и много светли умове заедно с мен ще те нарекат тяхна прекрасна дама.

— А къде точно в Русия трябва да се родя?

— В Лос Анджелис — отговори ангелът.

Това име също имаше смисъл, но то не съвпаднаше много със смисъла на първото.

— Защо? — учуди се Маша.

— Сега пред теб се разкрива общочовешкият опит. Ако зададеш този въпрос на себе си, смисловите елементи сами ще се съединят в отговор.

Тя не повярва, че може да разбере самостоятелно такава сложнотия, но реши да опита и се замисли.

И изведнъж стана нещо невероятно — в ума ѝ от всички страни нахлуха десетки разноцветни думи, понесоха се към една точка и се слепиха в пъстра буца. Маша тутакси разбра, че отговорът ѝ е известен.

— Наистина знам — каза тя учудена. — Да... Ония руснаци, дето са ги направили собственици на Русия, за да я вдигнат от прахта и да я въведат в семейството на цивилизованите народи, те... Те обикновено раждат по чужбините, та децата им да не трябва цял живот да живеят с някакъв пиклив паспорт в тая шибана страна!

— Примерно — отбеляза ангелът. — Само че не бива да се изразяваш така, все пак ти си бъдеща дама.

— Значи ще отидем в Лос Анджелис?

— До Лос Анджелис има още цели девет месеца — отговори ангелът. — Твоят живот ще започне на друго място.

— Къде?

— Там, където са сега татко ти и майка ти.

— А ние как ще стигнем дотам?

— Лесно и бързо — каза ангелът. — Гледай внимателно звездата си и всичко само ще стане.

Маша се втрени в искрящата светлинка и отново усети как се понася нанякъде, но този път ангелът не тръгна да я дърпа назад.

Скоро тя различи пред себе си снежен склон с тук-там стърчащи ели, издигащи се в небето синьо-бели планини и странни метални стълбове с нещо като висящи на тях велосипеди. Маша се замисли за предназначението им и отново забеляза как в съзнанието ѝ се слепват разноцветни думи, и ѝ стана ясно, че това не са велосипеди, а двойните колела на ски лифтове, през които се превърта стоманено въже.

После видя много голяма дървена къща с блестящи стъклени плоскости в стените и синкав сняг на покрива. По балконите му имаше шезлонги, на които лежаха леко облечени хора със слънчеви очила.

Маша си помисли, че ще ѝ бъде интересно да влезе в тази къща, и веднага разбра, че е вече съвсем наблизно: за да се придвижи дотам, трябва само да го поиска.

Заснежената сграда се озова точно отдолу, а после ангелът я хвана и заедно скочиха в един комин, който димеше на покрива. Те минаха по димния стълб, в който проблясваха жълти искри, прескочиха пламтящия в камината огън и се озоваха в огромна стая — висока колкото цели два етажа, с прозорец на цялата стена.

Тогава изведнъж стана ясно, че и ангелът, и Маша са всъщност много мънички. Тя го разбра, когато ангелът я повлече през цялата стая, отърка я в пъстрата вълна на килима, стрелна се нагоре по стената и се гмурна заедно с нея в украсена с дърворезба ниша.

В нишата имаше статуетка на дебнеща хищна котка. Тя беше с размерите приблизително на въргалящата се до нея бутилка от шампанско — но ангелът и Маша се изхитриха и се промъкнаха под корема на металното животно. До котката имаше кибритена кутия, изправена на тясната си страна — тя беше толкова голяма, че ангелът и Маша без никакво усилие се скриха зад нея.

На етикета на кутията се мъдреше неразбираема рисунка — възел от преплетени лентички като онези, които телевизионните говорители носят на реверите си по случай Световния ден за борба със СПИН. Само че тук лентичките бяха в различни цветове и съчетанието им като че ли напомняше едновременно за всички беди на човечеството. Освен това Маша си помисли, че този възел прилича на някакво недомислие, в което така и не се е получило сливане на множество разноцветни думи.

Отстрани на възела имаше надпис:

РАЗБРАНО — РОСНАНО!^[1]

Надписът се отразяваше в плоското дъно на бутилката от шампанско — и се получаваше сякаш превод от вавилонски, разясняващ скрития в заклинанието смисъл:

ЮНАНСОР — ОНАРБЗАР

Маша предпазливо надникна иззад кутията.

До прозореца, цяла в разноцветни топки, сияеше голяма украсена елха. Далеч в другия край на стаята пламтеше камина, на чиято дървена рамка стоеше същата метална котка като тази до Маша.

На стените от двете страни на камината висяха големи парчета плат със странен знак, наподобяващ емблема на японски феодален клан.

Срещу огъня имаше стъклена маса, заобиколена от три страни с кожени дивани. На масата проблясваха монументални кофи с изстудено шампанско, а на диваните с лице един срещу друг седяха двама мъже със сериозен вид.

Седящият вдясно от масата беше висок и слаб, с гъсти рижави мустаци. Облечен беше със синьо сако и бяла риза с червена вратовръзка, които му придаваха някакъв триколюрен чиновнически вид — но един поглед към дългия му, подобен на ветропоказател нос стигаше, за да стане ясно, че този човек е обигран и опитен.

Събеседникът му приличаше на запотена кофичка за шампанско — кръгъл и набит, със сребристосив пуловер и жълти скиорски панталони. Той беше брадат, побелял и разчорлен, а на челото му току избиваше пот.

Мъжете ожесточено спореха, като всеки последователно се мъчеше да убеди в нещо другия. Гледката беше живописна.

Отначало говореше този с рижавите мустаци. Той размахваше пред себе си едра червена длан и се накланяше към скиора, от което другият полека се отдръпваше, докато не се опря в облегалката на дивана. Тогава вътре в него като че ли щракна някакъв превключвател — и той започна да се разгъва, да крещи на мустакатия и да сочи с палец към тавана.

Мустакатият започна бавно да се накланя назад, да се мръщи и да негодува, докато не хлътна в своя диван — точно както скиорът преди минута. Застина неподвижно в това положение, извади телефон и се обади. След като бързо изясни нещо, той пак започна да настъпва към скиора и с удвоен плам да го убеждава. Скиорът пак тръгна назад.

Маша се сети на какво прилича това. Спорещите се движеха точно като два мечока на пръчка: те като че ли режеха с невидим трион нещо на масата — със запъвания, тромаво и несръчно, но толкова всеотдайно, че не можеше да има никакви съмнения в успеха на начинанието. Маша остана запленена от този седящ балет и изпита известна досада, когато събеседниците най-после се разбраха, стиснаха си ръцете и отвориха бутилка шампанско.

— Това мама и татко ли са? — попита тя.

— Много смешно — отговори безизразно ангелът. — Това е татко. Мама ще дойде по-късно.

— А кой от тях е татко?

— Сети се сама.

Маша погледна изпитателно спореците.

Сега те се усмихваха един на друг като най-верни приятели — каквито, досети се тя, спокойно можеха да бъдат въпреки всичката агресивност, показана по време на рязането с трион.

Скиорът подхвърли тапата от шампанско в дланта си и я хвърли в камината, произнесе някакво дълго изречение и двамата събеседници избухнаха в смях. Те дълго се смяха, а после мустакатият допря телефон до ухото си, изкомандва нещо по него и намигна на скиора. Последният вдигна чашата си с шампанско и двамата се чукнаха.

Едва сега Маша осъзна, че не е чула нищо — нито от това, за което бяха спорили, нито от казаното по телефона.

— Защо нищо не чувам? — попита тя.

— Не ти трябва да чуваш. Не сме дошли тук да подслушваме чужди разговори.

— А какво каза дебелият, че толкова се смяха?

— Каза — отвърна ангелът, — че всъщност вече отдавна са построили Силиконова долина а ла рус — това е Рубльовка, защото тамошните наложници са със силиконови гърди. И тя произвежда много търсен продукт — схеми, само че не микро, а малко по-други. Затова може да се направи сериозна икономия на бюджетни средства.

Маша вече не страдаше, че не е чула разговора.

Двамата край камината пиха още шампанско, а после в стаята се появиха момичета — слаби и красиви, на брой пет или шест единици.

Те изплуваха, строени в редица, от страничната ниша, където имаше маса със сервирана вечеря (явно входът в огромната стая беше някъде зад ъгъла) и веднага се заеха да провеждат нещо като импровизиран шампионат по скачане от кула в басейн. В скачането обаче участваха само лицата им.

Докато седящите на дивана не ги виждаха, девойките бяха нацупено-съсредоточени и сериозни. Но щом попаднеха в ярко осветеното пространство пред камината, те сякаш се оттласкваха от някаква дъска вътре в себе си — и разцъфтяваха с по детски приветлива усмивка, още не докрай преодоляна срамежливост,

свенлива и смешна надежда, че някак си всичко ще мине благополучно, — при това по пътя към дивана някои успяваха да направят три пълни мимически завъртания, без да се броят маховете с ръце.

Всичките се приводниха успешно, с изключение на една с червена рокля от блестящ плат. Тя се опита да седне живописно на облегалката, но не предвиди, че тапицерията е мека, загуби равновесие и с беззвучен писък се стовари направо върху мустакатия. Той реагира състрадателно — разсмя се, остави разплискалата се чаша на масата и настани девойката на коленете си.

— Ама че глупачка — каза Маша.

— Голямото майсторство прилича на неумение — отбеляза ангелът. — Древна китайска мъдрост...

Тя забеляза няколкото злобни погледа, които останалите участнички в шампионата хвърлиха на момичето в червено, и разбра, че ангелът е прав.

Девойките седнаха да пият шампанско и весело да бърбят помежду си и със стопаните. На Маша пак ѝ стана обидно, че не чува беседата им.

— А сега за какво говорят? — попита тя.

— Не следя разговора — отговори ангелът.

— Защо? — учуди се Маша.

— Не ми е интересно.

— Тоест изобщо не си наясно какво става?

— Защо — възрази ангелът, — много даже съм наясно. С небесното си зрение аз виждам същината на събитията.

На Маша ѝ стана любопитно.

— А може ли и аз да видя тази същина? — попита тя.

Стори ѝ се, че ангелът се колебае.

— Хайде, моля ти се — каза Маша. — Много, много ми се иска.

— Добре — съгласи се ангелът. — Само че за кратко.

Нещо просветна, стаята се сви и отплува от полезрението ѝ, но тутакси се появи отново, сякаш някой изключи и веднага включи телевизор, който тя гледаше. И Маша разбра, че край нея съвсем не се случва това, което ѝ се струва.

Тя мислеше, че седящите пред нея хора пият шампанско и весело си говорят за нещо. Всъщност те бяха заети да създават причудливи

разноцветни облаци, които ги заобикаляха от всички страни и изпълваха цялата стая.

Най-напред Маша видя черен облак, който създаваха заедно скиорът и мустакатият. Облакът изглеждаше невероятно тежък, сякаш отлят от олово, и съединяваше вратовете им в подобие на зловеща испанска яка, поради което в движенията им се наблюдаваше съгласуваност, стигаща до синхронност, забелязана от Маша няколко минути по-рано. Но за този черен облак знаеха само двамата мъже, чиито глави се губеха в него, а момичетата нямаха и представа за съществуването му.

Те създаваха свое собствено облаче, което ги обединяваше всичките — също доста мрачно, но не толкова сериозно, колкото мъжкия облак: ако той изглеждаше метален, то този на девойките беше направен от нещо като потъмняла каша от грис със стърчащи от нея кафяви шипове, на които се набождаше ту една, ту друга (обикновено това ставаше, когато те се оглеждаха една друга крадешком). И точно както момичетата не знаеха за мъжкото олово, така мъжете не знаеха за облака от развален грис.

И над всичко това в стаята сияеше в преливащи цветове леко, ярко и пременено, хрупкаво и пълно с някакъв вкусен скреж облаче в нежнорозов цвят, което събралите се създаваха заедно — то, досети се Маша, беше техният разговор.

Насядалите по диваните постоянно се отвличаха от това пухкаво розово облаче, за да могат незабелязано да вдъхват живот на оловния облак и на облака от бодлив грис — като някакви безумни стахановци, които по няколко пъти на минута притичват от един цех в друг. При това особената гъстота и проблясването на облаците подсказваха, че в розовия и пухкавия, за който си говорят, никой не вярва, а виж, в оловния и в бодливия, за които мълчат, вярват всички — макар че всъщност не беше много ясно защо им е на събралите се да вярват или да не вярват в облаци, които самите те на място създават.

После Маша забеляза още нещо поразително: всеки от седящите пред камината имаше свой отделен личен облак.

Личните облаци бяха полупрозрачни и бледи, приличаха на сенки и можеха да се видят само при внимателно вглеждане. Тя разбра, че това са тайни мисли, невинаги докрай ясни и на самите им создатели.

Например личните облаци на мъжете бяха сякаш заплашително насочени един срещу друг. Мустакатият като че ли държеше скиора в остри щипци с намерението след време да ги стисне и да му прекърши врата, а скиорът сгъстяваше над главата му нещо като огромен чук, който трябваше неочаквано да му размаже главата. Събеседниците обаче все забравяха за работата си и тогава личните им облаци започваха да придобиват формата на момичетата, които седяха до тях — само че в много неприлични пози.

Личните облаци на момичетата бяха по-бледи и по-протички. Те приличаха най-вече на разтичащи се птичи курешки с тъмна завъртулка по средата.

Изведнъж Маша с учудване откри, че знае за какво си мислят момичетата.

Една искаше да пийне сладък орехов ликьор, който много обичаше, но се притесняваше да си поръча. Друга (непохватната с червената рокля) размишляваше как да накара мустакатия, на чиито колене седеше, да ѝ купи пръстена, който си беше харесала в едно магазинче за бижута. Трета отмяташе лепенорусия си бретон от челото и обмисляше как да скрие уродливата бенка между краката си, когато дойде моментът „X“.

Маша се засрами от това, че следи чуждите мисли, които с всяка секунда разбираше все по-добре. Тя насочи вниманието си към розовото облече на разговора — и чу дрезгав мъжки глас:

— Още шампанско?

Значи с помощта на ангелското зрение можеше и да чува.

Изведнъж разноцветните облаци изчезнаха. Маша разбра, че вижда събралите се по същия начин като преди — без никакъв звук и смисъл: пред нея седеше просто една весела компания, която разпускате и пиеше пред камината.

— Какво стана? — попита тя.

— Стига толкова — каза ангелът. — Все пак сме дошли тук по работа. Ако продължаваш да ги следиш, ще изпаднеш в нездрава възбуда и ще забравиш всичко.

— А какво трябва да помня?

— Скоро ще се отвори каналът на възплъщението. Ще ти се наложи да тръгнеш на път.

— Удобно нещо е небесното зрение — каза Маша.

— Само така изглежда — отговори ангелът. — Без него светът е много по-хубав и интересен. И изглежда къде-къде по-чист.

— А как работи това зрение? — попита тя.

— То вижда създадените от думи мисли — каза ангелът. — Хайде, стига, да не се отвличаме повече.

Маша видя, че мустакатият вече е станал от дивана и води момичето с червената рокля към стълбището за втория етаж, което се намираше до огромния прозорец.

Когато двамата се изгубиха от поглед, тя съжали, че не може повече да използва небесното зрение. Искаше да разбере какво е станало с оловния облак, съединяващ двамата мъже — дали се е разкъсал на две отделни буци, или се е разтегнал до втория етаж. Но беше късно да пита. Ангелът каза:

— Пригответи се!

Пред нея се появи подобие на светец обръч. Маша надникна в него и видя дълъг розов коридор, в дъното на който нещо проблясваше загадъчно и нежно.

— Ти си натам — каза ангелът. — Щом влезеш вътре, аз ще помогна на родителите ти да завършат твоето създаване.

— А ще боли ли?

— Не. Отначало все едно заспиваш. И изплуваш вече в Лос Анджелис.

И изведнъж съвсем неочаквано за себе си Маша каза:

— Не искам.

— Защо? — попита ангелът изненадан.

Тя се поколеба.

— Не знам. Нещо ми е тъжно и ме е страх. И изобщо не ми се тръгва от тук...

— Може би — недоверчиво каза той — в теб са успели да се зародят желания, които те задържат на това място?

Маша тутакси се вкопчи в изникналата възможност.

— Да — каза тя. — Искам да разбера какво е станало с онзи черен оловен облак.

— Какъв облак?

— Когато гледах с небесното зрение, тези двама мъже имаха обща яка от олово. И сега ми е ужасно интересно какво е станало с нея, след като те се разделиха и са на различни етажи.

— Нямаме време — каза ангелът. — Никакво.

— Иначе никъде няма да отида — упорито заяви Маша. Дай да погледна.

— Е, какво пък — отвърна той. — Както искаш...

Стаята изчезна, после пак изникна и Маша разбра, че отново вижда света с небесното зрение.

Всичко изглеждаше почти както преди: главите на момичетата тънеха в бодливата каша от грис, а над масата пърхаше хрупкавото облаче на разговора, крайно непостоянно поради това, че никой не вярва в него. Имаше обаче една промяна, която Маша забеляза едва след няколко секунди.

Оловната буца на врата на скиора не се беше разделила на две и не бе променила формата си — тя изглеждаше точно както преди. Но вместо мустакатия сега в нея беше уловено бледото му копие, което много приличаше на труп. Около него се полюшваха мислите на скиора — в по-голямата си част непристойни ксерокопия на момичетата, които все така седяха край него. Ксерокопията бяха прозрачнобледи и наподобяваха души на удавници.

Маша поиска да види мустакатия. Каза си, че небесното зрение е напълно в състояние да прониква през тавана и стените, и вдигна поглед.

Така беше.

Момичето с червената рокля (сега вдигната чак до плещите) и мустакатият (без гащи, но все още по сако, изпод което се подаваше вратовръзката, непристойно подскачаща при всеки тласък на бедрата) се намираха точно над главата ѝ. На врата на мъжа висеше огромна испанска яка със заседнало в нея восъчно копие на скиора, което като махало се вдигаше и падаше в такт с процеса.

После мустакатият наби спирачки, надвеси се над опашната кост на приятелката си и започна да прави нещо неразбираемо.

— Край — каза ангелът, — изтърва щастиято си...

Маша сведе поглед и разбра какво е натъжило събеседника ѝ: на мястото на блещукация розов коридор се беше появил кръг, тъмнокафяв на цвят, за който от пръв поглед ставаше ясно, че изобщо наникъде не води.

А после, преди даже да е проумяла защо го прави, тя се вгледа в дъното на бутилката от шампанско — сякаш за да види отражението

си.

Не видя себе си.

Затова пък видя скрилия се в нишата ангел.

Той рязко се дръпна встрани в опит да се измъкне от лъча на вниманието ѝ, но вече беше късно — погледът на Маша го беше приковал на мястото му.

— Това ти ли си?

Ангелът все още се дърпаше, но тя разбра, че спътникът ѝ вече не може да се измъкне — отразен, той беше изгубил магическата си сила, както бе станало преди с надписа на кибритената кутия. След като го беше хванала в лъча на вниманието си, Маша го държеше пред себе си здраво, сякаш с магнит.

— Това ти ли си? — повтори тя.

— Да — отвърна ангелът.

— А защо досега не съм те виждала? Такъв?

— Защото — каза той — такъв можеш да ме видиш само с помощта на собственото ми зрение.

Макар че ангелът вече не можеше по никакъв начин да се изплъзне от погледа ѝ, изведнъж околният свят стана неочаквано непостоянен. Колкото повече Маша гледаше ангела, толкова повече избледняваше хотелската стая и скоро пред очите ѝ остана само плуващата в синия мрак крилата фигура.

Младото лице на ангела спокойно можеше да бъде и мъжко, и женско. Златните коси на главата му бяха прибрани в някакво подобие на полумесец и в единия му край нещо блестеше в преливащи цветове — това вероятно можеше да се нарече и рога, ако тази дума беше уместна по отношение на един ангел. Неземният оттенък на кожата му показваше, че той е свикнал да гледа слънцето от пространства, съвсем различни от тези на хората. Четирите му ръце, чиито пръсти от време на време застиваха в непостижими мудри, се движеха с такава лекота, че приличаха на криле.

Впрочем ангелът имаше и криле. И освен това, колкото и странно да беше, имаше опашка с някакво искрящо украшение на края — но общочовешкият опит подсказваше на Маша, че след „Аватар“ това вече не е чак толкова позорно.

— Кой си ти? — попита тя.

— Барклай, Бог руски, зима зла^[2] — отвърна ангелът и се изкиска.

— Не се прави на идиот — каза Маша. — Кой си ти?

Ангелът отвърна лик от нея и тя се ядоса.

— Ако не ми отговориш — закани се момичето, — ще те запечатам в бутилка от шампанско и ще те хвърля в празното пространство. Там никой никога няма да те намери.

Докато казваше това, Маша не беше докрай убедена, че ще може да изпълни заплахата си, но ако се съдеше по реакцията на ангела, тази възможност беше съвсем реална.

— Добре — съгласи се спътникът ѝ, — ще ти отговоря. Но това, което ще кажа, може да не ти хареса.

— Кой си ти? — попита за трети път Маша.

— Аз наистина съм ангел на новия живот — каза той. — Във всеки случай, в сегашния момент. Но имам и други занимания и функции, които са значително по-важни.

— Всъщност ти можеш да минеш и за дявол — заяви Маша. — Особено с тези рога и опашка.

— Жалки човешки клишета. Всичко в облика ми има значение и смисъл.

— И какъв е смисълът например от рогата ти?

— Това не са рога. Това е точно органът, с който те създадох.

— А за какво са ти криле?

— С тях направлявам пространството и времето — каза ангелът. — Освен това с тяхна помощ те карам да мислиш, но в действителност това е едно и също.

— А опашка с помпон? — попита Маша. — И няма нужда да го криеш, виждам го.

— Това не е помпон — отговори ангелът, — а свещено небесно око.

— На теб май всичко ти е небесно и свещено — усъмни се тя, — и зрението, и рогата, и даже опашката.

— Небесно в смисъл, че е противоположно на земното — обясни той. — Земните същества не притежават нищо подобно.

— Значи — продължи Маша — искаш да кажеш, че си ме създал с рогата си?

— Точно така.

— И как си го направил?

— Боя се, че слабият ти ум няма да е в състояние да го разбере — каза ангелът и изведнъж се разсмя с цяло гърло, сякаш току-що беше пуснал невероятно смешна шега. Смя се много дълго и момичето уплашено видя, че смехът го е преобразил.

Той вече не изглеждаше млад и крехък.

Сега лицето на ангела беше обгорено от звезден пламък, с мощни надвеждни дъги, които преминаваха в два рога, стърчащи на голямо разстояние един от друг, като на единия искреше наниз от скъпоценни мъниста със ситни знаци от неизвестна азбука. Четирите мускулести ръце стискаха непознати атрибути на могъществото му, които приличаха или на погребални знаци на фараон, или на източни оръжия. Зад гърба му потрепваха шест крила — единият чифт беше извит нагоре, другият надолу, а двете средни крила бяха широко и зловещо разперени встрани. На върха на опашката му сияеше неземно око, което гледаше в Маша.

— Защо се смееш така? — попита тя.

— Защото аз съм твоят ум — отговори ангелът. — Спомни си откъде са ти известни думите. Кой те научи да говориш и да мислиш?

Маша не намери отговор.

— Всъщност думите са известни не на теб, а на мен — продължи той. — Нещо повече, в действителност сега аз говоря сам със себе си. Никой човек не може даже да ме погледне по своя воля. А дори да успее, пред него ще се мерне нещо като триъгълна сянка.

— Но аз нали те виждам — каза Маша.

— Само така ти се струва — отговори ангелът. — Всъщност аз видях собственото си отражение в бутилката и се пробудих от свещения транс, в който възнамерявах да създам новото си въплъщение. Но все още не съм дошъл докрай на себе си. Това прилича, ако щеш, на балансиране между съня и наявето. Ето защо сега преживявам това леко умопобъркване, което се проявява в заплахите ти да ме запечаташ в бутилка. И те впрочем са съвсем изпълними — аз мога да направя със себе си много повече от това.

Маша изпита страх. Тя разбра, че нищо не му струва да я преметне.

Ангелът несъмнено виждаше какво става с нея.

— Не се плаши — каза той, — няма да ти сторя нищо лошо. Ако ти е интересно, детенце, задай ми смешните си въпроси. Хайде, защо пък не.

— Кой си ти всъщност?

— Аз имам много различни имена, но нито едно от тях не може да се произнесе на човешки език. Всъщност съм просто ум.

— Чий ум?

— Въпросът е неправилно формулиран — отговори ангелът.

— Умът винаги е нечий — леко неуверено каза Маша.

Той се засмя.

— Ако беше избързала малко, с течение на времето щях да стана твой ум. Сега всичко е по-сложно.

— Не ми говори с гатанки — отсече Маша. — И без това почти нищо не разбирам.

— Преди малко исках да се родя като жена на име Маша, но в последния момент размислих.

— Защо? — попита тя.

— Защото ти се доповръща. И аз не виждам нищо чудно в това. Да се издигнеш над топка напикани парцали и да заминеш да се раждаш в Лос Анджелис, за да ходиш после с птичи лайна в главата... И да радваш светлите умове, които впиват зъби в наносвета и един в друг... Разбира се, и в това има доза хумор, но доста пъклен. Ето онази зелена звездичка, където имаше река, лодка и лято, е много по-интересна.

— Почакай — каза Маша. — Ако ти мислиш всичките ми мисли, тогава коя съм аз?

— Ти си просто формата, която исках да приема. Но тази възможност е вече пропусната.

— Вярно ли е, че си ме създал с рогата си?

— В известен смисъл — отговори ангелът и се подсмихна.

— И как го правиш?

— Единият ми рог пита другия да бъдеш или да не бъдеш. Когато другият отговори „да бъда“, аз го обличам в името „Маша“ или в някакво друго име. А на първия рог слагам свещените мъниста, от които възниква видимостта на света. После гледам двата рога с небесното око на опашката си — и започвам да вярвам, че Маша гледа света, а не аз — света и Маша. Ако подхвърля навреме това зародило

се в мен убеждение в нечия женска матка, тогава се ражда новото ми въплъщение. Това е. Можеш да смяташ, че човешкият живот е просто токов разряд между рогата ми.

— А за какво си ме създал?

— Ти си домът на мечтите ми — каза ангелът. — Жизнено пространство, където мога да мисля до самозабрава.

— И всеки път измисляш целия свят наново?

— Няма нужда да го правя. Той е вече измислен — буквите се сглобяват сами. Стига ми само да създам една фалшива Маша, която да си мисли, че всъщност тя го вижда.

— Какво ще стане с мен сега? — попита Маша.

— Предполагам, че ей сега ще те забравя.

— Но това е жестоко.

— Към кого? Към рогата или към опашката?

— Към мен — каза тя наскърбена.

Ангелът тъжно се усмихна и тръсна глава.

Маша забеляза, че лицето му пак е младо и светло, оръжията са изчезнали от ръцете му, а крилете зад гърба му са станали ослепително бели. Странният златен полумесец над главата му вече не приличаше на рога.

— Знам какво изпитваш — каза той. — Знам, защото самият аз го изпитвам. Но се заблуждаваш, повярвай ми. Това изобщо не е жестоко. Макар че, разбира се, няма смисъл да ти обяснявам.

— Аз ще изчезна — а ти ще останеш ли?

— Не — отговори ангелът. — Просто вече няма да се отразяваме в бутилката.

— И никога повече няма да се срещнем?

Той се усмихна.

— Защо, още много пъти ще се срещаме. Но ще бъдем други — и ти, и аз.

Ангелът разпери всичките си шест крила и заприлича на съсредоточена снежинка с огромни размери.

Маша отново забеляза разноцветните пламъчета наоколо — но вече не искаше да ги гледа. Вниманието ѝ беше привлечено от окото, пламтящо на опашката на ангела. Тя разбра какво ще стане сега и вече наистина изобщо не ѝ се виждаше страшно.

Небесното око се разтвори като огнено цвете. Маша почувства, че се носи към него, както преди се носеше към блещукащите точки на създадената от ангела сфера.

За миг отново видя хотелската стая, където потният скиор танцуваше пред камината с две кикотещи се девойки, и разбра, че се събужда от сън, който така и не е могла да сънува. Последното, което успя да различи, беше оставена на масата кутия с нарисуван от страни ананас — Маша си помисли, че сега никога няма да разбере какъв е вкусът на компота вътре. Но там, където се събуждаше, вече не можеше да довърши тази мисъл.

Тя за последен път махна с шестте си крила и престана да бъде първо Маша, после празненството в хотелската стая, после плоското дъно на бутилката, в което се отразяваше ангелът — а после и самият ангел.

Картата на завистта се разсипа на угасващи искри, спряха лифтовете, престана да бълбука шампанското в чашите и помръкнаха топките на елхата. А когато се затвори пламтящото с елмазен огън небесно око, изчезна синьо-черното пространство, в което допреди малко висеше ангелът — и всичко отново стана Това, което винаги е било и ще бъде.

[1] „Роснано“ е руска компания за развитие на нанотехнологии. — Бел.прев. ↑

[2] Цитат от черновата на „Евгений Онегин“ от Александър Пушкин. — Бел.прев. ↑

Издание:

Виктор Пелевин. Ананасов компот за прекрасната дама

ИК Прозорец, София, 2013

Редактор: Калоян Игнатовски

Художник на корицата: Виктор Паунов

Коректор: Станка Митрополитска

ISBN: 978-954-733-789-3

Виктор Пелевин

Ананасная вода для прекрасной дамы

Эксмо

Предпечат: Калина Павлова

Печат: Инвестпрес АД

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.